BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER

VI

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER

FOLKEUDGAVE

SJETTE BIND

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1901

Digte og Sange er her — med et Par Tillæg — optrykt efter 3die Udgave (1890), Arnljot Gelline efter 5te Oplag (1899) og Lyset efter 1ste Udgave (1895). Tekstrevision og ændret Retskrivning ved Carl Nærup.

INDHOLD.

Side

Digte og Sange 1
Synnøves sang 3
Haren og ræven 4
Nils Finn 5
Tærnernes sang 6
Duen 6
Moderens sang i „Arne“ 7
Killebukken 7
Visen om Nils Skrædder 8
Venevil 9
Over de høje fjælde 10
Solskinsdagen 12
Ingerid Sletten 13
Træet 14
Tonen 15
Fædrelandssang (Der ligger et land) 16
Sang for Norge (Ja, vi elsker dette landet) 17
Lokkeleg 19
Aftenstemning 20
Marits vise 21
Elsk din næste 21
Øyvinds sang 22
Kjærlighedsvise 23
Fjældsang 24
Svar fra Norge til talerne på det svenske riddarhuset 1860 25
† Johan Ludvig Heiberg 27
Havet 30
Alene og i anger 32
Prinsessen 33
Fra Monte Pincio 33

	Side
O, vidste du bare	35
Søvnens engler	36
Pigen ved stranden	37
Dulgt kjærlighed	37
Olav Trygvason	38
Suk	39
Til en gudsøn	40
Bergliot	40
Til min hustru	46
I en tung stund	46
Kaares sang	47
Ivar Ingemundsens kvad	48
Magnus den blinde	51
Synden, døden	52
† Frida	52
Til Bergen	53
† P. A. Munch	54
Bryllupsvise nr. I	61
† Kong Frederik den syvende	62
Til Sverige	65
Til festen for fædrenes minde	66
Da Norge ikke vilde hjælpe	67
† Daniel Schjøtz	69
Til Danebroge	70
Skålsang for Ejdsvoldsmændene	70
Norrønastammen	71
Puritanernes sang	72
Jagtsang	73
Taylors sang	73
Bryllupsvise nr. II	74
† Lektor Thaasen	75
Under en rejse i Sverige	77
Stævnemødet	78
Studentersangforeningens vise	79
† Fru Louise Brun	81
Til boghandler Johan Dahl	86
Til billedhugger Borch	87
Spindersken	89
Den hvide, røde rose	90
I ungdommen	91
De norske studenter til fru Luise Heiberg	92
Den blonde pige	93
Det første møde	94
Godmorgen!	94
Fædrelandssang (Jeg vil værge mit land)	95
Valg	96

Side
Bryllupsvise nr. III (Ved Ditmar Meidells bryllup)...... 96
Norsk sjømandssang 98
† Halfdan Kjerulf...... 100
De norske studenters hilsen med fakkeltog til deres kgl. højheder kronprins Frederik og kronprinsesse Louise 101
De norske studenters hilsen til professor Welhaven 103
Til en basar for fattige........ 104
Fremad! 104
Mødet 105
Norsk natur.................................. 106
Jeg rejste forbi.......................... ... 108
Mit følge 109
Til min far 111
Til Erika Lie 113
† Ved Michael Sars's grav 114
Til Johan Sverdrup 116
Barnet i vor sjæl............... 120
† Ole Gabriel Ueland............................ 122
† Anton Martin Schweigaard 123
Bryllupsvise nr. IV............................. 125
Til Å. O. Vinje............................... 126
Godt mod 127
Gamle Heltberg...... 130
For de sårede................................. 134
Landkjending...... 136
Til H. C. Andersen 136
Til statsråd Stang 137
Ved en hustrus død............................. 140
Ved kirkesanger Reitans båre...................... 141
Sangen.. 142
Ved N. F. S. Grundtvigs død 143
Af kantaten over N. F. S. Grundtvig 144
Ved et lag for Ludv. Kr. Daa 145
Nej, hvor blir du dog af?......................... 146
Ved Hansteens båre 148
Opsang for frihedsfolket i Norden 149
Ved stortingets kroningsdeputations fest for den svenske rigsdags deputation 149
Åbne vande.......... 151
Bryllupsvise nr. V (Brudgommen synger) 151
Frihedsvise 153
Til Molde 154
† Per Bø 155
Hamar fyrstikker.... 156
De har fundet hverandre.. 158
Til sorenskriver Mejdells sølvbryllup................ 159

Side
Det rene norske flag I—VI........................ 160
Til missionær Skrefsrud i Santalistan............. 165
Post festum... 165
Romsdalen 166
Holger Drachmann 171
† Gjensyn 172
En sangers kald 174
Salmer I—III 175
Spørsmål og svar 179
Opsang for de norske skytterlag 180
Nytårsrim til rektor Steen 181
Arbejdermarch 190
Fremtidens land 191
En ungdom, som er stærk og sund 192
Norge, Norge 193
Tæmme eller tæmmes 194
I skogen 194
Når blir det morgen 195
Syttende maj 196
Frederik Hegel I—II............................. 197
Til maleren Hans Gudes og frues guldbryllup......... 198
Vort sprog 199
Arnljot Gelline 201
Lyset 291

DIGTE OG SANGE

SYNNØVES SANG.

(Af Synnøve Solbakken.)

Nu tak for alt, ifra vi var små
og legte sammen i skog og lage'.
Jeg tænkte, legen den skulde gå
oppi de grånende dage.

Jeg tænkte, legen den skulde gå
ud fra de løvede, lyse birke
did frem, hvor Solbakkehuse stå,
og til den rødmalte kirke.

Jeg sad og vented så mangen kvæld
og så did bort under granehejen;
men skygge gjorde det mørke fjæld,
og du, du fandt ikke vejen.

Jeg sad og vented og tænkte tit:
når dagen lider, han vejen vover.
Og lyset sluktes og brændte lidt,
og dagen kom og gik over.

Det stakkars øjet er blevet vant,
det kan så sent med at vende synet;
det kjender slet ingen anden kant
og brænder sårt under brynet.

De nævner sted, der jeg trøst kan få;
det er i kirken bag Fagerliden;
men bed mig ikke om did at gå, —
han sidder lige ved siden.

— Men godt, så ved jeg dog, hvem det var,
som lagde gårdene mod hverandre
og vej for synet i skogen skar
og gav det lov til at vandre.

Men godt, så ved jeg dog, hvem det var,
som satte stoler til kirkebor'et
og gjorde, at de går par om par
fremover lige mod koret.

HAREN OG RÆVEN.

(Af Synnøve Solbakken.)

Og ræven lå under birkerod
bortved lynget.
Og haren hopped på lette fod
over lynget.
Det er vel noget til solskinsdag!
det glitrer for og det glitrer bag
over lynget.

Og ræven lo under birkerod
bortved lynget.
Og haren hopped i vilde mod
over lynget.
Jeg er så glad over alle ting!
Hu — hej, gjør du slige svære spring
over lynget?

Og ræven vented bag birkerod
bortved lynget.
Og haren tumled ham midt imod
over lynget.
Men gud forbarme sig, er du der! — —
— Å kjære, hvor tør du danse her
over lynget?

NILS FINN.

(Af Halte-Hulda.)

Og vetli Nils Finn skulde ut at gå;
han fekk inkje ski'i til at hanga på.
— »Dat var illt!« sa' d'uppunder.

Og vetli Nils Finn setti foten i snjo:
»dit ovstygge troll, vil du lat' meg i ro!«
— »Hi—ho—ha!« sa' d'uppunder.

Nils Finn slo med staven i snjo, so han fauk:
»såg du trollskapen, du, kor forsett han rauk?«
— »Hit—li—hu!« sa' d'uppunder.

Nils Finn dro dat ejna ski fram med ejt tak;
dat andre hekk fast, — han valt att å bak.
— »Å drag i!« sa' d'uppunder.

Nils Finn gret i snjoen og sparkad og stak;
dess mejri han sparkad, dess lengr han sakk.
— »Dat gjeng godt!« sa' d'uppunder.

Og bjørki hun dansad, og grantufsen lo;
dar var inkje ejn, dar var hundrad og tvo.
— »Er du kjend?« sa' d'uppunder.

Og fjellet dat skrattad, so snjofilla flaug;
men Nils knytti neven og svor, at dat laug.
— »Var' deg no!« sa' d'uppunder.

Og snjofonni gapad, og himlen for ned;
Nils tenkti, han vilde nog ogso gå med. —
»Kom'n vek?« sa' d'uppunder. — —

Tvau ski stod i snjoen og såg seg ikring,
men så inkje stort; fyr' dar var ingin ting.
— »Kvar er Nils?« sa' d'uppunder.

TÆRNERNES SANG.

(Af Halte-Hulda.)

God morgen, sol mellem grønne løv —
ungdomssind i de dybe dale,
smilet i deres mørke tale,
himlens guld på al jordens støv!

God morgen, sol over kongeborg!
venlig lokker du ud dens tærner;
tænd i hvert bryst små lyse stjærner, —
tindre de klart i en natlig sorg!

God morgen, sol over høje fjæld!
lys på landet, så vidt det redes,
at det sig rejser og toet stedes
for dagen hist i din varmes væld.

DUEN.

(Af Halte-Hulda.)

En due så jeg skjælve
i en stormbyges torden;

did bølgerne sig hvælve,
blev den reven fra jorden.
Jeg hørte den ej skrige,
jeg den ej hørte klynke;
den kunde ikke stige —
og så måtte den synke.

MODERENS SANG.

(Af Arne.)

Herre, tag i din stærke hånd
barnet, som leger ved stranden!
Send du din værdige helligånd,
at det kan lege selvanden!
Vandet er dybt og bunden glat;
Herre, får han først i armen fat,
drukner det ikke, men lever,
til du det nåderig hæver.

Moderen sidder i tunge savn,
ved ikke, hvor det farer,
ganger for døren, roper dets navn,
hører slet ikke, det svarer.
Tænker som så: hvor end det er,
han og du er det altid nær;
Jesus, dets lille broder,
følger det hjem til moder.

KILLEBUKKEN.

(Af Arne.)

Killebukken, lammet mit,
skjønt det ofte går tungt og stridt
opefter slette fjælde, —
følg du vakkert din bjælde!

Killebukken, lammet mit,
pas så dygtig på skindet dit?
mor vil ha det i fælden,
som hun syr sig om kvælden.

Killebukken, lammet mit,
læg så dygtig på kjødet dit!
ved du det ikke, tuppen,
at mor vil ha det i suppen?

VISEN OM NILS SKRÆDDER.

(Af Arne.)

Dersom du ikke kom til igår,
har du hørt gjeti han Nils Skrædder, så staut han går.

Dersom du ikke kom til her ene dagen,
har du hørt gjeti, hvor han la' Knut Storedragen.

Det var oppå låvetaget hans Ola-Per Kviste:
»Næste gang jeg skal hive dig, må du ha med dig lidet niste.«

Hans Bugge var så navngjetin en mand,
at det spøgte efter'n både land og strand.

»Sig fort, Nils Skrædder, hvor du ligge vil!
så skal jeg spytte på flækken og lægge hodet dit til.« —

»Å, kom mig først så nær, at jeg kan kjende dig på tæften!
— tror nu ikke, du slår nogen mand omkuld med kjæften.«

Det første taget var bare så som så.
Begge de karerne vilde ha det med at stå.

Det andre taget glap for han Bugge-Hans.
»Blir du trøt nu, Buggingen? det er en stræng dans.«

Det tredje taget for Hans framstupes, så blodet
sprat —
»Det var svært, som du spytted, kar!« — »Å, jøye,
hvor jeg dat!« —

Har du set et træ lægge skygge på nyfalden sne?
har du set han Nils mod en ungmø le?

Har du set han Nils sætte foden frem i dansen?
er du jente, så gå! — det er for sent, når du har
tabt sansen.

VENEVIL.

(Af Arne.)

Hun Venevil hopped på lette fod
sin kjærest imod.
Han sang, så det hørtes over kirketag:
»god dag! god dag! —«
og alle de små fugle sang lystig med i lag:
»til sanktehans
»er der latter og dans;
»men siden ved jeg lidet, om hun fletter sin krans!«

Hun fletted ham en af de blomster blå:
— »mine øjne små!«
han tog den, han kasted og tog den igjen:
»farvel, min ven!«
og jubled, mens han sprængte over agerrenen hen:
»til sanktehans« o. s. v.

Hun fletted ham en: »hvis du ej forsmår,
af mit gule hår?«
hun fletted, hun bød ham i ypperlig stund
sin røde mund!
han tog den, og han fik den, og han rødmede som hun.

Hun fletted en hvid i et liljebånd:
»min højre hånd!«
Hun fletted en blodrød i kjærlighed:
»min venstre med.«
Han tog imod dem begge, men vendte sig derved.

Hun fletted af blomster fra hver en kant:
»alle dem, jeg fandt!«
hun sanked, hun fletted og gråt dertil:
»tag dem, du vil!«
Han tiede og tog dem kun, men flygtede så vild.

Hun fletted en stor uden farvesans:
»min brudekrans!«
hun fletted, så fingrene bleve blå:
»sæt du den på!«
Men da hun skulde vende sig, hun ingensteds ham så.

Hun flettede modig foruden stans
på sin brudekrans.
Men nu var det langt over sanktehans,
ingen blomster fandt's:
hun fletted af de blomster, som slet ikke fandt's!
»Til sanktehans
er der latter og dans;
men siden ved jeg lidet, om hun fletter sin krans.«

OVER DE HØJE FJÆLDE.

(Af Arne.)

Undrer mig på, hvad jeg får at se
over de høje fjælde?
Øjet møder nok bare sne;
rundt omkring står det grønne træ,
vilde så gjærne over; —
tro, når det rejsen vover?

Ørnen løfter med stærke slag
over de høje fjælde, —
ror i den unge, kraftfulde dag,
mætter sit mod i det vilde jag,
sænker sig, hvor den lyster, —
ser mod de fremmede kyster!

Løvtunge apal, som intet vil
over de høje fjælde!
sprætter, når somren stunder til,
venter til næste gang, den vil,
alle dens fugle gynger,
ved ikke, hvad de synger! —

Den, som har længtet i tyve år
over de høje fjælde, —
den, som ved, at han ikke når,
kjender sig mindre år for år —,
hører, hvad fuglen synger,
som du så trøstig gynger.

Sladrende fugl, hvad vilde du her
over de høje fjælde?
rede du fandt vist bedre d e r,
videre syn og højere trær,
vilde du bare bringe
længsel, men ingen vinge?

Skal jeg da aldrig, aldrig nå
over de høje fjælde?
skal denne mur mine tanker slå,
sådan med sne-is og rædsel stå,
stængende der til det siste, —
blive min dødningkiste?

Ud, vil jeg! ud! — å, så langt, langt, langt
over de høje fjælde!

her er så knugende, tærende trangt,
og mit mod er så ungt og rankt, —
lad det få stigningen friste,
ikke mod murkanten briste!

E n g a n g, jeg ved, vil det række frem
over de høje fjælde.
Kanske du alt har din dør på klem?
Herre min gud! godt er dit hjem, —
lad det dog endnu stænges,
og jeg få lov til at længes!

SOLSKINSDAGEN.

(Af Arne.)

Det var slig en vakker solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg rangled' tilskogs, la' mig att og bag
og vugged, hvad kom i minde;
men der krøb maur, og der stak myg,
og klæggen var snøg og hvepsen styg.

»Kjære, vil du ikke være ude i godvejret da?«
— sa' mor, hun sad og sang i svalen.

Det var slig en vakker solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg gik på en eng, la' mig att og bag
og sang, hvad som faldt i sinde;
da kom der ormer, tre alen lang',
at sole sig lidt, — og jeg la' på sprang.

»I sligt velsignet vejr kan vi gå barføð,« — sa'
mor, hun drog sokkerne af sig.

Det var slig en vakker solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg gik i en båd, la' mig att og bag
og lod den for strømmen rinde.
Men solen stak, så min næse sprak;
d'er måde med alt, og på land jeg trak.

»Nu er det vel dage til at få højet tørt i,« — sa' mor, hun slog i det med en rive.

Det var slig en vakker solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg kløv i et træ, det var andet slag!
der kunde jeg svalning finde.
Så dat en træåme ned på min hals,
jeg hopped og skreg; det var fanden til vals!

»Ja, skiner ikke kuen idag, så skiner hun aldrig,« — sa' mor, hun glante op i lien.

Det var slig en vakker solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde!
så la' jeg på fossen i store slag;
der var nu vel fred at finde!
mens solen skinned, så druknede jeg, —
har du skrevet visen, så er det ikke mig.

»Bare tre slige solskinsdage, og alting er i hus,« — sa' mor, hun gik at rede sengen min.

INGERID SLETTEN.

(Af Arne.)

Ingerid Sletten af Sillejord
havde hverken sølv eller guld,
men en liden hue af farvet uld,
som hun havde fåt udaf mor.

En liden hue af farvet uld,
havde hverken stas eller for,
men fattigt minde om far og mor,
der skinned langt mer' end guld.

Hun gjemte huen i tyve år,
måtte ikke slide den ud!
Jeg bærer den vel en gang som brud,
når jeg for alteret går.

Hun gjemte huen i tredive år,
måtte ikke skjæmme den ud!
Så bærer jeg den så glad som brud,
når jeg for vorherre står.

Hun gjemte huen i firti år,
hugsede endnu på sin mor.
»Vesle min hue, forvist jeg tror,
vi aldrig for alteret står.«

Hun ganger for kisten at tage den,
hjærtet var så stort derved;
hun leder frem til dens gamle sted,
da var der ikke tråden igjen.

TRÆET.

(Af Arne.)

Træet stod færdigt med blad og med knop.
»Skal jeg ta dem?« sa' frosten og pustede op.
»Nej, kjære, lad dem stå,
til blomster sidder på!« —
bad træet og skalv ifra rod og til top.

Træet fik blomster, så fuglene sang.
»Skal jeg ta dem?« sa' vinden og vifted og svang.
»Nej, kjære, lad dem stå,
til bærret sidder på!« —
bad træet, i vinden det dirrende hang.

Og træet fik bær under soløjets glød.
»Skal jeg ta dem?« sa' jenten så ung og så rød.
»Ja, kjære, du kan ta
så mange, du vil ha!«
sa' træet, og grenen det bugnende bød.

TONEN.

(Af Arne.)

I skogen smågutten gik dagen lang,
gik dagen lang;
der havde han hørt slig en underlig sang,
underlig sang.

Gutten en fløjte af selje skar,
af selje skar —
og prøvde, om tonen derinde var,
derinde var.

Tonen den hvisked og nævnte sig,
og nævnte sig,
men best som han lydde, den løb sin vej,
den løb sin vej.

Tit, når han sov, den til ham smøg,
den til ham smøg
og over hans pande med elskov strøg,
med elskov strøg.

Vilde den fange og vågned brat,
og vågned brat;
men tonen hang fast i den blege nat,
den blege nat.

Herre min gud, tag mig derind,
tag mig derind!
ti tonen har fået mit hele sind,
mit hele sind.«

Herren han svared: »Den er din ven,
den er din ven;
skjønt aldrig en time du ejer den,
du ejer den.«

FÆDRELANDSSANG.

(1859.)

Der ligger et land mod den evige sne,
i revnerne kun er der vårliv at se.
Men havet går til med historie-døn,
og elsket er landet som mor af søn.

Hun tog os i fanget, den gang vi var små,
og gav os sin saga med billeder på.
Vi læste, så øjet blev stort og vådt;
da smilte den gamle og nikked blot.

Vi sprang ned til fjorden, vi stirrede mod
den askegrå bauta, hvor gammel den stod;
hun stod der end ældre, sa' ingenting;
men stensatte hauger lå rundt i ring.

Hun tog os ved hånden, og følge hun gav
bort derfra til kirken så stille og lav,
hvor fædrene ydmygt har bøjet knæ,
og mild'lig hun sagde: gjør I som de!

Hun strødde sin sne over fjældbratte li,
bød så sine gutter at stå den på ski.
Hun knuste med stormhånd det nordhavs spejl,
bød så sine gutter at hejse sejl.

Hun satte de vakreste jenter i rad
at følge vor idræt med smil og med kvad,
og selv sad hun højt i sin sagastol
med måneskinskåben opunder pol.

Da lød der et fremad! et fremad! endnu
på fædrenemål og med fædrenehu
for frihed, for norskhed, for Norge, hurra,
og fjældene selv roper langt hurra.

Da løsned begejstringens rullende fonn,
da døbtes vi af hendes mægtige ånd,
da stod over fjældet et syn i glød,
som siden os maner indtil vor død.

SANG FOR NORGE.

(1859.)

Ja, vi elsker dette landet,
som det stiger frem
furet, vejrbidt over vandet
med de tusen hjem, —
elsker, elsker det og tænker
på vor far og mor
og den saganat, som sænker
drømme på vor jord.

Dette landet Harald bjerged
med sin kjæmperad,
dette landet Haakon værged,
medens Øjvind kvad;

Olav på det land har malet
korset med sit blod,
fra dets høje Sverre taled'
Roma midt imod.

Bønder sine økser brynte,
der en hær drog frem;
Tordenskjold langs kysten lynte,
så den lystes hjem.
Kvinder selv stod op og strede,
som de vare mænd;
andre kunde bare græde;
men det kom igjen!

Vistnok var vi ikke mange;
men vi strak dog til,
da vi prøvdes nogle gange,
og det stod på spil;
ti vi heller landet brændte,
end det kom til fald;
husker bare, hvad som hændte
ned på Fredrikshald!

Hårde tider har vi døjet,
blev tilsist forstødt;
men i værste nød blåøjet
frihed blev os født.
Det gav faderkraft at bære
hungersnød og krig,
det gav døden selv sin ære —
og det gav forlig.

Fienden sit våben kasted,
op visiret for,
vi med undren mod ham hasted;
ti han var vor bror.

Drevne frem på stand af skammen
gik vi søderpå;
nu vi står t r e b r ø d r e sammen
og skal sådan stå!

Norske mand i hus og hytte,
tak din store gud!
landet vilde han beskytte,
skjønt det mørkt så ud.
Alt, hvad fædrene har kjæmpet,
mødrene har grædt,
har den Herre stille læmpet,
så vi vandt vor ret.

Ja, vi elsker dette landet,
som det stiger frem
furet, vejrbidt over vandet
med de tusen hjem.
Og som fædres kamp har hævet
det af nød til sejr,
også vi, når det blir krævet,
for dets fred slår lejr.

LOKKELEG.

(Af En glad gut.)

Kom bukken til gutten,
kom kalven til mor,
kom mjauende katten
i snehvide sko'r,
kom andunger gule,
kom frem ifra skjule',
kom kyllinger små,
som neppe kan gå,
kom duerne mine
med fjærene fine!

Se græsset er vådt,
men solen gjør godt,
og tidlig, tidlig er det på sommer'n,
men rop på høsten, så kommer'n!

AFTENSTEMNING.

(Af En glad gut.)

Solen skinner vakkert om kvælden,
katten ligger doven på hellen.
»To små mus,
fløde af et krus,
fire stykker fisk
stjal jeg bag en disk
og er så god og mæt
og er så doven og træt,«
siger katten.

Kyllinghønen vingerne sænker,
hanen står på ét ben og tænker:
»Den grå gås
styrer høj nok kås;
men se til, om den kan
nå en hane i forstand?
Ind, ind, høner under tag,
solen kan gjærne få lov for idag,«
siger hanen.

»Herregud, det er godt at leve
for den, som slipper at stræve!«
siger fuglen.

MARITS VISE.

(Af En glad gut.)

»Dans!« ropte felen
og skratted på strengen,
så lensmansdrengen
sprat op og sa: »ho!«
»Stans!« ropte Ola,
slog bena unda'n,
så lensman' dat af'n,
og jenterne lo.

»Hop!« sa'n Erik
og spændte i taget,
så bjælkerne braged,
og væggene skreg.
»Stop!« sa'n Elling
og tog ham i kragen
og holdt ham mod dagen:
»du er nok for vek!«

»Hej!« sa'n Rasmus,
tog Randi om live';
»skynd dig at give
den kyssen, du ved!«
»Nej!« svarte Randi;
en ørfik hun gav ham
og sled sig ifra ham:
»der har du besked!«

ELSK DIN NÆSTE.

(Af En glad gut.)

Elsk din næste, du kristensjæl,
træd ham ikke med jærnskohæl,

ligger han end i støvet!
Alt, som lever, er underlagt
kjærlighedens gjenskabermagt,
bliver den bare prøvet.

ØYVINDS SANG.

(Af En glad gut.)

Løft dit hode, du raske gut!
om et håb eller to blev brudt,
blinker et nyt i dit øje,
straks det får glans af det høje!

Løft dit hode og se dig om!
noget er der, som roper: kom! —
noget med tusene tunger,
som om frejdighed sjunger.

Løft dit hode, ti i dig selv
blåner også et udstrakt hvælv,
hvor der med harper klinger,
jubler, toner og svinger.

Løft dit hode, og sjung det ud!
aldrig kuer du vårens skud;
hvor der er gjærende kræfter,
skyder det året efter.

Løft dit hode og tag din dåb
af det høje, strålende håb,
som over verden hvælver
og i hver livsgnist skjælver!

KJÆRLIGHEDSVISE.

(Af En glad gut.)

Holder du af mig,
holder jeg af dig
alle mine levedage;
sommeren var kort,
græsset blegner bort,
kommer med vor leg tilbage.

Hvad du sa' ifjor,
husker jeg iår,
sidder som en fugl i karmen,
kakker på og slår,
synger lidt og spår
lykke under solevarmen.

Litli-litli-lu!
hører du mig nu,
gutten bagved bjørkehejen?
ordene vil gå, —
mørket falder på,
kanske du kan vise vejen.

Sjo-i, sjo-i, hys!
sang jeg om et kys? —
nej, det gjorde jeg vist ikke.
Hørte du det, du?
kom det ej ihu, —
jeg vil lade afbud skikke.

O, god nat, god nat!
drømmen har mig fat,
den om dine milde øjne
og de tause ord,
som af krogen for, —
o, de vare så forfløjne!

Nu jeg lukker til;
er der mer, du vil?
tonerne tilbage trille, —
lokker mig og ler, —
vilde du mig mer?
aftnen er så varm og stille.

FJÆLDSANG.

(Af En glad gut.)

Når du vil på fjældesti
og skal nisten snøre,
læg så ikke mere i,
end du let kan føre!
Drag ej med dig dalens tvang
i de grønne lider,
skyl den i en frejdig sang
ned ad fjældets sider!

Fugle hilse dig fra gren,
bygdesnakket viger,
luften bliver mere ren,
højere du stiger.
Fyld dit glade bryst og syng,
og små barneminder
nikke vil blandt busk og lyng
frem med røde kinder.

Stanser, lytter du en gang,
vil du få at høre
ensomhedens store sang
bruse til dit øre.
Straks en fjældbæk risler kvikt,
straks en småsten ruller,
føres hid din glemte pligt
med en verdens bulder.

Bæv, men bed, du bange sjæl,
mellem dine minder!
gak så frem: den bedre del
du på toppen finder.
Der som før går Jesus Krist
og Elias, Moses:
ser du dem, skal ganske vist
farten evig roses.

SVAR FRA NORGE
til
talerne på det svenska riddarhuset 1860.

Har du hørt, hvad svensken siger,
unge norske mand?
har du seet, hvad som stiger
op om Kjølens rand?
Skygger af de faldne fædre,
som har aldrig vidst det bedre,
end hvor slige ord blev sagt,
der at vinke frem til vagt.

Svensken siger, at det røde
i vort norske flag,
det, som randt, da Magnus døde,
det, som ler idag,
det, som over Halden bælted,
det, som over Adler vælted,
det kan svenskens guleblå
uden skam ej bære på.

Svensken siger, vore minder
have tabt sin glans,
at vi ære lettest finder
ved at låne hans.

Skal vi så til Lützen flytte,
lukke denne stråtag-hytte,
slæbe farfars gamle stol
ind i svenskens æressol.

Lad den stå, det stakkars skrammel,
vi har fåt det kjært;
dertil er den nu så gammel,
at det ej er værdt.
Og så sad der nogen i den
sådan op igjennem tiden,
Sverre præst og andre mænd,
som kan ville gå igjen.

Svensken siger, vi må vide,
h a n os frihed gav,
og at svenske sværd kan bide
lidt om gangen af.
Men det er vel ej så farligt,
han bør heller fare varligt;
ti der faldt nok nogle før
der, hvor han vil bryde dør.

Svensken siger, at vi ere
end en liden dreng,
ganske passe' til at bære
slæbet på hans hæng.
Mon tro, hvad de vilde svare,
Christie og de gamle kare',
hvis de stod på Ejdsvold end,
murende med sværd om lænd.

Svenskens ord var tit så store,
og vi var så små,
men det aldrig noget gjorde,
når det rønte på.
Wessel og de norske gutter
på den lille sorte kutter

fik den svenske flagfregat
jaget over Kattegat.

Lad kun svenske adeln svinge
Karl den tolvtes hat;
jambred ham til krig som tinge
går vi lige radt.
Bliver det for galt derinde,
skal vi vej til Torgny finde,*)
og så gjælder det en dag
Nordens store frihedssag.

---

†

JOHAN LUDVIG HEIBERG.

(1860.)

Nu de bar ham ud til graven,
ham, den gamle, muntre gartner;
nu går børnene med gaven
fra hans eget blomsterbed.

Åben end står havelågen,
hvor han sad indunder træet,
og vi skotter ind, om nogen
skulde sidde der endnu.

Der er tomt. En sortklædt kvinde
vandrer om med sagte fodtrin;
hun er ene nu derinde,
hvor hans klare latter lød.

---

*) Bønderne. Se Olav den helliges saga, hvor Torgny på Upsala-ting rejser sig paa bøndernes vegne og kræver fred med nordmændene.

Hun som barn gik udenfore,
så med undren over gjærdet;
nu den store, tunge tåre
takker for, at hun kom ind.

Eventyr og store tanker
suste om ham under løvet;
stille svæver hun og sanker
dem isammen for sin ve.

Han har engang faret vide,
denne gamle muntre herre;
den, som lytted ved hans side,
kunde lære lidt iblandt.

Liv og bogstav gav ham stige
op mod det, som få kun øjner.
Der er knap i tankens rige
sted, hvor ej hans fodtrin lød.

I sin mandom var han værner
om alt stort og skjønt i landet;
siden han de stille stjærner
fulgte på sin gang om gud.

Husker I, som ere gamle,
»Nytår!« ringet ind i Norden?
Hvor det havde kraft at samle
kjæmper for den store tid!

Husker I så ham, der sprængte
frem med glade stød i hornet
og al vej tilbagetrængte
hoben fra de stores tog?

I hans følge børn og fauner,
latter, tankeleg og tårer;
bag ham friheds høje bauner
tændtes langsomt af sig selv.

Stilhed kom der snart for ordet,
hjærtefred der kom for tonen,
mægtig over landet for det
som et anelsernes kor.

I sin mandom var han værner
om alt stort og skjønt i landet;
siden han de stille stjærner
fulgte på sin gang om gud.

Eller gik i Nordens have
som en gammel munter gartner,
der af folkevårens gave
tog for evigheden sæd.

Snart med alvor, snart med lune
ind han planted, op han rykked, —
sad i kvælden, hvor den brune
danske bøg hans sjæl gav ly.

— — Åben end står havelågen,
hvor vi så ham under træet,
og vi skotter ind, om nogen
skulde sidde der endnu.

HAVET.

(Af Arnljot Gelline.)

. . . . Havet stunder jeg mod, ja, havet,
hvor fjærnt det ruller i ro og højhed.
Med vægt af fjældtunge tågebanker
det vandrer evig sig selv i møde.
Skjønt himlen daler, og landet kalder,
det har ej hvile, og ej det viger.
I sommernatten, i vinterstormen
det vælter klagende samme længsel.

Mod havet stunder jeg, ja, mod havet,
hvor fjærnt det løfter den kolde pande!
Se, verden kaster sin skygge på den
og spejler hviskende ned sin jammer.
Men solen stryger den varm og lysblid
og taler frejdig om livets glæde.
Dog lige iskold, tungsindig rolig
den sænker sorgen og sænker trøsten.

Fuldmånen suger, orkanen løfter,
men taget glipper, og vandet strømmer.
Lavlandet nedhvirvles, berg hensmuldre,
mens jævnt det skyller mod evigheden.
Hvad hen det drager, må vejen vandre;
hvad engang synker, det stiger ikke.
Ej bud der kommer, ej skrig der høres;
dets egen tale kan ingen tyde.

Mod havet er det, langt ud mod havet,
som aldrig kjender en stunds forsoning!
For alt, som sukker, det er forløser,
men drager vid're sin egen gåde.
Føl denne sælsomme pagt med døden,
at alt det gir ham, — sig selv kun ikke!

Jeg føres, hav, af dit store tungsind
og slipper ned mine matte planer
og lader flyve de bange længslèr:
d i n kolde ånde mit bryst skal svale!
Lad døden følge, på byttet lure:
vi skal nok spille en stund om brikken!
Jeg slider timer ifra din rovlyst,
mens frem jeg skær' under vredesbrynet;
du skal kun fylde mit spændte storsejl
med dine susende dødsorkaner,
din bølges rasen mer skyndsomt bære
mit lille fartøj mod stille vande.

Hvad heller ensomt og mørkt ved roret,
forladt af alle og glemt af døden,
når fremmed sejl fra det fjærne vifter,
og andre stryger forbi i natten,
at mærke strømningens underdønning
— havhjærtets suk, når det drager ånde —
og bølgens smågang mod bjælkelaget,
— det stille tidsfordriv i dets tungsind.
Da skyller længslerne langsomt over
i alnaturens havdybe smerte,
og nattens, vandets forente kulde
min sjæl udruster for dødens rige.

Så kommer dagen! og modet springer
i lange buer mod lys og hvælving,
og skibet snøfter og lægger siden
med vellyst ned i den kolde bølge,
og gutten klavrer med sang mod toppen
at rede sejlet, så det kan svulme,
og tanker jager som trætte fugle
om mast og ræer, men får ej fæste ...
Ja, ja, mod havet! Did drog jo Vikar!
Som han at sejle og så at synke
i skibets forstavn hos konning Olav!

Med kjølen kløve den kolde tanke,
men fange håb af den mindste luftning!
Med dødens fingre bagefter roret,
men himlens klarhed udover vejen!

Og så en gang i den siste time
at mærke naglerne give efter
og døden trykke på plankelaget,
så vandets frelsende strøm kan komme!
Da lægges ned i de våde klude
og fires did, hvor det evig tier,
mens bølgen ruller mit navn mod stranden
i store måneskinsklare nætter!

ALENE OG I ANGER.

(Til en siden afdød ven.)

Jeg ejer en ven, han hviskede nu
»Guds fred!« i mit natvåge sind.
Når lysene dør, når mørket har gru,
da kommer han gjærnest ind.

Han ejer ej ord, som falder mig hårdt;
ti selv har han syndet og lidt.
Han læger med blik det sted, som er sårt,
og sidder, til jeg har stridt.

Er gjærningen gjort, han kalder den sin,
om hjærtet har sorg derved.
Han tvætter den tro med så håndblødt et lin,
at smerten må give fred.

Han fulgte hvert håb, som jublende steg,
han tyngede ej, når det faldt.
Han står her just nu, så mild, men så bleg; —
om år skal han se, hvad det galdt!

PRINSESSEN.

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten gik nede og blåste på lur.
»Hvi blåser du altid? Ti stille, du små!
Det hefter min tanke, som vide vil gå,
nu, når sol går ned.«

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten lod være at blåse på lur.
»Hvi tier du stille? Blås mere, du små!
Det løfter min tanke, som vide vil gå,
nu, når sol går ned.«

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten tog atter og blåste på lur.
Da græd hun i aftnen og sukkede ud:
»O, sig mig, hvad er det, mig fejler, min gud! —
Nu gik solen ned.«

FRA MONTE PINCIO*).

Aftenen kommer, solen står rød,
farvende stråler i rummet henskylle
lyslængslens glans i uendelig fylde; —
fjældet forklares som åsyn i død.

*) En højde over Rom, stadens spasergang, hvor musikken spiller og den fornemme verden mødes hver aften.

Kuplerne gløder, men længere borte
tågen langs markernes blålige sorte
vugger opover som glemselen før:
over hin dal dækker tusen års slør.
Aftnen, hvor rød og varm!
blusser af folkelarm,
glødende hornmusik,
blomster og brune blik. —
Fortidens store står rundtom, knap kjendte,
bundne i marmor og vente.*)

Vesper det ringer, i rødmende luft
tonernes offerdamp tåger og spredes,
kirkernes hellige halvmørke bredes,
aftenbøn bæver i ord og i duft.
Ildbæltet over Sabinerne spændes,
blus på Kampagnen af hyrderne tændes,
Roma med lamperne frembryder mat
ligesom sagn af historiens nat.
Gjennem den unge kvæld
hopper en saltarell'; —
sværmere knalder til
latter og morraspil; —
tankerne stræber i farver og toner
trofast mod det, som forsoner.

Lyset har tabt i sin lydløse kamp,
himmelen hvælver de dunkelblå buer,
dybt fra dens evighed stjærnerne luer,
jordmassen synker i tåge og damp.
Øjnene flygter fra mørket mod staden,
møder et ligtog med fakler i gaden;
natten det søger, men lysenes flag
vifter dog håb fra den evige dag.

---

*) Marmorbyster af Italiens navnkundige mænd står rundt pladsen på monte Pincio.

Muntert en mandolin
lyder til dans og vin,
munkesang, gadeleg
døves af tappenstreg; —
gjennem det drømmende livsårens banken
glimter med daglys i tanken.

Stille det bliver, end dunklere blå
himmelen våger og venter; — opunder
fortid, som drømmer, og fremtid, som stunder,
usikre blus i det rugende grå.
Men de vil samle sig, Roma fremstige
lystændt en nat for Italiens rige:
klokkerne kime, kanonerne slå,
minderne flamme på fremtidens blå! —
Yndig om håb og tro
op mod nygifte to
jubler en sanger til
cither og fløjtespil.
Stærkere længsler får barnesød hvile; —
mindre tør vågne og smile.

O, VIDSTE DU BARE!

Jeg tør ikke tale til dig,
du tør ikke se ned på mig,
men altid så sidder du der,
og altid spaserer jeg her.
Imellem kan tankerne listende fare,
men ingen tør spørge, og ingen tør svare!
O, vidste du bare!

Dengang du bestandig mig fandt,
da var du lidt kostbar iblandt;

men nu, når jeg sjældnere går,
nu ser jeg, du ventende står!
To øjne, to øjne kan flette en snare,
men den, som vil vid're, får ta sig i vare!
O, vidste du bare!

Ja, dersom du anede sligt,
at jeg gik og skrev dig et digt, —
at netop det bølgende fløj
didop, du står yndig og høj!
Men ser du, den kundskab, den bør vi nok spare.
Jeg længer vil fare, dig himlen bevare, —
o, vidste du bare!

SØVNENS ENGLER.

Da barnet sov ind
med hånd under kind,
kom englerne til
med latter og spil.
Da barnet det vågned, stod moderen over:
Du smiler så vakkert, du små, når du sover.

Dets mor gik til gud,
og barnet kom ud;
det sovnede ind
med tårer på kind,
men hørte straks latter og moderord ømme;
ti englerne fulgte med barnlige drømme.

Snart blev det så stort,
at tåren frøs bort,
det sovnede ind
med tanker i sind;
men englerne veg ej; de svævede over,
tog tanken og hvisked: »Hav fred, mens du sover!«

PIGEN VED STRANDEN.

Hun gik langs med stranden så ung omkring,
hun tænkte på ingen verdens ting.
Da kom der en maler og satte sig ned
ved sjøens bred,
i skyggens fred, —
han malede stranden og hende med.

Men sagtere gik hun om ham i ring,
hun tænkte på én, én eneste ting.
Det var på hans billede, hvor hun så
sig selv at stå,
sig selv at stå
nedspejlet i sjøen med himlens blå!

Hun dreves, hun droges så vidt omkring,
hun tænkte på alle verdens ting —
langt, langt over sjøen og dog så nær
mod stranden her,
mod manden der,
o nej, hvad der kom for et solskinsvejr!

DULGT KJÆRLIGHED.

Han tvær over bænkene hang;
hun lystig i dansen sig svang.
Hun legte, hun lo
med én og med to; —
hans hjærte var nær ved at briste,
men det var der ingen, som vidste.

Hun gik bag ved laden en kvæld,
han kom for at sige farvel.
Hun kasted sig ned,
hun græd og hun græd:

sit livshåb det skulde hun miste.
Men det var der ingen, som vidste.

Ham tiden faldt frygtelig lang.
Så kom han tilbage en gang.
— Hun havde det godt,
hun fred havde fåt;
hun tænkte på ham i det siste.
Men det var der ingen, som vidste.

OLAV TRYGVASON.

Brede sejl over Nordsjø går;
højt på skansen i morgnen står
Erling Skjalgsson fra Sole, —
spejder over hav mod Danmark:
»Kommer ikke Olav Trygvason?«

Seks og femti de drager lå,
sejlene faldt, mod Danmark så
solbrændte mænd; — da steg det:
»Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?«

Men da sol i det andet gry
gik af hav uden mast mod sky,
blev det som storm at høre:
»Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?«

Stille, stille i samme stund
alle stod, ti fra havets bund
skvulped som suk om flåden:
»Tagen er Ormen lange,
falden er Olav Trygvason.«

Siden efter i hundred år
norske skibe til følge får —

helst dog i månenætter:
»Tagen er Ormen lange,
falden er Olav Trygvason.«

SUK.

Aftensolens hygge
ikke kan mit vindu nå,
morgensolen ligeså; —
her er altid skygge.

Sol på begge sider,
vil du ej i kamret ind?
Her faldt stråler på et sind,
som i mørke strider.

Morgensolens glæde,
å, du er min barndomstid;
mens du leger ren og hvid,
jeg kan næsten græde.

Aftensolens hvile,
å, du er den vises ro; —
længer frem, så vil du jo
mod mit vindu smile!

Morgensolens sange,
å, du er den fantasi,
verden solglad løftes i, —
den, jeg ej kan fange.

Aftensolens mildhed,
du er mer end visdoms ro,
ti du er den kristnes tro:
nå mig med din stilhed!

TIL EN GUDSØN.

(1861.)

(Med et album, hvori portrætter af alle dem, som i hans fødselsstund formede tankerne i åndens og politikens verden.)

Her får du den konstellation at skue,
hvorunder dit lys blev tændt;
de stjærner, n u glimrer på tankens bue,
er samlede her omtrent.
Hvad spår de dig, lille? Det vide vi ej.
De lyser nu frem på din ukjendte vej
og tænder de tanker, som venter dig. —
Først får du at samle,
så skille dem, —
så får du at famle
dig længer frem.

BERGLIOT.

(Harald Haardraades saga kap. 45 mod slutten lyder: Da Ejnars (Tambarskelves) hustru Bergliot, som sad tilbage i herberget i byen, spurte mandens og sønnens fald, gik hun straks op i kongsgården, hvor bondehæren var, og ophidsede den meget til slag. Men i samme øjeblik rodde kongen ud efter elven. Da sagde Bergliot: „Nu savner vi her min frænde Haakon Ivarson; ikke skulde Ejnars banemand ro ud efter elven, om Haakon stod her på elvebakken.")

Bergliot

(i herberget).

Idag kong Harald
får give tingfred;
ti Ejnar fulgte
fem hundred bønder,

Ejndride, sønnen,
slår vagt om huset,
imens den gamle
går ind til kongen.

Så mindes Harald
måske, at Ejnar
har tvende konger
i Norge kåret, —

og giver fred
og forlig på loven;
hans løfte var det,
og folket længes. —

Hvor sanden fyger
ned over vejen,
og støj der stiger! —
Se ud, min skosvend!

— Kanske blot vinden!
ti her er vejrhårdt:
den åbne fjord
og de lave fjælde.

Jeg mindes byen
ifra min barndom:
hid vinden hidser
de vrede hunde.

— Men støj der tændes
af tusen stemmer!
og stål den farver
med kamprød flamme!

Ja, det er skjoldgny!
Og se hvad sandgov:
spydbølger hvælve
om Tambarskelve!

Han er i trængsel! —
Troløse Harald:
ligravnen løfter
sig af din tingfred!

Kjør frem med karmen,
jeg må til kampen;
nu sidde hjemme
det galdt jo livet!

(På vejen.)

O, bønder, berg ham,
slå kreds omkring ham!
Ejndride værg nu
din gamle fader!

Byg ham en skjoldborg
og giv ham buen;
ti døden pløjer
med Ejnars pile!

Og du, Sankt Olav!
å, for din søns skyld!
giv du ham gagn-ord
i Gimles sale!

(nærmere.)

Flokken de sprænger ...
og kjæmper ej længer ...
i bølger
de følger
hverandre mod elven, —
hvad er der vel hændt?
hvad spår denne skjælven?
har lykken sig vendt?
hvad er det? hvi stanser
nu böndernes skare? ...
med nedstukne lanser

to døde de kranser,
og Harald får fare! —
hvad trængsel der er
ved tingstuens port! ...
stille al hær
vender sig bort. —
Hvor er Ejndride! — —
Sorgfulde blikke
flygter til side,
frygter mit møde ...
så kan jeg vide:
de to ere døde! —
— — Rum! jeg må se:
ja, det er dem! —
Kunde det ske? — —
Jo, det er dem!

Falden er herligste
høvding i Norden;
Norriges beste
bue brusten.

Falden er Ejnar
Tambarskelve,
sønnen ved side, —
Ejndride!

Myrdet i mørke
han, som var Magnus
mer end fader,
kong Knud den riges
kårede sønne-råd!

Falden for snigmord
skytten fra Svolder,
løven, som sprang over
Lyrskogheden!

Slagtet i baghold
bøndernes høvding,
trøndernes hæder,
Tambarskelve!

Hvidhåret, hædret,
henslængt for hundene, —
sønnen ved side,
Ejndride!

Op, op, bondemænd, han er falden;
men han, som fældte ham, lever!
Kjender I mig ikke? Bergliot,
datter af Haakon fra Hjørungavaag; —
nu er jeg Tambarskelves enke.

Jeg roper på eder, hærbønder:
min gamle husbond er falden.
Se, se, her er blod på hans blege hår,
eders hoveder kommer det over;
ti det bliver koldt uden hævn.

Op, op, hærmænd, eders høvding er falden,
eders ære, eders fader, eders børns glæde,
hele dalens eventyr, hele landets helt, —
her er han falden, og I skulde ikke hævne?

Myrdet i mørke, i kongens stue,
i tingstuen, lovstuen er han myrdet,
myrdet af lovens første mand, —
o, lyn vil falde fra himlen på landet,
hvis det ikke lutres i hævnens lue.

Skyd langskibe fra land!
Ejnars ni langskibe ligger her,
lad dem bære hævnen til Harald!

O, stod han her, Haakon Ivarson,
stod han her på bakken, min frænde,

da fandt Ejnars bane ikke fjorden,
og eder, fejge, slap jeg bede!

O, bønder, hør mig, min husbond er falden,
mine tankers højsæde i halvhundred år!
Væltet er det, og ved dets højre side
vor eneste søn, o, al vor fremtid!
Tomt er der nu inden mine to armer;
kan jeg vel mere få dem op til bøn?
Eller hvorhen skal jeg vende mig på jorden?
Går jeg bort til de fremmedes steder, —
ak, så savner jeg dem, hvor vi levde sammen.
Men vender jeg mig derhen, —
ak, så savner jeg dem selv!

Odin i Valhal tør jeg ikke finde;
ti ham forlod jeg i min barndom.
Men den nye gud i Gimle? — —
Han tog jo alt, jeg havde!

Hævn? — Hvem nævner hævn? —
Kan hævnen vække mine døde
eller dække over mig for kulden?
Findes i den et tilstængt enkesæde
eller trøst for en barnløs mor?

Gå med eders hævn; lad mig være!
Læg ham på karmen, ham og sønnen!
kom, vi vil følge dem hjem.
Den nye gud i Gimle, den frygtelige, som tog alt,
lad ham også tage hævnen; ti den forstår han!
Kjør langsomt! ti sådan kjørte Ejnar altid;
— og vi kommer tidsnok hjem.

Hundene vil ikke møde med glade hop,
men hyle og hænge med halen.
Og gårdens hester vil spidse øren,

vrinske glade mod stalddøren
og vente Ejndrides stemme.

Men den lyder ikke længer, —
ej heller Ejnars skridt i svalen,
som ropte ind, at nu måtte alle rejse sig,
for nu kom høvdingen!

De store stuer vil jeg stænge;
folkene vil jeg sende bort;
kvæg og hester vil jeg sælge,
flytte ud og leve ene.
Kjør langsomt!
ti vi kommer tidsnok hjem.

TIL MIN HUSTRU.

(Med et sæt romerske perler.)

Tag disse perler! — og tak for dem,
du trillede ind i mit ungdomshjem!
De tusene timers stille lykke,
du ånded deri, blev perlesmykke
så stort og lyst
på mit glade bryst,
og om min pande
som tanker de stande
og tindrer mod verden: det gav hans viv,
som slynged sin kjærlighed om hans liv!

I EN TUNG STUND.

Vær glad, når faren vejer
hver evne, som du ejer:
Jo større sag,
des tyngre tag,

men desto større sejer!
Går støtterne istykker,
og vennerne får nykker,
så sker det blot,
fordi du godt
kan gå foruden krykker. —
Enhver,
gud sætter ene,
han selv er mere nær.

KAARES SANG.

(Af Sigurd Slembe.)

KAARE.

Hvad vælter de bølger i stille vejr?
Hvad stiger så stort i vest?
Hvad tænder stjærner i dagens lejr
som fakler til dødningfest?

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

KAARE.

Hvad er det for drage, som puster frem,
så bølgen går rød af blod?
Sjøfuglene skriger, de flygter hjem,
de flokker sig om min fod.

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

KAARE.

Hvad stiger af stavnen for sælsom mø
i stråler og mild musik?
Hvad er det, som gjør, at blomsterne dø,
hvad tårer så eders blik?

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

IVAR INGEMUNDSONS KVAD.

(Af Sigurd Slembe.)

Hvorfor fik jeg længsler,
som jeg ikke kan løfte?
Og hvorfor ser jeg,
når jeg kun skal se sorg?

Flyver mit øje ud i det store,
skyller alting sammen som i storm,
men flygter det tilbage til det mindre,
da mørkner det af medynk.

Ti jeg ser et folk uden fører,
jeg ser en fører uden folk.
O, hvor folket lider!
Og føreren, hvor han længes!

Vidste, vidste mændene,
at han var midt iblandt dem!
Men de ser en mand i lænker
og lader ham ligge.

Skibet rives bort i stormen,
en dåre står til rors, hvem kan frelse?
Han, han, der længes under dækket,
halvdød og i lænker.

(opad.)

Hør, hvor de skriger
og strækker armer mod dig!
De have frelsen i fang,
og du siger det ikke?

Skal de da alle omkomme,
fordi den ene fattes?
Vil du ikke ofre dåren,
så de mange kan leve?

Forklar mig: ordet lyder:
én skal lide for mange.
Men mange lider for én,
o, forklar mig!

Den visdom, du gav mig,
vikler mig ind i gåder,
og de lys, du tændte,
leder til mørke.

Men ikke mig alene,
millioner, millioner!
Rummet rummer ikke alle spørsmål
fra jorden og op mod himlen.

Svaghed kaster sig på knæ i klostret,
men kræfterne vil frem,
de trænges, de længes,
de trykker hinanden ud af landene. —

Hvorhen? For deres øje er nat.
»I Nazaret er lys oppe!« roper en,
— roper så hundred tusen,
alle ser det: til Nazaret!

Men den halve del dør på vejen af hunger,
den andre halve for hedningernes sværd,
pilgrimen af pest i Nazaret, —
var du der, eller var du der ikke?

O, hvor er du?
Den hele verden er oppe
og på færde efter dig
og leder efter dig!

Eller var du i hungeren?
Var du i pesten?
Var du i hedningernes sværd?

Salter du med vredens salt?
Lutrer du i lidelsens ild?
Har du millioners millioner inde i din fremtid,
som du således vil frelse?

O, mod dem er de tusen, der nu lider,
kun én,
og den ene, jeg vilde bede for,
ingen!

Jeg følger en liden bæk
og kommer til et hav,
jeg ser på en liden dråbe,
og den dunster ind i de uendelige skyer.

Se, hvor jeg tumler viljeløs
på tankernes våger.
Vinden væltede min liden båd,
ved vraget holder jeg mig.

Led mig, led mig,
jeg ser ikke land!
Løft mig, løft mig,
jeg kjender ingen grund!

MAGNUS DEN BLINDE.

(Af Sigurd Slembe.)

»Å, lad mig endnu én gang få se
op mod de tindrende stjærner!«
bad ung Magnus og sank i knæ,
det var ynk at se.
Alle kvinder i gråd sig fjærner.

»Å, først imorgen! Først fjældene se
og sjøen, hvor langt den blåner,
én gang til, og så kan det ske!«
og han sank i knæ! —
og hans venner med ham: å, skåner!

»Å, først til kirke, guds hellige blod
være det siste jeg skuer!
Det skal bade i lysets flod,
tage mildt imod
mit øjes bristende luer!«

Stålet randt i, og hans øjes væld
sank som et lyn i natten.
»Magnus, vor konge, farvel, farvel!«
— »Å, farvel, farvel, —
»I, som fulgte i somre atten!«

SYNDEN, DØDEN.

(Af Sigurd Slembe.)

Synden, døden, søstre to,
to, to,
sad tilsammen i morgenrøden.
Gift dig, søster, så får jeg bo,
bo, bo,
i dit hus, sagde døden.

Synden holdt bryllup, døden lo,
lo, lo,
dansede om dem på bryllupsdagen;
natten kom, hun brudgommen tog,
tog, tog,
og bar bort i et lagen.

Synden vågned alene, græd,
græd, græd.
Døden sad over i morgenrøden:
den, du elsker, jeg elsker med,
med, med;
han er her, sagde døden.

---

†

FRIDA.

Frida, jeg vidste, du ej vilde leve.
Steg blot en tanke med magt til at hæve, —
stirred du henad med higende kræfter,
som vilde du efter.

Øjnene, o så forundrede, klare,
glemte at se, medens du glemte svare:
da vokste snehvide vinger, som siden
bar bort over tiden.

Talte du, spurte du, blev jeg halvt bange;
øjne og ord syntes begge forlange
renere klarhed, en tankernes sejer,
som jeg ikke ejer.

Sprang du som barn, når det kommer fra skolen,
rysted du lokker som vandspring i solen,
lo du, så himlen sig åbned i glæde
over din glæde, —

eller en modgang så dybt kunde ramme,
som brast dit hjærte itu med det samme,
tankerne tabte i smerternes vrimmel
både jord og himmel, —

da, o, da så jeg: din glæde, din smerte
vare for store for menneskehjærte'.
Hist fik de rum! — Men her blev det så lille,
så trangt og så stille.

TIL BERGEN!

Som du sidder der
bagom dine skjær,
tunge fjæld omkring og havets dyb for foden,
grunder du vel på
saga, som skal gå
end engang med undre ifra land!

Hil dig, norske by,
»Bergen aldrig ny,«
gammeldags og evig som din Holbergs lune;
en gang kongers vagt,
siden handelns magt,
præsident på første frihedsting!

Høj og liflig, som
solskinsdagen kom
stundom af din regn og vindforrevne tåge,
steg med store mænd
eller dåd igjen
du, når der var mørkest i vort land.

Op af folkegrund,
vittig, kjærnesund,
skjød der stærke tanker, byggende i landet,
skjød vor kunst tilsist,
i sin fødsel kys't
af din mørke, mægtige natur.

I din højfjældssal
maler blev vor Dahl,
langs med dine strande drømmede Welhaven,
og i morgnens guld
gynged Ole Bull
på din våg iblandt Europas flag.

Med dit hav i pagt
har du evig magt,
blåe fjorde er dig årer ind i landet.
Fra dit norske sind
skinner lykken ind, —
af din fortid må der fremtid gå.

---

†

P. A. MUNCH.

(1863.)

Mange former har det store.
Den, som her gik bort, han bar det

som en tvil, der tog ham søvnen,
men tilslut gav åbenbaring. —
som en øjets større sekraft,
der gav syner med en smerte
over det, som ej kan sees, —
som en flugt igjennem arbejd
fra det tænkte mod det visse,
fra det visse mod det ante, —
rastløs hast og ildfuld veksel
med en guddoms-opfyldt uro,
der igjennem stormed verden,
tog dens last af tvil og tanker,
bar dem, kasted dem — og tog dem —
aldrig træt, dog uden hvile.

Stille, han kjendte en eneste havn:
familjelivets forsoner!
Lysmilde magter fik ham i favn,
vugged med farver og toner.

Ret når hans hustru spilled ham ind,
ind mellem duftende birke!
Ind mellem blomsterne, længere ind,
ind under granskogens kirke!

Døtre sig nærmed, en for en,
svaled hans hede pande,
vifted ham luften uskyldsren,
nævnte det barnesande.

Snart var han midt i den livligste leg
alt mellem farver og toner, —
skyerne gled, og på himmelen steg
tindrende millioner.

Men som kornmo i en dunkel,
stille, drømfuld høstkvælds hvile

skræmmer tankerne mod uvejr, —
eller som et slag i båden,
når den glider som i søvne
ind imellem høje fjælde
i en rolig, luft-let vårnat, —
kun et enkelt sagte slag, og
ekko tager det og jager
ifra fjældvæg og til fjældvæg,
trosten vågner, årren skriger,
dyret rejser sig og lytter,
stene triller, alt er oppe,
hunde varsler, bjælder skingrer,
og al dagens strid er kommen, —
sådan kunde en erindring,
falden dunblødt midt i legen,
vække tankens alle skarer!

Og så jog det gjennem verden,
og så brandt det i hans indre, —
men det blev til lys for andre!

Racers udspring, ords forgrening,
navnes herkomst, loves slægtskab,
småt og stort i lige smerte,
lige hast og tvil mod målet! —
Der, hvor andre kun så stene,
så han glitre, så han funke,
hugde han sig gang mod gruben.
Og hvor andre stod for fundet,
sikre nu i et århundred,
fik han tvil og grov i bunden
dag med nat — og så det synke!
Men den uro, som gav kraften,
drev ham tit udover målet;
for den klarhed, han gav andre,
nye anelser bedrog ham.
Derfor: hvor han havde været,

vilde han ej mer tilbage,
skifted stof så tit som arbejd,
flygtende for egen tanke.
Men det tænkte slap ham ikke,
fulgte voksende som ilden,
kastet i Brasiliens skoger,
følger stormen, følger stormen!
Hvor en fod ej før var kommen,
brændtes vej for millioner! —

— — Nordens lande strækker brystet
op i Nordishavets tåge,
vintermånedernes mørke
trykker fjældene og havet.
Og som landene, så folkets
hele udspring og dets hidkomst
strækker op i mulm og tåge.
Men som fyr igjennem tågen,
men som nordlys over mørket
glimted lysende hans tanke.
Øm, som om sin faders minde,
søgte, spurte han det mindste
for at finde folkets veje;
navne, grave, rustne våben,
stene fik han til at svare.
Over Asiens urskogfjælde,
gjennem sand og øde stepper,
bagved tusen års formuldning
så han spor af karavanen
søgende sit hjem mod Norden.
Og som floderne de fulgte,
fulgte dem hans rige tanke,
strømmende mod verdensaltet. —

— Se dog, hvad hans uro skabte!
Se, den vilde blot forsoning,
fandt den ej, men underfulde

ny opdagelser og veje,
— ret som hine alkymister,
der i søgen efter guldet
fandt ej det, men andre kræfter,
som idag bevæger verden. —

Der var dybest i hans væsen
den modsætnings kraft, at tanken,
slået an af Nordens saga,
toned, bæved i melodisk,
evig længsel imod Syden! —
Ilden i hans brune øje,
glimtet i hans tanke havde
slægt med improvisatorens
i de varme druelande.
Og hans lette stemningsveksel
og hans fyrighed, der kunde
trælle de udslagne vintre,
men til indfald kaste frugten, —
hin umådelige rigdom,
hvori tanker, luner, toner,
glæde, smerte, leg og alvor
uden ophør glimted, spilled, —
det var som en dag i Syden!

Derfor var hans liv en rejse,
en ustanset imod Syden, —
gjennem anelsernes tåge,
fra det dunkle mod det klare,
fra det kolde mod det varme, —
og hans eget arbejd broen,
som var over fjæld og havstrøm! —

— — O, den stund han med sin hustru
og med sine legesøstre —
barneglade, friske døtre! —

stod, hvor aftensolen lyser
over Kapitol og Forum, —
stod, hvor verdenshovedstaden
som historiens egne kilder
vælter kundskab frem af jorden; —
hvor en klarhed, stor som luftens,
falder over de årtusen,
som er gangne der til hvile; —
hvor han som historiegransker
ifra Norden måtte synes
have roet om i skodden
på de dybe, store fjorde; —
stod, hvor døde sprænger mulden
og fremtriner selv som vidne
i den svære marmortoga;
hvor gudinderne fra Delos
danser ind i freskosalen
som to tusen år tilbage; —
Panteon og Kolosseum
kunde rumme i sin skjæbne
verdens skiftende udvikling; —
hvor en Hermes hist på hjørnet
skued Cato, der han skred som
pontifex i processjonen, —
skued Nero som Apollo
løftes op og tage offer,
skued Gregor, ham den vrede,
ride frem som åndens hersker
over al den kjendte verden, —
skued Cola di Rienzi
dyrke frihedens gudinde
under Romerfolkets jubel, —
pave Leo og hans store
vælge for den herre Jesus
Aristoteles og Plato; —
men så atter stærke tider
rejse den katolske kirke,

indtil franskmænd kom og jog den,
og naturen blev til guddom, —
men pàny de gamle fromme
i de stille processjoner
med et lam som verdenshersker! —
Alt det så den lille Hermes
der på hjørnet bag ved templet,
og den vise mand fra Norden
så hin Hermes og dens syner. —

— Ja, da han stod over Roma
i historiens høje klarhed,
og hans øje stræbte langs med
bjergets ryg mod aftenrøden, —
da gik alle længslens stråler
sammen i en salig anen,
da, — da så han i en kirke,
som var større end naturens,
og en fred han følte dale,
der var mer end øjeblikkets. —

— Og da anden gang han kom did
gjennem dages, nætters arbejd,
ak, som galdt det hans forløsning, —
da gik Herren selv til møde,
førte ham didop og sagde:
»Tag nu fred; nu har du vundet!«

Men til os, som vilde klage,
vendte han sig om og sagde:
»Når Jeg kalder, hvem tør sige,
at den kaldte ej var færdig?«

Den, som dør, han her var færdig!
Se, det tror vi midt i smerten,

tror, at han, som giver uro
(hin opdagelsernes uro,
som drev Newton, drev Columbus),
også ved, når ro skal falde.

Men vi spørger, mens vi stirrer
efter hine tankens skarer,
der opløste farer hjemad:
hvem skal anden gang dem samle?

Ti når h a n skar op en krigspil,
mødte lendermænd og bønder,
og til hjælp fra Sverig, Danmark,
England, Franken raske skuder
fløj på havet mod hans mærke!

Den uhyre kongeflåde
lå til ankers under landet;
vante var vi til at se den
eller til at spørge nyt fra
dens erobringer og togter.

Hvad den vandt, vi har for evigt;
men den selv har nu fåt hjemlov.
Sammen står vi, ser det siste
sejl i horisonten tone,
vender så og spørger sagte:
hvem skal anden gang dem samle?

BRYLLUPSVISE NR. I.

En myrtekrans er skjøn at se,
når den står frisk i uskylds sne
med duft af kjærlighed og våd
af glædens klare gråd;

når moders blik er sol derpå,
og luften let og højtidsblå
derover går
og liflig spår
om lang og kraftig dag.

Hver den, som selv sad rød og varm
med kransen på og gråd i barm,
hun ser på dig med bøn til gud,
du bly, du vakre brud.
Du ved det ej, du er så ung,
hvor den kan blive rig og tung;
ti livets frugt
med sygt og smukt
skal modnes bag dens blad.

Men bliver den for tung iblandt,
så støt dig tro til ham, du vandt;
ti han går fast, skjønt han går tyst,
og du, — du er hans lyst!
Græd ej, skjønt langt fra hjem du for:
han blir dig både far og mor!
husk, i din krans
hvert blad er hans —
hans tanker for dit vel!

---

†

KONG FREDERIK DEN SYVENDE.

(1863.)

Nu tabte vor konge en fuldtro ven!
Og Nordens sag
dybt sænker sin fane og følger hen
på begravelsens dag.

Men Danmark, men Danmark fik dybeste smerte:
nu brast deres varmeste, største hjærte,
nu brast deres beste
landefæste,
nu står der et skrig over kongens død
som fra mænd i nød.

Til Danmarks frelse den mand blev født,
som her er død.
I ungdommen blev han fra hove stødt —
til folkets skjød.
Der trivdes han godt, og der vokste han sammen
med bønder, matroser, i fare, i gammen.
Ham skole blev givet
af selve livet —:
da snaren var færdig for Danmarks land, —
var også han!

Det viste sig straks, han var bondedum
på deres kneb;
forrædernes fineste kløgt skjød bom
på hans smule begreb.
Han vidste jo bare, hvad folket tænkte,
og derfor i faren dem frihed skjænkte;
han vilde det hele —
og ikke dele
og holdt en tale, ej lang, kun det:
»Det skal ej ske!«

Så stod han til rors som en god matros
i stormens hurra,
han vilde ikke ha større ros;
men det skal han ha!
Han vendte straks baugen mod nord, — og så lå den
i stille, i stormvejr, i snefok og fråden; —
det hele rige
snart måtte sige:

»Han er nok ikke så dum endda,
for det går bra!«

Nu ropte han netop på dæk hver mand;
ti det trak op.
Nu svartes der netop fra masten: — land! —
nu, nu netop;
da tabte han roret af trofaste hænder
og sank i døden, mens skuden vender ...
— nej, ikke vender!
de kursen kjender;
stå sammen nu, Danmarks hver eneste mand, —
hold fram som han!

Det var just hans ære: stå jævnt i lag
og ej tá plads,
men bredved de andre sit ærlige tag
foruden stas.
Nu høster de frugten: hver mand står øvet
helt ned til soldaten så tro, så prøvet!
Det kan ikke slingre:
for mange fingre
har fast i roret, for mange: »hurra,
mod nord endda!«

Der er ikke andet at gjøre nu
end at holde ud,
stå vagt i mørket, men uden gru,
med tro på gud.
Her er dumpt, her er stilt, her er længsels vånde,
hver står og lytter med halvkvalt ånde, —
her er ventetider, — —
indtil omsider
det rødner i luften med lyse drag:
det er handlingens dag!

TIL SVERIGE.

(28. december 1863.)

Løft du dit gamle guleblå;
ti det må bæres foran.
Nu vil ej tysken ret forstå;
men ser han det, forstår han.

Forstår, at større fare fandt's
end blæk på Bismarcks bukser,
at der må dobbelt léverans
af heste, folk og okser, —

at ti års vrøvl til dagligt mén,
som ingen kan få ret i,
nu bleven er til krig med én,
som har holdt ud i tretti, —

at Nordens stride folk er blet
fuldt enige på jorden,
som deres minder længst var ét
på himlen over Norden, —

at Gustav Adolf atter er
højmægtig glad på færde,
men denne gang mod Tysklands hær
med Kristian den fjerde, —

at gammel tid med Haakon jarl
til Palnatoke iler;
— mens hos den stærke, blege Karl
står Tordenskjold og smiler, —

at vi, som har så godt forstått
at banke op hinanden,
vi skal just ikke bli til spot,
når vi får slås tilsammen.

— Men du må foran gå i vej,
du spille må på bassen;
der følger sådan takt med dig,
og du er kjendt på pladsen.

Den gamle svenske melodi,
berømt i hele verden,
ej blot for hjærtets magt deri —
fra Jennys æresfærden, —

men for det alvors dyb, der sang
på Lützens mark før slaget,
og for den fantasi, der svang
til vejrs i Narvabraget, —

den, som du sang for hele Nord
om kraft og dyd herhjemme: —
nu må den i tredobbelt kor
blive til hovedstemme!

Nu må den bære op et digt
om Herrens kald i folket,
af blodets billeder så rigt,
af flammeskrift fortolket, —

og det skal kaldes: Nordens digt: —
af alle dine største,
som stråle vil evindeligt,
det nævnes skal det første.

TIL FESTEN FOR FÆDRENES MINDE.

(13. januar 1864.)

Nu stråler høje minder
i Nordens vinternat

på fjældets hvide tinder,
på sorte Kattegat.
Der er så stort og stille,
mens nordlys flyver ind,
som om de skabe vilde
en dag ved minders skin.

Hver dåd til Nordens ære,
hver tanke til dens held
et stjærnebud nu bære
ned i den kolde kvæld!
Til håb, til trøst de lyser —
og med fordoblet magt
for den, der går og fryser
ved Ejderen på vagt!*)

Ej angstens skyggevrimmel,
ej lunkenhedens damp
må mørkne mindets himmel
i natten før en kamp!
Gid nu som før må høres
i luften klokker slå,
og hele hæren føres
af mænd, den aldrig så!**)

DA NORGE IKKE VILDE HJÆLPE.

(Påskekvæld 1864.)

— — — — — —

Når siden du sejler i Kattegat
og gjennem Belt.
du finder ej mere den danske fregat
med rødhvidt felt,

*) Lidt før Dannevirkes rømning.
**) Se Magnus den godes saga, „slaget på Lyrskogheden".

du hører ej mere kommandoord
i Wessels sprog,
ej al den livsalige sang ombord
bag Dannebrog.
Du møder ej latter, du ser ingen dans
under hvide sejl,
du følger ej kunstens langt viftende krans
om mast og spejl.
Men alt, hvad vi ejede der ombord,
tilhavs er sat,
hvert skjold og hvert minde — i dybet det for
en vinternat.
Det var i den samme, fregatten skjød
under Norges land
nødskud på nødskud, mens sjøen brød
med tang og sand;
en båd sattes ud for at hjælpe dem,
men vendte mod havn, ...
da drev fregatten mod Tyskland frem
og brød sin stavn!
da fløj ifra borde hver stump af vort,
hvert slægtskabs spor,
det hivdes i havet, det ryddedes bort
med forbandelsens ord!
Den nordiske løve, den gamle grå
gallionsfigur,
den hugdes istykker, fregatten lå
som en nedskudt mur.

Den sattes istand, og den sattes ud
ved Tysklands fod,
men sortgult var flaget, en ørn slog ud,
hvor løven stod.
Da atter vi sejled i Kattegat,
det var så tyst,

der lå kun en tysk admiralfregat
under Skaanes kyst. — —

---

†
DANIEL SCHJØTZ.

(Død af overanstrængelse som frivillig militærlæge, 1864.)

Han på ingen stormagt vented
uden den, som er hos gud.
Den gang han sig døden hented,
skikked han ej forud bud
ned til England og til Franken,
om han og fik lov at dø
mellem brødrene på banken
ved den dybe, danske sjø.
Første dåd af ungdom ildet,
første stærke, klare tro,
første mand, som svor ved gildet, —
første over dødens bro.

Han ej fatted, han i nøden
var den eneste, som kom,
og han kjæmpede til døden
for vor æres helligdom.
Han for alle vore tusen
vilde gjøre fyldest selv, —
sank så gjennem vanvids brusen
ned i dødens stille elv.
Første sjæl, som turde håbe
frelse af sin hjælp mod vold,
første varme, fulde dråbe
af vort blod på Danmarks skjold.

TIL DANEBROGE.

(Da Dybbøl toges.)

Fordum syntes Danebroge
snehvidt, roserødt
stråle gjennem tidens tåge
som en himmelfødt,
gro som frugt af Danmarks have,
slå som sang på deres grave
og med tankers trækfuglskare
over verden fare.

Ak, nu synes Danebroge
ligblegt, blodigrødt
dale som en truffen måge,
der har sig forblødt.
Purpurstrømme vunden gyder,
som af tro på retfærd flyder;
segnende må folket bære
korsets tunge ære.

SKÅLSANG FOR EJDSVOLDSMÆNDENE.

(17. maj 1864.)

Den gang vort eget land vi tog
af hundredårig is og harme
og lagde det for sol og varme
og bygged det med lov og plog,
af klippen fik vi skatten gravet,
med hvide sejl indtog vi havet,
og fri brød tanken over pol
af våren frem som midnatssol.

Og end erobrer vi med gud:
hver plet, vi lægger ind til ager,

hvert skib, vor sjø i favnen tager,
hver barnesjæl, vi folder ud,
hver tankegnist, som livet klarer,
hver dåd, som øger og bevarer, —
er en provins, til landet lagt,
og for vor frihed varig vagt!

NORRØNASTAMMEN.

(4. november 1864.)

Norrønastammens længsel
den var det frie hav
og kampens gudetrængsel
og æren, som den gav, —
var stordåd og var tanker
med rod i Surtrs ild,
med grene uden skranker
og top i Ygdrasil.

Gik hver sin vej, hver frænde,
hverandre tit til mén;
vort sejersløb var trende,
men æren, den var én.
Hver fik sit kald af tiden,
normænd og daner først,
om svearne kom siden,
så kom de også størst.

Som sol sken Danmarks drage
i vest- og østerled,
Normannaåndens sage
svang helt til Jorsal ned.
Af gnisten, Svea stamme
fik tændt på Polens is,
gir Lützens sejersflamme
end halve verden lys.

Først Norsk og Dansk til ening
i hårde tider kom,
men sagas større mening
fik mindre mænd vendt om;
så Norsk og Svensk til ening
i tidens fylde kom,
og sagas større mening
skal mer ej vendes om.

Der er en spådomsevne
i folkeåndens trang:
Norrønastammens stævne
til stordåd end en gang.
Hver festdag, som vi fejrer,
må være løftets dag:
den synker ej, den sejrer,
vort blods, vor stammes sag.

PURITANERNES SANG.

(Af Maria Stuart.)

Giv mig styrke, ræk mig våben,
hold for nødskrig himlen åben!
Herre, er den din, min sag,
skjænk den så en sejrens dag!
Styrt dine fiender!
Styrt dine fiender!
Rul frem din tordensky, lyn falde af den,
i deres synders afgrund begrav dem,
svid deres sæd,
vælt om og træd!
Lad så på snehvide duevinge
over din troende trøsten svinge,
lad ham se oljeblad fra den sommer,
som efter straffens syndflod kommer!

JAGTSANG.

(Af Maria Stuart.)

Lyngen bag os står i røg,
står i røg,
foran er vor dronnings høg,
dronnings høg.

Vellugt slår af birk og hæg,
birk og hæg,
hornet stormer klippens væg,
klippens væg.

Luften er så blank og tørst,
blank og tørst, —
hurra, opad, hun er først!
hun er først!

Jage, jage glæden selv,
glæden selv.
jage den i dødens elv,
dødens elv!

TAYLORS SANG.

(Af Maria Stuart.)

Hver glædesstund, du fik på jord,
betales må med sorg.
Om flere følges ad, så tro,
de gives kun på borg.
Der kommer snart en smertenstid
med suk for, hvad du lo;
den lægger rentes rente til
med afdrag i din tro.

Mary Anne, Mary Anne,
Mary Anne, Mary Anne,
du skulde ikke smilet, du,
så græd jeg ikke nu.

Gud hjælpe den, som ikke kan
gi kun sin halve sjæl;
der kommer også tid, da han
må tage sorgen hel.
Gud hjælpe den, som var så glad,
at han ej glemme kan,
gud hjælpe den, som tabte alt,
men ikke sin forstand.
Mary Anne, Mary Anne,
Mary Anne, Mary Anne,
alt i mit liv, jeg plante fik,
frøs ud, den gang du gik.

BRYLLUPSVISE NR. II.

For løftets alter hvidklædt gav du eden
og hørte, hvor den sank i evigheden.
De rædde tanker svæved
omkring den dybe brønd,
men hjærtet bange bæved
tilbage i en bøn.
Da det stjærned, lysned for dit øje,
ti din moder bad ifra det høje,
bad med dig.

Du følte straks, den hånd, som blev dig givet,
den vilde holde fast som selve livet;
og tryghed kom og glæde,
og intet mer var trangt,

og fast du måtte græde,
lå livet lyst og langt!
I de milde kjærlighedens tårer
frygten smelter, hele livet vårer
og får mod.

Du tog farvel med ham, som sad ved siden,
som var dig far og mor, fra du var liden.
Nu var hans gjærning færdig,
du stod der klar og glad,
du stod din moder værdig,
som han så ofte bad!
Nu han læste tak udaf dit øje,
og han hørte tak ifra det høje,
tak til sig.

Fra dem, som du, selv barn, gav barnepleje,
din søskenflok, du skiller dine veje.
Den beste løn, de eje,
de give nu i lag, —
ti deres tak vil veje
en gang på smertens dag!
Tak og bøn vier ind din lykke,
tak og bøn må tilslut den smykke,
tak og bøn!

---

†
LEKTOR THAASEN.

Jeg læste en gang om en blomst, der stod
afsides, bleg og bæved på sin rod;
ti fjældnaturens ringe kraft
gav sparsom saft
og neppe farve.

Da en botaniker fik blomsten se,
han udbrød glad: o, den må gives læ;
den må som frugtbart livsensord
    i solvarm jord
    til tusen blive!

Men som han tog den op med mulden om,
en sælsom blinken over hånden kom;
— ti der hang guldstøv ved dens rod;
    se, blomsten stod
    på store gruber!

Og egnens ungdom ilte alle frem
til understedet; ti det ante dem,
at h e r lå landets fremtidsskat;
    et blink i nat
    fra gud var blomsten! — —

Ak, dette husked jeg, da jeg fornam,
at livets herre havde løftet h a m
fra fjældets kulde, vintrens slud,
    at foldes ud
    i evig varme.

Ti der den bunded, denne livsens rod,
det tindrer, blinker! Se, den løb imod
de store visdomsgrubers schakt,
    guldårers trakt
    i tankedybet.

Nu, da han løftedes, for lys er bragt
den herlighed, hvorved han tro holdt vagt.
Vor fortids tankeskat er der,
    og der er skjær
    af fremtids rigdom.

Kom, landets ungdom! Grav metallet frem,
hvis støv ved blomsten hang, der bares hjem!
— Til eder, eder var han bud:
fri længslen ud,
han drømte over!

UNDER EN REJSE I SVERIGE.

Fra jeg var barn du tog mit hjærte,
fordi det store du mig lærte.
Som mand jeg venter nu på dig, —
ja, Nordens sag ved dig, ved dig!

Du er så rig på land og evner,
men mod det store ej du stævner.
Før Nordens sag du viser vej,
dig selv, dig selv du finder ej!

Der er en poesi, en længsel
i alt dit folk, men som i fængsel.
Skjønt største kraft er dig forundt,
her er ej altid rigtig sundt.

Her er for meget, som begyndes,
for mange tiltag, som fortyndes; —
skjønt folket er så hjærterigt,
for liden tro, for liden pligt.

Du kan ej trives uden fare
og noget stort at tage vare,
du samles ikke, før hver barm
ved Sverigs navn igjen blir varm.

Du løftes ikke ved dit eget,
før æren er på himlen steget,
du glædes ikke uden dåd
og vovsomt liv i sol og gråd.

Ti, hvad der i dit minde lever,
er altfor stort, det mere kræver.
Tag Nordens sag! Gå frem med den!
Den giver dobbelt dig igjen!

Af alt, du kan, er den det største,
af alle krav har den det første:
den har din fremtid i sin favn
med bod for alle dine savn!

Du hjærtefolk, du fantasiens,
du længselsfolk, du poesiens,
o, fyld dit hjærte, løft din ånd:
hæv Nordens fane i din hånd!

STÆVNEMØDET.

Aftnen er stille,
timerne trille
lydløse ned i det evige væld.
Kun mine tanker
lyttende vanker; —
vil hun ej komme i kvæld?

Vinteren drømmer,
stjærnerne svømmer
gjennem dens florlette syner og ler,
nævnende sommer,
elskov og blommer; —
tør hun ej møde mig mer?

Havet med panden
islagt mod stranden
sukker i længsel og rejsesyg ro.
Skibe for anker,
sejlfyldte tanker; —
o, vi må findes, vi to!

Sneen har dalet,
tumlet og malet
eventyrlet i den skogdunkle hej;
dyrene lister,
slagskygger frister;
var det dit fodtrin? — o nej!

Modet du savner,
rimfrosten favner
længselens grene, fortryllet du står.
Men jeg tør sprænge
dækket og trænge
ind, hvor i drømme du går.

STUDENTER-SANGFORENINGENS VISE.

Nu, brødre, en sang istem,
dens lyse følge svinge frem!
  Op af den slår kjærligheden,
  men foran går sejersglæden,
og rundt omkring den blomstersæd
på unge viljer drysser ned!

Alt vide med sang vi for,
og minder blinker i vort spor,
  i faner og fjærne venner,
  i kranse fra kvindehænder,
i festers fryd med ungdomsdåb,
i folkets fortid, folkets håb.

På Halden en solklar dag
det gamle, gjennemskudte flag
har vajet igjennem sangen,
har manet igjennem klangen
med rødme af hin stærke brand
i heltedød for fædreland.

Mod Arendal vor sommervej
»til magt og ros!« — den glemmes ej! —
Blandt flåden indover dybet
på toner gled sangerskibet:
til Norges skibs- og handelsflor
vi vilde give hejsekor.

Vi mødte i Bergens by
det gamle favnet af det ny.
End ljomed fra fjældet luren,
kong Sverre stod i naturen;
men frisk og fuld af nuets lyst
slog sangen op af folkebryst.

Upsala, Lund og Kjøbenhavn,
der tændes sange i hvert navn!
der bandt vi med harmonier
en treklang, vi Norden vier:
den er i vældigt kor en gang
Norrønastammens enhedssang!

Frisk mod da og vidre frem!
hvor vi har ekko, har vi hjem.
Vor fremtid i sangen blåner,
vor fortid i den ej gråner,
alt mens vi vandrer, mand ved mand,
og synger sommer i vort land.

†

FRU LOUISE BRUN.*)

(30. januar 1866.)

KOR

(bag scenen).

Farvel, farvel
fra ven, fra folk, fra fædreland!
Nu er det endt, dit stille virke,
dit ord, din sang til åndens pris
i kunstens glade kirke.

MANDSKOR.

Tak, for du kom med ungdomsmod,
der den forsagte skare stod,
som skulde prøve første gang!

KVINDEKOR.

Tak, for du kom i morgengry
med kvindetakt og kvindely
til kunstens ungdomsviltre trang!

ALLE.

Tak for hvert vårskud i dit bryst,
tak for din tones milde lyst,
tak for det fine, blege skjær,
som farved alt, du rørte her.
Tak for din ædle, tause færd,
tak, tak,
tak, for du gav vor gjærning værd,
tak, tak!

EPILOG.

Vi have nylig seet gå forbi
et billede af livet, strængt, alvorligt,**)

*) Den afdøde havde været med at åbne det første norske teater, som Ole Bull oprettede.

**) „Søstrene på Kinnekullen“ var opført.

en sjæl, til fange tagen af begjær;
dens hele liv blev til et arbejdsfængsel.
Religionen synger ind sin salme,
og poesien, kunsten spreder sol;
men sjælen træller, indtil håret blegner.

Hun, om hvis minde vi er samlet her,
har følt det tidlig under hårde vilkår,
som stængte livet, og som mørkned sjælen, —
hvorledes menneskene gik i berg!
Og hun oprørte sig imod det; ti
af store kræfter fødes lysets længsler:
hun vilde frelses og få frelse andre!
Hun søgte udad med urolig ånd
til folk, til bøger; men blev tankefuld,
som den, der fandt ej, — indesluttet
som den, der tør ej; — alt indtil en dag
han, som af eventyr og kjæmpesagn
fik den forunderlige tryllebue,
stod op og spillede mod dal, mod fjæld:
stig frem, stig frem, af folkedybet frem,
du skabermagt, som alt i folkets morgen
dets billed løftede til skræk, til storhed
i asa-drømmen og i tursers værk!
Som fjældet luder over eget afspejl,
vi så vort liv i dette tankehav
med vår, med vinter og med vår igjen. —
Vort billed gav du tit i sang og sagn,
i mørke tider og i lyse med,
vort billed møder os, hvorhen vi går, —
men folket ser det ikke, ser ej op
fra arbejdstanken og fra vanegangen! —
O, væk det, løft det, lad det se sig selv!
ti før det ejer ej sin egen evne!

Og det gav gjenlyd! Scenens alver
frem myldred om ham, der han stod og spilled!

De tændte lamperne, de rejste grotten,
de støved dragterne fra Holberg af
og spøgte i dem under pudderskyen, —
for op på fjældet i en sommernat
og fanged sæterjenten, mens hun sov,
og skræmte livet af den gamle frier!
De dansed nissedans i tusmørk vinter
og legte tagfat med sin egen skygge;
de dypped hykleren i sukke-dampe,
de bandt lovtrækkeren i spindeltråde;
de strødde pengene, en gjærrig samled,
de spændte fødder unda' bygdepaven!
De sanked tårer, den forførte græd,
og lagde dem på alteret som perler;
de smelted hadet i den hårdes bryst,
det faldt som regn på fiendens tørre ager;
de bandt bagtaleren til halen af
de vilde rygter, som rundt landet pisked;
beregneren, som løb, hver gang det kneb,
de skjød på havet i en åben båd; —
men han, som ofrede sig selv, sit eget,
de bar mod himlen på sin glade latter.
Snart slog de tryllering om to, der elsked,
og drog dem rødmende helt frem til altret;
snart drog de skikkelser af kjæmpegrave
og lod dem skride mellem nutidsmylret.
— Der var ej nogen, som fik længer fred:
sig selv, sin dårskab, fædrelandets krav,
det heles sejer og det halves ynk,
ja, troens folkemagt og tvilens slaphed
snart folket følte i sit eget billed,
da skarpt i scenelyset det blev stillet.

Men hun var kommet med! Den første tone
traf hendes bryst og vakte tusen minder
om noget, som hun aldrig havde vidst!
Den første aften, tæppet rulled op,

kom frem med bange skridt en hvidklædt en
og bad om hjemstavnsret for Norges kunst,
den unge scenekunst, — men var så ræd,
den bløde stemme skalv, og øjet svigted;
dog ud af stemme, øjne, skikkelse og gang
klang en forjættelse i al sin blyhed;
ti hun, som sagde disse første ord,
hin mørke pige med det dybe øje,
se, det var hende!

Hendes kunst gik snart
i milde stråler gjennem aftenstunden. —
I magisk blinken alve-let den lyste
på skjulte længsler og på halvgjemt sorg,
men dæmpet, sagte. Rørte hun ved glæden.
kom samme varhed. Men vi alle følte
så rigt et væld, at hvis hun bare havde
en ubevogtet stund det ladet stråle
i al sin inderlige mægtighed,
det havde båret hende selv fra jorden.

Ja, hendes stille gang igjennem livet
var ikke svaghed, men behersket styrke,
var ikke frygt, men dyb ærbødighed
for disse sjælens mægtige: — eksempel
for ædle kvinder, som for stærke mænd,
og det skal kranse hendes rene minde. —

Men det, hun tidlig havde lært sig selv,
hun lærte andre. Når hun stod på scenen
og gav et billede af kvindens kamp
mod råhed, heftighed, mod vildt begjær,
så, — skjønt hun brugte kun en kvindes våben,
den tause værdighed, det fine smil,
den lette spot, den sejerssikre latter, —
de spilled blinkende i åndens dagskjær
og bragte sejren under silkefanen.

Hun rejste skranker om den svage kvinde
(som stødes, trænges i et halvbygt samfund),
hun opstod her og talte foran tusen
aften på aften om en kvindes værd.
Var det ej hendes kald fuldt at befri
alt det, som drømmer i et kvindehjærte,
hun kunde værne det i al sin skjønhed.

Hun fik af kampen noget skarpt og taust; —
men undertiden kunde hun i sang
udsende lifligt bud, forløst og fri
og af sit fulde hjærte! Da fornam vi
en sådan længsel efter hel, fuld fred,
at tanken grebes af vemodig anen. —

— Nu er den opfyldt! — Sørgefloret hænger
om hendes navn, og klokken har alt kimet.
Nu har hun kaldet os for siste gang
hid til sin scene, at vi her kan takke
for det, hun gav os. Ti som hun har givet,
har ingen anden! Hun gav af sin smerte,
mens hjærtet blødte under fine smil.
Hun bød på tårer af sin egen kamp
og gav os glansen af sin egen sejer.

En rørt, af bønnen båren tak, du ædle,
fra dine brødre, dine søstre alle!
Fra Norges unge kunst en varig tak!
Fra kvinderne, hvis rene tolk du var,
farvel og tak! — Fra alle dem, du løfted
på åndens vingepar mod skjønhed op,
endnu en gang en krans, — det er den siste.

(Lægger den foran bysten.)

Nu glæder gud dig i sin lyse himmel,
og vi vil glæde dig med god erindring.

KOR

(dæmpet bag scenen)

Farvel, farvel!
Nu i din grav
hvert savn er glemt,
men hvad du gav,
skal være gjemt.
Skud af din ånd
skal spire her:
en liljevånd
i smertens skjær.

TIL BOGHANDLER JOHAN DAHL.

(På hans sekstiårige fødselsdag.)

Og dette skal være hr. værtens skål!
— »Hurra!«
Men medens vi synger en vise, giv tål!
— »Å-ja!«
Ti først skal I høre, hvad han fik at gjøre,
da hid til vort røre han lod sig forføre
blandt havskjærets ørne
og Wergelands bjørne,
— hu-ha!

Han kom så uskyldig som lammet om våren,
— o, ve!
Så »kjøn« og så fin og troskyldig nybåren
som sne.
Det yndige kjød blev straks hugget til karse,
og siden af Wergeland indkogt som farse
og muntert fortæret,
og knokler foræret
i grams!

Men dristig som bukkene, Asa-Tor kjøred,
han sprang
tilsammen i skinnet og gav dem på øret
med klang!
Det kunde de like, han havde sig slaget
til broder, og optaget var han i laget!
Og snart var der ingen
mer elsket i ringen
end Dahl.

Fra boden dernede et lys over landet
der steg.
I stuen deroppe sig kjæmperne blanded
til leg,
og derfra gik smagen, kritiken og moden,
et stykke af Norge blev formet i boden.
Den lille har minder,
historien finder
dem nok!

For hvad du har tændt og har udholdt og strævet,
vor tak!
For kræfterne, som du har glædet og hævet,
vor tak!
For alt, du i god tro har ivret og snakket,
ja, for dit velsignede hjærtelag takket,
du snurrige, sære,
du gamle, du kjære,
vor tak!

TIL BILLEDHUGGER BORCH.

(På hans femtiårige fødselsdag.)

Du stærk og lys blandt venner står
idag, du fylder femti år,

og det, du skabte, om dig ler,
men selv du fremad ser.
Din barnetro, din glade ånd
og så din aldrig trætte hånd,
dit hjems musik, dit hjærtes viv
skal digte i dit liv.

Du turde tro det, glade mand,
at kunsten hjemme leve kan,
du tvang granitens hårdhed til
at give tonespil.
Du trængte ind i vor natur
og fanged »jægeren på lur«,
og frem af folkets skjønhedstrang
din »æggepige« sprang.

Da ned ad snebedækte li
en gut kom susende forbi,
du strakte ud din hånd, og se:
han stod som støbt i sne!
Men din »skiløbers« raske mod
det er dit eget, da du stod
i verden ud på kunstens bud,
men med din tro på gud.

Ja, du har hjulpet frem dig selv,
din tro som fjæld, din viljes elv,
men mest de tusen hvilested
alt i din kjærlighed.
Var alle de nu sammenblæst,
som elsker dig, o hvilken fest,
selv slaverne på Akershus
fik da idag en rus!*)

---

*) Han har i flere år frit undervist begavede slaver på Akershus i tegning m. m. og derved hjulpet dem til en fremtid, når de kom ud.

Men alle os, du gjorde godt,
vi bygger dig idag et slot,
det står på hjærtefredens høj
med bønnens gyldne fløj.
Og du skal bo deri med dit,
hver gang at du må hvile lidt,
og gjennem dem, som har dig kjær,
dig kjende himlen nær.

Se, fædrelandet længst dig gav
den tak, som mest du holder af,
det gav en mø med gule hår
som billed af sin vår.
Hun kom i eventyrets flok
med nøkkespil og huldrelok
og med den høje søndagsfred
i salmens herlighed.

Så leve du da længer frem
til held for land og lys for hjem!
Gid det, som du dit hjærte gav,
end blomstre på din grav!
Bevare gud i miskundhed
din evig unge frejdighed! —
Han give åndens mænd og sag
tit sådant hjærtelag!

SPINDERSKEN.

Nej, hvad var det, jeg fik,
for et spørsmål, da han gik:
»Jeg en væv lager til,
den skal op som i april;
hvis du tror, du har råd, —
giv mig tråd!«

Nej, hvad mener han vel?
Vil han væve på den selv?
Og mit dejlige spind
se, det mener han skal ind?
Og så fort som det går, —
alt i vår?

Og han lo, da han fløj;
nej, han er så fuld af skøj.
Tør jeg lægge mit spind
i så ungt og flygtigt sind? —
Give gud, at det bandt,
hvad jeg spandt!

DEN HVIDE, RØDE ROSE.

Den hvide, røde rose,
så kaldtes søstre to, ja to.
Den hvide var så stille,
den røde altid lo.
Men omvendt blev det siden, ja*),
ti så kom friertiden, ja.
Den hvide blev så rød, så rød,
den røde blev så hvid.

Ti ham, den røde elsked,
ham vilde far ej ha, ej ha.
Men han, den hvide elsked,
han fik på timen ja.
Den røde, ak, hun falmer, ja,
med suk og sorg og salmer, ja.
Den hvide blev så rød, så rød,
den røde blev så hvid.

*) Dette „ja“ skal kastes let ud og i fistcltone.

Nej, så blev far, skam, bange
og måtte til med ja, å ja!
Og så klang glade sange
til bryllupsskud, hurra!
Og snart sprang mindre roser, ja,
på sko og bitte hoser, ja.
Den rødes, de var hvide, — men
den hvides alle rød'!

I UNGDOMMEN.

Ungdomsmod,
ungdomsmod
går som rovfugl i det blå,
det må jage, det må slå,
det må alle varder nå.
Ungdomsblod,
ungdomsblod
går som dampen gjennem hav,
storm og strøm og is i trav,
sprænger det og ler deraf.
Ungdomsdrøm,
ungdomsdrøm
lister som en skalk i løn
ind i pigens morgenbøn;
hele vårens duft og følge
i dens lette strømme bølge.
Ungdomslyst,
ungdomslyst
fosser som et fald mod kyst,
skogrer, kaster strålegaver,
endnu mens det sig begraver.
Ungdomslyst,
ungdomsdrøm,

ungdomsblod,
ungdomsmod
farver og forgylder verden,
syngende på hele færden.

DE NORSKE STUDENTER TIL FRU LUISE HEIBERG

(1866.)

Skimt af kunstens alvehøje
bag havtågens gråt,
blinken af de gyldne fløje
på Aladdins slot,
solfrugt af den lange sommer
i halvhundred år —
så vi tit: nu selv du kommer
til vor unge vår!

Dronning over alveriget,
digterlængslens fe, —
tog det stumme barn, der higed
til din lykkes læ.
vugged det i sol og ynde,
gav det tungens tolk,
så det kunde højt forkynde
undret for sit folk.

Dronning over alvehjemmet,
har du trylleord,
som kan hæve, hvad har hæmmet
væksten i vor jord —
yndens vækst og kjærlighedens,
digtets modertræ? —
Kan du give kunsten fredens
ly og alvelæ?

Drag forbi som drøm om våren,
bær vor længsel did
til den tid, da du blev båren,
åndens store tid!
Tag vor tak for, hvad den bragte,
med til Sjølunds strand!
Tag vor tak for alt, den vakte
i vort fædreland!

DEN BLONDE PIGE.

Skjønt hun vil som et luftsyn vige,
dersom jeg sådan tale tør—:
jeg elsker dig, du blonde pige,
gjemt i din yndes hvide slør.
Jeg elsker dine drømmeøjne,
der går som måneskin på sne
og sænker sig, hvor skoger højne,
i noget gjemt, jeg ej får se.

Jeg elsker denne ædle pande,
fordi den står så stjærneklar
og spejler sig i tankens vande
og ved dog ikke, hvad den har.
Jeg elsker dette hår, som flokker
sig bagom nettets travle bånd!
lig mytens amoriner lokker
det på mit øje og min hånd.

Jeg elsker denne form, der gynger
i takten af sin brudesang,
som kraft og livslyst daglig synger
ud af sin unge, dunkle trang.

Jeg elsker denne fod, som bærer
en sådan sejrens herlighed
igjennem ungdomsmodets sfærer
imod den første kjærlighed.

Jeg elsker denne hånd og læbe,
de to i elskovsgudens pagt,
ved hvem han rækker prisens æble,
men hvem han også har på vagt.
Jeg elsker dig, jeg må det sige, —
endskjønt du ej et bogstav tror,
men flygter, svarer, ingen pige
tør dvæle ved en digters ord.

DET FØRSTE MØDE.

(Af Fiskerjenten.)

Det første mødes sødme
det er som sang i skogen,
det er som sang på vågen
i solens siste rødme, —
det er som horn i uren
de tonende sekunder,
hvori vi med naturen
forenes i et under.

GODMORGEN!

(Af Fiskerjenten.)

Dagen er oppe, glæden tændt,
mismodets skyborg stormet og brændt,
over de glødende fjælde
lyskongens hærskarer tjælde.

»Oppe, oppe!« fugl i lund,
»oppe, oppe!« barnemund,
oppe mit håb med solen.

FÆDRELANDSSANG.

(Af Fiskerjenten.)

Jeg vil værge mit land,
jeg vil bygge mit land,
jeg vil elske det frem i min bøn, i mit barn,
jeg vil øge dets gavn,
jeg vil søge dets savn
ifra grænsen og ud til de drivende garn.

Her er sommersol nok,
her er sædejord nok,
bare vi, bare vi have kjærlighed nok.
Her er digtende trang
gjennem arbejdets gang
til at løfte vort land, blot vi løfter i flok.

Vi for vide på tog
over gyngende våg,
rundt i landene knejser normanniske tårn.
Men vort modige flag
flyver vidre idag.
og det rødmer af sundhed som aldrig tilforn.

Og vor fremtid er stor;
ti det trekløvde Nord,
det skal samles igjen, det skal blive sig selv.
Hvad du evner, kast af
i det nærmeste krav,
det skal bæres helt frem af en voksende elv.

Denne bostavn er vor,
og vi elsker den for,
hvad den var, hvad den er, hvad den bliver igjen.
Og som kjærlighed gror
af den hjemlige jord,
skal den gro af vor kjærligheds frøkorn igjen.

VALG.

Jeg vælger mig april!
i den det gamle falder,
i den det ny får fæste;
det volder lidt rabalder, —
dog fred er ej det beste,
men at man noget vil.
Jeg vælger mig april,
fordi den stormer, fejer,
fordi den smiler, smelter,
fordi den kræfter vælter, —
i den blir somren til!

BRYLLUPSVISE NR. III.

(Ved Ditmar Meidells bryllup den 21. juli 1868.)*)

O brud, her kommer han
fra venners hånd ved Vikens strand,
lidt skallet og lidt lad,
men hjærtefrisk og glad.
Her kommer trofast han —
den gamle brune krydserørn

*) „Krydserens", senere „Aftenbladets" grundlægger og redaktør siden 1849.

med ar fra mangt et tørn,
med øjne som i børn.

Han var en gut så kåd,
han lå helst ude i sin båd
og vugged sig i fang
på drømmes båregang.
De brede, høje sejl
mod masten slog i solskinsspejl;
og strømmens lune drev
foruden ror og stræv.

Men mens han lå og så
sit billed i det dybe blå,
hans skude den gik af
imod det åbne hav!
Hurra, han munter sprang
til roret under bølgesang;
den første farens stund
var som et livets fund.

Ej vendte han, — nej ud,
hvor frihed hersker som en gud,
hvor alt er grænseløst
som havet, aldrig øst. —
Didud, i drevet ud, —
hvor dog så tit for siste klud
et mægtigt mod sin sag
har frelst for sejrens dag!

Didud han lystig stod;
den steg, hans kraft, det lo, hans mod,
hans dæk blev spulet, men
han bares op igjen.
Han bares altid op
som fugleleg på bølgetop,
mens mangen stolt fregat
gled ned i dybets nat.

Hans fartøj lå så let,
ti hjærtensglæde bygde det, —
og dog så traust og fast:
vor ungdom var dets last.
Og en ustyrlig klang
af skud, raket-spilop og sang
var altid der ombord
med ekko over Nord.

Han blev lidt træt tilslut, —
han længtes ind, hvor han var gut,
han atter lå og så
sit billed i det blå.
Han så, den skjælm, han så —
sit eget ej, men hendes stå,
som var hans længsels fund,
med smil i bølgebund!

Og anden gang hans liv
var vugget frem til kraftens bliv, —
og anden gang hans båd
går ud til dyst og dåd!
Og anden, anden gang
ombord skal stige skud og sang;
ti nu er troen med
i kvindens kjærlighed!

NORSK SJØMANDSSANG.

(Ved bådstævnet i Stavanger 1868.)

Den norske sjømand er
et gjennembarket folkefærd;
hvor fartøj flyde kan,
der er han første mand.

På togt og hjemme her
ved sund og skjær og fiskevær
han har sin gud i sind
og sætter livet ind.

Her er et folk i krig
for livet uafladelig —
med dyre mandefald
i kampe uden tal.
Det, som er dagligdags,
det nævnes ikke netop straks,
og tit er ingen med,
som bringe kan besked.

Men vesle fiskerbåd
har båret frem så mangen dåd
af mod og herlig kløgt,
skjønt aldrig den blev trykt.
Og mangen sjømands liv
fik dødens krans af tang og siv,
som burde havt i guld
sit navn blandt kjæmpekuld.

Sankt Olavskorsets ros
ret høvde for en vestlandsk lods,
som redded hundred mænd
og hundred om igjen.
Og mangen liden gut,
som red på hvælvet hjem tilslut,
når far var sat ombord,
han burde havt et ord.

Dog Norges høje kyst
er landets eget moderbryst
med næring og med gråd
ved sønners raske dåd.

I det er alting gjemt,
og der er ej den mindste glemt
fra Hafursfjordens dag
til ham på siste vrag.

Det følte hver, som kom
fra rejs igjen og så sig om;
det følte hver, som gik,
i siste afskedsblik.
De følte, hvor de for,
at landets lykke var ombord:
Vor ære og vor magt
har hvide sejl os bragt.

Hurra for dem idag,
som farer under norske flag!
Hurra for lodsen, som
dem først i møde kom!
Hurra for dem, som ror
sin fiskerbåd på hav og fjord!
Hurra for alles lyst:
vor skjæromkranste kyst!

---

†
HALFDAN KJERULF.

(1868.)

Vinterens greb i hans ungdom og kraft
blev dog til intet! Den vårlige saft
frelste sig gjennem i lidende stamme;
langt ud i somren sprang blomsternes flamme,
langt ud i høsten randt modningens rødme, —
frugterne få, men af duftende sødme.

Digteren fik dem, til udsæd de kommer
evigt, hvor folket står evigt i sommer, —
medens han selv
ludende hang over dødsvågens elv,
kjæmpende vidre mod vinterens is,
kjæmped for sommeren, sangerens pris,
kjæmpede segnende, ydmyg og skjøn,
snart blot i bøn.

Sommeren tog ham! Nu har han sejret!
Nu, mens det høstes, det gulnende korn,
nu, mens det ljomer af lurer og horn,
sit indtog han fejred.

Billede er han på digtningens magt,
bidt af vor vinter, med somren i pagt.
Ligesom luften i sitrende skin,
fjældet med løvskog og rødmende tind,
vandet i fang hos det brogede vænge
nu står og toner i solspillets strænge, —
skal også digtningen løftes en dag,
er den, selv segnende, tro mod sin sag, —
løftes af trængsler —:
Snart er her sommer med sommerens længsler!

DE NORSKE STUDENTERS HILSEN MED FAKKELTOG

til

deres kgl. højheder kronprins Frederik og kronprinsesse Lovise,
da de netop var blevet forlovede.

En frejdig ungdomsskare
med blus i måneskjær

mod håbets strande farer
og flokker sig om jer.
De blink, som mulmet bryder
med folkedøn og sang,
om jer tilsammen flyder
og vorder dag en gang.

Som kongen fordum kåret
på tingalmuens skjold,
af folkeønsker båret
I står på kongevold.
O, skuf os ikke atter,
du håb i stjærnekvæld!
lad Nordens søn og datter
nu bringe Norden held.

Vor tro er ung og frodig:
en kvinde går som tolk,
selv ung og varm og modig,
som sang fra folk til folk.
Når under jubeltorden
du står i bryllupsskrud,
alt ungdomshåb i Norden
med dig, med dig står brud.

Når bryllupsklokken kvæder,
når hånd i hånd blir lagt,
og når forældre græder
i bøn og minders magt;
da er det sødt at vide,
de brødrefolk, de tre,
står frem ved eders side
og der sin fremtid se.

DE NORSKE STUDENTERS HILSEN MED FAKKELTOG

til

professor Welhaven.

Lyt nu, du ludende sanger,
tonerne strømmer tilbage!
    Varmt om dit sind
ungdommens glade falanger
under dit vindu dem jage
    jublende ind.
Hjærternes gjenlyd sig gynger
    højt i det blå,
i det solsitrende blå,
hvori din sølverne tone den slynger.

Smiler du ikke ved målet,
du, som i vintren har vugget
    forårets tekst?
Alt, hvad dit mod har bestrålet,
alt, hvad dit mismod har dugget,
    nu har det vækst,
ranker sig op om din skulder,
    fylder din favn, —
fanger i roser dit navn,
fanger din digtnings den koglende hulder.

Videre livstoget drager,
tankerne suser som faner
    over dets vej.
En blandt de højeste rager,
findes på forreste baner,
    den kom fra dig!
Oldtidens manende rune
    højt på dens skaft,
tyder, hvor du tog din kraft
løftende land i din ildhu, dit lune!

TIL EN BASAR FOR FATTIGE.

(I et eksemplar af „Småstykker".)

På fattigmandsbord
med signende ord
jeg lægger idag
— på min fødselsdag —
en bog, — af min ungdom den flød.
Den skaber, som gav
hvad den blomstrede af,
kan gjøre til brød
i vinter og nød
hvert blad, som den legende skjød.

FREMAD.

»Fremad! fremad!«
fædres høje hærtag var,
»Fremad! fremad!«
Nordmænd, også vi det tar!
Det, som hugen tænder og hjærtetroen får,
for det vi også fremad går
og trofast slår.

»Fremad! fremad!«
hver, der elsker frie hjem.
»Fremad! fremad!«
frihed, den må evig frem.
Skal den også prøves i tvil og nederlag,
hvem tæller vel de tabte slag
på sejrens dag?

»Fremad! fremad!«
hver, der fast på folket tror.
»Fremad! fremad!«
hver, der følger fædres spor.

Nordens ånd har skatte forgjemt i fjældets ly,
de findes må i morgengry
og frem pány.

MØDET.

(Ved studentermødet 1869.)

Tanker, som hinanden trænger,
finder nok sin pol,
hjærter, som vil mødes, sprænger
alt som forårssol.
Og jo tyngre sorg, som dølger
deres unge trang,
desto større mødets bølger
bruser frem en gang.

Skjønt hver mand, som løfted modet,
hundrede gav ild,
og skjønt tusen ofred blodet,
slog det ikke til.
Først når folkevårens susen
over skog og lund
vækker alle hundred tusen,
da er mødets stund.

Held os nu: Norrønadagen
er jo alt i sky:
skrækken, hvoraf vi stod slagen,
var dens morgengry.
Gjallarhornets hule sange,
tårer, skam og blod
var så mange herrens gange
det, som just gav mod.

Nu af folkets sjæl og virke
vokser det hver dag:
sejer loves den, som styrke
tar af nederlag.
Forårsmødets fylde flommer
og er jubeltolk
for den vår, som éngang kommer.
— Leve Nordens folk!

NORSK NATUR.

(På Ringerike under studentermødet 1869.)

Så synger vi på vor tur
i Norges herlige natur.
  Lad tonen sig stille slynge,
  som farve fremover gynge
på fjord, mod strand og skog og fjæld
og blåne i naturens væld.

Det varme i folkets trang,
det stærke, dybe i dets sang,
  her slår det sit øje mod dig,
  som netop dèt nu forstod dig
og gav for mødet, som det fik,
af al sin kjærlighed et blik.

Her vågned historien først,
her drømte Halvdans hjærte størst.
  I synet, han her så stige,
  han aned det hele rige,
og Nore stod og gav ham bud,
og vandet viste længer ud.*)

---

*) Skal sangen optages i visebøger, må dette vers udelades, som er det eneste, der fæster den til bestemt sted.

Her sangen må føre frem
det hele billed af vort hjem!
  Slip stormen ind i det stille,
  led magten ind i det milde:
når landet samles, skuer hver,
at vor historie det er.

Det første, vi stævner til,
er hundred havne i april.
  Der møder vi myge tanker,
  når flåden skal lette anker,
og seksti tusen mand ombord
bær Norge i sin bøn rundt jord.

Se kyster af bare skjær
med måger, hval og fiskevær
  og fartøj ind under øen,
  men båder ud over sjøen,
og garn i fjord og not i sund
og hvid af rogn den hele bund.

Se Lofotens vilde kav,
hvor klipper stander midt i hav,
  og skodden rundt toppen driver,
  men havet ved foden hiver,
og alt er mørke, sagn og angst,
men midt i kavet båd på fangst.

Her ser du en ishavsfar',
i sne og halvlys han sig drar.
  Fra tønden det snart befaler,
  og bådlag mod isen haler,
og skud i skud og sæl i sæl
og marv og mod i krop og sjæl.

Så beder vi os til kvælds,
hvor hele bygden er tilfjælds,

på sætren med mælkestellet,
på fjældslåt ind under hældet,
og hvor en længselslok på lur
får svar ifra en stor natur.

Men hastig vi må afsted,
skal allesteds vi være med, —
i berget, hvor malmen tages,
på fjældet, hvor renen jages,
og did, hvor elven skumhvid går
og fløder'n på sin planke står.

Og stanser vi atter her,
de brede bygder får vi kjær,
hvis bønder så stille bære
den troskab, som er vor ære,
og som til fædre stormænd har,
hvis glans vor morgenrøde var.

Så synger vi på vor tur
i Norges herlige natur.
Vort arbejd for øjet skinner,
vor fortid fra haugen minder,
og fremtid skal af landet gå,
så vist som gud det stoler på.

JEG REJSTE FORBI.

— — Jeg rejste forbi en sommerdag,
morgensolen på gården stod,
og som ruderne brandt i blod,
lued min sjæl imod, imod.
I forårsstunden
jeg der var bunden
af fine hænder og røde læber,
af smil, til hvilke nu tårer klæber.

Indtil gården ej stiger mer,
did tilbage jeg ser og ser;
alt det gamle blir nyt og skjært,
alt det glemte blir varmt og kjært.
Andre minder
til dette rinder,
og alle forårets elskovsdrømme
frem og tilbage i sjælen strømme.

Frydfuldt den gang og frydfuldt nu,
smerte den gang og smerte nu.
Sol på marken i duggen våd,
sjæl i minder af smil og gråd.
Når i fylde
de overskylle,
og når i strøm de tilbage træde,
står sjælen frugtbar i knop og kvæde.

MIT FØLGE.

Jeg kjører frem gjennem strålefryd
i søndagsstilhed med klokkelyd.
Alt løfter solen, fra myg til sæden,
som var den selve alkjærligheden.
Og folk forbi mig til kirke kjøre,
snart stiger salmen for åbne døre.
— Godt mod! Du hilste på fler end mig,
skjønt du i skyndingen så det ej.

Jeg har det herligste rejsefølge
skjønt det sig stundom kan listig dølge;
men når du så mig så søndagsglad,
var det, fordi at vi flere sad,
og når du hørte mig dæmpet synge,
de sad i tonen som i en gynge.

Mig følger én med en sjæl så stor,
for mig hun ofrede alt på jord;
ja, hun, som lo, når min båd blev krænget,
og blev ej bleg under uvejrshænget,
ja, hun, imellem hvis hvide arme
jeg kjendte livets og troens varme.

Se, deri er jeg af sneglearten,
at huset bærer jeg med på farten,
og den, som tror, det er tungvindt bør,
han skulde vide, hvor godt det gjør
at krybe ind under taget atter,
hvor hun står lys mellem barnelatter.

Ej måler tankens, ej digtets søn
så høj en hvælving, så dyb en brønd
som fra den himmelske kjærlighed
til der, den spejler i vuggen ned.
Ej sjælen lyser, ej hjærtet dugger,
som når dit barn under bøn du vugger.

Hvem ej har kjærlighed i det små,
han kan ej mængdens, ej mindets få.
Hvem ej kan bygge sit eget hus,
hvad stort han bygger, går og i grus.
Med sejr fra Moskva til Kartagena
han dør dog ensom på Sankt Helena.

Har først du bygget dig selv et fæste,
så tit du frelser endog din næste; —
skjønt barnehænders og kvindeværk,
det fæste holder din sjæl så stærk,
at den går hel gjennem kamp og fare
og giver mod til den største skare.

Et enkelt hjem bar så tit et land,
når ud det sendte dets frelsermand,

og mange tusen af hjem det var,
som landet frelst ifra slaget bar.
Og det, som bærer det gjennem freden,
er hjemmets pulsslag i travelheden.

Trods alt det fine i fremmed duft,
helt ren alene er hjemmets luft.
Der møder bare det barnesande,
og synden kysses ifra din pande!
Til hjemmet hist står der åbne døre;
ti derfra kom det, og did det føre!

Godt mod, du vandrer på kirkevej;
du be'r for dine, for mine jeg;
ti bønnen bærer et stykke frem
på vejen mellem de tvende hjem.
— I bøjer ind; jeg må vidre kjøre,
mens salmen følger fra åbne døre.
— Godt mod! Du hilste på fler end mig,
skjønt du i skyndingen så det ej.

TIL MIN FAR.

(Da han tog afsked.)

Vor slægt en gang den første var i landet.
I brede bygder på de store gårde
endnu den sidder; men i tider hårde
vor gren blev bøjet og dens kår et andet.
Nu rækker atter den mod lyset op
med friske knopper i den myge top:
din kraft har rettet den, din troskabs kilde
har mættet den ind i din aften silde.

Som slægten hviler, mens den kraft skal vinde
og af det dybe i sit væsen øse

og drage til sig, hvad som kan forløse
den evnens fylde, den, som kald har inde, —
således følte jeg endnu i dig
en dump naturmagt, som du magted ej;
den var så stærk, at slægt til slægt vil levne
et stykke uløst af dens dunkle evne.

I den faldt gnisten af min moders lyse
og varme sjæl; og ægteskabets lykke
blev ej alene eders alderssmykke,
men den vil længe efter døden lyse.
Og hvis vort folk en gang vil ret forstå
det hjemmets billed, i min digtning lå,
den troens, kjærlighedens stille hæder,
da skal det derfor en gang elske eder.

Hvis Norges bonde, som jeg op ham maned
af bygdens arbejd eller sagas rader,
en gang vil mindes, — da du også, fader:
ved dig at elske var det ham, jeg aned.
Og hvis den kvinde, som jeg skride lod
i troens solglans og med ærbart mod,
af kvinder kjendes, da det vel tør hænde,
at de min ejegode moder kjende.

Og nu, I sætter jer til aftenhvile
fra tungvindt dagværk og fra mange strider
og taler sammen om henfarne tider,
om mangt et livstræt skridt de tusen mile, —
nu vil som solen over vintersne
en takfyldt glæde indad ruden se
og hårde minder med sit skin forgylde,
så livet samler sig i troens fylde.

Men ingen takker dog så varmt som sønnen,
for hvem I levede i angst og bæven
fra vingens allerførste sagte svæven, —
og hvem til gud I bar hver dag i bønnen.

O, vid, når blodet mig for voldsomt jog,
det var, som hænder om mit hoved tog,
og tit, når stille jeg i anger blødte,
det var, som eder jeg hos Herren mødte.

Se, derfor beder jeg om at få kraften
til nu (for livet skal vi atter mødes,
og håb hos minder under skjæmt forsødes)
at kunne skjænke dem en dejlig aften!
O lad, når børnebørn på armen le,
dem rigtig morgen i sin aften se!
Så lægger glade de en gang i døden
sit hvide hoved ind i morgenrøden.

TIL ERIKA LIE.

Når de norske egne
sig i toner tegne,
er der ikke fjælde alle vegne, —
også lange sletter,
som i sommernætter
dugglans imod morgnen sætter.

Også store skover,
som i lange vover
hele Glommendalen skyller over, —
også grønne lider,
som isammen glider
lyst og let til alle sider.

For at åbenbare
alt det fine, klare —
som i sol en nordlandsk fugleskare,
eller alle rænder,
når et nordlys brænder, —
dertil må der pigehænder.

D i n e kom og tog det
som et gjensyn slog det,
billed efter billed, når du jog det
op af digteånden,
hvor i længselsvånden
det lå spændt, til du gav hånden.

Snart i lette ringe
ser vi blinke, svinge
funker, som af faders lune springe;
snart vi kjender nøje,
spejlet fra det høje,
moders vemodsstore øje.

Barnesjælens strænge
holde stemning længe,
så dens tro må gjennem livet trænge
ren som tonetalen
gjennem festlyssalen,
blonde mø fra Glommendalen!

---

†

VED MICHAEL SARS'S GRAV.

Selv han søgte frem
mod et evigt hjem
fra det mindste kryb på bunden
til hvert glimt i stjærnerunden,
støvets forskerånd.
— Nu gav Herren hånd.

Stille som i drøm
gled han over; øm

var naturen mod sin dyrker.
Nu Alherren sjælen styrker
på dens stjærnegang
gjennem sfærers sang.

Alt på denne jord
harmoniers kor
i opdagelsernes stunder,
i det lilles store under
gjennem sjælen sang
med en evig klang.

Hvor på vagt han lå,
hundred øjne så.
Hvor årtusen sanden sanked,
hvor den mindste livspuls banked,
der han gav sig ro,
stille, klog og tro.

I en dråbe vand
spejded, fulgte han
verdenshavets liv; han sænkte
tanken, hvor den før ej tænkte;
dybets gåde lå,
hvor han banked på.

Skjønne fædreland,
mange tro som han! —
med så sandt og kjærligt øje,
med en sans, så fin og nøje
for det stille, små; —
da vi stort vil nå!

TIL JOHAN SVERDRUP.

Når netop nu min sang skal bære
dit stærke navn, det skal ej være
som fylkingsmærke i en strid;
ti gadekampen når ej hid.
Skal poesiens offerlund
for snigmord ikke fredlyst være, —
er d e t det ny, som er i gjære,
da viger jeg i samme stund.
Da siger jeg som Ejnar før
i kongeskiftets sorg der sør,
den gang dem Harald hærjing bød:
jeg følger heller Magnus død
end Harald levende, — og da
jeg lægger mine langskib fra.
Ej heller derfor hilser jeg
med sangens fane netop dig,
fordi hos dig forløsning henter,
hvad dybest i mit hjærte venter.
Nej, hvor de s t ø r s t e spørsmål stilles,
der er det netop, at vi skilles —
fra allerdybest tankegrund
til plan og mål i dagens mund.
Jeg står på barnetroens bund;
fra d e n det er, jeg lighed kræver,
fra den mod folkefrihed stræver
og broderskab på stammens grund.
Skjønt vi er begge k r i s t n e mænd,
så højt, så dybt vi skilles, som
(skjønt begge også n o r s k e mænd)
vi Norge tror forskjelligt om.
Kan blot idag vi sejer få,
imorgen må i kamp vi stå.
Men derfor nu min sang dig ærer,
fordi just det, som n u skal til,
det du af alle stærkest vil,

og det d u fremst i kampen bærer.
Når tågen lægger sig om land,
og øjet ingen udsigt får,
og brystet neppe ånde kan,
ja, alting som i dvale står, —
d a er det helst din ånd er oppe,
dens tordenvinge slår og jager,
og lynets klo i skyen tager,
så frit står hav og fjærne toppe.
D u er den friske iling i
vort træge vanegjængeri.
Du er den salte havstrøm, som
i vore lumre fjorde kom.
Din tale er den gang, som bryder
did ind, hvor malmen årer skyder.
Og hvor dit blik i langsyn luer,
der fortid vi hos fremtid skuer.
Så længe du tar Sverres tag,
så længe du er landets fører,
vi ved, vi sejrer slag i slag;
din kamplur de med rædsel hører.
Vi ser, de viger, mens de hugger,
vi ser, de bruger baghold helst:
dit hoved lige frit og frelst
i talens tankedønning vugger.
Vi elsker dig for dette mod,
som altid f o r a n fanen stod,
vi elsker evnen, som tør hærde
sit stål som din, hver tid på færde,
vi elsker din forvovne vagt
i savn, i sygdom og foragt,
vi elsker, at du gav os alt,
din fred, din fremtid, da det galdt,
vi elsker dig — alt had til trods! —
fordi du turde tro på os.

Hvor kan de håbe, at det går
nu baglængs mer! Nej, år for år

fremad i frihed og i sang,
fremad i norskhed og i glæde:
hvem magter vel i vejen træde
århundreders forløste trang?
Ej folket deles mer, ej magten.
På fredens ting, på krigens tilje
ét vagthold kun om frihedspagten,
ét folk og én, kun én, én vilje.
Den ånd, som i vort morgengry
de frie guders samfund drømte,
så stort om alt det store dømte! —
må evig det uægte sky.
Den ånd, som vikingsnekken bygde,
straks kongebud dens frihed skygde, —
som, truet, høj mod Island svang
på kjæmpery og kjæmpesang
og derfra over alle tider, —
den får man neppe tam omsider.
Den ånd, som i Hjørungavaag
for tusen år brød fremmed åg, —
som ingen konges magt fik fældet,
som endog trodsed paveældet, —
den ånd, som selv i svagheds stund
sad odelsfri på fædres grund
og værged sig med mund og hånd
mod fremmed hær og fremmed ånd, —
som magted Holbergs vid at hvæsse
og Wessels sværd og Wessels pen,
og fra hvis stille folkeesse
mod Ejdsvold tanker funked hen, —
den ånd, som var så høj i tro,
at over Odin den slog bro
i Baldersmyten op mod gud
og næsten selv sig fried ud
mod Gimles sandhedslyse egne, —
da disse stængtes alle vegne
af pavesprog og munketro,

for anden gang slog dristig bro
af friheds lette, fine buer
til højder, hvorfra frit man skuer, —
så da for Luther blod det galdt,
i Nord et gjærde bare faldt,
— den ånd, som, den gang det blev funden,
at troen var i verden død,
i Hauge, Brun og flere brød
med mægtig trang af folkebunden, —
og end i pietismens tåger
med tændte lys ved altret våger: —
den kan man tro at få på moden
i den moderne bisp-synoden?
den kan politisk man bestjæle
ved først i »kamre« den at dele?
den kan som smuglegods man liste
ind over grænsen i en kiste?

Og det just nu, som alle toppe
i lysning viser varder oppe,
og folkeskolens unge dag
har vakt det norske hjærtelag,
så mod og minder sig foryngер,
imens de hører, tror og synger; —
just nu, som dybet bølger hvælver
med uvejrsdønets dumpe magt,
og over det i nordlyspragt
vor ungdoms stærke længsler skjælver; —
just nu, som ånden overalt,
hvor lurer klang, og mure faldt,
sig løfter af de gamle former,
og unge viljer højden stormer.

En kampstor tid, — og vi er med!
På jord det største er: at være,
hvor kræfter, som er stort i gjære,
skal tage skikkelse og sted; —

at give af sin egen ild,
netop som gydningen skal til,
at trykke af sin egen form
i det, som bliver slægters norm, —
at blæse ånde af sin ånd
i tidens mund — ved Herrens hånd.

Det var, hvad nu jeg sige vilde, —
og just til dig, der tidlig, silde
i tidens store værksted går
og ved, hvad er, hvad forestår, —
til dig, der samled folkets evne
i dette nye frihedsstævne, —
fik folkets trang og skabermagt
og smerten, som er til den lagt.

BARNET I VOR SJÆL.

Mod Herren i det høje
med uskylds tro en dreng ser op,
som i sin moders øje
og juletræets top.
Men alt i ynglingaldrens storm
han såres dybt af Edens orm,
og heftig frem han iler
og tviler.

Da står på solskinshøje
hans barnedrøm med brudekrans;
i kjærlighedens øje
er troens himmelglans.

Som fordum i sin moders favn
han stammer atter Herrens navn
og knæler ned og beder
og græder.

Og straks han dernæst iler
i tvil og kamp mod livets top,
står ved hans knæ og smiler
hans barn og peger op.
Han bliver barn blandt barn igjen;
hvor så end hjærtet drages hen,
det holdes varmt i bønnen
for sønnen.

Den største mand på jorden
må pleje barnet i sit bryst
og lytte, selv i torden,
til, hvad det hvisker tyst.
Hvor tit en kjæmpe faldt med skam,
det barnet var, som rejste ham.
Om dette også slår sig,
det står sig.

Alt stort, af tanken fundet,
i barneglæde frem det skjød;
alt stærkt, af godt oprundet,
det barnets røst adlød.
Hvad skjønt som glimt i sjælen steg,
gav barnet i sin uskyldsleg; —
al verdens kløgt er siden
for liden.

Held den, som fremad leder
så langt, at han et hjem er værd;
ti først et sådant freder
om barnets milde færd.

Hvor stærkt vi hærdes, og hvor træt
det liv os gjør, vi trodde let:
et hjem med barnerøsten
har trøsten.

---

†

OLE GABRIEL UELAND.

Det har arbejdet længe
og stille, slægt på slægt,
før sådan kraft kan sprænge
århundreds vanevægt.
Hvad bondens bund kan bære,
skjønt sjælden der blev såd,
det er vor folkeære —
og har vor fremtid spåd.

De alvorsfulde fjorde
i snefjældskyggers rund
hans barndoms tanker gjorde
og livets dybe grund.
Når viddets sol da spilled
på fjord og fjældes sne,
det gav så højt et billed,
som nogen vilde se.

Da han til tinge mødte
og rejste bondens sag,
hvert ord en stråle fødte
i folkets unge dag.
Det kom som gammel tone,
det kom som fjældgjemt sagn,
det kom med fortids krone
til slægtens pryd og gagn.

Skjønt bonde bagom plogen
og sjømand i sin båd,
han tænkte fint som nogen
i hele kongens råd.
Hans år er vidner dyre
om, at vi nok skal nå
det jævne folkestyre,
som han i ånden så.

Selv gammel, træt og svækket,
han trodde på sit værk;
den folkeånd, han vækked,
blev altid mere stærk.
Han sank indunder mærke,
og vilde længer frem, —
derfor valkyrjer stærke
bar gubben med sig hjem.

Fra vinternattens gysning
han festlig ledtes ind
i sagahallens lysning
mod høvdingbænkens trin.
Så mangen gammel herre
sig rejste og gik fram,
men først af dem kong Sverre,
han var i slægt med ham.

---

†
ANTON MARTIN SCHWEIGAARD.

(I kirken efter sørgetalen.)

Giv os, gud, vi beder såre,
den fulde fryd, den fulde tåre
og viljens fulde, rene ild!
Hør vor bøn her ved h a n s båre:

han kunde kun det hele kåre
og give helt sin sjæl dertil.
  Ja, giv os store mænd
  med kraft at føre hen, —
kraft at samle vort folk i råd,
  vort folk til dåd,
vort folk i glæde og i gråd!

Du, vor gud, vor nødtørft kjendte,
til templets rejsning ham du sendte,
en ånd så lys, så ren, så stor.
Da hans værk i tiden endte,
du lod ham ømt ved hende hente,
som med hans bøn mod himlen for.
  Og da han løstes af,
  en tid gik med i grav.
Som et under om land det lød:
  hans liv, hans død
sin skjønhed over folket gjød.

Hjælp os, gud, så vi kan lære,
når lys i landet du vil bære,
da dagens time at forstå.
Gud, du ved, hvor små vi ere:
o, giv os længsel, folkeære,
så vi det store ej forsmå!
  Du sendte mange ud,
  o, trættes ej, vor gud:
lad os skjønne dit kald, dit spor
  i mænd, i ord, —
din nådegjærning i vort Nord!

BRYLLUPSVISE NR. IV.

Når et rødmende blod
bøjer ydmygt imod
ham, som ejer det prøvede sind,
når hun halvræd og bly
for sit liv søger ly
bag det mod, hvor hun skuede ind;

når hun vælger for sig
at gå alvorets vej
med en mand, som har kjæmpet og lidt; —
når hun tror på en vår
bag de grånende hår
for hvert håb, som hun nævnede sit; —

når hun siger: jeg vil
give ungdommen til
dine tab, dine smertende sår:
du skal læges derved,
at du giver mig sted
ved dit bryst, skjønt i bæven jeg står; —

når hun øm for hans savn
og i Frelserens navn
tar hans børn i sin barnlige favn,
og, så vidt som hun kan,
gir dem hjærte, forstand
for sin gud og sin fædrenestavn; —

når hun ydmyg og skjøn
og i brændende bøn
under kransen går frem, hvor hun ved,
at for leg og for lyst
kommer ansvar og dyst, —
og i tårer hun smiler derved:

d a skal vi, som har lagt
til beslutningens magt
al vor sjæl i den løftende stund,
give frejdigheds mod
til det rødmende blod,
give styrkning af slægtskabets grund, —

give brudgom og brud
fra vor kjærlighed bud,
fra vor tro på dem begge idag.
De vil hjælpes, de to:
h a n e r p r ø v e t o g t r o,
og nu ler det indunder hans tag.

---

†

TIL Å. O. VINJE.

(Afsunget ved hans hustrus grav den 18. mars 1870.)

Der triner gjæster i din gård,
alt mens i smil du skriver.
De kommer stilt, og stilt de går,
du neppe var dem bliver.
Da uden ord
de atter for,
dit barn lå grådfuldt uden mor,
og du sad uden mage.

Det hus, du bygde dig igår,
idag det døden sænkte,
og du står gammel, syg og sår
på grus af det, du tænkte.
Din vej lå bar,
fra barn du var,
og første ly, du fundet har,
var det, som nu du stængte.

Men gjæsterne, som hos dig var,
i sorgens ørk dig møder;
skjønt sky du viger, snart du har
et følge, som forsøger.
        Ti der I går,
        du skue får,
en lysglans over verden står
med understore syner.

Hvad før du så, det synker her,
men kun for at forklares:
det evighedens kyster er,
som på jer gang befares!
        Dit skaldesyn
        ser, lyn i lyn,
hvad før kun dæmred bag om sky'n; —
på store tvil der svares.

Og siden, når du kommer 'gjen
fra tanketunge øde,
os lærer snart din gode pen,
med hvem du var til møde.
        Fra sorgens tid
        med lutret id,
med magtfuld ånd og smertens vid
skal dine syner gløde.

GODT MOD.

(1870.)

Jeg sender disse sange hen
på venners bøn til kvinder, mænd
i Nordens trende lande.
At Finlands folk blandt dem er med
på sangen under Nørreled,
må jeg med tak jo sande.

Jeg sender dem — og ser det nu:
de fleste har ej, hvad min hu
har stærkest følt og båret;
lidt er for flygtigt, lidt for kort,
lidt har på lagret dampet bort,
lidt er for ungt af året.

Jeg levde mere, end jeg sang;
jeg tanker, harm og jubel slang
omkring mig, hvor jeg gjæsted;
at være, hvor det netop galdt,
det var mig næsten mer end alt,
som ved min pen blev fæstet.

Alt sandt og stærkt har voksested
og kanske også evighed,
om sværten ej det fanger,
og han, som tænker mindst derpå,
men tør i livets slingring stå,
blir beste folkesanger. —

Jeg hørte en gang om en fest
i Spanien; en landsens hest
blev sluppen ind i ringen;
dernæst en tiger af sit bur; —
den gik en stund omkring på lur,
så la' den sig på bringen.

Og folket klapped, jubled, lo,
da tigren sprang, og hesten slog,
men fik dog ej se blodet;
ti tigren tumled att og bag
for hestens landlig-plumpe slag
og lå en stund på hodet.

Da hujed, hidsed alle mand
og kvinder med; balkonens rand

de hældte sig udover.
De skreg, de tirred tigrens mod,
de vilde alle have blod, —
og atter frem den vover.

— Og folket jubled, klapped, lo,
da tigren sprang, og hesten slog;
— men blod de ej fik skue;
ti lykken havde hesten kjær,
og tigren kom den ikke nær,
men spændtes i en bue. —

Hvem vandt tilslut, det véd jeg ej;
ti denne landsens hest er jeg,
og kampen har ej ende; —
men byen, hvor den foregår,
og hvor den klap og jubel får,
den tør du kanske kjende! —

Jeg kjæmper helt foruden had;
det, som jeg elsker, gjør mig glad,
skjønt varm og vred tillige.
Det er mit blod, min sjæl, der går
i hver en linje, som jeg slår,
og derfor går den lige.

Men som jeg står her nu idag,
jeg har ej hævn, jeg har ej nag
mod nogen mand på jorden. —
Giv så igjen lidt hjærtelag
til den, som bare mente sag
og elsker hele Norden! —

Selv går jeg på min sangervej
med ærefrygt først ind til dig,
du største ånd i Norden,
som vred, profetisk varsled gry

bag Nordens tunge morgensky,
der skalv i lyn og torden, —

men siden blid bag hav og hæld
af sagas og af troens væld
på bondens sæd har spillet; —
n u snefjældshvid på nitti år
af tidens strøm tilbage får
dit eget høje billed!

Til d i g så, i hvis sangervår
»de tusen sjøers« Finland står
og vemods-mægtig toner!
Vor stammes ånd i evig sus
går grænsevagt i sangens brus
mod Østens millioner.

Men står jeg i vor e g e n gård,
et stjærnebilled øjet slår
med alt sit rige under.
Det lyser: HENRIK WERGELAND
ud over Norges blege strand
i mindets klare stunder.

GAMLE HELTBERG.

Jeg gik på en liden, meget pyntelig skole,
på hvilken både kirke og stat kunde stole.
Den drejed helt stilfærdig i statsmaskineriet,
og skjønt det kunde høres på hjuleknirkeriet,
at sjælden den smurtes af åndens talg,
så var på hine kanter slet intet valg:
vi m å t t e gå der, til vi blev store.
Jeg gik der også, — men læste Snorre.

De samme bøger, de selvsamme tanker,
som lærer efter lærer på kongelig forordning
i slægt efter slægt selvforsagende banker,
— og som ene skaffer lærer og lærling befordring! —
De samme bøger, de selvsamme tanker,
som flinkt af hele slægten gjør en eneste én,
en fortræffelig fyr, som kan stå på ét ben
og ramse hele leksen, som der slippes et anker! —
De samme bøger, de selvsamme tanker,
ifra Hammerfest til Mandal — (sådan staten os sanker
i en alting og os alle konserverende forening,
hvori alle pene folk får én eneste mening!) —
de samme bøger, de selvsamme tanker
kamraterne åd; men jeg tabte appetitten
og så længe vraged kosten, til jeg endelig blev kvit
den —
og hoppede glad over hjemmets skranker.
Hvad mig mødte på rejsen, hvad jeg tænkte derved,
hvad der steg i min sjæl på det nyvalgte sted,
hvor fremtiden lå, det jeg lader i stikken
for at skildre, hvad jeg så på »studenterfabrikken«.

Skjæggede karle, tit over de tredve,
og slugne på hvert ord, sad og trællede bredved
rejicerede kropper på sytten år,
sorgløst-galne som spurv i vår.
— Kraftige sjømænd, hvis eventyrsind
først drev dem af skolen i livet ind, —
men siden på togt med den attrå, som kræver
lys af tænkningens sol over alt det, som lever.
— Fallerede kjøbmænd, som stilt bag sin disk
havde bejlet til bogen, indtil kreditor blev bisk
og tog varerne fra dem. Nu de læste »på lån«.
Og ved siden dovne »løver«, — det var næsten som
hån!
— Unge, ærgjærrige, »norske« jurister,

»præler« *) og prækelystne seminarister,
— kadetter med en skade på arm eller ben,
bønder, hvem en skole faldt altfor sen:
her de alle vilde bryde i latinen frem
på et år eller to, — imod otte eller fem.
De hang over bænken, de lå imod væggen,
i hvert vindu sad to, én just prøvede æggen
på sin nyslebne kniv i den blækkede pult.
Gjennem tvende åbne rum var det dørgende fuldt.

Lang og slåpen, i halvdrøm, på yderste linje
sad og grunded for sig selv Aasmund Olavsen Vinje,
anspændt og mager, med farve som gibsen,
bag et kulsort, umådeligt skjæg Henrik Ibsen.
Jeg, den yngste i laget, gik og vented på parti,
indtil nyt kuld kom ind, over jul Jonas Lie.

Men »manden«, vor chef på det logiske tog,
»gamle Heltberg« af alle var den snurrigste dog!
I pelsstøvler stod han, i hundeskindstrøje
(for astma og gigt måtte kjæmpen sig bøje).
Ej skindhuen skjulte hans pande, den høje,
hans klassiske drag og hans mægtige øje.
Nu krumbøj't af smerte, nu rejst af sin kraft,
han kasted stærke tanker, og han kasted ikke lavt.
Kom lidelsen værre, og den mødtes igjen
af viljen i hans sjæl, og han tog som et spænd
mod anfald på anfald, hans øjne de flammed,
og hænderne sig knytted, som om dybt han sig skammed,
fordi han havde veget en stund! — ja, da var vi
dybt slagne af det store i kampen, da bar vi
et billede hjem fra hin stormende tid,

*) Som alene havde en „præliminær"eksamen til den „norske" (ikke latinske) embedseksamen.

da der suste gjennem landet en »W e r g e l a n d s-
r i d« !
Der var kræfter i de karle, som var med på hin leg,
der var vilje i de kræfter, som den gang steg.
Nu stod han der tilbage, forglemt i sin krog.
Men gjærningen, han gjorde, den var en høvdings dog!
Han sprængte tankens evne af skole-pugets bånd,
hans lære var selvstændig, hans førelse var ånd;
personligheden typisk: på trøndersk-hedemarkisk
skar han fore i teksten; og uindskrænket-monarkisk
var hans vrede over fejl; — men den lagde sig straks,
eller steg til en patos af ædleste slags,
der ofte slog tilbage i selvironi
og en styrtregn af vid, hvorved ingen sad fri. —
Sådan styred han sin »horde«, sådan gik det gjennem
landet,
det klassisk-skjønne land, som vi hærjede forbandet!
Hvor forfærdet stod ej C i c e r o, V i r g i l og S a l-
l u s t
på Forum og i templet, hvor vi rasede just!
Det var atter Gotertoget over Romas ruiner,
det var T o r s og O d i n s ånd over Jupiters latiner,
— og den gamles »grammatik« *) var en dværgesmedet
hammer:
når han svang den, da det gnistrede og kastede flam-
mer.

Den flok af »barbarer«, han førte afsted,
havde just ej til mål hist at sætte sig ned.
Den blev i k k e »latiner«, ej fremmed tænknings træl;
men den blev under toget alt mere sig selv.

Han indvandt sproget for os som en tænkningens lov,
og de, der fulgte med ham, fik et lifligt behov
til udfærd og til under, fik erobringens mod

*) Heltberg havde udarbejdet en særegen latinsk grammatik, højst mærkelig.

til angreb på, hvad hidtil som uløseligt stod.
Hver tolkning, han gav, blev som syn, vi havde havt;
det øged vor unge personlige kraft.
Hans billeder blev nedslag i vor skabende lyst,
hans vid blev styrkeprøve; den gav evne til dyst,
hans vælde var os vægten, hvorpå småt fra stort blev skilt,
hans patos bud fra kampen, som luede stilt.

Den syge kjæmpe længtes så tit fra sin krog;
han vilde, om end kun i én eneste bog,
vise lidt af, hvad han var, vise fler det end os: —
han lå hver dag for udfærd; — men kasted aldrig loss.

Hans »grammatik« kom ikke!*) Han selv gik derhen,
hvor tænkningens lov ikke skrives med pen.
Hans »grammatik« kom ikke! — men det liv, den har havt,
behøvde ikke sværtens forlængende kraft.
Det levde i hans sjæl, så mægtigt, så varmt,
at tusen bøgers liv imod det bliver armt.
Det lever i den skare selvstændige mænd,
hvis tænkning han gav marv, og som findes igjen
i tingets sal, for skranken, i skolen, i kirken,
i digtning og i kunst, og hvis levnet og virken
har vist sig at have en stærkere art,
fra Heltberg deres ungdom gav højere fart.

FOR DE SÅREDE.

(1871.)

Der går et stille tog
igjennem kampens bulder

*) I tyve år havde han talt om at udgive den; ja, endog fåt tilskud af stortinget dertil; men den skulde altid forbedres.

med bøn på alle sprog;
det bøjer mod den faldne ned
med korset på sin skulder,
med bud fra hjem og fred.

Det findes d e r ej kun,
hvor kampens vunde bløder,
men på al verdens rund.
Det er al verdens kjærlighed
af ædle, gode hjærter,
som stille knæler ned.

Det er arbejdets sky
for krigens mord og hærjing,
der be'r om fred og ly;
det er hver lidende på jord,
som kjender nød og kummer,
der sukker for sin bror.

Det er hvert smertestøn
af sårede og syge,
det er den kristnes bøn;
det er forladtes blege råb,
det er den krænktes klage,
den dræbtes siste håb; —

en bønnens regnbubro
op gjennem verdens uvejr
i skin af Kristi tro:
at over lidenskabens nød
må kjærlighed få sejre;
ti så H a n s løfte lød.

LANDKJENDING.

Og det var Olav Trygvason,
stævned over Nordsjø fram
op mod sit unge kongerige,
som ikke vented ham.
Fik han så første synet:
hvad er dette for mur i havbrynet?

Og det var Olav Trygvason,
landet syntes ganske stængt;
alle hans unge kongelængsler
føltes mod klippen sprængt, —
indtil en skald opdaged
hvide kupler og spir i skylaget.

Og det var Olav Trygvason,
syntes, han med en gang så
gråsprængte, gamle tempelmure,
snehvide hvælv derpå.
Længtes ham da så såre
med sin unge tro stå indenfore.

TIL H. C. ANDERSEN.

(Ved en sommerfest for ham i Kristiania, 1871.)

Velkommen hid den lyse sommerdag,
da barnedrømmen når til jorden
og blomstrer, synger, spejler sig og flyr;
et eventyr,
et eventyr er nu vort høje Norden
og tar dig i sin favn en festens stund
og takker, jubler, hvisker mund til mund.
På englelyd
af barnehjærters fryd
du bæres did et kort minut,
hvor al vor drøm, hvor al vor drøm har skudt.

Velkommen hid, vort hele folk er ungt
og står i drømmens store alder,
da eventyrligst det er også størst,
og den er først,
og den er først, som hører, Herren kalder.
Vi tror på dig, du barnelængslens tolk,
at du er bud fra stort i Nordens folk:
din fantasi
har jævnet just den sti,
hvor — fri det små, du legte bort —
vi engang går, vi engang går mod stort.

TIL STATSRÅD STANG!

(1871.)

Syttende maj — vi var i Ejdsvolds kirke
halvhundred år ifra den store dag,
da de, som grundede vort frihedsvirke,
i bøn sad sammen der for-landets sag, —
vi var der begge og i tak til dem,
i tak til gud, som gav vort lille hjem
så meget mod i farens svære dage.

Og da så mægtig gjennem kirken drager:
»Lover nu Herren!«, og vor blege bøn
fik ord og samfund i alt landets kor,
jeg så dig græde som et barn i løn
indunder barmen af vor fælles mor.

Da husked jeg, at fra du var gut,
gav du til hende al din rige evne,
din unge ild, dit høvding-råd i stævne',
din manddoms arbejdskraft, til den blev brudt.
Og jeg velsigned dig og tog dig med
i takkebønnen for de mænd, som stred

for fattigt land igjennem hårde tider,
til nu vi sad der under tag omsider.

Jeg tog dig med; — men det gjør færr' og færre.
Din manddoms ry blev før dig selv forældet,
og retfærd får du ikke mer, desværre,
før du og dit en dag er bleven fældet.

Ti se, de veje, du i landet drog
for folkets higende og stærke evner,
du tør ej vandre med det glade tog,
som altid større mod sin fremtid stævner.
Du vidste ikke, hvad det var, du gjorde,
da krudt og dampkraft alle stængsler brøde,
så nyvakt attrå kunde andres møde,
og folkeånden tage stort til orde.
Det nye dagværk kunde du ej samle,
det bruste om dig som en drøm, en fabel,
og ræd du bygde med de andre gamle
mod åndens uro et uhyre Babel.

Imens du venter på den nære kamp,
så hvid i håret og så mild i øje'
i morgenglimet over fjæld og høje, —
og fienden halv skjult under nattens damp, —
fra stridens forpost i den vilde egn
et ord skal sendes dig med fredens tegn.

»Det folk, som skræmmer dig, det er dit eget,
det er som tågerne af dalen steget.
Du tror det oprørt uden samling, enhed?
Ja, vårens flomme de gik aldrig ret,
stormbyger, slask gjør vejen mindre net,
og sneen taber for en del sin renhed.
Men våren fødes! Den, som har geni,
han nyder forud af dens harmoni;
geni er samfund med den ånd, som føder.

Det har du ikke, har du aldrig havt;
se, derfor skjælver du ved folkets kraft.

Du var en arbejdschef af dem, der leder,
når folket rydder i en vejløs trakt;
din klare tanke og din gode takt
har hjulpet slægten over svære steder.
Men hvad der vokser i den gamle vang
af frø fra Vesten og af hjemmets trang,
og hvad der stråler på din rude ind
af sandhedslængsel under troens skin,
og hvad her siges, skjønt det hviskes kun,
og hvad her samles mod en opgjørsstund, —
så lidt du fatter, at som vanvid tyder
du det, der skjønnest i vor ungdom skyder.

Du svarer: digterne må ikke dømme;
i statsmandskunsten høver aldrig drømme. —
Jeg svarer: ingen fatter livets spil,
som ej af drømmene vil lægge til.
Af savn, af kræfter, som vil form, de stiger,
i luften ånder; ikke mer de viger,
før alle vågne mod det samme higer.
Af folkedrømme blir en statsmand til,
de skabte evnen og den sag, han vil,
og hvis han glemmer det, de næste drømme
den næste skaber, som skal ham fordømme.

De uvejrsskyer, som påny sig lejre,
ej morgenlysningen så ganske dækker,
at ej vi skimter gjennem skyens sprækker
de store gjenbyrdstanker, som skal sejre.

En sådan stråler over mig idag,
og blodet varmere til hjærtet strømmer,
og alt, vi lever for, og alt, vi drømmer,
det suser sammen og gir kraft til slag.

Snart smælder hornene mod skogens tag,
og frem det stormer over nattens dugg,
og gjennem blinkene af skud og hug
skal tågen lette på vor nye dag.

Snart tages højderne — hvor du tør true —
for alle tider af vor folkeånd,
så den kan mægtig over landet skue
og derfra styre det med ligheds hånd.
Snart op den vælter sine våbenbølger,
og se, dens aner som en skyhær følger!
Nu må du se dig om, du gamle mand,
du har imod dig snart det hele land.

Men når du ligger på din tagne vold,
da skal vi sige ved dit vendte skjold:
Han stod imod, da han ej bedre vidste;
men han var riddersmand indtil det siste.

VED EN HUSTRUS DØD.

Hun kjendte dødens øje fra fordum og fra nys,
da hendes førstefødte fik hendes siste kys,
og da hun måtte fare til moders dødsseng bort,
det fulgte hele vejen så varsels-dybt og stort;
det ante hende, da hun ved båren stod,
nu sankes flere sammen, nu bæver livets rod.
Og straks som hendes husbond, den stærke mand,
sank om,
hun sagde det med smerte: Jeg vidste, at det kom!
Hun tænkte, det var ham, som af gud var kåret ud,
og stemte sine hænder imod det barske bud
og vilde med sit legem, så svagt som sjøens siv,
sin stolte kjæmpe værge — og gav så hen sit liv.

Hun smilte så lyksalig, da dødens bud blev meldt,
ti offeret var givet, og frelst var hendes helt.
Vor kjærlighed, beundring slog som et stjærnetelt
af lykke over hende i hendes siste stund;
og snehvid bort hun svæved i evighedens rund.
Slig kjærlighed kan bære til himlens grænser med
de sjæle, som den favner i offersalighed.

VED KIRKESANGER A. REITANS JORDEFÆRD.

(1872.)

Hans milde store øjne lo
mod himlen og mod landet;
ti i hans sjæl var folk og tro
i evig jubel blandet.
Hans ord, hans sang
som »opkom« sprang
igjennem dalen lang og trang
til sæd fra år til andet.

Blandt fattigt folk i fattigt hjem,
i fattig vinterfærden
han steg i søndagskoret frem,
den gladeste i verden.
Ti aksen, som
det drejer om,
ej fattigst bygd går udenom;
han stod og sang: her er den!

Ak, nu da årlang sygdom kom
for sangen ret at prøve,
og hjælpeløse små stod om,
hans tillid ret at øve,
kun mere glad,
som dæmpet kvad

af vinden i en strengerad,
han toned bort fra støvet.

Hans liv os spådde, at en gang,
når stort på gud vi stole,
skal hele folket stå i sang
i kirke, hjem og skole,
i folkesang,
i glædessang,
i strålebrud af Herrens sang
højt over alle sole.

O, vakre fædreland, o, husk
de små, han dig tilegned;
så fattig som en rosenbusk
han glæded dig og segned. —
Nej, skuffet lad
ej skilles ad
ifra din jord en sjæl så glad, —
hans have være hegnet.

— — —

SANGEN.

Sangen har lysning, og derfor den gyder
over dit arbejd forklarelsens skin;
sangen har varme, og derfor den bryder
stivhed og frost, så det tø'r i dit sind.
Sangen har evighed, derfor den skyder
fortid og fremtid i hob for dit syn,
tænder uendelig attrå og flyder
bort i et lyshav af længsler og lyn.

Sangen forener, idet den fortoner
mislyd og tvil på sin strålende gang;
sangen forener, idet den forsoner
kamplystne kræfter i samstemmig trang:
trangen til skjønhed, til dåd, til det rene!
— Nogle kan gå på dens lyslange bro
højere, højere, frem til det ene,
som ikke åbnes for andet end tro.

Fortidens længsler i fortidens sange
kaster vemodigt en aftenrød glans;
samtidens længsler i toner vi fange
ind for en eftertids sjælfulde sans.
Slægternes ungdom i sangen har møde,
tumler sin stund i de tonende ord;
— fler end vi aner, ja, ånder af døde
vugges i kvæld i vort festlige kor.

VED N. F. S. GRUNDTVIGS DØD.

(1872.)

Ligesom vølven i Nordfolkets gry
steg over sagnenes vande,
talte om alt under hav, over sky,
dukked som synkende lande, —
talen tilbage, evindelig ny,
skulde stande:

Sådan i Nordfolkets nytid han står,
— under nys dukked hans pande —
synerne efter som solskyer går
over de havslagne lande; —
Nordfolkets udsigt i tusene år
skal de rande.

AF KANTATEN OVER N. F. S. GRUNDTVIG.

(1872.)

Hans dag blev den største, i Norden var set,
med midnatsolens under den helt gik i ét:
ti lyset, som han sad i, var lyset af »Guds fred,«
og det har ikke morgen, og aldrig går det ned.

I lys af Guds fred han historien gav
som åndens gang på jorden, der død ej ved af.
I lyset af Guds fred han de fædres stærke vej
til følge og til varsko lagde åben for dig.

I lys af Guds fred han årvågen var med, —
med folket, hvor det bygged, med ånden, som stred.
I lyset af Guds fred al oplysnings magt han så,
og hvor hans ord blev trod, der folkeskoler gå.

I lys af Guds fred stod i bitreste sorg
for Danmarks folk hans trøst som en skinnende borg:
i lyset af Guds fred skal det tabte tages 'gjen,
og tusenfold forøges, hvad som end ligger hen.

I lys af Guds fred står hans oldingeværd
som livets sum og amen til hans mandige færd.
I lyset af Guds fred, hvor det strålede hans blik,
når hvid han steg for altret med tilgivelsens drik!

I lys af Guds fred kom hans ord over hav,
i lyset af Guds fred vugger salmen, han gav.
I lyset af Guds fred, bag dets solstrålefos,
der skjultes han, og der står hans minde nu for os.

VED ET LAG FOR PROF. LUDV. KR. DAA.

Unge venner om dig slår kreds,
gamle fiender følger.
Føl dig mellem os tryg, tilfreds,
sindene mod dig bølger.
Atter var her en alvorsdag,
atter slog du med kjæmpeslag;
som sædvanlig gik ingen fri; —
men vær nu bli'!

Uden opstyr og uden stas
(uden champagne og hansker)
ville vi i et jævnt kalas
takke vor »gamle gransker« !
Når det gli'r i sin vante kos,
sjælden ser vi den gamle lods; —
men står sjøen i råk og kav,
han sejler af!

— Sejler af for at berge ind
(kjendt er hans gamle øje),
står mod vejret med sikkert »grin«,
skjærer, hvor andre bøje!
Tak han fik ej, så vidt jeg ved;
ti han skjændte på skipper'n med! —
vendte ryggen, gik hjem, og fort:
nu var det gjort.

Han har prøv'd, hvad det er at gå
hadet, til sandhedens tid er;
han har prøv'd, hvad det er at stå
hugget fra begge sider;
han har prøv'd, hvad det koster på
foran sin samtid en favn at nå —:
h a n, som havde så højt formåt,
stod helt forsmåt.

Gid vort Norge snart blev så stort,
at det retfærdighed undte
kjæmper, som have andet gjort
end i en bagtrop at lunte.
Skal det altid da gå så tråt,
at vi spikker os op i småt? —
ligger stille og tæller fejl? —
Nej, op med sejl!

Op med sejl til en større færd,
hvortil vor stamme fik kræfter!
Dagens liv er ej livet værd,
hvis det ej vokser herefter. —
Mødes til leding for større sag
under et ærens og sangens flag,
står udover med tro på gud
og holder ud!

NEJ, HVOR BLIR DU DOG AF?

(1872.)

Nej, hvor blir du dog af, du, som ejer den magt
at slå løgnen og uretten ned,
der har kringsat mit hus og har ondskabens vagt
på hver vej, som jeg ud for min evne har lagt,
og som nu bryder ind
for med løgn og med had
at belure mit sind
og besudle hvert fad
i mit yndige hjem, hvor vi harmløse sad.

Nej, hvor blir du dog af! Denne årlange spot
har jo byttet mig bort for mit folk,
har lagt tåger af løgn om mit digtningens slot,
så det synes selvdyrkelsens mudderpøl blot,

og et troldklomset dyr
er jeg selv, til foragt,
så de »dannede« flyr
eller samles til jagt
for at bringe sit had ret et gjæstebuds slagt!

Når jeg skriver en bog, »er den halv som jeg selv« ;
hvis jeg taler — forfængelighed.
Hvad jeg bygger mod scenens fortryllede hvælv,
er kun dunst af mit indbildske selv.
Når jeg slår for min tro
og den hjemlige skik,
når jeg værger den bro,
vi fra fædrene gik,
er det bare, fordi jeg en orden ej fik.

Nej, hvor blir du dog af, du, som river itu
denne fule og kvælende løgn —
og kan jage tilhavs al den pestsyge gru,
som de har for begejstring og viljestærk hu, —
og har kjærlighedsfavn
for det troende mod,
der i kulde og savn
på en morgenvagt stod,
som skal holdes, til hæren har lys for sin fod.

Kom, du gudfødte folkeånd, aner du har
fra den jættebetvingende Tor.
Du kan age på lyn med langtrullende svar
til det trodsige dværge-gny under dit far; —
du kan vække den magt,
som en folketrang har,
du kan styrke den pagt,
vi som fostbrødre skar,
da ved Hafur dit ætstore mærke vi bar.

Tak, vor folkeånd, tak! — Bare t a n k e n på dig
gjør til småt alt det små, som jeg led.

Se, jeg vier mig helt til dit komme, til dig,
og jeg kaster mig ned for dit åsyn, for dig,
og jeg be'r om en sang
af din kvædende mund,
så jeg kunde en gang
i afgjørelsens stund
rejse kjæmper for dig på vor fædrene grund.

VED HANSTEENS BÅRE.

(1873.)

Tak, vor gud, for folkegaven,
du lånte os i ham, som graven
i folkefølge snart er bragt!
Stjærnelyse tankers baner
hans ånd har fulgt; hans idræt maner
til idræt med magnetens magt.
  Han var den første mand,
  som steg med lys i land:
i vor nytid den første glans,
  den første krans,
som folket vandt sig, det var hans.

Vi, omstrålet af hans ære,
som børnebørn hans støv nu bære
og synge folkets, verdens tak.
Gud, som folkets veje leder
og gav det, nyfødt, slig en hæder,
har vist os, hvor vort mål han stak.
  Norrønafolk, fremad
  i Herrens navn og glad!
Gud har rejst dig; Han ved hvorfor,
  skjønt få vi står,
med Ham det mod en fremtid går.

OPSANG FOR FRIHEDSFOLKET I NORDEN.

Til »Det forenede Venstre«.

(Tyrol 1874.)

Foragtet af de store, men elsket af de små, —
sig, er det ikke vejen, som det nye må gå?
Forrådt af dem, som vagt burde være, just af dem, —
sig, er det ikke sådan, at en sandhed står frem?

Begynder som en susen i kornet sommerdag
og vokser til en brusen gjennem skogenes tag, —
indtil at havet bærer med tordenrøst den hen,
da intet, intet høres uden den, uden den.

I Goterfolkets kampe den nordre fløj vi tog;
vort fanetag er: folkeliv i frihed og tro.
Den gud, som gav os landet og sproget og gav alt,
han findes i den gjærning, hvortil folket blev kaldt!

Den er det, vi vil løfte, vi mange og vi små,
i frygtløs kamp mod alle, som ej ville forstå. —
Begyndte som en susen i kornet sommerdag
og går nu alt som brusen gjennem skogenes tag.

Det vokse vil til storm, førend nogen det ved af,
med torden i sin stemme over endeløst hav.
Et folk, som føler kaldet, er jordens største kraft,
for den må alting falde, det stå højt eller lavt.

VED STORTINGETS KRONINGSDEPUTATIONS FESTMIDDAG

for den svenske rigsdags deputation i Trondhjem den 17de juli 1873.

Velkomne, folkevalgte mænd,
fra brodergrænd!

Velkomne hid til Olavs by
i Norges største minders ly,
hvor gammel stordåd møder ny
  med alvorsblik
og spørger op af hav og strand,
om nu er mænd i Nordens land
  som de, her gik.

Held os, tør vi på valen stå
  og svare så!
Held slægten, hvis den tror sig værd
at løfte store minders sværd
og føre det i livets færd
  for hjem og tro!
Da er vort kald: på fædres val
et frihedsværk, en tempelhal
  at lade gro.

Hør Nordens ånd, den suser her
  om hav og skjær.
Her taltes høje ord en gang
i hjemlig dåd, i hjemlig sang;
og evig har den samme trang
  i ånden røst:
Glem ej for fremmed fjas og tant,
hvad der er evig nordisk sandt;
  kun det har høst.

Fostbrødrelag, i denne tro
  vi mødes jo?
I Nordens ånd og folkesag:
at den i fælles bøn og slag
må se igjen sin store dag, —
  som før en gang
i verdens ufred sende ud
fra hjem og troskab stærke bud, —
  det er vor trang.

ÅBNE VANDE.

Åbne vande, åbne vande!
Hele vintrens lange længsel
nu den bliver helt til trængsel.
Neppe ses en sjøblå strime; —
som en måned er hver time.

Åbne vande, åbne vande!
Solen smiler, isen trodser,
nyder den som skamløs frådser:
Knap har solens mund forladt den,
og den fryser til om natten.

Åbne vande, åbne vande!
Storm må til, og stormen kommer,
skyller frem fra andres sommer
frie bølger, stærke bølger, —
brag og bråt og synkning følger.

Åbne vande, åbne vande!
Atter luft og berg sig spejler;
der en damper, her en sejler,
indad bruser bud fra verden,
udad mod en kampstor færden.

Åbne vande, åbne vande!
Solen ildner, regnen svaler,
jorden rejser sig og taler.
Sjælen svarer, skjælver, lyer:
kraften er der, som fornyer.

BRYLLUPSVISE NR. V.

Brudgommen synger:

Ved du så, hvad det var især,
som gjorde, det blev hende?

— Nu, jeg henter min hjærtenskjær,
jeg kan det godt bekjende —:
  Den, jeg elskede først på jord,
  var min signede, egen mor;
  hun skal atter i ungdomsflor
  i Lina gå ind på gården.

Kjært blev hjemmet mig én gang til,
da hun det vilde dele.
Træer, lier og bækkespil
snakked, som fik de sjæle.
  Hendes udstyr: hun elsker mig;
  hendes skjønhed: hun følger mig:
  hendes medgift, — ja, le du ej —:
  to arbejdsvante hænder.

De skal dække mit første bord
i hjemmet, gud oplod mig.
Smag på maden hun får af mor
og smiler så med den mod mig.
  De skal spare mit arbejd ind,
  brede ordenes rene skin
  over vor stue, vort bord, vort sind
  og over vor siste time.

De skal give i gjærning svar
på tvilene, verden ejer,
på, hvad øjnene lovet har,
at hjælpe vort liv til sejer.
  I de øjne der har jeg sejlt,
  sænkt mit lod og mit væsen spejlt.
  Jeg har ikke min kurs forfejlt
  i kjærligheds morgentåge.

Ved du nu, hvad det var især,
som gjorde, det blev hende?
skjønner altså, at lige kjær
hun blir mig uden ende.

Hvem som engang — det ved kun gud —
over den andre skal brede ud
siste lagen —: min brud, min brud
hun bliver for evigheden.

FRIHEDSVISE.

Til »Det forenede Venstre«.

(1877.)

Folkekraft er friheds far,
harm og sang til mor han har.
Alt som smådreng kjæmpestærk
stod han snart i kjæmpeværk.
Altid glad, hvor han sad,
fuld af tanker, vid og kvad,
mægtig, frejdig i sin færd,
så i arbejd, så med sværd.

Fiender i hobetal
lured altid på hans fald,
fandt ham vågen altfor grov,
passed på ham, da han sov,
kom så snildt, bandt ham stilt;
straks han vågned, var det spildt.
Vidre skred han glad og fast.
Han har slig en kraft og hast.

Marken blomstrer for hans fod,
handlen svulmer af hans mod,
tanken stråler af hans ild, —
alle evner en gang til!
Lov i land lyder han;
selv han gav den, selv på vagt
uden »ak!« og uden »men«
knuser han, hvem krænker den.

Friheds gud er lysets gud, —
ikke trælens skræmmegud, —
kjærligheds og ligheds gud,
fremgangsviljen, vårens bud.
Friheds gud sender ud
fred blandt folkene! — Hans ord:
»Én din herre, det er jeg;
ingen guder uden mig!«

TIL MOLDE.

Molde, Molde,
tro som en sang,
vuggende rytmer, hvis tanke kjær er,
følger i farver dit billed og bærer
skjønhed over min gang.
Intet så mørkt som din fjord, når den fyger
havsalt forbi dig og indover stryger,
intet så mildt som din strand, dine øer,
ja, dine øer!
Intet så stærkt som din synsring af fjæld,
intet så fint i en sommerlys kvæld.
Molde, Molde,
tro som en sang,
nynner du på min gang.

Molde, Molde,
blomsternes by,
hus mellem haver, vennerne går der!
Hundrede mil ifra dem, — jeg står der
under rosernes ly.
Stærkt skinner solen på fjældlandets toppe,
kjæmpe må manden, ansvar er oppe.
Ene I, venner, gå milde imod mig,
I, som forstod mig! —

Først med vort liv slutter kampen for ret.
Her være fredlyst for tanken en plet!
Molde, Molde,
blomsternes by,
barndomsmindernes ly.

Og når en gang
de siste pulsslag banker,
i dit fang,
i din store aftenrøde,
der vaktes mine tanker —
der vilde jeg, at de døde.

---

†

PER BØ.

(1878.)

Engang kjendte jeg en bonde
af en hugstor æt oprunden.
Han var lys og stærk af sind,
raged som en vårbar tind
over dalen, blid i solen.
Han fik første opgangsblik,
skyens første svaledrik.

Vårens vidt udslagne fane
vajed i hans lyse vilje,
spådomsrig og farvesund;
fortids arbejdsarv gav grund.
Friskt det kvidred under lien;
håbets, troens, sangens fugl
havde der sit barneskjul.

Engang, engang hele dalen
skinne må som denne ene;

engang, engang al hans tro
imod solen dugsprængt gro,
og det altfor tidlig drømte
vække ham til forgangsmand
for en slægt så tro som han.

HAMAR FYRSTIKKER.*)

(1877.)

Hamar fyrstikker her, Di!
Jeg skriver om dem en sang;
det tykkes dig kanske mærkværdig;
men funken til hjærtet sprang.

Funken, som slog fra pladen,
traf min erindringssans
så stærkt, at i lyset af den
to øjne fik fager glans,

glans af den ild, som tændte
dåden af ånd og tro.
Vid det: de øjne sendte
lys over bondens bo,

sendte til tusene sjæle
kjærligheds flammebud,
samlede i et hele
fædreland, hjem og gud.

Ti det var Herman Anker,
tog af sit fædreguld,
strødde det ud som tanker
over vor hjærtemuld,

---

*) Til digtets forståelse her blot, at stifteren af Norges første folkehøjskole, Herman Anker, senere byggede en tændstikfabrik i Hamar.

strødde det ud, som haven
strør under vårens sang;
blomstre det gjør af gaven
over alt Norges fang.

Blomstre det gjør! Ti marven
stod sig i vår så kold.
Aldrig har faderarven
givet en skjønnere fold.

Husk det, du norske bonde,
husk det, du bymand med!
Skal kjærlighedssæden monne,
vor tak må den dugges med.

Hamar fyrstikker her, Di!
Min tak har de tændt, — blot min?
Hvis sangen er stikkerne værdig,
så tænder de også din.

Stikkerne gjemmer den i sig,
bare du river, du,
så lakken fra veden kan fri sig,
flyver den i hans hu.

Hamar fyrstikker her, Di!
Bare vi stryger dem,
daler vor tak — mærkværdig! —
som fred i hans skjønne hjem.

Hans stikker i tusene stuer,
i store så vel som små!
de travle taknemlighedsluer
skal putrende mørket slå.

Hans stikker i tusene stuer! —
En kvæld fra fabrikens top
han ser over land, hvor det luer
fra kjærlighedsgrunden op.

Han ser i de milde øjne,
bag stikkernes varme glans,
(når ringen de rundt er fløjne)
sin luende egekrans —

og føler det, at i Norge
er varmeste sted på jord;
det gir ikke bare sorger,
at en på dets fremtid tror.

Hamar fyrstikker her, Di!
Fosfor og gift på dør!
Oplysningens pilt står færdig
at gjøre som skolen før: —

vriste fra hjemmet giften,
række det renere ild,
vække til varme driften,
som lå der og ej slap til.

DE HAR FUNDET HVERANDRE.

(Af »Kongen«. Tredje mellemspil.)

Taust de vandre
med hverandre,
nyfødt af den stærke vår,
som fra første morgen går,
alt foryngende i livet,
og som tabes, og som vindes,
men hvor sjæle sammenbindes,
har sin største blomstring givet.
Taust de vandre. Ej en gang
øjet taler. Ti en klang
deres sjæle har fornummet
af den verdensharmoni,

som med lyset selv brød rummet
i tilværelsernes gry.
Skaber stor —
over jord
som en solens sang den for.
Taust de vandre. Klangen runden —
vover øjet, vover munden
end ej tale.
Men på stunden
taler alt! Det toner, svinger,
blomstrer, dufter, skinner, ringer,
lød og lyd er sammenføjet,
går i ét med alt, de tænker,
i én skjønhed, i én højhed, —
himlen sig paa jorden sænker.

Men i det store stævne
livet åbnes, vejen stråler,
en uendeligheds-evne
kræfterne og kaldet måler.

TIL SORENSKRIVER MEJDELLS SØLV-BRYLLUP.

(1877.)

Hjemmet åbnes; børn og venner kommer
langvejs fra til fest. I fager skik
huset står med højtidsskrud og blommer;
minder fylder det med mild musik.

Fem og tyve arbejdsår beretter
stilt sin saga gjennem festens lyd.
Hvad der stredes for i vågne nætter,
nu er samlet i en dag af fryd.

Hvad der vandtes, festens stemning bærer
og gjør skjøn de gamles brudefærd;
hvad der tabtes, toner med, det er her;
ti det vundne gir det tvefold værd.

I en sky af vemod står de døde
som et himmelkor, der forbøn har;
hvide gamle mellem små og søde,
alle, som til hjærtet fæstet var.

Så af levende og døde slynget
kjærlighedens kjæde løfter jer
til et møde, hvorfra I forynget
vandrer vidre under aftenskjær.

DET RENE, NORSKE FLAG.

I.

Trefarv'de, rene flag,
du er vor vundne norske sag;
Tors hammertegn er dit,
det ligger kristnet nu i hvidt,
og alt vort hjærteblod,
det strømmer derimod.

Du samler os højt over kavet,
du længes, du jubler mod havet;
ti frihedens vårfarver gave
dig magt til at nære vor ånd og vort bord. —
Far frem over jord!

II.

Det er »tuvs« med det rene flaget,
så taler »den vise« nu.
Men flaget er poesien,
og tuvsen det er nok du.
I poesien sig svinger
folkets evige ånd,
og flaget som fane fører
dens egen usynlige hånd.
Hvad ånden har lidt og kjæmpet,
hvad ånden har vundet og vil,
i evige sange går det,
som flaget slår takten til.
Vi bærer det frem, omsuset
af minders melodiske kor,
af længslers stormende vilje,
af hviskende, milde ord.
Det kan ikke andres føre,
det kan ikke tale svensk;
det kan ikke knote og friste: —
for fremmede farver det rensk!

III.

Hvad folket har syndet og sveget,
det aldrig i flaget fandt's,
ti flaget er idealet
i al sin evige glans.
Det beste af fortidens gjærning;
det beste af samtidens bøn,
det folder sig om og bærer
fra fader og ned til søn,
bærer det rent og ærligt
og ikke med fristende tegn,
er for vor unge vilje
fører så vel som hegn.

IV.

De siger: »trolovelsesringen
af flaget ej tages ud!«
Men Norge er ikke trolovet,
det er ingen andens brud.
Det deler ej bo med nogen,
det deler ej bord og seng;
dets brudgom er egen vilje;
selv rår det sit hav, sin eng.
  Vor broder i øster ærer
vor unge, selvstændige trang.
Han ved, at på den alene
vi vinder vor krans en gang.
Han ved, at når ej vi ønsker
i flaget hans farvers bram,
så er det, fordi vi elsker
vor ære høj're end ham.
Og ingen, som selv har ære,
vil venskab af andet slag;
vort liv kan vi for ham give;
men ikke en snip af vort flag.

V.

Til Sverige!

Ærbødig til dig jeg kommer —
ti fast på dit højsind jeg tror —
og lægger vor sag frem for dig
i jævne og stille ord:

Hvis, Sverige, du var den mindre,
var ung i selvstændighed;
i flaget var kommet et mærke,
som trykte dig længre ned,
som sagde, at du, den lille,
var sat ved den størres bord

(ti det betyder jo mærket
for folk på den ganske jord);
ja, hvis det var du, — og din frihed,
istedenfor gammel, ung,
og hundredårs savn og vanmagt
i mindet lå endnu tung
med furer i folkesjælen
af gammel uret og nød,
med længsler, som ej var sikre
— og vidste, hvad det betød;
ja, hvis det var du, som skulde
opdrage dit lille folk
til frihedens nye ære
og gjøre dit flag til tolk; —
mon længre du lod det dele,
lod ligge dets ene hegn?
mon ikke du bad om det hele,
det rene selvstændighedstegn?
mon ikke dig selv du sagde:
»Jo ældre den andens rang,
jo større hans farvers ære,
des mere lokkende sang.
Og frist ikke den, som er falden
og nylig har rejst sig op;
peg heller med rene mærker
mod ærens højeste top.«

Så talte du, gamle kjæmpe,
hvis du sad i vore hjem;
ti du kjender ærens veje
og ved, hvad som fører frem.
Fra atten hundred og fjorten
og indtil den seneste dag,
så ofte vi var i vånde
med vor selvstændigheds sag, —
der rejste sig mænd i din midte,
som trodsed den værste strid

og talte vor sag højsindet
som Torgny i gammel tid.

VI.

Svar til den gamle Ridderstad.

Nej, gjælder det »ridderpligt«, kjære,
i kampen om rene flag,
— jeg holder dig højt i ære,
men — den blir vor egen sag!
Ti netop, fordi vi møder
bagtalelsens snefok og rusk,
det »ridderpligt er at vriste
af flaget fristelsens fusk.
Den lighed, som mærket præker,
er løgn over alle hav;
et stort skandinavisk Sverig
det holder vi ikke af.
Det »ridderpligt« er for den lille
at sige: jeg er ingen del;
selvstændighedstegnets ære,
se, den vil jeg have hel.
Det »ridderpligt« er for den store
at sige: det falske skin
det gir ingen synderlig ære;
den skal ikke være min.
Det »ridderpligt« er for begge
med renskede tegn at gi
blandt stridende folk eksempel
på vagt mellem stolte og fri.

TIL MISSIONÆR SKREFSRUD I SANTALISTAN.

Jeg ærer dig, fordi du blev forkastet,
men hørte røsten og har sejer havt.
Jeg ærer dig, fordi du, e n d n u lastet,
med undre svarer af din tro, din kraft.

Jeg ærer dig, fordi du kunde tørste
til åndens gjærning under nød og strid;
jeg ærer dig, fordi du er den første
af Gudbrandsdalens sønner i din tid.

Jeg deler ej din tro, du stærke drømmer;
det skiller ej, hvor ånden bærer bud.
Ti alt, som stort og ædelt om os strømmer,
det dyrker jeg, fordi jeg dyrker gud.

POST FESTUM.

En mand, belagt med is og sne
stod op en gang ved ishavs kyster;
den hele jord af bifald ryster,
da den får kjæmpekaren se.

Da kløv en konge til ham op;
i hånden holdt han frem sin orden:
»Den bærer hver, som stor er vorden.«
— Men kjæmpen knurred og sa': »Stop!«

Og kongen skræmt dat ned igjen;
da tog jamæn han på at gråte:
»Min orden blir jo på den måte
forsmåt af just de største mænd.

Å, tag den, kjære, tag den hen
og hjælp mig atter på det tørre;
ti på d i t bryst blir ord'nen større,
og vi, som bærer den, ved den!« —

Og ishavskjæmpen var for snil,
ti det skal kjæmper ofte være;
de narres af de små desværre —,
han tog den, — spotsk vi lo dertil.

Men da krøb alle konger hen
med hver sin orden for at få den
fornyet og forstørret, så den
gav rang til arme riddersmænd.

Honi soit, qui mal y pense;
han ordner fik på tværs og langs.
Men ak, de blev ej større siden, —
kun han blev så forbandet liden.

ROMSDALEN.

Kom op på dækket! Morgnen er klar, —
ønsker at se, om jeg landkjending har.
    For alle de øer! Grønne, kvikke,
og slejpede skjær, som havsalt slikke.
    Snart disse, snart hine. De plasker herude
fortroligt, vildt, — og opskræmt tude
havfugl omkring os, dale, stige.
    Vi er i et rige
med stormvejrsminder og helt for sig.

Vi er på fiskernes vågsomme vej!
Langt ude æggen og storsejstimen,

fortæller kaptejnen; just nu på timen
står sejl indover derude fra; —
fisket går bra.

Ja, ja — jeg kjender dem nok igjen,
Romsdalsbådenes barkede mænd.
De kunde sejle, når det kom an.

Jeg glemmer jo rent at se mod land!
— — — Det første syn
slår som et lyn.
I mindet stod det, men ikke så stort.

Hvor jeg også la'r øjet vandre,
den ene bergkjæmpe over den andre,
den enes lænd ved den andens skulder
og dette til ytterste himmelbrynet.
Vi står og venter et verdensbulder;
den evige stilhed forstørrer synet.

Somme står hvide, andre står blå
med takkede, kappende, hidsige tinder,
somme sig binder
sammen i kjæder og fremad gå.
Afvejen småfolk! — Der inde »Skjorten« !
Han messer jævnt i den høje forsamling
af urtids-storheder, ættens gamling.
Hvad messer han om? Som barn har jeg sport'n,
jeg hørte ham mange, mange gange,
altid andægtig, aldrig med løjhed.
I mine sange
falder et skjær af hans hvide højhed.

— — Hvor stort det er! Jeg blir aldrig færdig.
De største tanker fra liv og sagn
strømmer mod synet og prøver ihærdig
indtrykkets vælde at favne og måle, —

indiske myter, Dantes helved,
dramer, som Shakespeare mod himlen hvælved,
Æschylos' torden melder sig kry,
Beethovens mægtige symfoni, —
vide sig, hæve sig, dampe, stråle:
— som myre-småflid og kolibri-snak
de trille tilbage; — jeg ber dem stanse!
Det er, som vilde i hansker og frak
en herre by' bergene op at danse.
Nej, frist dem ikke; men gi' dig hen!
Da skal du spore,
at du blir større iblandt de store.

Er du kun ydmyg, de siger det selv,
at noget er større end deres største.
Se på den lille borende elv
oppe i skaret og tænk på den første,
som stilt på isen og stenen gnog,
kjæmperne skavedes fra hverandre!
Et var de før, men måtte forandre
åsyn og væsen i vårflomtiden; —
millioner af år er det siden,
millioner det også tog.

Nu stamper fjorden ind mellem laget,
løfter sydvesten og hilser på dem.
Den, som stundom i skodde så dem,
ved, at han når dem lige til næsen; —
fjorden har intet opdragent væsen.

Mod ham iler i skumhvid hast
bække og elver med strålekast,
hele hans våde, uvorne familje.
Prøver så fjældene sætte ham fast,
trykker sig sammen og gjør det trangt.
Med våde fingre som en konkylje
tar han det hele nærgående pass,

sætter for munden og tuder i det
med vestenvejrs-lunger, — så kan du vide,
larmen blir vældig, og strømmen kvas.

— Kysten sig åbner! — Vi følger en fjord
gråsort og stor;
fosser her dundrer fra begge sider.
Tung som en svamp
skydotten langs efter fjældet glider; —
i solvejr og damp
ser jeg igjen den evige kamp.

Dette er Romsdalens stride land!
Nu er jeg hjemme.

Alt, som jeg ser, har øje og stemme.
Og folket? Jeg kjender hver eneste mand,
om aldrig jeg så ham. Her er han tolket:
kjender du fjorden, kjender du folket.

En er fjorden midt i et slag,
en anden er han en solskinsdag
i højeste sommer,
når stille i strålende fryd han kommer,
og alt, som har navn,
bare han ser det, han tar det i favn,
spejler det, vugger det, —
var det så fattigt som gråstensmosen,
var det så flygtigt som bækkeosen.

Å, for en glans! Å, en fortryllelse
over hans åbne bøn om undskyldning
for, hvad som var! Og uden omhyllelse
tilstår han alt; i inderlig hyldning
spejler og spiller
ømt han bergenes høje billed.

— Tænker de gamle: han er ikke ond;
vrede og glæde i rigere mon
han ejer end andre; — er ikke falsk,
men ligesæl, lunefuld, hastig — romsdalsk.

Fjældene ved det! De kjender slægten!
De så den klore
opefter rabben med sigd for foret.

De så den slite
vondt under fisket og vinde lite',
grøfte i myren og pløje i bakken,
baske med stejnen omkaps med blakken.
De så den fejle,
stangvis som bukken,
utæmmet, drukken, —
men aldrig gi sig, — tiltops med sejlet!

Bygderne skifte; men tag dem i bolk:
livlige sind, som længsler er lagt i,
sangfulde dyb, men bølgeagtig':
kastevindsfjordene farved sit folk.

Vikingeæt, jeg hilser din rede!
Højbygd er væggen, havgulv hernede,
solrøg i hallen af fosser og skodde,
tjældet i grønt, så langt I nådde.
Vikingeæt, jeg hilser dig selv!

Det koster indunder så høje hvælv
en langsom kamp for at føle sig herre;
ej alle det magted endnu desværre.
Det koster at løfte fjordenes arv
fra vellystig favn til kraft i sin tarv.
Det koster; — men den, som kan det, blir mand.
Jeg ved det, det går an.

HOLGER DRACHMANN.

Velkommen vårbud! Kommer du fra skogen?
Ti du er våd i håret, løvet, støvet ...
har du kræfter prøvet?
har du slåst med nogen?
Den larm omkring dig af den løste flom,
som følger dig i hælen — vend dig om:
den sprøjter på dig! — var det den, du slå's for?
Du var der inde mellem trøsk og stubber,
hvor længst de steller, disse vintergubber;
de vilde eje den? de satte lås for?
Men du fik kræfter af den gamle Pan!
De skreg vel skrækkeligt og spådde slemt?
Og din bedrift, de kaldte den vel ran?
— Hver vår det hænder; men det snart er glemt.

Du ned dig kaster ved det salte hav.
Det også løste sig; det spiller mod dig.
Du kjender takterne; ti Pan oplod dig
sin kunst en kvældstund ved en vikinggrav.

Men mens du hviler i naturens favn,
du hører kamptrav på den våde jord,
du ser på damperne, der går mod nord
med frihedsflag; — det roper på dit navn.

Og sådan slides du imellem to: —
frihedens kjæmper, som nu stolt sig flokker,
naturens sagnliv i sin drømmero;
de første maner, og det siste lokker.

Snart dine sange som en kamplur knægge,
snart siver kjælne gjennem rør ved strand.
Du er naturmagt halvt og halvt en mand,
og du har endnu ikke enet begge.

Men som du spiller, og som selv du er
(faunartet kjærlighed hos vikinglængsel
i kraftfuldt skifte), vær velkommen her, —
skjønt du tar døren med dig og dens hængsel.

Ti netop det var, hvad vi trængte nu:
op, op for våren! Denne kvalme duft
af kongerøgelse og munkesnus,
ja, denne svindsot i romantisk dus
er slem for lunger som moral: frisk luft!

Heller en slurk venetianske sange
i sydlandsk yppighed og farveunder, —
heller »to skud« (om end de gjør lidt bange)
mod alt vort klissede opfostringsplunder!

Velkommen, vårbud fra den ranke skog,
fra havets rullen og fra kampens trav!
Om tit lidt skjødesløst din streng du slog, —
hvor der er rigdom, kan jo kuttes af.
En kjæmpes lader alle småtrold klandre.
Jeg elsker dig; du er ej som de andre.

---

†

GJENSYN.

... I fjældfriskt strøg snart kjørte jeg ...
Det snedde let; den hele vej
stod spæde bjørk hos graner.
De siste grunded enkeltvis,
de andre lo med hvide ris; —
et billed frem det maner.

Og luften er så let og fri;
ti alt af tungt, som lå deri,

har sneen med sig narret.
Jeg skimter bag dens tynde flor
et livligt landskab og en stor
snetinde over skaret.

Men under den brunhvide bræm,
hvorhen jeg ser, der titter frem
et åsyn … nej, hvem er det?
Jeg stirrer flinkt bag huens skjærm
ind i en yr snestjærnesværm; —
er nogen der på færde?

En stjærne faldt på hansken … der …
og der igjen; forskjellig hver; …
de vil nok lege gåder.
Og smil der rundt i luften kom
af gode blik … jeg ser mig om …
her mindets magter råder.

Det stjærnespind, det filigran,
i det sig ånder dølge kan?
det tæt ind ved mig famler …
Du fine bjørk, du rene luft,
du muntre sne, — får I fornuft?
Hvem er det dog, som samler

sit billed i naturens drag,
i dette tryllende behag,
i stjærnerne, som gjække, —
i denne hvide, fine glans,
i denne tyste rytmedans? …
nej, er det dig, Hans Brecke!

EN SANGERS KALD.

En sangers kald profetens er,
og helst i nøds- og fødselstider,
hvor den, som strider og som lider,
hans tro gir idealets skjær.
Tit fortids kjæmper er ham nær;
da fylker han den nye hær,
og fremtids håb
omsuser ham
med spådomsråb
i billedham;
ti evig folkets forårssafter
i sangen skyder; det dens kraft er.

Han revser folkets vanetro
i hedenskab og Molochrædsel;
bag gudsbegrebets høstgrå klædsel
han ser de friske spirer gro.
Befriet planter de sig ud
som kjærligheds og kraftens skud
i folkets sjæl
og gjør den varm
og gjør den hel
og gjør den harm,
så den får mod og elsker klarhed:
i livet gud er åbenbaret.

Han river kongekåben af
og breder den om folkets skuldre,
så det ej længer tomt skal buldre
om fremmed højheds lånte krav,
men være selv sin majestæt
i eget kald og åndeæt,
i sagas glans
på folkets sans,
i store mænd
af egen lænd,

i folkevilje uden prutning,
i mandig gang og stor beslutning.

Han tvinger folkets synd til bod
med sandhedsvidnets had mod løgne
(dog ej et søndags-, men et søgne,
der lider for sin tales mod).
Han truer folkets falske fred,
dets fejghed, dets uvidenhed, —
    bestikkes ej
    af folkeånd,
    af kongehånd,
    mer går sin vej,
og hvor han vakler, kommer smerte
og rensker lysten i hans hjærte.

Han er en broder af de små,
de lidende, derfor af kvinden.
Det svage ny han op mod vinden
tør krydse, til det bør kan få.
Han vokser, om han selv ej vil,
af kaldet, som han brugtes til,
    og ender som
    et suk i gud
    om større skud
    med rig're blom
af folkesjælen til dens ære,
end han har magtet det at være.

SALMER.

I.

    Jeg føler mig
    frarevet dig,
du harmoniens magt i altet.

Er jeg forskudt?
Har du fortrudt
det, jeg har havt og slet forvaltet?
Ti magtesløs,
snart i en døs,
snart i fortvilelse jeg tigger
om kraft, om trøst,
et råd, en røst,
som rejser mig, hvor brudt jeg ligger.
Å, brug mig, gud!
stød mig ej ud
fra følelsen af kald og kræfter!
Da slukkes brat
min stjærne, — nat
omhyller mine skridt herefter.
Da bryder ind
i øde sind
de rædselsfulde angstens magter.
Jeg kjender dem,
jeg jog dem hjem; —
men kun idag mit mod så svagt er.
Å, kom nu, fred!
kom tro, at med
jeg er i livets stærke kjæde!
Forgjæves ej
jeg efter mig,
mig selv må spørge, rope, lede!

II.

Ære det evige forår i livet,
som alting har skabt!
Opstandelsens morgen det mindste er givet,
kun former går tabt.
Slægt føder slægt,

stigende evne den når;
art føder art
i millioner af år.
Verd'ner forgår og opstår.

Intet så småt, at ej findes et mindre,
ingen kan se.
Intet så stort, at ej findes et større
bortenfor det.
Krybet i jord —
berge jo bygge det kan.
Støvet, som for,
eller det skyllende sand
riger har grundlagt en gang.

Uendeligt alt, hvor det mindste og største
løber i ét.
Ingen skal skue det siste, — det første
ingen har set.
Ordenens lov
bærer det alt i sin favn;
frugt og behov
føder hverandre; vort savn
møder det samledes gavn.

Evigheds afkom og frø er vi alle.
Tankerne har
rødder i slægternes morgen; de falde,
spørsmål med svar,
fulde af sæd
over den evige grund;
derfor dig glæd,
at du en svindende stund
øgede evigheds arv!

Bland dig i livsfryden, du, som fik være
blomst i dens vår,

nyde et døgn til det eviges ære
i menneskekår,
yde din skjærv
ind til det eviges hverv,
liden og svag
ånde et eneste drag
ind af den evige dag!

III.

KOR.

Hvem er du med tusene navn
fra de tusene tider og sprog?
Du var favn for vort evige savn,
du var håb under fortidens åg.
Du var dødsangstens natmørke gjæst,
du var livsglædens solrige fest.
End dit billed vi vekslende danne,
end vi kalder ethvert åbenbaring,
og enhver holder sit for det sande, —
til det brister i kvalfuld erfaring.

SOLO.

Å, men vær, hvem du vil,
ti jeg ved, du er til
som det evige rop i min sjæl — det er dig! —
efter retfærd og lys,
efter sejr for det ny's
åbenbarende magt, det er dig, det er dig!
Alle love, vi se
eller skimte, og de,
som vi aldrig skal ane en gang, det er dig! —
og sin skjærmende vagt
om mit liv har de lagt,
og det jubler i mig: det er dig, det er dig!

KOR.

Da vi aldrig dit væsen kan nå,
har vi midlere tænkt os fra dig; —
om årtusen blev alle for små,
og vi står her igjen uden vej.
Er vi syge og klamrer os fast,
hvilken trøst i de drømme, som brast?
Alle evighedshåbenes lysning,
som vi så over livsløbets jammer,
skal de vige i dødsangstens gysning
og kun blive til orm i vort kammer.

SOLO.

Den, som lever i mig,
han behøver jo ej
nogen midler; jeg ejer ham jo: det er dig!
Er mit evighedshåb
ifra ham, er det dåb
af hans ånd over min, — er det dig, er det dig —,
hvi bestemmer jeg orm
da min evigheds form?
Jeg tar ydmyg min lov; ti jeg ved, den er dig!
Var jeg værdig et: bliv! —
kom du magt, som er liv,
når du vil, som du vil, — det er dig, det er dig!

SPØRSMÅL OG SVAR.

BARNET.

Du, far! da jeg til skogen kom,
var reden tom,
og ingen sang der rundtenom?

FADEREN.

Nej, fuglen, som os sangen gav,
er over hav;
kanske den finder der sin grav.

BARNET.

Men hvorfor rejser så den arme?

FADEREN.

Til større lys og større varme.

BARNET.

Du, far; det egenkjærligt er
at være der,
når alle andre, vi, er her?

FADEREN.

Til nyfødt vår må nyfødt sang,
det er hans trang;
den vil han bringe os en gang.

BARNET.

Men dør han i den kolde bølge —?

FADEREN.

Så kommer andre; han har følge.

OPSANG FOR DE NORSKE SKYTTERLAG.

(1882.)

Under fanen, under fanen
for vor friheds sag!
Under fanen, under fanen,
norske skytterlag!

Gamlingen på tinge
skal få stemme trygt og kjækt
bagom rifleringe
af vor unge slægt.
  Melodien,
  som er i en
kugles muntre gang,
  når den bly-hed
  baner frihed
vej til kongerang, —
skal fra stille dale
ind til tingets tale
sende klare ja i ja,
så at rundt om ordet
høres riflekoret
som et tusenfoldigt: bra,
  bra,
bra-bra, bra-bra, bra-bra, bra-bra.

I de lange gjenlyds-vover
Norge vugger sig og hører,
at de unge sønner fører
friheds arv en slægt fremover.

NYTÅRSRIM TIL REKTOR STEEN.

(1886.)

  For en stor tid!
Fra Ruslands literatur og strid
en blodstrøm over sneen lige hid.
Også denne gamle ismark
har solen slåt,
så den tør af det dyreste vådt.
Tysklands Bismarck
modellerer med hårde hænder

socialister
af sine soldater og civilister.
I Danmark tænder
den forstandige Estrup et nag,
som endnu brænder
halvhundre år fra idag.
Irlands brand
har ædt om sig! Nu truer
den med slikkende luer
hans hus, som tændte den an!
Nu må de kappe og hive
på har'e live',
for at skroget kan drive
fra land.
Serbernes konge har skabt
bulgarernes enhed med blødende næver.
Spaniens frihed var tabt,
voldsmanden dør, og den lever.

For en stor tid,
når geniets yderste flid,
hele armeers vælde,
selv om de fængsle og domfælde
stykkevis og i bolk
hele folk, —
ikke driver det længer end did: —
hvad de bander, det bygger de,
hvad de tramper, det trygger de.

Så langt har vi vundet,
flere årtusens værk!
Hvad har ikke også rundet
af blod og hjærne og tårer
for at gjøre os så stærk.
Ligesom store floder
med sig roder
fra flere jordperioder

til nyt land, —
i vore årer
sammenglider
fra slægtslejer
i fjærne tider
til ny mand.
De evner, vi ejer,
er mødesteder
for et stjærnetinder,
en tankesusen
fra årtusen, —
himlens mælkevejer
i det mindre.
Derfra det ustanselige
fremover,
ofte uden fornemmelse
af bestemmelse.
Derfra det usanselige
(som det, vi ser, når vi sover)
i drivmagten
og dragningen
fra viljeløs betragten,
til vi står i dagningen.

Om der ingen fører var
mere klar
end de andre, —
toget vilde vandre!
Om de prøvde at stoppe,
om de bygde muren,
så den rak til himlen, —
snart vilde hele vrimlen
være oppe.
Ingen stanser naturen.

* * *

Godt nytår for vor norske sag,
længe før os til sejer båret!

Godt nytår! Og hvert år en dag
i det store folkeåret! —

Disse håb bærer dig
under forfølgelsen, gamle kjæmpe. —
Kanske jeg bare besværer dig;
men af alt mit hjærte jeg ærer dig
og kan ikke længer dæmpe
mit glødende had
til denne dydsbekymrede rad
af »kristne« penne og munde,
som — hvis de bare kunde
med tålmodig bagtalelse
til et galehus slæbe dig
eller rent ud dræbe dig —
da først fandt husvalelse.

Fordum fældte man kjæmper i kamp
under sværdenes klang og kuglernes flugt.
Nu stjæler de sig frem og kvæler
i damp og med lugt.

Denne stygge dunst —
af vilddyrets låddenhed,
af de slagnes vunder og forbitrelse,
af de magtgejles brunst,
det halvdødes råddenhed
og forvitrelse, —
den allerudmærkeste
de dig bereder,
for en hæder!
I vore geleder
må du være den stærkeste.

Hver gang sygdom holder
vor ildsjæl i skymring,
din styrke volder
dem ny bekymring.

Jeg kan høre det på tonen,
det hele kobbels,
at straks skal portionen
fordobles.

Men om luften fyldes
af det råeste rå;
om der skylles
et Vesuv-udbrud af stank
i dens vinterblå, —
din ære det ikke kan nå.
Lige blank
fra dit væsen, fra dit værk,
lige stærk
fra din skjønne pande
vil den mane
fanernes unge bærere
til at stå, som du stod,
på din post med dit mod;
ingens fanevagt var sværere.

I farens stund,
i personlighedens inderste grund
du kjender dig høvdingebåret.
Og så blev vilkåret:
selvforsagende at bære
dit arbejde frem til en andens ære.
Ikke hans fejl; men din fortjeneste.
Du gjorde det så traust,
så mandigt, så taust
som ikke en eneste.

Denne livslange prøve
på retskaffent sind
vil findes god nok med tiden.
Den er skrevet ind
i den store bog, som åbnes siden.
Kan vi behøve

en strængere? Godt, —
du har ståt
for en domstol, så sår,
at på vægten af et hår
forandrer
den sin dom fra igår.
Hvor stærkt vi det klandrer,
intet uden egen erfaring
dens mening rokker;
andres forklaring
gir den pokker.
Ikke det offentlige, saglige,
men det uvilkårlige
i det daglige
er dens grundlag.
Den leder
i en mands svagheder
efter den mest sårlige;
prikker og pirker,
til det virker, —
spejder i hjærtets udtryk,
helst i det, som er stumt,
om noget plumpt
skyder op af et dulgt bundlag, —
studerer klangen i hans røst,
blinket i hans øje,
ved, hvad han behandler løst,
husker, hvad han tar nøje,
gjennemskuer, gjennemlytter,
udnytter
indtil vaner,
han selv ikke aner.

Hvem er den,
denne domstol,
den grusomste i verden, —
jægere med skarp los

efter fejl, som fælder?
Kun, når dig det gjælder,
alle medlemmers,
alle stemmers
glad samtonende ros! —
Denne domstol, hvem er den?

Bagvaskende dårer
tror I, at I sårer
med eders stinkbutter
en gammel rektor,
som er elsket af de slemme knægter,
sine skolegutter?

Om de kunde samle sig nu her,
alle dine elever
fra firti år,
— jeg ser, din læbe bæver —,
om de hver især på sin måde
fik vise dig, hvor du er dem kjær,
og for en harm de kjender, —
øjnene blev våde
på dine værste uvenner.

Men flere frem jeg kalder —
alle, som har lagt i leding med dig
i en menneskealder,
hvor du var en af de førende!
Vi har set dig,
når ansvaret dirrede
i det siste afgjørende.
Når fine rodtråde
fra hjemmenes barnevråer
skalv sammen med de irrede
fra avisernes bureauer.
Når piskende ord, malmsunde,
vokset i skogstærke solbakker,
jog angstens hylende hunde

bort fra en dødsræd stakker.
Dog — samlende sig påny
ulte de, ulte
og var ikke mere sky.
For mændene sad og skjulte
under sit sikre smil
en tvil.
Tør vi, eller tør vi ikke? —
Folkets lidenhed
og usikre kår,
dets præstskræmte uvidenhed
og truslerne, stigende år for år,
tog sveden ud
på den mest hærdede hud.
Tør vi, eller tør vi ikke? —
Gjennem al denne uklarhed
en afdød fars ord
advarende for; —
kom det ikke som åbenbaret?
Landets historie
sig meldte,
al den skræmsel, som bor i
et fald som vort
og så tung en stigning.
Skal et arbejde, så hårdt,
få sejerens indvigning
eller vælte?
Somme højlydt skjældte:
eders forehavende er brødens!
Mangen samvittighedsfuld mand
sad for gud og land
med større frygt end dødens.
Tør vi, eller tør vi ikke?

Da var der mere end en,
som spurte tilsist:
hvad siger Steen?

Går han med? Er det vist?
Og da de fornam dine ord,
vægtige, men forsigtige,
de så over til hverandre: — Jeg tror,
dette er det rigtige.
Nogle rejste sig op,
de kjendte en egen glæde,
som når folk mødes på vejen hjemad.
Flere og flere kom tilstede;
det fik tages, hvad som truede!
Vor ildsjæl luede,
kommandoflaget fløj i top:
fremad!

Du var den brede tryghed i vore slag,
og derfor slår vi vagt om dig idag!
Hver krænkelse, du fik,
i vore håndtryk, vore blik,
blev til varme
og modnede den taknemlighedens vår,
som engang skal kysse dine hvide hår
og blomstrende dig omarme.
Så længe der er én tilbage af os, én,
din helteære skal stå ren
og gå tiltop hver dag
med vort flag.

Ikke sandt, dette Norge
med skib og både r,
dybe malmlejer
og fulde sildekorge,
de pokkers sætervejer
og tømmerflåder
og engslåt
og kudråt
og hestedrifter
og smaler og andet småt,

renjagt og andre bedrifter ...
det er nu så kjært, som det er godt,
og så er det det vakreste hjem, et folk har fåt.
End gjejta da om våren
under fuglespillet omkring gården, —
det sortner i åser, det hvidner i fjæld,
og elven skurer i bakkehæld, ...
dette Norge, vi forstår det,
at en kan lide lidt for det!

Nu er morgen over folkets kræfter
og morgengrættenhed derefter
af svage folk og gamle.
Stundom stiger det til forbandelse.
Men snart kan Norge samle
alle krænkede navn
i sin moderfavn
under glorien af sin opstandelse.

ARBEJDERMARCH.

Takt, takt, pas på takten,
den er mer end halve magten.
Den gjør én af mange, mange,
den gjør modig små og bange,
den gjør let det længste lange,
den gjør målet tyve gange
til så muntert og så sikkert,
som vi havde det i kikkert.

Takt, takt, pas på takten,
den er mer end halve magten.
Får vi takt i nogen hundre,
endda ingen det vil undre;

får vi takt i nogen tusen,
en og anden låner øre;
får vi takt i hundre tusen,
jo, den brusen vil de høre.

Takt, takt, pas på takten,
den er mer end halve magten.
Kom vi alle først i slig en
takt fra Vardø og til Viken,
Vinger op til Bergenstrakten, —
kom vi alle op i takten,
da blev ret på et og andet,
som er rangt endnu i landet.

FREMTIDENS LAND.

(Tilegnet Herman Anker og M. Anker på deres sølvbryllupsdag 15. september 1888.)

Fremtidens land!
Derhen vi styrer de tusene savn,
alle de sukke, som ej finder favn,
danner sig landskab i skylag og glød
over vor nød, —
salige syner af, hvad som skal gro
op af vor tro
i fremtidens land.

Fremtidens land!
Alt af vort arbejd, som bliver til gavn,
vokser i slægter, som glemte vort navn,
samles til andres og øger engang
fornyelsens trang.
Denne har kraften, som bærer det ind,
usvigelig ind
i fremtidens land.

Fremtidens land!
Tårer, som fældes ved det. som er slet,
blodsved i kampen for højere ret
salver den vilje, som sejrer tilslut.
Blir vi end brudt,
ondt kan det stanse, godt kan det så,
op skal det stå
i fremtidens land.

Fremtidens land
dæmrer i linjer og farver og kvad,
blinker som solguld i det, som gjør glad,
anes i barnenes øjne og ser
ned, når du be'r.
Vinder vi sejer, og sejren er sund,
står vi en stund
i fremtidens land.

EN UNGDOM, SOM ER STÆRK OG SUND.

En ungdom, som er stærk og sund,
den stiger frem med overskud
i leg og sang og blomsterskrud
af fædrelandets odelsgrund.
Den drømmer af det store svunde,
den længter mod det end ej vundne.

En ungdom, som er stærk og sund,
er hele folkets æressag,
er hele livets blomstringsdag,
opstandelse på fædres grund
af alle slægter. Atter blommer
de gamle i de unges sommer.

En ungdom, som er stærk og sund,
er alt, vi evner, én gang til,
og dermed håb for alt, vi vil,
er vækst i karakterens grund
med dragning mod et altid bedre
af slægtens ånd fra vore fædre.

NORGE, NORGE!

Norge, Norge,
blånende op af det grågrønne hav,
øer omkring som fugleunger,
fjorde i tunger
indover did, som det stilner af.
Elve, dale
følges fra fjældene, skogås og li
langelig efter. Straks som det letter,
sjøer og sletter,
helgedagsfreden med tempel i.
Norge, Norge,
hytter og hus og ingen borge,
blidt eller hårdt,
du er vort, du er vort,
du er fremtidens land.

Norge, Norge,
skibakkeløbets skinnende land,
sjøulkens havn og fiskeleje,
fløternes veje,
gjæternes fjældljom og jøkelbrand.
Agre, enge,
runer i skoglandet, spredte skår,
byer som blomster, elvene skyder
ud, hvor det bryder
hvidt ifra havet, der sværmen går!

Norge, Norge,
hytter og hus og ingen borge,
blidt eller hårdt,
du er vort, du er vort,
du er fremtidens land.

TÆMME ELLER TÆMMES.

Landet, som omkring sig skuer
og med hav og højfjæld truer,
vinterkoldt og sommerblegt,
korte smil og aldrig vegt,
det er jætten, som skal tæmmes,
for at det, vi vil, kan fremmes.
Han skal bære, han skal drage,
han skal hamre, han skal sage,
han skal male lys i fossen, —
hele dundren, hele trodsen,
skal imellem fjord og fjælde
bygge os et skjønhedsvælde.

I SKOGEN.

Skogen gir susende langsom besked;
alt, som den så i de ensomme tider,
alt, som den led, da den fandtes omsider,
klager i vinden, som tar det med.

NÅR BLIR DET MORGEN?

(Af „På Guds veje".)

Når blir det rigtig morgen?
Når stråler i guldglans hopper
over de snelagte topper
ned i de mørke kløfter,
løfter
den mod lyset kravlende stængel
op til at tro sig en vinget engel.
Da er det morgen,
rigtig, rigtig morgen.
Men når vejret er stygt,
og mit sind er sygt,
ingen morgen for mig.
Nej.

Vist er det rigtig morgen,
når blomsterne op har lukket,
og fuglene spist og drukket
og sætter sig hen at love
skove-
ne ny store kroner i gave,
bækken, at snart får den skue havet.
Da er det morgen,
rigtig, rigtig morgen.
Men når vejret er stygt,
og mit sind er sygt,
ingen morgen for mig.
Nej.

Når blir det rigtig morgen?
Når kraften, som gjennemgløder
uvejr og sorger, føder
sol i din sjæl, så barmen
varmen-
de omfavner verden i kaldet:
helt god at være mod alle, alle!

D a er det morgen,
rigtig, rigtig morgen.
Største kraft, som du ved
— og den farligste med —,
det er den, du vil ha?
Ja.

SYTTENDE MAJ.

(1883.)

Wergelandsstatuen syttende maj
togene hilste. Og som det siste,
taktfast og langsomt,
arm i arm mændene, kvinder med blommer,
bønderne kommer, bønderne kommer.

Østerdalsskogenes mægtige høvding
bar deres fane. Straks som vi ser den,
over dens bloddug
alle de tuseners tanker sig samle:
den er vor gamle, den er vor gamle!

Endnu ej løven bar andet folks krone,
endnu ej dugen var dannebrogs-spaltet.
F r e m t i d e n så jeg,
dengang med fanen om Wergelands billed
bønderne stilled, bønderne stilled.

Mest af vort tab i de udrundne tider,
mest af vor vinding og mest af vor længsel,
mest af det hele:
fortidens ansvar og fremtidens ære
bønderne bære, bønderne bære.

Hårdt har de sonet, hvad fordum blev syndet.
Men de sig rejser! Nylig på tinge
tog de et mandstag,
nordlænding, vestlænding, oplænding, trønder,
alle de bønder, alle de bønder.

Holder det vundne, fordi de vil vidre;
hel må vi have selvstændighedsæren!
Alle vi ved det:
engang med blommende Wergelands-sommer
bønderne kommer, bønderne kommer.

FREDERIK HEGEL.

I.

Tilegnelse.

Du var her aldrig; men jeg går
her ofte og blir mødt af dig.
Her er ej stue eller vej,
der tanken om dig ikke står
og venter mig fra hine tider,
da du i troskab og i dåd
var hjemmets værn i mine strider.

* * *

Så tit, mens denne bog jeg skrev,
dit lune øje lyste mig;
da var vi ene, du og jeg
og det, som tyst til tegning blev, —
så bogen hist og her må ligne
dit hjærtelag, din friske tro,
og derfor skal dit navn den signe.

II.

Jeg elsker luften, når den kjøles
og høj og klar
en renhed har,
en vidde, der som frihed føles.

Og skogen finder jeg er skjønnest
i høst-geni-
ets fantasi,
og ikke, når den står som grønnest.

Jeg kjendte en: i høstens klarhed
hans jævne gang, —
hans hjærtes trang
høsthimlens farvefine varhed.

Hans minde er, som — når de true,
de første gust
af vintrens pust —
den første varme i min stue.

Når længslen udadtil får endskab,
og somrens sind
slår ind, slår ind,
er høstens tempelfest for venskab.

TIL MALEREN HANS GUDES OG FRUES GULDBRYLLUP.

(1900.)

På højden af vort folks kultur,
i billedpragt af norsk natur
står huset, som i aftnen skinner
af folkets tak og ærens glans,
af deres skjønhed, hendes, hans,
i sjælefred fra klare minder.

VORT SPROG.

(1900.)

Du, som sejler de norske fjæld
og synger for vuggen hos sønderjyden,
befalte ved Halden en brandrød kvæld
og hørtes samtidig i barnefryden, —
du hjærternes hjærte,
vort norske mål,
i fryd som i smerte
vor hellige bolig
med gud fortrolig, —
vi elsker dig!

Hviskende følge på Holbergs færd
du bar ham mod hjemmet og morgengryet,
og løfted hans skatte og hvæssed hans sværd
i leende ordlag, som alt fornyed.
Du åndernes møde,
vort norske mål,
her taler de døde
med dem, du skal føde,
med dem, som gløde, —
vi elsker dig.

Kierkegaard var du det dybeste hav,
der livsens strømgang i gud han pejled.
Wergeland var du et ørnepar, —
så friskt og så højt er det sjælden sejlet.
Du hjærternes hjærte,
vort norske mål,
i fryd som i smerte
vor hellige bolig
med gud fortrolig, —
vi elsker dig!

Varmestrålende majdag
var du for frihedens vår i Norden.
I din klarhed går norske flag
med sang og sejer udover jorden.
Du åndernes møde,
vort norske mål,
her taler de døde
med dem, du skal føde,
med dem, som gløde, —
vi elsker dig!

Over bølgerne ruller du
dit blomstertæppe, og på den broen
kan venner mødes i hvert et nu, —
og høj're blir himlen og større troen.
Du hjærternes hjærte,
vort norske mål,
i fryd som i smerte
vor hellige bolig
med gud fortrolig, —
vi elsker dig!

Beste vennen, jeg vandt, var du;
i moders øjne du vented på mig.
Og den, der slipper mig sist, blir du,
som husker på mig, som du kun så mig.
Du åndernes møde,
vort norske mål,
her taler de døde
med dem, du skal føde,
med dem, som gløde, —
vi elsker dig.

ARNLJOT GELLINE

NORDENS FOLKEHØJSKOLER

MED TAK OG LYKØNSKNING

FRA

FORFATTEREN.

FØRSTE SANG.

Skifærden.

Går d'ikke fygende
går d'ikke rygende,
tre mand oppe på ét par ski,
skogveje, fjældveje, bygderne forbi
midt i julefest,
klarvejr og blæst, —
dalen ligger lys i lys ned for dem.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
jæmter efter i drukken flok,
blodhunde slippes, de finder dem jo nok
mellem snefrosne trær
i måneskjær, —
stille står den store skog med skygger.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
tvende farmænd, til ofring dømt,
fedede, velstelte, nu er begge rømt,
tvende kristne mænd, —
tag dem igjen!
Sultne tuder Odins gamle ulve.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
den, hos hvem de på skien står,
rådvild og ræd, til de aksel neppe når,
og da træt de går,
opad han slår
kryds i kryds, som randt han frem alene.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
nu nedover i sno og mjell,
ingen kan se dem, og ikke ser de selv,
bare trold og dyr
ser, men de flyr; —
holdt! En skåle findes gjemt i skogen.

Gik d'ikke fygende,
gik d'ikke rygende,
ind de krøb, gjorde straks op ild,
mad bar han frem, og de kviknede så til,
op for søvn at få
hoppede han på
hjællen, hivde mænd og våben efter.

Gik d'ikke fygende,
gik d'ikke rygende; —
nu kom jæmternes trætte trop,
hundene gnællede, hopped ende op,
men så fandt de ben,
gnaged og gren, —
snart så lå de, hund ved mand, og snorksov.

Gik d'ikke fygende,
gik d'ikke rygende,
ind krøb en troldkjærring, sulten og kåd,
slagtede hundene, stegte dem og åd,

tog så mand for mand,
la' dem på brand,
åd dem, mens hun lugted efter flere.

Gik d'ikke fygende,
gik d'ikke rygende,
ned fra hjællen et langspyd kom,
ind gjennem ryggen og ud af hendes vom,
og hun skreg og sprang,
langspydet slang,
troldet for på dør med brøl i skogen.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
tre mand oppe på ét par ski,
skogveje, fjældveje, bygderne forbi
midt i julefest,
klarvejr og blæst, —
Norge ligger lys i lys ned for dem.

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende;
»her er landet; nu er I frelst.
Hels konning Olav; ti ham jeg allerhelst
iblandt alle mænd
valte til ven, —
skjænk ham med min helsing denne sølvdisk!«

Går d'ikke fygende,
går d'ikke rygende,
vinden vifter, afsted han står,
under hans guldhjælm flagrede hans hår,
og hans kjæmpekrop
ragede op
over lave fjældbjørk nedad lien.

ANDEN SANG.

På vintertinget.

År var omme med år igjen
siden hin skifærd nordpå,
hverken de flygtende spurtes
eller den jagende flok.
Andet lå folk på sinde nu,
uår på bøen, kvægran tilfjælds;
mismod, hvor tvende mødtes,
stilt ved hvert arnested.

Tungt tog stormen i gamle trær,
vinteren red over sletten;
ude stod bondens korn, og kulden
brød det skjælvende ned.
Granen føg fuld. Men bjørken
ristede ræd hver sneflok af.
Alle de lave busker
bøjedes ned og frøs.
Mæt lå vinteren, lydde
efter de store stormer,
om de snart bragte regnen med
eller et bud fra syd, —
rugede tungt og gisped
rim og is over bygden,
krøb hen til bondens stue,
glanede søvnig ind.

Ned på lave tungsindte fjæld
ludede mørke skyer,
stak sig sammen og hvisked
ræd om evige ting.

Jagende kom de fra vesten nu
hid over Jæmtlandsskogen;

Norge lå bag og skinned
med sine snehvide fjæld.

Der den hellige Olav bar
korset højt imod lyset;
Tor slap hammeren, Odin
raved og sank i nat.

Rygterne vide gik. — I Jæmtland
hvilte de tit på vejen
hos blødhjærtede piger
og hos tænkende mænd;
varsled i deres drømme,
truede dem om dagen,
skimred som sne i solen
for det usikre blik.

Her i den flade Jæmtlands bygd,
nærmest de store skoger lå
offer-godens tæt byggede gård,
lun for vejfarne mand.
Trand han nævntes, åtte
en eneste datter, ingen søn,
sørgede ej derover just,
når hun gik glad forbi.
Trand sad gammel i bænken nu,
drak udover om kvælden,
snakked med gamle troværdige mænd
om deres ungdomsfærd.
Talte også med farmand,
helst når han kom fra vesten hjem,
spurte om Olav digre
og hans mægtige færd.
Hørte, hvor templer brødes ned,
gudebilleder knustes,
ormer krøb ud af det rådne træ,
øgler og andet stygt ...

trællen stod bleg ved døren,
voved ej gå med hornet,
skottede ræd til Odin, som
sad næseløs der og sov.
Trand slog drukken i bordet:
»løgn er det alt og trolddoms værk,
hid med drikken, dit blegnæb,
her er så underlig koldt.«
Spurte dog snart om mere,
grundede vel derover,
svor og i bordet dundred:
»Loke er sluppet løs!«
Men da drikken fik magten,
og han seg over bænken,
så han den digre Olav stå
stræng i gud Odins stol.
Svor, at det var en Jotun-list,
vilde slå ud med næven,
orked ikke, men sakked
ind i den bløde søvn.

Midvinters blev det; fæet
rautede sygt på båsen,
kjendte, hvor offerhamren
lagdes tilrette nu.
Hestene skreg, i spillet sled,
nægted at tage føden,
lugtede blodige Odin alt
og hans skrigende ravn.
Almuen seg isammen,
fler end gård kunde rumme,
la' sig i hus og lade,
somme slog boder op.
Ofret der blev om dagen,
drukket der blev om kvælden tæt;

Tore lagmand var kommen,
tredje dag stod ting.
Tingfred blev lyst, og klager ført,
loven blev sagt, og skatten
redet til Sveakongen ud,
som deres hug stod til.
Dagen tog på at gråne,
førend sig lagmand letted,
spurte da højt i kredsen ud,
om der var klager fler.
Mange mand på den samme tid
rejste sig op og ropte højt:
»stimænd og sultent røverpak
stjæler vort gods og kvæg.
Værst er Arnljot Gelline
og han Gauta-Tore;
aldrig kan jæmter bo i fred,
nyder de tvende liv.«

Rejste sig da iblandt dem op
mand så høj, at de alle veg,
ingen ham nådde til aksel,
nu slog han hætten af.
Guldhjælm bar han, kåben
skinned af højt skarlagen,
sværdet hang stærkt ved siden,
hånden vugged et spyd.
Månen gik frem i den samme stund,
løfted sin gule lygte,
lyste ham i hans anlet,
viste det frem og gik.
Vildt skreg folket, trak sine sværd:
»Arnljot Gelline, ja, ham selv!
Varg i veum, hvad vil du her?
længes du ind til Hel?«
Sværdene sang, og skjolde klang,
folk brød på som en elvestrøm;

fast stod end Gelline,
ropte frem over dem:
»mange med brynjer dækkede mænd
fulgte mig hid til jæmters ting;
rolig, godt folk, jeg vil tale;
siden er tid til slag.«
Spydet han svang og smilte
stolt som en gud i lunden,
bønderne veg, men kasted
tunge, trodsige ord.
Bragende drog hen over dem
uvejrsbygen før striden, —
da steg Tore lagmand op,
æskede lyd med slag.

Gammel han stod og mægtig,
så sig omkring blandt Jæmtlands mænd,
som om med savn han søgte
åsyn fra fordums tid.
Eller som om han hørte grant
jæmternes rådløse tankesværm
dirrende suse mod ham
for at få magt og mod.
Mismod sank i hans øje,
hovedet langsomt luded. Da faldt
sorgfulde ord fra hans læber,
håbløst som regn i høst.
»Spurt har jeg i den senere tid
om, hvorledes i Norge
Olav, kaldet den digre mand,
bygger med nyskabt lov.
Og det turde vel siges højt,
vor er affældig bleven:
her står grovest ugjærningsmand
midt på et fredlyst ting! —
Odin bliver for gammel nu,
drages nok stærkt med hosten,

ellers han talte så tungt idag,
at du dig skammed væk!
Men skal hans love tie
her på jæmternes vinterting,
tier og Tore lagmand,
hele hans liv var lov. —
Tal så du, Arnljot Gelline,
jæmterne heller hører dig;
tinget er herved hævet,
lagmand I har ej mer.«

Ned han steg; med skjælvende hånd
tog han den gamle lovbog op,
helsede ingen frænde,
vendte sig om og gik.

Som en gråvævet, regnmæt sky
hænger på skogens grener,
trykkede lagmanden Tores ord
jæmternes tunge sind.
Bøjet stod mændene, tause,
hyllet i skam og anger,
stirrede hver i sit eget liv,
hugsende fædres ord.
Minder steg op og lyste
skjærende gjennem mørket,
sværd for ud, og hoben
togede atter frem.
Arnljot Gelline mødte
rolig med ligbleg mine,
æskede lyd og sagde:
»lad mig få tale først!« —
Men på et vink af hans højre hånd
kastede de, som stod ham næst,
kufterne af, da så's der
brynjer og blanke sværd.
Ret som når lynet svinger

uventet foran vindvet en kvæld,
blev der i laget stille;
hvert af hans ord blev hørt. —

»Røver jeg nævntes, da hid jeg kom. — —
Men I glemmer nok, jæmter,
at I først mig røvede alt,
som for et liv har værd.
Stimand jeg også nævntes;
Men I glemmer nok, jæmter,
at I lumsklig på stimands vis
brændte min faders gård.
Morder jeg også nævntes;
men I glemmer nok, jæmter,
at I dræbte min gamle far,
medens han lå og sov.

Hid drog far min fra fremmed land,
lossede skib og kjøbte gård,
bodde rolig i bygden,
ukjendt og uden ven.
Ager han brød og sådde,
kvæg han drætted og solgte,
rydded i gamle skoger,
sanked sig gods og guld.
Avind blev tændt i bygden da,
brændte hans navn og rygte,
løj ham troldskab og kvægran på,
hærjed hans glade sind.
Og hin stormfulde vinternat,
ringen kom bort af Odins hånd,
nævnte I ham og sagde:
Odin må hævnes bråt.
Lige fra tempeldøren
svang I med blus gjennem skogen
frem mod hans høje bjælkede hus,
brændte ham ind og lo.

Hører mig nu, I Jæmtlands mænd,
hvordan det gik den natten:
Vikar af Tiundaland, min bror,
drog mig i kulden ud.
Barben't vi trasked i sneen;
men da vi kom på Torsvold op,
så vi, hvor branden bragede hist,
hørte, hvor sårt det skreg.
Kvinderne flygted, kvæget
sled sig og for i ilden ind,
kornet gav skjønnest lue,
fjærkræet flaksed om,
taget faldt til troldenes lyst,
luen lo højt mod himlen,
far min lå der opunder, han,
med sine suk om hævn.
Vikar var fjorten vintre,
jeg havde otte set;
men da vi gik fra Torsvold ned,
var vi fuldvoksne mænd.

Af de førti, som vi så
rødne ved dødningebålet,
ni og tredive blegned,
aldrig de rødner mer.
Men den siste, han sidder her,
agtet og vel tilmode;
ham vil jeg endnu tale med, —
førend jeg går i kvæld. —

Hør mig, jæmter: I tog min far,
jaged mig ud i sneen,
sled al glæden af livet,
sådde så hævn deri.
Fosterlandet I også tog,
fremmed jeg går i verden,

uven mig er hver eneste mand
siden min broders død.

Men I tog min eneste bror,
Vikar af Tiundaland; han drog
over til Olav Trygvason,
tigged sig dåb og tvæt.
Mørkt var det for ham vorden;
først ved det røde Svolder
smiled han end én gang i sit liv,
helsede hjem og sank.

Som en menskudt, langhåret ulv
slæber jeg kring mine store tab,
blodstriben ligger efter
af de rindende sår.
Hvem er den andens skyldner mon?
hvem kan vel regnskab kræve?
Jæmter, jæmter, I skylder mig
langt mer, end et liv er værd!

Tit når ensomt jeg sidder
hist i de store skoger,
skuer om kvæld ud over
al eders fagre bygd, —
lysenes klare stjærneblink
sender sin fred i natten ud,
varsler om kommende morgen
for den dagtrætte mand, —
da går lavt gjennem sindet
længslernes dunbløde flytfuglflok,
kagler og våren vejder,
finder den ej og dør.
Da jeg hader slet ingen mer,
skjønt jeg fik sår til døden,
stjærnerne skinner stille
ned i mit stærke liv.

Og for tanken går Vikar frem,
sådan som tit han stunded;
i hans store, blå øje
sidder jeg atter og ser.

Sidder og ser i hendes med,
som jeg på isen frelste,
de var næsten som Vikars,
derfor de drager mig.
Kan jeg da stundom sige mig selv,
freden er god at vinde;
jeg skal gjøre ét eneste kast
ud efter den endnu.

Hører mig nu, I Jæmtlands mænd,
kommet jeg er til eder: —
er I så træt som Arnljot Gelline
af den svigfulde krig;
føler I nu så tungt som han,
at fra den dag, I ham røved
lovly, fosterland, fædres arv,
nyder I eders ej? —
Vel, så giv ham, hvad helst han vil:
Ingigerd Trands datter og hendes gods,
dertil lovly og fosterland,
og her er fred igjen! —
Trand, du var med hin røde nat,
skylder at give bod: svar nu!
Ingigerds lange, gule hår
holdt min hånd til idag.«

Taust blev der rundt på tunet;
blus var der tændt og skinnede på
spørgende miner, sænkede sværd;
rundt omkring var der nat.

Arnljot vented; men intet ord
blinkende steg; han spejded, —
tankerne sank og vuggende drev
over det folkehav.
Langsomt dæmrede bag dets bryn
fremtidens gråblå stribe, —
enten det blev forsoningsdag,
eller et nordlys kun; —
enten hende med gule hår
og langt svømmende øje,
eller de skjæggede skogmænd,
lejret om natligt bål, —
enten den blanke, jærnskodde plog,
skjærende agerfuren,
eller det kvasse, korte sværd,
huggende livet til, —
enten kjærligheds altarlys,
tændt i den lave stue,
eller den ravnsorte, hæse hævn
skrigende om hans hjælm, —
enten drømmerig søvn hver nat
efter en angerløs dag,
eller den vredes evige hast
gjennem sin fiendes land.

Da var der en, der hviskede »Trand«. —
Ret som vinden vifter i træ,
dryssende faldt fra dem alle:
»Trand! hvor er Trand? Ja, Trand!«

Disse de raske, hidsige rop
kræved kun ét af hans tale:
datteren skulde han give
for deres gods og kvæg!
Fædrenes gamle, herlige gård,
alle hans arvestykker

skulde med Ingigerds hvide hånd
over til stimænd gå. —
Næsten hver slægt i bygden
bar på sår af Arnljots sværd,
rødere end hans kåbe randt
blodet ned af hans navn.
Stod han end selv med mildnende ord,
alle hans mørke mordlystne mænd
slog som en ring af luer
op om den fred, han bød.
Skulde den gamle lægge
datteren ind i denne ring —
ret som en offerkvie
på det flammende bål?
Rank var hun vokset i gården,
modnet som aks i solen,
nikkede glad mod hans faderblik
om morgnen, når ind han steg, —
levede frem som et eventyr
mellem hans alvorstanker,
blandede smil og tårer
ned i hans stærke sind.
»Trand!« blev der ropt, »hvad svarer du, Trand?«
Sværde slog tungt, og skjolde skreg;
grådige som til et bytte
trængte de alle frem.
Trand står bleg under faklers skin ...
Hun, som bærer hans hele slægt
rødmende i sin tanke,
hun skulde ofres nu? —
Hun, som har af hans lange liv
reddet et håb mod kvælden,
hun skulde slukkes som nytændt lys
foran en åbnet dør? —
Hun, som ler i sin moders sted,
hviskende om hans ungdom,

hun skulde flyttes og blegne ned
over sin unge rod? —

Larmen højned med rop og slag;
trykket og drevet fra hver en kant,
må han på stenen stige,
skjønt han ej havde ord.
Da faldt øjet, så skræmt det var,
bævende ned som i dueslag:
datteren stod foran templet
midt i en kvindeflok!
Trælle stod om, holdt fakler op,
kvælden veg taus til side; —
men som en bølge steg blodet
skvulpende om hans barm.
Øjet tindred, og læben skalv,
kinden rødmed mod tanken,
ned han sprang, kløv mændenes ring,
rask som i ungdoms år.
Og til datteren frem han brød,
løftede hende på aksel:
»op med blussene, trælle,
at hun kan sees vel! —

Synes I, jæmter, sligt et barn
byttes kan bort for gods og kvæg?
Synes du, Arnljot Gelline,
hun er en stimands brud?« —
Men over faderens aksel
Ingigerd sendte stille smil,
munter som morgenrøden
over et gråsprængt fjæld.
Hånden holdt fast om hans hoved,
foden tog stød i bæltet,
aldrig en stærk mands skulder
stautere byrde bar!

Se, da skammed sig Jæmtlands mænd,
jublede højt mod Gelline:
»Ingigerd værger vi alle mand,
tag hende om du kan!«

TREDJE SANG.

Kvinderovet.

Fjorten nætter derefter brændte
 Trand og hans gård;
natten var stille, husene gamle,
 snart var det gjort.
Kvæget ene og gårdens kvinder
 reddedes ud,
mænd, som prøvde med røgen flygte,
 fældtes på stand.
 Truslen fra tinge
 tøved ej længe.

Før sig bygdefolket fik sanke,
 var det forbi.
Op mod skogen med blus og brande
 byttet de bar,
jog de kvæget, kjørte de kornet,
 brøjted sig vej;
foran sprang Arnljot, let på armen
 Ingigerd sad. —
 Men hendes tårer
 faldt på hans åsyn.

Mens de larmed og lo omkring ham,
 hvisked han op:

»Nylig hverved jeg vistnok forgjæves,
    hårfagre mø;
nu er du løftet af bryllupsstuen,
    omsust af ild;
fæsterøllet har flydt på sneen,
    blandet med blod.
    Hævnkjær er Arnljot,
    ildvarm hans elskov.

Nu har ende, hvad her jeg ønsked,
    nu kan vi ty
trøstig til Olav og hærlod tage,
    nu tør vi drage
did, hvor dit borgled du helst vil binde,
    grådlinde brud!
Vor er verden, din morgengave
    alt, hvad du vil.
    Nævner kun du det,
    jeg også når det.« —

Intet nævned hun, intet hun svared,
    gjemte sit syn. —
Tog han så fuldere om hende, hvisked:
    »Vil du som jeg,
flyr vi fra alle og alt i verden,
    bygger vort bo
ene som ørnen, højt over hoben,
    helst ved et hav,
    favnes og færdes
    og idræt fanger.« —

Hovedet hæved hun, rank i sædet
    rejste hun sig;
nordlys legte på stjærnebuen,
    isnende kold
klarnat var det; bleg som døden
    skued hun ud. — —

»Tal, du høje, hin kvæld på isen
var du ej taus;
øjet i tårer
stort talte til mig!«

Harmfuld hæved hun hovedet; barmen
gik som et hav;
højere, højere vælted den harmen,
indtil hun hvisked:
»Ingen som dig jeg engang elsked;
sandt har du set.
Ingen, nej, ingen jeg herefter hader
høj're end dig.« —
Og hendes tårer
stansede alle.

Smilte nu Arnljot; og svar han sendte
sagte som hun:
»Sørger du sårt over faldne fader,
sørger og jeg.
Nu har begge, hvad begge vilde,
nu har de hævn,
men vort møde ved nat skal fælge
fædrenes brud,
bøje de vredes
baner tilsammen.«

»Aldrig jeg lever den dag, jeg glemmer,
hvad du har gjort,
aldrig jeg bliver din viv eller tærne;
prøv, om du tør!« —
»Skjøn er kvinden, når slig hun skjænder;
kraftløse storm
kvæger mit brændende bryst og salver
åsyn og sind.
Tal, til du trættes,
hæld dig så til mig!«

»Kraftløs er ingen, som frygt ej kuer,
    forbund har jeg:
krænk, hvis du kan, min vilje, jeg kalder
    døden til hjælp!« —
»Ej skal du dø i fagreste alder,
    over dit fang
frugtbare år af vor ungdoms fylde
    falde skal først.
    Døden har høstet,
    nu skyder livet.« —

»Tror du, kvinder som kvæg kan tages?
    Vildfarne mand,
viljen, som din skal trofast varme,
    tager du ej.« —
»Jo, jeg tager, hvad ej vil tækkes;
    ved du, jeg tror,
ingen lever, som ej vil lyde
    Arnljots lov;
    kraften kan true,
    kraften kan trylle.« —

»Jo, det lever, og had det heder;
    har du ej hørt:
meget kan kraften, elskov mere,
    hadet kan mest.« —
»Aldrig hadet mig stort har heftet,
    heller det har
hævet mit mod og pisket harmen
    lystig til hån.
    Kjæmpen, som hades,
    hærdes til høvding.« —

»Ønsker du ætling af had opammet?
    Ønsker du barn,
bandet af mor og lært at hævne
    al hendes nød?« —

»Styg er truslen; men stærk min stamme;
    aldrig dig nytter
få mine børn til min at bande;
    mand avler mænd,
    ser de min idræt,
    elsker de også.« —

Skogen nåddes, de store stammer
    helsede ham;
tag for oven, skygger for neden,
    lokkende sus.
Her han satte i fang den fagre,
    drog hende til;
men hun bøjde sig bort og brast i
    bitreste gråd,
    bønlige hænder
    gav hun mod himlen.

»Du har magten, din vilje får du;
    men hvad du vinder,
er kun at fælde mig som far min,
    er kun mit tab,
tomme for tomme, tåre for tåre,
    er kun min sorg,
smeltende stilt mit liv som sneen,
    suk efter suk,
    indtil det siste
    suges af sanden.« —

»Tal ej så, kom, tryk dig op til mig,
    tænk, hvor jeg vil
være dig god, på arm dig bære
    ligesom nu
livet igjennem lige til lunden,
    hvor vi skal lægges.
Aldrig jeg bad og be'r ej heller!
    men ved din barm

kjender jeg, ydmyg
gjør mig din elskov.« —

»Ydmyg er ikke den, som endnu
holder mig fast.
Varm af min faders blod tør du ånde
op mod min mund?
Slip mig, din hånd mig brænder, som bålet
brændte inat.
Før mig til skjændsel, før mig til døden,
vis nu din magt,
Jæmtlands kjæmpe,
over en kvinde!« —

Toget kom til, og larm og latter
lød gjennem skogen;
op han tog hende, indover sprang han
mørket imod.
Taus på armen hun sad; han hørte
kun, hvor hun hulked; —
derfor hans gang tog på at sagtne,
indtil han stod,
lytted og vented
og råd ej vidste.

»Magten taber jeg nu, du tier;
hellere trusler!« —
»Nej, jeg truer ej mer, min styrke
stjålet du har.
Å, hvor du sveg mig, å, hvor du synded,
lad mig få gå!
Eller til skjændsel slæb mig, til døden,
skynd dig, gjør slut!
Livet er borte,
før det begyndte.« —

»Ingigerd, går du, slukner det siste
lys i mit liv.« —

»Mit blev slukket inat, du tændte
ild på vor gård.
Det, du bærer, er askehoben.
Strø mig så ud
over din vej som liggrå klage! —
pryde det vil,
hædre og pryde
din høvdingbane.« —

Mens de larmed og lo omkring ham,
løftede han
hende af armen og varsomt satte
ned ved sin fod.
Ej et ord han sagde, han så kun
did, hvor hun gik; —
bent tilbage på branden gik hun
bakkerne ned;
og da hun skjultes,
stod han der endnu.

FJERDE SANG.

Foran Sydens kloster.

»Hvem banker så silde på klostrets port?« —
»Fattig mø ifra fremmed land.« —
»Hvad lider så du, og hvad har du gjort?«
»Alt hvad et hjærte det lide kan.
Men intet har jeg gjort;
jeg trætner, jeg trænger,
jeg kan ikke stort,
og dog må jeg længer.
Luk op, luk op, jeg har ikke sted,
jeg har ikke fred. —«

»Hvad heder det land, som du har forladt?« —
  »Nordenlandene, langt herfra.« —
»Hvad voldte, du stansed just her inat?« —
  »Kvinderøsters »halleluja«.
  Det sken, det sang af fred,
  på sindet det sænktes;
  og alt, hvad jeg led,
  sig løfted og længtes.
Luk op, luk op, for ejer I fred,
  så giv mig med!« —

»Først nævn mig din smerte; — hvad heder den?«—
  »Aldrig mere jeg kan få ro.« —
»Så tabte du nogen, din far, din ven?« —
  »Ja, jeg tabte dem begge to.
  Og alt, jeg havde kjært,
  selv tanken i hjærte,
  ja, hver jeg havde nær't,
  fra længes jeg lærte.
Luk op, luk op, jeg synker; jeg ser,
  jeg kan ikke mer.« —

»Din far, hvordan var det, du tabte ham?« —
  »Dræbt han blev, og jeg så derpå.« —
»Din ven, hvordan var det, du tabte ham?« —
  »Han drap far, og jeg så derpå.
  Han tog mig, men jeg græd
  og bad hele tiden,
  så slap han mig ned,
  så flygted jeg siden.
Luk op, luk op, jeg elsker, det er gru,
  jeg elsker ham endnu.« —

Kor af nonnerne fra den oplyste kirke.

»Kom barn, kom, brud,
kom ind til Gud;

kom, synd, kom, savn,
i Jesu favn;
hvil synkende sorgen
på Horebs top,
med lærken imorgen
så kvidrer du op.

Her attrå du bytter,
her længsler du flytter,
her frygten den falder,
hvor Frelseren kalder,
her, knækket som sivet,
du rejser dig hel, —
i hedningelivet
forliste sjæl.

FEMTE SANG.

Arnljots længsel mod havet.

Havet stunder jeg mod, ja, havet,
hvor fjærnt det ruller i ro og højhed.
Med vægt af fjældtunge tågebanker
det vandrer evig sig selv imøde.
Skjønt himlen daler, og landet kalder,
det har ej hvile, og ej det viger.
I sommernatten, i vinterstormen
det vælter klagende samme længsel.

Mod havet stunder jeg, ja, mod havet,
hvor fjærnt det løfter den kolde pande!
Se, verden kaster sin skygge på den
og spejler hviskende ned sin jammer.

Men solen stryger den varm og lysblid
og taler frejdig om livets glæde.
Dog lige iskold, tungsindig rolig
den sænker sorgen og sænker trøsten.

Fuldmånen suger, orkanen løfter,
men taget glipper, og vandet strømmer.
Lavlandet nedhvirvles, berg hensmuldre,
mens jævnt det skyller mod evigheden.
Hvad hen det drager må vejen vandre,
hvad engang synker, det stiger ikke.
Ej bud der kommer, ej skrig der høres;
dets egen tale kan ingen tyde.

Mod havet er det, langt ud mod havet,
som aldrig kjender en stunds forsoning!
For alt, som sukker, det er forløser;
men drager vid're sin egen gåde.
Føl denne sælsomme pagt med døden,
at alt det gir ham, — sig selv kun ikke!

Jeg føres, hav, af dit store tungsind
og slipper ned mine matte planer
og lader flyve de bange længsler:
din kolde ånde mit bryst skal svale!
Lad døden følge, på byttet lure:
vi skal nok spille en stund om brikken!
Jeg slider timer ifra din rovlyst,
mens frem jeg skjær' under vredesbrynet!
du skal kun fylde mit spændte storsejl
med dine susende dødsorkaner,
din bølges rasen mer skyndsomt bære
mit lille fartøj mod stille vande.
Hvad heller ensomt og mørkt ved roret,
forladt af alle og glemt af døden,
når fremmed sejl fra det fjærne vifter,
og andre stryger forbi i natten,

at mærke strømningens underdønning,
— havhjærtets suk, når det drager ånde —,
og bølgens smågang mod bjælkelaget,
— det stille tidsfordriv i dets tungsind.
Da skyller længslerne langsomt over
i alnaturens havdybe smerte,
og nattens, vandets forente kulde
min sjæl udruster for dødens rige.

Så kommer dagen! og modet springer
i lange buer mod lys og hvælving,
og skibet snøfter og lægger siden
med vellyst ned i den kolde bølge,
og gutten klavrer med sang mod toppen
at rede sejlet, så det kan svulme,
og tanker jager som trætte fugler
om mast og ræer, men får ej fæste ...
Ja, ja, mod havet! Did drog jo Vikar!
Som han at sejle og så at synke
i skibets forstavn hos konning Olav!
Med kjølen kløve den kolde tanke,
men fange håb af den mindste luftning!
Med dødens fingre bag efter roret,
men himlens klarhed udover vejen!

Og så engang i den siste time
at mærke naglerne give efter
og døden trykke på plankelaget,
så vandets frelsende strøm kan komme!
Da lægges ned i de våde klude
og fires did, hvor det evig tier,
mens bølgen ruller mit navn mod stranden
i store måneskinsklare nætter.

SJETTE SANG.

I Nordhavs-tågen.

Dødens kyst, er det den, vi har for os?
Ej har et mørke jeg mødt som dette.
Natten jo lægger sig for ikke mer at stå op,
uger vi sejler i ring.

Bølgens brøl imod brænding og berg
hører vi, hvor i skodden vi kommer,
rives af strømgang omkring mellem islagte skjær,
flygter, men ved ikke, hvor.

Stundom ej på den selvsamme båden
ser vi hverandre, ej heller hører
andet end drøn fra de dødssvangre grunde på lur
eller en snøftende hval.

Aldrig folk, intet sejl, intet hustag,
skrigende fugl om det vilde fjældet,
sjøuhyrer omkring på drivende flak af is,
alt i et halvgråt lys.

Ild på himlen som rækker af spyd,
hver gang at skodden viger: — de skjælver,
ristes udover, flammer, knitrer og flyr,
samler sig selv i bundt.

Atter frem med en legende spids,
krydses af andre fra anden side,
render og tænder og brænder alt himmelens hvælv,
splittes, flagrer og flyr.

Mørkt igjen, og i mørket et dødsrop.
Kom det fra os, eller var det varsel?
Nej, her er utrygt på siden af skibet, — ro på!
Ej var I rædde tilforn.

Se, en båd med en eneste mand i!
Fossende ror han mod storm og strømgang.
Ro, mine mænd, vi er hundre, han ikkun én,
ro, vi må se, hvem han er!

Ho, der kvælver han båden, — og væk!
nej, han er der, på den andre siden! —
atter han kvælver og synker, — se, nu er han der!
videre! — æns ikke ham!

Her er langt ifra Bretlands mjødhorn,
langt ifra irernes kirkeklokker.
Sig, er det storm, det, som driver så stygt ifra vest,
da er vi døden viss'.

Hvem kan se, hvem ved, hvor vi færdes?
Atter et blinkende isfjæld stiger!
læns, — men i læ høres brændingens rovdyr, — vend om!
ud imod havet på ny!

Hvo er han, som iblandt eder sidder
midt på den midterste toften, — svar mig!
Se ham, han rager i sky som et kronekvælvt træ,
skodden sig løfter omkring.

Ud fra åsyn og hjælm går der lysning,
blå er hans klædning og rød-let skjægget,
rundt falder lynild; ser I hans hærder, hans hals,
ser I hans øjeglans!

Vældens mand, hvem er du, hvor er vi?
uger vi sejler i nat og under.
Hvorledes kom du ombord, og hvad vil du hos os,
bringer du død eller liv?« —

Svared hin, og det stilnede af:
»H e r ligger leden, du længtes efter,
dengang du ønsked uendelig fare på hav!
her står den stærkeste strid.

Landet kjender jeg godt ifra gammelt,
dengang jeg gik her og riser fældte.
Ser du, de står her, frosne til fjælde, til is,
væltede vidt i hav.

Jeg det var, som med hammeren ramte,
da mine småfolk de ropte på mig,
svor ved mit rødlige skjæg og gav slagt
for at få hammerens skjærm.

To troldkjærringer berged sig længe,
sopte rundt land med lange koster,
fejede alt mit småfolk i sjøen og slog
himmel og hav med storm.

J e g dem fandt i en havfyldt fjældkløft,
stængte så til, og de blev der siden; —
vælted til rette lidt småt, som var sopet i hob,
nu er her passe fred.

Jeg det var, som vinked dig nordpå;
du er for god til hist at gå under.
Her, hvor det høres på hav, når det koger til harm,
høver en hugstor mand.

Nys det duvede stygt gjennem vesten,
da var det jeg, som kjørte nedover.
Lynilden lyste på stormenes vej over val,
da var det jeg, som kom.

Følg mig nu, — og på stand er du livfrelst!
Dig vil jeg eje, du Nordens kjæmpe!
Mig har du ofret til uden at vide det selv,
hver gang du sendte mig mænd.

Her på dødens stormsorte strande,
her kan jeg sænke mig, her kan tales:
Giv mig dig selv, og jeg løfter på lynildens horn
op dig til evigt liv.

Ærens liv, det er over al død,
skjærende sønder dens klamme skodde,
solstærkt som gudernes hellige lag hver dag,
skinner på menneskets sorg.« —

»Skjøn er du, og din tale trøster.
Vist er vi nu ved dødens kyster,
lykkesælere er at løftes til ære med dig —
end på et ishavs bund.

Men hvor ligger hint skinnende land?
Hvem er du, at du did kan føre?
Ikke jeg giver mig selv og min tro på dit ord,
se må jeg selv og forstå.« —

»Kjæmp med mig, og mit navn du kjender!«
svared den andre og stort sig rejste:
»Løftet i døden på skyernes kvælvede skjold
selv ser du alt og forstår.

Kom og lev Ejnherjernes kampliv,
falde på val og stå op til gilde!
Nævnes af skalder dit navn over gudernes bord,
synger det siden sig selv.« —

Svared Arnljot: »er det til kamp,
at jeg skal bæres fra dødens kyster,
til en uendelig kamp uden fare og helt uden mål,
synker jeg hellere her.

Usselt tykkes mig gudernes liv,
kjæmpe hver dag for kun at kjæmpe,
falde på skrømt og stå op for at falde på skrømt, —
leg, ikke liv, er det.

Løft mit liv til de lysere lider!
Har du ej svar på de tusen spørsmål,
fød af mit savn, af min ve, af min brændende harm,
heller den tause død.« —

»Dåre, ti!« — ned fra luften lød det.
Mændene skalv, det var tordnens stemme,
mørkt var det vordet, de så ikke op, ikke ud,
stemmens døn skræmte ned.

»Kast dig ud i den nat, hvor du kaver!
Den, som ej glædes, idet han kjæmper,
ingen valkyrje kan løfte til liv; han er død, —
lukket er kjæmpernes ring.« —

Uvejrsdøn som af faldende fjælde
rystede hav og jord og himmel,
langskibet lå som et løv, mens bølgerne slog
tag over kjæmpernes syn.

Borte han, som i midtrummet stod:
men gjennem havdrev i tordenbygen
syntes de skimte to jagende jættemøer
rodende alt i hob.

Ti med lange fejende koster
sopte de stormen, høljed de havet,
rummet den rædsel ej rumte, som rejste sig rundt,
stønnende aske og støv.

Men på siden der rodde som før
troldet, som baskede ene i båden,
kvælvte den over sig, sank, men var oppe på ny; —
stormen tog stedse til.

Alt de rodde, de flytted ej frem,
dødstrætte kjæmperne sank fra toften,
masten var knækket, og roret var kastet og knust, —
ind mod et fjæld de drev.

Nogle skreg i den yderste nøden:
»frels os nu du, som hjælp forsmådde!
Er det dig selv, som du tror på, så tøv ikke nu,
vis, at det fører frem!« —

»Ja, jeg tror på mig selv!« — og fra toften
hopped på fjældet han op: »følg efter!
Uovervunden falder den mand, som har mod;
vis mig nu, at I har!«

Hopped kjæmperne, en efter anden,
nogle faldt i og toges af sluget,
andre med tro på sin sejrende kraft fik fod
fæstet på fjældet og stod.

SYVENDE SANG.

Drømmelok.

Ja, nu ligger du træt under træet;
prøvet og dødstung søger du læet.
Nu har du fristet
frihed på hav og dens drømme mistet.
Nu har du pløjet
endeløs trang og kun endeløst døjet.
Nu? —
Hvor vil du frem?
Give dig selv, — men til hvad og til hvem?
    Ser du, hvor hun sløret løfter
    med de fine hvide hænder?
    Hører du, hvor stilt hun drøfter
    tanker, som i bønnen ender?
    Hvor hun skuer
    frejdig op, mens frem hun vanker?
    Unge duer
    ere hendes hvide tanker,
    kurrer glad mod kjærligheden,
    tryg i hjemmet, skjøn i freden.
Du? — Du må jage, forjages og ved ej
selv, hvor du er, eller hvem du har med dig.
Skodden og skreden
skilte jer ad, og du kjender ej leden.
Frem du dig sprænger?
Alt, hvad du gjør, bare tættere stænger.
Svar! —
Hvor vil du gå?
Hvad vil du finde, hvem vil du nå?
    Ser du, mellem hvide piger
    hun i lys og samfund kvæder:
    løste længsler toner, higer
    mod uendelige glæder.

Selve savnet
er det kildevæld, som springer, —
strålefavnet
al sin offerdugg det bringer.
Livet du slængte bort som din styrke,
hævn var dit livsmål, ran var dit virke; —
vilde selv prøve
freden med famlende voldshånd røve;
trangen, som driver,
drager til ondt kun og dødstom iver.
Nej!
slet ingen vej
fører til det, som du tænkte dig.
Se, hun knæler ned og beder!
Du i hendes bønner blandes:
»der han synder, der han leder,
lad ham frelses, ej forbandes!« —
Se, hun ejer
over hver en attrå sejer,
se, hun vender
op mod Gud to barnehænder:
»Fader, Frelser, Herre, hil Dig,
nu jeg længes, tag mig til Dig!«
Usselt du har det: helt uden evne
kastes du, synker du; — sæt dig dog stævne,
stævne med døden!
Så har du ende på naget og nøden,
så er det omme, —
tomheden øst i det endeløst tomme.
Slut!
Har du fortrudt
alt, du har gjort, blir ej bedre dig budt.
»Det mig løfter, det mig fylder,
at så helt jeg gav mig til Dig,
altid nyt min sjæl fortryller,
så jeg altid mere vil Dig.
Hjærtets hjærte

er den tiltro, Du mig lærte,
sejerssikker
hvert mit håb i skyen stikker; —
find dem, frels dem, giv dem rede,
hvor jeg selv er snart tilstede!«

OTTENDE SANG.

Under vårflommen.

Ej var det vinter, ej var det vår,
nedfaldstid,
regnvejr i uger, øsende snevand,
løsning i fjældene, fonner, skogbrot, —
så kom de hærjende, brydende stormer!
Mennesket flokked sig ræd omkring åren,
lytted til fonnerne, stirred på flommen,
vented og bad.
Vej var der ikke, som frelse førte;
bådene borte,
broerne brudte; —
hver gang et sneskred løsned, de tænkte:
nu er det vi!
Eller de så
styrtningens rygende rædsel vælte
over en nabo; —
så den højt oppe hænge i fjældet,
endeløst vokse, så stige, så komme;
mørk som et afgrundens hærtog for den,
fjældbunden skalv,
træerne flygted ligesom levende; —
lufttrykket var det; pilskudt, usynligt,
foran det jog,
løfted og tog,

slængte og slog
husene, splittet i tusen.
Hærtoget efter, trampende tomten
død under stenen for evige tider.
    Elven steg favner, føde den fik.
Over dens flade, mættet og muldsort,
stokker og kister og fastbundet bufæ,
hesten blandt tømmer stræved en stund,
rovfugler fulgte;
skarpt gjennem braget et menneskeskrig,
atter et døende,
så mellem vraget et drivende lig.
    Grusomt at se på dag efter dag,
værre ved nat, når alt kun hørtes.
Men da så stormen
kom for at bryde, hvad regn havde løsnet,
kom for at kaste, hvad skred havde sparet,
væltede skogen, renskede sletten,
hus efter hus, —
»ragnarokr!« ropte de flygtende,
»nu er det siste, nu skylles det sammen.«
    Inde på fjældene brød sig en mand
frem, blandt urskogens nedfaldstrær
eneste vandrer i uvejrsvejen.
Dræbte var de, som færden delte.
Dengang de siste skylledes væk,
stod han i stormen ytterst ved svaet,
så udover og nævnte stille:
        havet ej vilde
        hylde mig;
        landjorden lidet
        levner mig.

    Føde han fik af flommens føring,
ild bar han hos sig,
huler gav tag, tør-ved var der.
    Søgte just nu mod kvæld en indgang;

fandt den også med halvbygd stængsel,
tømmervælter,
fordum af finner mod ufred opført
eller af jaget utlægs-folk.
Dyb var hulen med smug og ganger; —
men en ulidelig ov-stram stank
stod fra dem alle. Han ænsed den ikke,
la' sig i ly, og straks han sovned,
næsten før hovedet hældte.
Men gjennem søvne den pestsyge stank
stak hans hoved med våndfulde drømme;
snart stod han midt i en tungvindt ordstrid —
ikke med mennesker,
men med en mængde grå, små gryntere.
Snart i pakker af isgrå uld
lå han og kvæltes, kunde knap puste.
Pakkerne kastedes op, han hivdes
ind og ud i et tågehav.
Svære skikkelser svømmed omkring ham,
svømmed og skifted legem i luften,
stygge øjne stak ind i tågen.
Lange armer som uldne stængler
fangede efter ham,
tusser og trold, grå var de alle,
gabede.
Da fik han skrige,
skrige og vågne, —
men ifra hulens smug og ganger
skreg det tilbage.
Ræd sprang han op, men væltede om, —
atter op og indover ropte,
ganske uden at vide det selv, —
og fra hulerne
hylte det mod ham og skoggerbrølte.
Søvndrukken, syg, han vilde dog ind,
ind for at se, hvad magter her hused.
Dæmrende lys af dagen faldt,

stanken og skriget øgede på,
og da så synet vantes til mørket,
stirred han på,
rundt hvor han så,
gnisterøjne
skule, gule,
ligesom gløder i klippevæggen.
Hulens dampe formede sig
først til uldbløde tågeruller,
dernæst til kropper, farvestærke,
dyr ved dyr,
store ved små,
alle, som skogen ammede på.
    Hid var de krøbet fra uvejrsvejen,
bergenes kjæmper;
styrken var strøgen, da fjældbunden skalv,
druknet i flommen var deres drifter,
og under tordenen
krøb de, sank de, hiksted ved lynet, —
pilted så ind i den samme hule.
Ræd hverandre sad de og glodde,
ulven på ræven, bjørnen på begge;
alle tilhobe menneskeræd
skalv de for ham, som åbningen mørkned,
hylte mod ham og krøb tilbage.
    Hej, da lo han, — hundrede hold
dumpt fra hulerne lo tilbage;
rædselens løsnede strøm
rev til sig hyl af de rædde hærmænd:
skræmt af hverandre,
skræmt af gjenlydens hundrede struper
skreg de, skalv de; —
de, som hundrede liv havde hærjet,
frøs for sit eget syndige liv.
    »Dette er mennesket! — Der, hvor jeg for,
sad også de bredved hverandre,
glemte sit had og hylte sammen,

somme til gamle, andre til nye
døvhørte guder.
Havde jeg alt, hvad stygt i verden,
sammen som her i samme hule!« ...
Baglængs krøb han med øjet på dem,
indtil han var ved ytterste åbning,
rejste sig op og slog så ild,
samlede kvist og kvas og tør-ved,
tændte så tømret! —
Ilden fattede, luftdraget drog,
op flammed bålet, vinden det førte,
røgen slog vælter, bøjed og slikked
indover,
dyrene baglængs krybende, hylende
indover,
intet sig voved ytterst at ligge, —
og da så væggen stansed dem alle,
kravled det ene over det andre,
indtil de underste
bed i de øverste,
hvorfor snart alle,
ulven og gaupen, ræven og bjørnen,
alle i røg og blod og brøl
hylte og sled, —
endnu i siste dødskvalte gisp
lå de med tand i hverandres strupe.
    Han, som stod ude,
omsust af stormen, ren af regnen,
lyede længe. —
Og da de siste hævnhyl, blodbrøl
kvaltes til brum i flammeberget,
vendte han sig,
så i den drypvåde tågeskogen,
ned i den lergrå, svulnede elven,
op i de drivende skyer,
vandred så frem,
lydde på tordnens fald i det fjærne,

fjældenes svar,
følte sig vel i den renskede luft.
    Ej var det længe, han gik i fred.
Just som han slængte sig ned på en storsten
efter en vandring i berg og bakker,
hørte han hule, pustende støn
op fra jorden.
Haugen i hængsler hang som en gynge,
jordbakken hævdes, og han hivdes
højt op og højere,
ikke af nogen, han så,
ikke af nogen, han hørte.
Underligt dunder med fjærne døn,
lydelig latter i lierne,
rullende rop rundtom:
»grynte hørte jeg grisene mine
langt bort i Gyga.
Fy, for en brandlugt i bergåserne!« —
Hivdes han så i det højeste træ,
tog sig rask tag og blev hængende;
hivdes så træet ligesom han
højt op og højere,
ikke af nogen, han så,
ikke af nogen, han hørte. —
    Underligt dunder med fjærne døn,
lydelig latter i lierne,
rullende rop rundtom:
»Gantes vilde
han gamlefar,
Gygabæstet, —
gav dig så galterne mine.
Inde i lundene
lå han og lo,
lurven!« —
Atter han hivdes —; bakkerne
bøjedes bent op og ned,
skyerne sank og var under,

elven gik op og var over
i en grøn dal. —
    Underligt dunder med fjærne døn,
lydelig latter i lierne,
rullende rop rundtom:
»her skal jeg hævne;
her råder jeg.
Hyt dig nu, havhest,
i humperne mine!«
Snart var han oppe i dal og elvbund,
snart var han under i berg og bakke,
hivdes og slængtes,
droges og dængtes, —
men da det endte,
og synet vendte,
stod han på foden som før.
        Da skreg, da slog
        gjennem luft og jord
        et ord! ...
ligbleg blev himmelen, skjælvende alt, som han så,
bergene revnende sank, derpå den ravnsorte nat; —
men et uendeligt tog
over og under,
frem af bergene, op af bakkerne,
hoppede, væltede, jog,
hele den stønnende jord
fødte — — —

da ifra østen glimted i natten
rædslen og nøden vinkende lys,
fremad det skjød sig, vokste sig vældigt,
blev til en bro gjennem uvejrets luft.
Henover den så han lysende skride,
foran med klokker, efter med sange,
hellige mænd og hvide småbørn,
bærende kors og blus og kranse;
derefter hærmænd, høje, hærdede,

bærende banner, våben, hærskjold;
og i den inderste ring der så han
klar på en mælkehvid ganger kongen —
foran ham korset, om ham skaldene,
hæren endeløst efter.
Solbrændt var han og svær i sædet,
øjet luede, fagert faldt håret,
men over brynjen rødligt skjægget.
Mægtig han sad,
bilen i højre, skjoldet i venstre,
skaldene sang:
»Bagom det vrede
uvejr i vesten
Norge du ser
i opgangssol.
Blodig på fjældet
nu den falder;
blodig faldt freden
fordum fra himlen.
Korset har høje
krav, o konge.
Du tør føre,
vi følger dig!«
Frem skjød den lydende, lysende linje,
regnstormen tårned på begge sider
mørk som en mur;
men på den mælkhvide, tonende bro
vifted ej hår, og lys ej flagred.
Videre frem over fjældene gled den, —
kom som en stjærne, svandt som en stjærne.

Længe han stod. — Men så faldt han ned,
ned på sit åsyn og sagde stille:
»Var det kun drøm, som drog forbi mig,
da er den mer end alt, jeg har levet;
men var det liv, —
da vil jeg leve med det!

Olav Haraldson, Norges konge,
han var dette; — ham vil jeg kåre!
Han har mer end sin egen styrke,
højere mål, end jeg har fundet;
ham må jeg finde!«

NIENDE SANG.

Sommertoget.

Og det var Olav Digre,
kom over skogen ned mod Trøndelag,
hæren sig bugted langsomt
i solen.
Foran, ned imod dalen,
efter, endnu i mark og myr, den drog;
kongen red hele dagen
alene.
Alt var det ledet en stund
frem på somren.

Ingen sig kongen nærmed; —
skjønt hvert et hjærte strømmed fuldt, de taug:
skrånende blidt lå hjemmet
fremfor dem.
Fugler steg op af agren,
ud over skogen middagsrøgen drog;
nogle bad bispen sjunge
for Herren.
Fagnad er hjem at se
efter fravær.

Red så hr. biskop Sigurd
frem for at spørge kongen, men han holdt
stille et stykke fra ham
og vented.
Kongens det høje anlet
skinnede stærkt i glans af fjærne syn,
øjet ved intet dvæled
på jorden.
»Herligt er vist, hvad du ser,
herre konge!«

Kongen om længe svared:
»først så jeg landet, som det ligger her,
lyst af de glade dage,
det gav mig.
Men jeg så altid længer.
Trøndelag så jeg, blåt og gult det lå;
ja, jeg så somren over
al Norge,
fjorder med eng og skog
mellem fjælde.

Men jeg så endnu længer
ud over hav til fjærne fremmedland,
alle, jeg i min ungdom
har gjæstet.
Løftet af lyse hænder
lo det tilsammen mod mit hjærte op:
sist fik jeg hele verden
at skue.
Inderlig drog den mig hen
som til afsked.«

Svared ham bispen: »herre,
heller du så, hvor langt at Kristi lys,
det, som du bar i landet,
skal lue.

En gang vil hele verden
vokse deraf den varme sommerdag; —
synet dig Herren skjænkte
til styrkning.«
Begge red videre frem,
men tause.

Stod så en gammel bonde
foran sit hus ved vejen, hvor de for,
bøjede sig for kongen:
»velkommen!
Nu mine ord vil sandes:
inden ét år er kongen her igjen;
ej sine tro han giver
til trængsel.
Sårt har vi savnet din vagt,
herre konge.«

»Tak for din helsing, bonde,
første, jeg får på fædrelandets jord.
Hvi står du så alene
ved vejen?« —

»Alle de andre fulgte,
da dine fiender folket samled rundt; —
længere ned i dalen
der er de.
Held med dit møde med dem!
Vist vil de fleste miste mod og fly,
når de ser kongens åsyn
bag korset.
Vel er jeg gammel og tung,
men jeg følger.«

Nogle til kongen sagde:
»brænd deres gårde, straf dog deres svig;
straks som de øjner branden,
de blues,

bæver for barn og hustru,
trykkes af frygt og uvished og skam,
løse de blir i flokken
og flygter.
Hæren da skiller sig selv
med det samme.«

Svared sagtmodig kongen:
»landet jeg frelser eller falder selv,
end skal det blomstre bag mig
for eder.« —
Kom så med gråd en bonde,
fattig han var, han klagede sin nød:
»herre, dit folk har nedtråd
min ager.«
Kongen red ageren rundt,
og den rejstes.

Mødte på ny en bonde:
»hjælp mig, min konge, sønnerne vil med;
men de er altfor unge,
jeg bandt dem.« —
Smilte den fromme herre:
»slip dem, min ven, og følgemand dem vær;
da vil I alle komme
fra kampen.« —
Far fulgte sønner, — og de
fulgte kongen.

Mødte dem mange bønder,
sammen de stode, helsede sin drot:
»herre, hvad kan vi vente,
som følger?«
»Falde for Kristi åsyn,
tabe jert gods og alle, I har kjær,«

svared kongen rolig,
    red vidre.
  Bønderne våben sig fandt
    og fulgte.

Mødte tre hundre skogmænd,
strømmed isammen fra hvert strøg omkring,
mest dog fra Jæmtlandsskogen; —
    de sagde:
»stort er at se dig, drottin,
drage til slag mod overmagt og had;
vi vil slå følge med dig
    på færden!«
  »Ingen kan følge, som ej
    er en kristen.« —

Red han så frem i dalen,
kvældsol faldt på med himmelen som blod,
åser og lange lier
    i luer.
Stålgrå og kold gik elven
bredt mellem myrer, oreskog og lyng,
nådde de store gårde
    og hvilte,
  nådde til aften blank-fjord
    i det fjærne.

Vejene, som de fulgte,
bøjed langs åsen, dalen helt de så,
skalderne kvad ved synet
    i kvælden.
Først hørtes Tormods lur-mål,
hans, som de kaldte Kolbrunarskald;
livdes hver mand ved røsten
    og lydde.
  Åser og storstammet skog
    ham svared.

»Landet, vi ser,« så kvad han,
»længes i kvæld til stordåd og til blod,
mættes det vil i mødet,
vi går mod.
Men som det for os ligger,
livet vi for det våger og med lyst,
vist er det værdt et favntag
af kjæmper;
kongelig bejler til brud
vi følger!«

Var det den unge Torfinn,
hvidt var hans hår med hvide øjenbryn,
brunstegt hans anlet, muntert
hans øje.
Kåben var slidt, men sværdet
skinnede langt med tag og rem af sølv,
skjænket det var den glade
af kongen.
Sprængte han frem på sin hest,
så kvad han:

»Favner vi landet atter,
ikke til afsked, men med sejrens kraft, —
favner jeg efter kampen
en kvinde!
Ventet hun har, den vene,
hørt efter hærskrig, lyet imod øst; —
der hun ser ravn i luften,
der er vi!
Alle vi tænker i kvæld
på en kvinde!«

Sprang så den høje Gissur
op på en sten fra hesten, som han red,
kvad så med sølvklar tone
mod dalen.

Kvældsol faldt på hans guldhjælm,
kulsorte hår om anlet langt og blegt,
sort var hans øje, halvlukt
    det lued.
  Røsten gik bævende blød
    og langsom:

»Hellere dø i Norge
end leve stort hos Gardarikes møer;
heller med Olav falde
    end flygte.
Heller på korset kysse
knæsænkt i døden, end høgsætesmand
være hos Tore Bjarkøj
    og blote.
  Heller med gabende sår
    end svigs-kår.«

Løftede hele hæren
jublende ord og slog på sine skjold.
Greben af al den glæde
    kvad kongen:
»syng os et dråpa, skalden,
alle vi nævner efter hvert et ord;
nordmænd det siden synger
    så længe, —
  så længe de selv elsker sang
    foran slaget.«

Kvad så den svarte Gissur,
alt mens han red ved kongens side frem,
troskab mod drottin kvad om
    med højhed.
Hæren hvert vers sig mærked;
foran sang Gissurs sølverklare mål,
efter sang hele hæren,
    som havet,

bølge på bølge, det brød,
under lien.

Kvad så den stærke Tormod,
forrest han red, men vendte sig, — hans røst
rev deres svar i stormfart
ifra dem.
Verset de lærte, sang det,
næsten før selv han færdig med det var,
tog det igjen og jubled
og sang det; —
åser og storstammet skog
sang efter.

Var det den glade Torfinn,
satte sig baglængs på sin hest og sang,
sang, så de lo og skyndte
imod ham;
kunde slet ej for latter
synge det med, så sang han det på ny,
kunde de endnu mindre,
de hauked.
Gjenlyden skratted omkring
i lien.

Sådan det gik mod dalen,
mørkt blev det sent i eftersommerstund,
bøjed så af, sig samled
på pletten.
Her hørte hele hæren
messe, imens de takked i løn
Herren, som hjemmets jordbund
gjengav dem.
Somme med glæde brød aks
af agren.

TIENDE SANG.

I lejren.

Lejr har de slaget, halvmørkt det er;
vidt ligger mænd over mark, i skogrand,
bråte de brænder, bål efter bål,
sommesteds halvslukt,
sommesteds røg; de sovner alt.

Frem ifra skogen kommer to mænd,
snart mellem hobe, som våben kvæsser,
snart over andre, i søvn under skjoldet,
bykser de frem,
indtil de står ved kongens ild.

Skindklædde, høje, ruved de svært,
hårfald og skjæg var i tuvs og floke,
øksen ved siden, langspyd i hånd,
skjoldet var glemt;
men på ryg var buen slængt.

Ikke de løfted hætten; de stod
stive mod kongen og glodde på ham.
Bålet i søvne viste dem halvt,
mørkt var der bag;
lig to vilddyr af nat de steg.

Kongen sad midt i en ring af mænd,
bispen, Finn Arnesson og Bjørn Stallar,
Tormod lå bag dem i Gissurs fang,
Torfinn på hug
kared i bålet, nynned til.

Alle på én gang mændene så;
Finn brast i latter, og Torfinn smågren;
Bjørn blev alvorlig, tog til sit sværd,
bispen blev bleg,
kongen ene sad stilt som før.

Spørgende så han, men uden ord.
Ilden just faldt på hans brede anlet,
hjælmen var af; hans brungule hår
flød i en flom
ned på akslen med kåben om.

Mændene kjendte hans stærke blik
gå som en ildstrøm igjennem blodet,
skyndte sig svare, før han fik spurt; —
ræd var de ej,
men det var, som så han alt.

»Brødre vi er fra jæmternes land,
Tore vi heder og Afrafaste.
Kjæmper vi var hos Arnljot Gelline,
nu er vi dine,
vi, vor flok, vel tretti mand.«

»Hvor har I Arnljot? Kommer ej han?«
kongen kun svarte; — men Tore sagde:
»tungsindt blev Arnljot, langvejs han for.
Ingen har spurt
sagn fra ham. På hav han blev.«

Kongen blev stille, glemte dem rent.
Ingen af alle de andre talte.
Kun Finn Arnesson gav dem et nik;
han fandt dem bra; —
atter kongen spurte dem:

»Mig vil I tjene; — tjener I da
Jesus Kristus, vor alles Herre?« —
»Nej, vi har aldrig tjent nogen gud; —
hefte det var! —
hver gjør det, ham synes best.«

»Tror I på intet?« — »Jo, på os selv;
det gjorde Arnljot, og det vi lærte.
Mon dine mænd, som tror på en gud,
har på en dag
mere gjort end en af os?«

»Tusene fold; ti stimænd I er;
det kan jeg se; I ondt kun gjorde.
Men hvis I længes, — dåben er bod:
tvæt med jert blod
synden i min sande sag!« —

»Ja, vi har alle hug på et slag;
aldrig vi stod i en ordentlig fylking.
Ære det er, og æren er størst,
konge, hos dig; —
men med dåben går det ej.«

Kongen dem svared: »vil I kun slås,
søg jer da rum på den andre siden.
Her kjæmper de, som tror på en gud,
giver sig selv,
sejrer, falder i Jesu navn.« —

Rejste sig Finn, han kunde ej mer
styre sit utålmod; men kongen
så i hans øjne; mødtes de da,
indtil at Finn
sad som før ved kongens knæ.

Bjørn var forgjemt i sit sorte hår,
mens at hans store tungsindte øje
flød over alle halvslukte bål;
netop en sang
steg fra moen langsomt op.

Brødrene længst havde vendt sig bort,
undrende så de en stund på hverandre.
»Nej,« sagde Tore, »jeg vil ej gå, —
kjæmpe jeg må,
helst hos ham, som har så få.« —

Afrafaste betænkte sig dog:
»dette med dåben er altfor farligt.
Finder du ej, det er hekseri?
Denne skvæt vand, —
så de ord, som kviskres til?«

Tore nu svarte: »vistnok jeg tror,
dåben forhekser, det kan jo se's:
alle de døbte hænger ved kongen
hele sit liv. —
Men hvad ska'r, om vi så gjør?« — —

»Nu er det andre gangen idag,« —
Finn samtidig til kongen mælte, —
»kjæmper du vrager, håndfaste mænd;
er det vel klogt?« —
Kongen sagte svared så:

»— vrager dem ej; de kommer igjen.
Men om de også blev alle borte, —
mine, som ser, jeg tror på min tro,
tror på den selv;
dette styrker vor lille flok.

Ja, for enhver, som jeg sender bort,
vokser der to i enhver af vore.« —
»Gid så du sendte tre tusen bort,«
svarede Finn,
»for vi trænger endnu til seks.« —

Brødrene vendte sig netop om:
»Nu har vi begge betænkt den sagen.
Får vi ej kjæmpe, slig som vi er,
kjæmpe hos dig, —
tar vi dåben, som du by'r.

Men du får selv gå god for den, drottin,
vi ved jo ikke, hvad den har på sig.
Du, som forstår det, tar det på dig.« —
»Det gjør jeg vist,«
kongen svarte dem med smil.

Alle de andre lystigen lo,
bispen alene steg op, alvorlig,
fulgte de tvende vejen, de kom,
hæren forbi
dybt tilskogs til deres mænd.

Sluknede snart nu bål efter bål,
ikkun et enkelt i skogens tykning
nede ved elven flammede klart,
stigende sol
mødte luen, i favn den tog.

Bispen var der blandt skindklædte mænd;
stille de sad eller lå omkring ham,
læren om Jesus flød fra hans mund
barnlig og stilt; —
dyb var freden, natten klar.

Kanske de ikke nemmed hvert ord;
men som en drøm ifra barnetiden
dæmred det langsomt, syn efter syn, —
mest som en dør
åben stod til ukjendt hjem.

»Ja,« sagde Afrafaste tilsist,
»kanske jeg ikke skjønner det rigtig.
Men er det så, der lever en mand,
som tar på sig
alt det onde, jeg har gjort, —

da vil jeg siden, hvo han end er,
gi ham mit liv og min tro til døden: —
kan jeg få lov at begynde på nyt
som fra idag,
da er det værd at leve og dø!«

Den gang, da solen løftede sig,
— åserne brændte og elven blinkte —
faldt den på nogle og tretti mand;
tvættet de steg
op af morgenkolde vand.

Bispen, den hvide, krumbøjede olding,
sang så en messe ved elvesusen,
præster der var ej, koret var stumt,
ingen ham hjalp
uden hans egen stærke tro.

Var de så færdige, rejste sig op,
greb sine våben og fulgte bispen
frem gjennem skogen til kongens lejr,
stolte de gik,
nu fik de slås i kongehær.

ELLEVTE SANG.

Kongens bøn.

Nu er den kommen, den store, den ønskede stunden,
nu skal det bæres,
korset mod hammeren, troen mod vældet og trodsen,
ofret mod havesyg magt.
Kampen skal drøne
kanske de tusene år eller mer over landet,
rejse de faldne,
gjøre hvert tab inden kort til en tifoldig sejr.
Men vore fiender
ere for mange;
de også fødes på ny.

Herre, Du ser, at jeg prøver at følge Dit fodspor.
Ikke mig selv har jeg villet, jeg bygger Din trone
op af de stene, min egen har stykkevis tabt.
Herre, Du ser,
skrøbeligt bygværk jeg har;
syndefuld jeg,
halvvilde mange, som følger,
fattigt sligt grundlag;
men med vort blod
skal vi på marken dog binde det sammen imorgen, —
skjæm's ikke ved det,
kommende slægter
fæster det bedre.

Vredes ej over, at mange kun følger for min skyld.
Mængden vil tro; men den tror kun på den, som den ser.
Regn ikke nøje!
Rigdom vil nogle, andre vil hævn eller hæder,
mange vil mig, og de færreste fatter, hvorfor.

Men for de få, som vil D i g,
tilgiv de andre;
tag mod vor sag, og i faldet den løftes til sejr!

Å, hvad jeg synded tilforn,
hedblodet, magtkjær og hård,
drag ikke af på imorgen,
stryg det min Gud, eller gjem det, til stunden er over,
lad ikke mig stå imorgen i vejen for Dig!

Herre, Du kjender vort folk fra dets inderste udspring;
fejler jeg vel, naar jeg tror, det har herlige kræfter?
Hidtil de øded sig selv.
Herre, forbarm Dig! Når skal det vækkes og samles?
Når skal mit arbejde gro?

Kanske for voldsomt jeg for; men jeg tænkte,
skjæres med skarpt må den urvoksne skogen, oprykkes
træet af hundre-, stenen af tusenårs ro,
førend at sæden kan gro,
kjærligheds sæd.

Endnu jeg mener det så, jeg er glad ved,
folket nu stævner til kamp, at det vredes og kommer,
— kommer til møde med Dig!
Kamp må Du få; ti de gnister, som springer af stålet,
tænder Din ild, som fortærer det rådne og lyser
langt ind i kommende tid.
Jag dem til kampen; mit hjærte af nidkjærhed luer,
kast mig på bålet som ved, bare slægterne tændes deraf!

Tag i Din favn
det, som jeg kanske imorgen forlader;
å, lad min søn
engang få stå, hvor jeg slap!

TOLVTE SANG.

Hæren vågner.

»Op, mine kjæmper, til bøn,
solen os vækker,
hilser den udvalte flok,
den, som Gud Herren idag
fører til slag.
Tormod Kolbrunarskald,
løft nu dit mål,
byg ifra fjæld og til fjæld
folket en lysende bro,
byg af din sang
højt over dalen og os
syner i rækker og led,
hvori forfædrene går
til kamp.«

Tormod satte sig op,
stemte så i,
jaged i susende flok
ud over den sovende hær
Bjarkemåls kampklædte møer,
luften de fyldte med spyd,
solblankt det glitred og klang,
medens han sang:

»Dag er opkommen,
hanens fjære døner,
tid er for trællen
til arbejd træde.
Vågner alle, vågner,
vakre venner,
alle de ypperste
Adils sinder:

Haar den hardgrejpe,
Hrolv skjotande,
ætgode mænd,
som aldrig flygter.
Ej vækkes I nu til vinen
eller vivs hvisken,
men til Hildes
hårde leg.«

Vers efter vers han det sang.
Snart var der rungende liv
gjennem den vågnede lejr;
landskabet glimede koldt,
luften var høstklar og høj,
elven i solen svam frem,
åsernes farvede skog,
altsammen slog
hjærter, som længtes til hjem.
Kamp for det elskede land,
kamp for en konge så kjær,
kamp imod Odin, hans list,
just som i ældgamle sang,
var deres trang.

Kongen en ring af sin arm
Tormod i gave
rakte med takkende ord.
Da svor
Tormod sin drottin en ed,
at han i liv som i død
vilde gå med
der, hvor kong Olav gik først.
Lagde så skjæmtende til:
»Sighvat, din skald,
skiller med guldhjaltet ej
længere dig ifra mig.« —
Kongen ham svared:

»Sighvat i Jorsal idag
beder til visse for os.« —
Tormod han lo:
tyndt om dit mærke det blev,
dersom i Jorsal vi drev
idag.«
Kongen vendte sig bort,
talte til hæren:
»bede må alle idag,
skrifte sin synd for Gud,
blive til ét,
samlet hos ham i det herlige mål.« —

Mægtig han stod på en høj,
alle ham så.
Bispen steg op,
og foran hele sin hær
kasted sig kongen i knæ
og bad.
Skrifted han stille sin synd,
hørtes og hørte og fik
forladelsens tegn.
Da han steg op,
nådens oprejsende magt
sken af hans syn,
hele hans hær
sank for hans solblik i knæ.
Søgte de fleste sin gud,
skrifted og bad,
bandt sig til kongen i løn,
rejste sig op,
istemte messen, som gik
ud i den duggfriske dag,
kjendte sig ren
ligesom fuglen, der kvad
efter bad.

Gik de så frem
gjennem den skogklædte ås,
våd efter natten.
Dyr skræmtes op,
fugler fløj undaf med skrig,
længere ind
lyste blandt glimtende løv
nu på en hjælm,
nu på et spyd eller skjold,
fiendens spejdende flok
fandtes forgjemt.
Da blev der hærskrig og sprang,
piler mod træerne klang,
grenerne brødes og ind
under det tykkeste krat,
over den vandsure myr,
frem,
til de fik ringet hver mand,
hugde dem ned,
vandred så vidre i fred.

Da de af skogen brød ud
våde, men friske,
Stiklestad lå
for deres syn.
Løftet på højden sig soled,
mægtig og bred,
Værdalens herligste gård.
Agrene perled af dugg,
hester i tjor
gik på den blinkende hå,
husene lå
store til siden,
stenfri og udelt sig strakte
græsrige eng,
skogen omkring
tæt trådde til,

lye den vilde!
Men under højden, hvorpå
Stiklestad lå,
bredeste dalbund i fang
bar på det gulnende korn,
lunder og hus
langt mod den blåsorte fjord,
åserne veg,
skogen med dem,
elven sig bugted
frem gjennem ager og eng
langsom og bred,
alting var fred.
Men i det fjærne fra fjorden,
kom fienden.

Kongen steg af.
Rundt om på Stiklestadhøjden
skulde hans hær
vente på fiendens magt.
Høvdinger samled sig straks,
hver fik sit sted,
hver fik et styrkende ord.
Steg han så op på en mur,
talte til hæren —
siste gang.
Ud over højden imod
skogen den stod,
hoved ved hoved,
hørte hvert ord;
så stilt
var det, at fuglen på kvist
optog sit kvad.

»Trofaste mænd,
Her er vort mål.
Her vil jeg sejre idag
eller i Frelserens favn

bæres i havn.
Hør, hvad jeg siger jer nu:
hav ikke gru!
Herren er med os idag,
hans sag
bærer til sejer, om end
alle blev dødslagne mænd.
Tag ikke frygt,
tænk det så trygt:
om I er ringe af magt,
hans vagt
værger jer endnu i døden.
Her vil han så: I er grøden,
spirende ord
lægges i jord,
frugtrige rod
vædes af blod,
venter på våren i mag, —
nyt fødes Norge idag!

Herren, vor Gud,
vælger os enkeltvis ud,
somme han trænger nu straks,
andre skal modnes til aks,
som han vil så
endnu en gang for at få
såkorn til endnu en slette,
som han vil mætte.
Han kjender time og sted,
vi bare ved,
at, hvad han udsår i sorgen,
smiler imorgen.

Trofaste mænd,
I, som har fulgt mig af land,
dengang da han
vilde, vort mod skulde øves,
nu skal det prøves!

Da han tog fra os vor magt,
blev det jo sagt,
alt skal for ham du forlade, —
og vi gik frejdig ifra det,
vented på ham
midt i landflygtigheds skam; —
kaldte han så, og vi kom,
her står vor dom!
Vinder idag vi vor fædrenejord,
vinder vi ikke, vi tror:
os har han udvalgt, og stærke
stiger vi under hans mærke!

I, som kom til mig igår,
tak, at I står
der, hvor der mindst er at håbe!
Å, lad os råbe
bønlig til Herren idag,
at, når det gjælder et slag,
fædrenelandet må eje
mænd, som så lidet vil veje,
hvad der kan synes at sejre,
lejre
sig, hvor de tror,
fremtiden gror!«

TRETTENDE SANG.

Arnljot kommer.

Gjennem folkehavet
hen imod kongehirden
skred en mand i guldhjælm,
brynje og brynjehoser;
bent på kongen gik han langsomt.

Spyd i hånd med sølvtag,
sværd for sværeste kræfter,
skjold ved skulderen hægtet,
glans af plader og våben.
Øjet lysende lå på kongen.

Håret rigt rundt hjælmen
faldt over akselbredden;
højt hans anlet, fager
høvdingegang og lader.
Hirden vendte sig ved hans komme.

Gjennem hele hæren
ingen hans aksel nådde,
op de så med undren,
alle til side veg de.
Nu han stansed foran kongen. —

»Hil dig, folkefører,
her for din fod jeg knæler,
gir mig ganske til dig,
gaven du ej foragte,
skjønt jeg kommer sent og ene.«

Kongen smilte, sagde:
»Er du ej Arnljot Gelline?
Bud og sending fra dig
fik jeg med dem, du frelste.
Ventet har jeg længe på dig.«

Arnljot kongen svared:
»ærend jeg ikke havde,
vejen fandt jeg ikke,
før i et syn jeg så dig
gå forbi som lys fra østen.« —

Kongen smilte, sagde:
»kommer du nu til dåben
træt af egen styrke,
Nordfolkets største kjæmpe,
da er dette fagert jærtegn.« —

Arnljot kongen svared:
»Nej, kun til dig jeg kommer.
Dig vil jeg tjene, konge,
dig vil jeg ene tro på.
Det, som hidtil bar, er brustet.« —

Kongen smilte, sagde:
»Jeg tror på Jesus Kristus!« —
Arnljot kongen svared:
»Det skal os ikke skilie;
den, du tror på, ham jeg tror på.« —

Kongen smilte, sagde:
»du, som kom sist af alle,
du går først imorgen
foran mit kongemærke!« —
Arnljot rejste sig og sagde:

»Tretti år er ledne,
siden min broder Vikar
forrest stod ved Svolder
alt hos din frænde, Olav.
Den, som der faldt først, var Vikar.« —

Hele hirden løfted
undrende rop, de mindtes
ætten og dens skjæbne; —
syntes i Vikars udgang
ane den, som Arnljot ønsked.

Mens nu fienden så's
samle sig i det fjærne,
førte fromme konge
lære om liv af døden.
Undret sken for Arnljots øje.

Der han svar fik høre
på sine tusen spørsmål;
der hans liv blev løftet
op til de lysere lier,
luende i morgenlængsel.

Og mens fienden så's
samle sig i det fjærne,
døbtes Arnljot Gelline,
kongen var selv hans fadder
og hver høvding, som der fandtes.

Gik så Arnljot Gelline
helt foran kongehæren
did, hvor fremst på bakken
Torod holdt kongebanret,
foran det han op sig stilled.

Spyd i hånd med sølvtag,
sværd for sværeste kræfter,
skjold ved skuldren hægtet,
glans af plader og våben.
Øjet lysende lå på fienden.

Næst ham stod ved mærket
Tore og Afrafaste;
undrende så de på ham,
ropte så de og deres:
»atter står vi bag vor høvding!«

De, som kom imod dem,
øje fik først på Arnljot,
midt i skindklædt følge
raged han op og lyste;
kongens fanevagt han førte.

FJORTENDE SANG.

Slaget på Stiklestad.

Kongen ned sig satte,
hirden omkring ham,
vented så på hæren
i ro.
Kongen la' sit hoved
op til Finn Arnesson,
sank så straks i søvnen
og så
store, lyse syner
svæve på himlen,
Herrens engleskare
i sol
bygge op af stråler
bro, som sig strakte
ret fra jordesletten
mod Gud.
Kongen tog de med sig.
Luftlet og løftet
som af egne længsler
mod lys
steg på strålestige
op han i hvælvet,

det uendelige,
mod Gud.
Strålerne blev større,
englerne flere,
sangen alt han hørte
fra Gud.
Mange, mange verdner
dog var tilbage,
før de rummet nådde
om Gud.
Og da de det nådde,
da var det større
end de verdner alle,
de kom.
Strålerne var sangen,
sangen var stråler,
verdners verdner tonte
om Gud.

»Konge, rejs dig op!
fiender er nær,
fylder dal og skog
med en vældig hær.«

Finn det var, som talte.
Kongen ham svarte:
»å, du skulde ventet
en stund.
Netop nu jeg vilde
Herren få skue,
alt i synets lue
jeg skalv.« —
Svarte Finn: »hel snarlig
Herren du skuer,
rejs dig op, så ser du
din død.«

Høvdingehæren
hæved sig,
fyldte sletten,
kom fra skogerne,
samled sig.
Ned for bakkerne
ej et pileskud
borte stod de.
Kongen kjendte
mange kjæmper,
og med smerte
gamle venner.
Kongen kjendte
Kalv Arnesson,
talte til ham:
»kaster du gejrskud
i min hær?
ej var det slig,
vi skiltes sist
syd på Møre.
Her har du frænder
og fire brødre.« —
Mælte da Kalv:
»Dengang du for,
fik vi en større.
Der, vi står,
er vi stedt.
Høvde det mig,
var jeg hos dig.«
Sagde så Finn,
hans fjerde broder:
»dette var Kalv:
fagrest i tale,
tænker han værst.« —
Torgejr af Kvistad
hånsord kasted
op mod kongen:

»nu skal du få
freden, vi fik
før, da vi havde
dig til høvding.« —
Kongen ham svarte:
»vistnok fejlte jeg,
dengang jeg førte
dig til hæder.
Men om din færd
her og idag
du tie:
inden en time
dør du!«

Skinned kongens åsyn,
mens så han talte,
syntes meget større
end før.
Øjnene som stråler
slog, hvor han skued,
bønderne ham hugsed
og veg.
»Fram, fram, kongsmænd,
korsmænd og kristmænd!«
ropte han, og hæren
for frem.
Ligesom når flommen
bryder om våren,
fossed over bakken
de ned,
lurerne og skriget,
våbnenes blinken,
baunerne i luften, —
»fram, fram!
knuger, kongekarle,
høvdingehæren!«
hørtes, og de rendte

dem ned,
trængte dem tilbage,
indtil de første
stod, hvor de siste
stod før.
Foran alle Arnljot,
jæmternes høvding,
Afrafaste, Tore
ham næst.
Aldrig var den største
stormand så glad, som
de skindklædte skogmænd
nu var;
aldrig dans med møen
midnat om bålet,
aldrig gildemjøden
til kvad
stod for dem som dette;
hærskrig de hørte,
hugde så i takten
dertil.
Det var, som de hædred
dem, som de hugde,
ti i kongesamfund
de slog's.
Ej de hugsed mere
messen og dåben,
selve de nu døbte
og sang.
Arnljot så de foran;
halvt som i tåge
bergstor frem han dukked
iblandt.
Sværd i højre svang han,
spyd i den venstre,
døn og skrig og hærflugt
omkring.

Dette var den første
gang, han sig glæded
ved sin dåd i livet
og lo.
Foran ham lå færden
høj som et solfjæld,
rundt omkring det blinked
og sang.
Det var, som han bares
opad på hænder,
for hvert hug alt høj're
han steg,
indtil han på toppen
over sig skued
smilende og dagmild
en mø.
Ingigerd jo var det;
men mellem tusen
hvidklædt som i skyer
hun stod,
smilte så og rakte
hænderne mod ham, —
da det var, som sank han
imod.
Men igjen han samled
tanken — og intet
så han uden slaget,
han slog.
Intet heller hørte
uden det hærtag,
hele hæren sejrende
skreg.
Ti på flugten fienden
for som i ville,
rædsel havde slaget
hver mand.
Se, på himlens bue

solen i blodhav,
alt på jorden også
blev blod,
skogerne og marken,
elven og sanden,
mændenes åsyn
blev blod.
Blodskjær over gårdene,
guldgule agre,
kongens hvide banner
blev blod.
Jærtegn ifra himlen
tyktes dem dette,
Olav konges gud var
nu vred!
Fælne alle flygted
ud imod skogen,
vilde der sig gjemme
for Gud.
Rædsel rev den ene
bort fra den andre,
ingen mere kjendte
sin hær,
hugde vej for flugten
blandt sine frænder,
fejge fældte tapre
af frygt.

Men i skogbrynet
en dem bied,
Tore Hund.
Hærdet af troldskab
holdt han sine.
Slaglinjen så han
over sletten
bugte som orm i
ildmørje,

drage sig sammen,
tvinne, trille,
gå itu,
give fra sig
indvoldene;
ud over skogene
vælted de,
alle de flygted
did!
Solen sortnede
halvt i det samme,
middag blev næsten
til høstens midnat,
kvæget gik hjem,
fuglerne tied,
satte sig op,
ej var det uvejr,
ej et vindpust,
sturende stilt
stod alt,
ikkun mennesket
myrded.

Og en vildhed
påkom Tore,
guderne kjæmped
menneskets kamp,
gamle guder
op mod nye,
gamle tider
nye trued,
ragnarokr
eller helved
hæved sit hav,
Tor og Odin
eller Kristus;
æser, åsynjer

eller engler,
styrtede, styrtedes,
kjæmpende,
i undergangens
Ginnungagap.
Det, som stred
tit i ham selv,
slog's i ørhed
over og under.
Som han tænkte,
så han talte,
alle omkring sig
skræmte han.
Kampen var deres,
kampen var gudernes,
Kristus og Ymer,
lammet og Fenris,
ormen og solen,
Loke og Satan,
alt i rygende
Nastronds flammer.
Vanvid
væved dem ind i
bærsærkvildhed.
Tilbage til kampen
kapløb de,
under gik verden,
de med den,
derfor myrde,
før selv de myrdedes,
her sank alt,
selv eftermælet.

Kongens mænd dem mødte,
få mod de mange,
stille under korset
de stod.

Jærtegn fra det høje
hævede modet:
himlen selv sig sænkte
som skjold!
Alle så mod kongen,
alle sig samled,
kongen sværdet løfted
til tegn;
»fram, fram, kongsmænd,
korsmænd, kristmænd!«
skar igjennem mørket
som ild.
Men bærsærkerskaren
galne som ulver
uden skjold sig kasted
imod,
faldt, men andre fulgte,
fældte og fældtes,
frem på lig som legvold
de sprang,
sprængte sig en dødsvej,
bad ej om mere,
sank, men altid flere
for frem.
Kongens lille skare
mindre sig samled,
faldet for de få var
for stort.
Arnljot altid foran
værged dem herlig,
hver, som mod ham søgte,
han sank;
men for skarpt han kløved
kjæmpernes bølger
og fra sine skiltes
tilsist.
Ensom, tårnhøj stod han

op over mængden,
som på Jæmtertinget
hin nat, —
nu ej for at kræve
bøder for far sin,
ikke for at vinde
sin brud.
For sig selv slet intet
mere i verden
vilde han — kun falde
for ham,
som ham havde løftet
op af det tomme,
givet ham en eneste
dag.
Sværd i højre svang han,
spyd i den venstre,
som en gud i lunden
han stod.
Ringen rundt han rensked,
ligvold sig bygde, —
til med spyd de stængte
ham ind.
Og da alle, alle
ringed den ene,
og da trængslen blev ham
for tæt,
oddene sig øgte,
sakser ham søgte, —
syntes han, at ringen
blev sprængt,
syntes han, sig samled
tusene om ham,
syntes han, en skjoldborg
blev sænkt,
syntes han, en fylking
stålblank i luften

suste frem og løfted
ham op.
Fagre hvide fylgjer
følte han favne,
frelsende at føre
afsted
syngende og salig
opad et solfjæld,
og der så han Ingigerd
stå.

Falden var Arnljot,
fjældenes ørn
på pletten skudt.
Varm blev han plyndret
for gyldne fjære,
trakket og tråd.
Hele hans livs
længtende flugt
hid havde hældet.
Så siger saga:
stundet han havde
til det største;
straks han så det,
gav han sig helt.

Videre kampen
væltede frem.
Bærsærkermodet
brød som en storm
gjærdestaverne;
kastet var træet,
de stødde til.
Snart faldt Tore,
Afrafaste
og deres svejt,
hele den vældige

fanevagt.
Ingen kjendte dem
før idag,
ingen søgte dem
siden efter.
Ikkun ligene,
hvorpå de lå,
viste, de var.
Langt livs
lovløse færd
én times troskab
tvættede.
Døbefonten,
Frelseren rakte,
fyldte de af deres
varme blod.
Deri de dukkede,
deraf steg de
nådesøgende.

Kongen bag en skjoldborg
hid havde kjæmpet,
nu han bød den åbnes,
gik frem:
»følg mig, alle fæller,
Herren vil være
fanevagt for sine
idag!«
Da de ringen åbned,
stod han i lysning
midt i tættest mørke
omkring.
Der han gik imod dem,
veg de med undren,
længe løfted ingen
en hånd.
Torgejr ifra Kvistad

fældte han, sagde:
»hugser du, jeg spådde
din død?«
Olav, søn af Arngrim,
fældte han, sagde:
»fejl du valte, Olav,
idag.«
Tore Hund fra Bjarkøj
ramte han, — sværdet
bed ej på hans troldpels,
den røg.
»Hug du, Bjørn, til hunden,
som døver sværdet!« —
Bjørn med øksehamren
ham hug.
Tore Hund dog faldt ej,
vented og hvilte,
rendte så sit langspyd
i Bjørn:
»så vi vejder bjørne
nordpå i Finmork!«
Ned ved kongens fødder
faldt Bjørn.
Der hans store øje
så op mod kongen —
ikke mer med tungsind,
men fred.
Der faldt også Gissur,
skalden hin guldbrå,
Torfin ved hans side,
han sang:
»nu mit beste kvæde
gav jeg dig, konge,
rødt det rinder over
dit navn.« —
Der fik også Tormod
såret til døden;

ti et langspyd ramte
hans bryst.
Brød han skaftet af det,
gik så med såret,
turde ikke slutte;
ti se:
kongen var i fare,
fremad sprang Tórmod,
brød sig end med sværdet
en vej.
Da blev kongen borte,
blødende Tormod
brød i bæven vidre
sig frem,
fandt så kongen dødstræt
lude til stenen,
så, at Tore Hund gav
ham sår,
så, at Kalv fra Egge
gjorde det samme,
så, at kongen smilte
og sank.
Skreg han så mod himlen:
»vil du det, Herre?
Vel, så vil jeg følge,
jeg med!«
Fatted han om sværdet
med både hænder,
hugde, til han mødig
sank om.
Og som han de andre,
alle kongens venner,
Finn og hans brødre,
de sank.
Alle, alle hugde
frisk ind på fienden,
hugde, til de trætned

og sank.
Ganske slukned solen,
nat græd fra himlen,
jorden havde hyllet
sig ind.
Men der var kun leden
lidt over middag,
kjæmperne de gyste
nu selv.
De, som havde sejret,
stode som slagne,
stirred ud i natten
med skræk.

FEMTENDE SANG.

Natten efter.

Midnat var det; Tore Hund
sad på en sten ved kongens fødder;
netop han havde lagt ham tilrette;
kongens blod
brandt hans hånd.

Sår bar hånden; kongens blod
havde straks lægt det, da det rørtes.
Stille sad Tore, i svære tanker;
stønned tungt
af og til.

Rundt på marken så's der lys;
koner og mødre sine søgte;
her hørtes hulken, såredes stønnen,
hist en hunds
lange hyl.

Slagets linjer højned sig,
ligene lå i mørke dynger.
Ukjendt blev væltet, frænde blev løftet;
varsom hjælp
bar ham hjem.

Ud fra gårde rundt omkring,
både fra loft og låve lyste.
Did havde selv de sårede slæbt sig,
kvindens hånd
heled dem.

Men blandt folk, som vælted lig,
gik Kalv Arnesson; sine brødre
fandt han i live. — Ingen dog vilde
tage hjælp
af hans hånd.

Did kom Kalv, hvor Tore sad.
Længe han stod, men intet sagde.
»Her ligger kongen,« hviskede Tore;
»kongens blod
bandt mit sår.«

Hånden holdt han op mod Kalv.
Intet så Kalv, kun væk sig vendte.
Da så han Arnljot ligge frem for sig,
kongens lig
lå på hans.

»Ikke hædrer du kongen stort
ved på en røver ham at støtte.«
Tore sig rejste: »var han en røver? —
tjente dog
kongen tro.«

Begge varlig kongen tog;
løfted ham op og holdt ham stille,
medens de med foden sparkede undaf
Arnljots lig,
langt og stivt.

Men der Arnljot vendtes om,
så de hans åbne øjne smile
op imod himlen; smilet, han bar fra
siste syn,
som han så.

»Røveren ler,« henkasted Kalv.
Tore med arm om kongen svarte:
»kanske på rette siden han ser sig.« —
Taus gik Kalv,
som han kom.

LYSET

EN UNIVERSITETSKANTATE

Soli (tenor og baryton)
Første (mands-) kor
Andet do. (større)
Stort (mands-) kor
Kvindekoret.

I.

Stort kor.

Ophavs ophav, lysets kilde,
du, som tænder alle sole,
du, som sår i alle hjærner, —
tanker stråler, tanker slukkes,
verd'ner åbnes, verd'ner lukkes,
— ind i nyt din lysflod siver,
du, som var og er og bliver.

Ophavs ophav, lysets kilde,
første tanke om dit tilvær
slog den første lysets strime
over vejene, vi vandre.
Evig fulgtes de af andre.
Det at ane dig gav evne.
Det at tænke lys var lyset.

Ophavs ophav, lysets kilde,
mens vi vokser af din varme,
mens vi ånder af dit emne,
og som bølge af en bølge
liv og død hinanden følge,
evig slægt på slægt udgrunder
nye love, nye under.

Ophavs ophav, lysets kilde,
dig i dem idag vi ærer,
som fik spejle lysets under
fra den allerførste anen,
til den kraft, som målte banen.
Lysets bud i alle sfærer
dig i dem idag vi ærer.

Første kor.

Ingen kjender de første,
seernes skare, den første videns.
I lange månelyse høstnætter
henover de kaldæiske sletter
spejded de himlens kredsløb og tidens.

Andet kor.

(Sagte.)

Som fjærne nyn over dunkle ord,
som gjengrodde veje, der viser retning,
følger vi stammens og tankens spor
i gamle bøger ved syn og gjætning.

Første kor.

Ingen kjender de første,
de, som fandt tallet, der skulde blive
til vægt for solen, til målsnor for tiden,
alt synbart, alt tænkeligt i den, —
livet en grundfast ordning give.

Andet kor.

(Sagte.)

Skrifttegnet nævn! Det, som førte frem
af opsparet lys fra tid, længst leden.
Slægter bag tusenårs grav i dem
end kjæmper med os mod forgjæng'ligheden.

Første kor.

Ingen kjender de første
enheden anende, deres søgen
i himlens lyshav efter vor vilje.
Som afbild af stjærnernes familje
elsked de ilden med offerrøgen.

Andet kor.

(Sagte.)

På tavler, gravet af jorden frem,
fortæller og tier hun med, hvad de gjor'e,
skinsyg på lyset. Forvarer dem
end tættere hos sig, de første store.

Første kor.

Ingen kjender de første,
de, som så klart, at retfærdigheden
var større end livet, overskred døden
og rejste sin domstol i morgenrøden,
tømmende tiden i evigheden.

Andet kor.

(Sagte.)

Fra pyramidernes væg og bug
hvisker det op i vor siste viden:
Menneskehedens ætstore hug
er arv fra mange årtusen siden.

Første kor.

Ære være!

Andet kor.

Ære være!

Begge kor.

Ære være!

Stort kor.
Dem, som væbned, dem, som løfted
tanken op i stjærneleden,
og som bagom den og tiden
søgte frem retfærdigheden.

Forsamlingen.
Ære være! Ære være!

II.

Første kor.
Mod olivenskoven
svale, dybblå bølger;
luft og hav og lunder
amoriner dølger.
Lyse marmorrækker
det fuldkomne præker, —
og derinde guder,
og herude leker.
Filosofers skoler
under buegangen, —
og i templet piger,
som går dans til sangen.
Fortids store billed
i teatret løftes,
og fra talerstolen
deres fremtid drøftes.

Recitativ.
Her gik der op en verden i vort indre
omspændt og målt af navn, som endnu tindre.
Her blev de tændt de høje idealer,
end gir de lys i, hvad vi tænker, taler.

Her blev der skabt et harmoniens rige,
alt, som var godt, var også skjønt tillige.

Første kor.

Hvem skal prisen bære
mellem år og andet,
derom slægter kappes
og hver by i landet.
Deres væddekampe,
det er folkefester,
hjem af kammerater
bæres han, som best er, —
best i idrætslegen,
best i åndens stævne,
ti for fædrelandet
spændes hver en evne.
Det er hele folkets
unge kraft som sejrer,
dets forente arbejd,
som triumfen fejrer.
Så dets dåd og skjønhed,
skjønt årtusen rundne,
står i skrift og marmor
end uovervundne.

Recitativ.

Her blev forkyndt, at hvem sig selv vil vinde,
andre må skåne, — skåne selv sin fiende.
Her blev det lært, at sandhed bærer livet;
hvem det vil redde, hen for den det give!
Stor er den hæder, alle folk dem skylde, —
størst dog ved det, som skabte tidens fylde.

Første kor.

Et folk, hvis land var åben vej,
tre store folks erobringsvej,

et lidet folk i kamp og nød
med øjet på den visse død, —
de lærte tidlig søge
en høj're kraft.

Stort kor.

En høj're kraft —

Første kor.

Som deres kunde øge.

Den fandt de og blev »Herrens« folk,
de store mænd hans strænge tolk:
Gjør ene det, som Herren vil.
Der er ej nogen anden til.
Han er ej din alene.
Men verdens gud.

Stort kor.

Men verdens gud.

Første kor.

Snart alle folk ham tjene.

Men da i største nød de var,
de lærte kjende ham som far.
Imellem dem og retfærds dom
en mild, barmhjærtig midler kom,
med ham et stort gudsrige,
der alle folk —

Stort kor.

der alle folk —

Første kor.

fik barneret, blev lige.

Ej l æ r e var det, — liv sprang ud,
en nyskabt verden, liv i gud,
og solen i den: kjærlighed
til ham, som døden for os led.
For ham igjen de døde.
Halleluja!

S t o r t k o r.

Halleluja!

F ø r s t e k o r.

Så sang de ham imøde.

S t o r t k o r.

Halleluja, halleluja.
Så sang de ham imøde.

F ø r s t e k o r.

Ære være!

A n d e t k o r.

Ære være!

B e g g e k o r.

Ære være!

S t o r t k o r.

Ære være! D e m vi hylde,
som beredte tidens fylde.
Endnu mere d e m, som døde
i den store morgenrøde.

F o r s a m l i n g e n.

Ære være! Ære være!

III.

Første kor.

För det fik magt
over menneskevrimlen —
endnu i sædkastet
mørknedes himlen.
Uvejr brød ud
med stød og dunder,
lynild foroven,
jordskjælv under.
Men der var spåd om
stort elende,
komme det skulde
mod tidens ende.
Hav som luft af
jærtegn krydde,
jorden sig åbned,
ild den spydde.
Byer blev kvalt i
lavasand,
havet gik op på
det tørre land.
Alt, som var fast,
måtte sted forandre,
bjergene selv fik
lyst på at vandre.

Andet kor.

Da blev herskerne
kastet fra tinden,
folkene spredte
som agn for vinden.
Nogle mod østen,
andre mod vesten,
hjemme som slaver
blev siste resten.

Folkenes guder
hugges omkuld,
rigerne blandes
som flere slags muld.
Kjæmper sig lystig
en krone svejser,
fyrsten blir træl,
en træl blir kejser.
Og som af natten
onde drømme
ukjendte horder
indover strømme,
brøler og vælter
ad havet til,
foran dem ve-rop,
efter dem ild.

S o l o.
(Tenor.)

Netop d a var det
stormene bar det,
sædfrøet, som skulde fæste
kraften til bare det beste.

B e g g e k o r.

Lidenskabernes højfest fejredes,
alt stærkt kjæmpede, alt svagt henvejredes.

S o l o.

Aldrig i tiden
før eller siden
mænd så trofast vi finder,
eller så fromme kvinder.

B e g g e k o r.

Evangeliets budskab fra mildheden
blev forfølgelsens blodskrift til vildheden.

S o l o.

(Tenor.)

End står de store
templer, de gjor'e,
sådan mod uvæld de dæmmet.
Kræfterne rytmisk tæmmet.

B e g g e k o r.

Gav det så ro?
Op kirkerne brød de, lod offrene bløde.

S o l o.

Men deres tro
til værn for de levende dyrked de døde.

K o r.

Alt blev til blod;
til knusende slagsværd blev pilegrimsstaven.

S o l o.

Viljen var god,
til Jesus de frem vilde slå sig, til graven.

K o r.

Præsternes kor,
så snart de fik magt, blev de værste tyranner.

S o l o.

Munkenes ord
blev lysglimt i morg'nen mod friheds banner.

K o r.

Rædsel'n var stor
af djævle det yred, og hekser de brændte.

Solo.

En kom på spor
det mægtigste lysemne, verden kan vente.

Stort kor.

Marmorguder vågned forundret,
bronzekjæmper kasted jorddækket,
sprang til kampen mod det uglade;
luften fik lysere drag.

Gammel visdom randt op i østen,
helligdommen lued, da så de
ånden! Folket faldt i knæ og lovsang
frihedens dæmrende dag.

Se en slægt var født, som forened
nyt med gammelt, kraften med skjønhed,
søndagsbarnet, den som formådde
alt ved geni og behag.

Jorden åbned dem sine skatte,
himlen sine hemmeligheder,
havet bar dem til en ny verden,
did, deres anelse stod.

Mest opdaged de i tankens
store lande, større end jordens, —
himlen om den, fuld af rig tilflugt,
fuld af lys for vor fod.

Større, større gjorde de jorden,
større dens livgivende kræfter,
større menneskenes ånd, større
livslystens ild i vort blod.

Kunstens soloverstrålte tinder
står som deres evige afbild,
glædens, skabertrangens opstigning,
ført af opdagerens mod.

Ære være mænd, som fra bålet
lyste over frihedens veje,
ære være mænd, som først gik dem
tværs gjennem helvedes ild.

Første kor.

Ære være!

Andet kor.

Ære være!

Begge kor.

Ære være!

Samlet kor.

Ære være overgangens
stærke vagthold, lyset i den;
ære være kjæmpetrangens
grundtekst for den nye tiden.

Forsamlingen.

Ære være! Ære være!

IV.

Solo.

(Baryton.)

Hvad stunder nu slægterne til?
Hvad er det for klager os følger?

Første kor.
De brydes, begyndelsens bølger;
de når ikke did, som de vil.

Solo.
Men havet slet ingen kan tørre?

Første kor.
Begyndelsen kommer igjen,
og hvergang uendelig større.

Solo.
Og hver er bestandig den samme?

Første kor.
Fra trangen til frihed de stamme,
kun former og forhold forskjellig.

Solo.
Udjævningens attrå er hellig.

Andet kor.
Store tænkere gik foran,
indvandt modet, indvandt retten
til det helligste at granske.
I det frit uendelige
tankens vingfang vokste mægtig.
Hvad som før en ensom aned,
det blev tusens tvil og tale.
Tankefrihed, tankefrihed
lød det gjennem kirke, skole, —
snart i valens skræk og torden!
Slagets lyskast blev ideens,
så samvittighedens brand
jog afsted fra land til land,
svøbte dem i røg og jammer.
Og af stormen gnister førtes

ind i andet. Snart der hørtes:
folkefrihed, folkefrihed!
Atter skrig og blod og flammer.
Vårens arbejd lånte leens,
slagets lyskast blev ideens.

S o l o.
(Baryton.)
End kjæmpes om frihed idag.
Et frem og tilbage bestandig.

F ø r s t e k o r.
De glider; ti grunden er sandig,
det gjælder jo magt og behag!

S o l o.
Dog vinder de stykke for stykke.

F ø r s t e k o r.
De vinder med voksende lys;
ti deri bor retfærd og lykke.

S o l o.
Her møder al tænkende evne.

F ø r s t e k o r.
Her holder århundreder stævne.
Bær lys til de viljer, som brydes!
— — — — — —

S o l o.
Bær lys, — før vi hører der skydes.

A n d e t k o r.
Lyset kommer, lyset klarer!
Lyset, som os åbenbarer
selvisk dårskab, svigfuld drift
og vor egen lykkes skrift

i de andres glade øjne.
Lyset kommer, lyset klarer!
Lyset, som os åbenbarer
slægtens sygdom, smertens grund
og i store ånders fund
gir, hvad livets kampe letter,
gir, hvad sultne munde mætter.

Stort kor.

Nu er lysets store tid!
Men for få er vi, som spreder,
og vi savner det, som freder
lysets gnist i slægtens id.
I, der før som vestalinder
gav symbolet eders liv, —
selve lyset kom og giv
tempelvagt, I ædle kvinder!
Her er kapløb med det onde.
Tit er lyset bare ild,
som fortærer, styg og vild,
uden ansvar og forbarmen
dem, det skulde give varmen. —

I har godheds englevagt,
I, som gav os modersmålet,
I, som samled omkring bålet
første hjem med tryllemagt.

I vil bære lyset frem
over fjæld og dybe dale
med en vårdags unge ynde,
verdens mismod overtale
og et sommertog begynde.

Kvindekoret.

De kommer, de kommer,
de ubrugte kræfter,
med jubel af alle,

som længted derefter.
Hver yngling, som steg
under lystemplets hvælv,
ham rusted vi ud, —
og nu kommer vi selv.
Vi kommer med tålmod
fra husenes flid,
med lyst til at ofre,
den trænger vor tid.
Vi kommer med fred
fra slægternes vugger
til dem, som med lysstråler
brænder og hugger.

Vi kommer med lysmod,
nysgjærrigt og ungt,
at sende det vidre
skal ikke bli tungt.

Stort kor.
Velkommen, lysalfer,
hvis klingende røst
i værkstedets haller
straks fylder med trøst.
Velkommen — det er ej
til dans, at I by's —,
velkommen til samfund
i ansvar og lys.

Kvindekoret.
Det samfund blir folkets
nyt skabende blod;
hvem lyslængslen når til,
blir tvefold så god.
Vi løfter tilsammen
livsalige fund,
vi lægger tilsammen
retfærdigheds grund.

S t o r t k o r.

Velkommen, lysalfer,
I giver os tro!
Nu skal vi få dag i
hvert eneste bo.
Nu kommer vi sikkert
i kapløbet først:
af alle de magter
er lysets dog størst.

B e g g e k o r.

Af alle de magter
er lysets dog størst.

K v i n d e k o r e t.

Her i templets åbne haller
pris til dem, som hid os kalder:
de, som gav den nye tiden,
alle formål og dens viden.

M a n d s k o r e t.

Ære dem, som gjorde gaden
tryg for fredens karavaner
og til herberg bygde staten
op fra nyt bag gamle faner.

K v i n d e k o r e t.

Ære dem, som turde vove
se og tro naturens love,
kraftudskiftets salg og kjøb,
tyngdens årsag, verdens løb.

M a n d s k o r e t.

Ære dem, som spændte dampen
foran toget, så vi farer
nye veje bort fra kampen
mellem gamle krigsbarbarer.

Kvindekoret.
Ære lysets bud, som rinder
i den tynde tråd, der tvinder
mit i dit al farbar led,
så tilsist den spinder fred.

Mandskoret.
Ære dem, som foran vare,
nutids ny opdagerskare, —
fast naturens enhed slog
og dens fremgangslinjer drog.

Kvindekoret.
Fik af luft og vand og ild
raske bud for, hvad vi vil.

Mandskoret.
De, som af naturens kræfter
lærte alting gjøre efter.

Kvindekoret.
Som har vej i fjældet boret,
luften sejlet, lynet tjoret.

Mandskoret.
Som har jordens liv udgrundet
og har solens emner fundet.

Kvindekoret.
Som med fint og kløgtigt sind
alt, som lever, ordned ind.

Mandskoret.
Som naturens tal udregnèd
og de forhold, disse tegned.

Kvindekoret.
De, som menneskenes spor
fulgte på den hele jord.

M a n d s k o r e t.
Livssejladsen gjorde klar
for, hvad fejl ivejen var.

K v i n d e k o r e t.
De, som størst mod døden kjæmped,
sygdomsspirer fandt og dæmped.

M a n d s k o r e t.
De, som bød en fordom trods,
faldt, men baned vej for os.

K v i n d e k o r e t.
De, som livet større gjor'e
ved geni og tro, de store.

M a n d s k o r e t.
Først og sist de mænd, som sa' os,
at alt levende på jord
er af samme slægt, hvis spor
vi kan følge frem fra kaos.

K v i n d e k o r e t.
At her er en livsenstrang,
formende af ét det andet,
verdenskunstneren, som blandet,
til vor ånd vandt guderang.

M a n d s k o r e t.
At en evig kamp, vi ser,
deri alt af svagt går under,
medens idealet stunder
i det sejrende mod mer.

K v i n d e k o r e t.
Og at livets vækst det skyder
foran sig, indtil det yder
værn for alt det lovløst krænkte,
finest følte, højest tænkte.

M a n d s k o r e t.

Så at slægtens største styrke
er det ideal, vi dyrke.

K v i n d e k o r e t.

Født og fostret af det ene:
livets sunde vækst at tjene.

M a n d s k o r e t.

Ære være!

K v i n d e k o r e t.

Ære være!

B e g g e k o r.

Ære være
dem, som troen kunde vække
på så lang en ane-række!
Fra så lavt til sådan tinde, —
hvad må vi ej vid're vinde?

F o r s a m l i n g e n.

Ære være, ære være!

B e g g e k o r.

(Sagte.)

Troskab mod lyset!
Isammen
vil alle farverne glide
ind i det hvide.
I flammen
af al, al viden vi ene
aner det rene.

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER

VII

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

SAMLEDE VÆRKER

FOLKEUDGAVE

SYVENDE BIND

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1901

Mellem Slagene er optrykt efter 5te Oplag (1893), Halte-Hulda efter 2det Oplag (1869) og Sigurd Slembe efter 5te Oplag (1896). Tekstrevision og ændret Retskrivning ved Carl Nærup.

MELLEM SLAGENE

DE HANDLENDE.

Kong Sverre, der udgiver sig for Øystejn, spejder for kong Magnus.

Thorkel, spejder for kong Magnus.

Halvard Gjæla.

Inga.

Ejndride } kong Magnus's mænd.
Aslak }

Gudlaug stallare og flere Birkebejnere (så kaldtes kong Sverres mænd.

FØRSTE SCENE.

En tarvelig liden røgstue; hoveddør med skådde for; en lav dør til højre og to rum til venstre bag bænken, samt en låge i væggen til venstre. Ilden brænder på arnen.

(En stund tom scene.)

Halvard Gjæla og Øystejn med Thorkel mellem sig; alle væbnede og vinterklædte.

Halvard.

Her er stuen, slig jeg har den; den er ikke bygget for gjæsteri, som I ser. (Bringer sammen med Øystejn Thorkel til sæde foran ilden, tar mod hans yderklæder, hænger op sine egne samt sine våben o. s. v.)

Thorkel.

Den kunde ha været værre.

Øystejn.

God var den at finde, da jeg for her ifjor, og ikke er den værre iår.

Halvard.

Det er stygt ude ikvæld. (Til Thorkel.) Det undrer mig, at så gammel mand som du vilde ta tilfjælds på spejderi i sligt et uvejr og uføre.

Thorkel.

Å, jeg var lige sæl, om jeg blev efter der. (Sidder på hug og varmer sig.)

Øystejn.

Det skulde du ha sagt, den gang vi drog på dig nede i snefonnerne.

Thorkel.

Jeg bad jer ikke hjælpe mig.

Halvard.

Den mand må ha store sorger, som kan tale så.

Øystejn
(skyndsomt).

Heller end at drage dem til mindes kan du skaffe os lidt at drikke, Halvard, hvis det kan lage sig så for dig.

Halvard.

Jeg skal straks rope.

Øystejn
(for sig).

Rope? (Afsides til Halvard.) Er det Inga, du vil kalde på, tør det kanske ikke være værdt, du nævner hende ved navn.

Halvard
(ligeså til Øystejn).

Jeg skal jo heller ikke nævne mit eget? Er han da farlig?

Øystejn.

Vel ikke, men fredløs mand bør altid vogte sig.

Thorkel
(for sig).

De to har nok snakket sammen en gang før.

Halvard
(til Øystejn).

Sist du var her, stod vi os altid ved at følge dine råd. (Går.)

ANDEN SCENE.

Øystejn. Thorkel.

Øystejn
(sætter sig foran Thorkel).

Nu, hvorledes går det, gamle?

Thorkel.

Å, som det kan gå en gammel elg, når han har siddet fast i sneen.

Øystejn.

Tø dig op igjen ved ilden og et horn øl.

Thorkel.

Da blir jeg søvntung.

Øystejn.

Det skader ikke. Vi har natten for os. (Strækker sig på bænken.)

(Pause.)

Thorkel.

Havde du gåt længe, før du traf mig idag?

Øystejn.

Ikke så længe.

Thorkel.

Du er vel spejder for den flok, som kom søndenfra igår, du?

Øystejn.

Ja!

Thorkel.

Hvor mandstærke er I? Jeg hørte en 400 mand?

Øystejn.

Så omtrent.

Thorkel.

Lad mig se ... da har kong Magnus vel en 1000 mand alt ialt her sydpå nede i dalen.

Øystejn.

Det er ingen liden magt.

Thorkel.

Sverre har neppe samlet så mange nu ... jeg skulde ønske, han lå i nord på den anden side fjældet.

Øystejn.

Ja, hvem ved ...

(Pause.)

Halvard

(udenfor).

Ho ... hoj! Svar mig!

Øystejn.

Nå, hun synes at være afgårde.

Thorkel.

Det er just ikke til sladdersøstrene, hun her skal søge.

Øystejn.

Å nej, på fjældet får en snakke med sig selv.

Thorkel.

Så frygtes ingen eftertale.

Halvard

(udenfor, på en anden kant, roper).

Her er fremmedfolk inde, du får komme ind.

Øystejn

(er blevet var Halvards bue og rejser sig for at ta den ned og betragte den; for sig).

En prægtig bue; den spænder ikke hver mand.

Thorkel

(for sig).

At ville flytte tilfjælds i så ung en alder, hm-hm.

Øystejn

(som før).

Godt at se den mand på sin side i et slag, ilde at se ham på hin.

Thorkel
(til Øystejn).

Det falder mig ind: ræven søger helst under roden, når ulven jager ham.

Øystejn.

Du frygter, Halvard har søgt tilfjælds for en ugjærnings skyld?

Thorkel.

Så omtrent.

Øystejn.

Derom fortæller neppe hans åsyn. (Prøver sværdet; for sig.) Det sværd har været brugt, men for lidet til at hænge.

Thorkel.

Det skulde ikke være galt at bo som han.

Øystejn.

Da måtte en ikke ha synderligt at udrette i verden.

Thorkel.

Ja, hvad skal jeg udrette?

Øystejn.

Tjene din konge.

Thorkel.

Det har jeg gjort længe nok for alt det, jeg har fåt derfor.

TREDJE SCENE.

De forrige. Halvard.

Thorkel
(ser nøje på ham).

Nå?

Halvard
(går uden at ænse ham mod forgrunden).

Øystejn
(efter).

Hvad fejler dig?

Halvard.

Jeg finder ikke den, jeg søger.

Øystejn
(sagte).

Inga?

Halvard.

Hun har lagt ild på her og endnu mere i den anden stue. I fjøset har de to kjør fuldt op at æde, så hun enten må være gåt nylig eller har lagt dygtig til, som om hun vilde bli længe borte.

Øystejn.

Her må være sket en ulykke.

Halvard.

Det tror jeg neppe.

Øystejn.

Du tror? (Går fra ham.)

Halvard.

Det værste.

Thorkel
(for sig selv, søvnig).

Fjældluften er nok ikke så ren, som en snakker om. (Sovner snart ind.)

Halvard.

At hun havde mod til den gjærning. Alle helgener, hvor jeg er bedraget!

Øystejn
(nærmer sig).

Langt herfra til kong Magnus's mænd; dyb sne.

Halvard.

Hvad mener du? (Ser på ham.)

Øystejn.

Den vej går neppe kvindfolk nu.

Halvard
(ser på ham).
Hvor skulde hun ellers være?

Øystejn.
Har hun ærend, som haster?

Halvard.
Kan ikke vide det.

Øystejn
(efter stille at ha set på ham).
Spørg hende.

Halvard.
Spørge hende? (Med et besynderligt smil.) Nej!

Øystejn.
Ah, så vidt er det kommet.
(Pause.)

Halvard
(ligesom pludselig mindes noget, vil gå).

Øystejn.
Du går?

Halvard.
Ind til Alf.

Øystejn.
Så I er blet flere?

Halvard.
Han kom til ifjor vår.

Øystejn
(glad).
Der vokser visselig lykken til!

Halvard
(nærmere).
Men ham kan hun være god til at gå fra? Har jeg da ikke årsag til at tænke, det må være storsager,

den kvinde skal ta vare, som vender ryggen til sit eget barn, endda ingen er hjemme, som kan gi det et øje?

(Går, men ser på Øystejn, som om han ventede svar.)

FJERDE SCENE.

Thorkel. Øystejn.

Øystejn
(alene).

Her får jeg nok lære det med, at skinsyge kan finde to ensomme folk. Nuvel, jeg får gå frem derefter. (Vender sig mod Thorkel.) Den gamle sover alt, stakkar, han har ikke meget at våge for. (Går nærmere mod ham.) Læg dig nu hen i rummet der og sov ordentlig!

Thorkel
(vågner).

Skal du ikke gjøre følge?

Øystejn.

Jeg har i de siste syv til otte år så omtrent vant mig af med ordentlig søvn: jeg våger og sover, når jeg vil.

Thorkel.

Det er såmæn mere, end jeg gjør. (Begynder at gå gispende.) Jeg lurer altså lidt, til du kalder. (Stanser ved udgangen.) Men sig mig først: hvor er du egentlig fra?

Øystejn.

Fra det søndmørske, har jeg sagt.

Thorkel
(nærmere).

Kun det undrer mig, at så vis en mand blot er simpel stridsmand.

Øystejn.

Å, så længe landets mægtige regjerer kongen, har de også selv brug for de beste pladser.

Thorkel

(kommer fremover igjen).

Ja, dér sa' du et sandt ord! Nu på en tid er det blet stor magt hos nogle få her i landet; du skal se, vi tilsist får igjen en flok næskonger som før Harald Haarfagres dage.

Øystejn.

Hm! ... så længe Magnus konge blot husker på at hente lim fra paven i Romaborg, hænger det nok sammen. Men ... blot han ikke glemmer det ... ej heller at ta fagert imod erkebispen, når han kommer tiltings med et væbnet følge på 100 mand! blot han og hans store husker på at rejse sig, knæle og kysse bispens kjortelflig, at svare ham halvparten af al skat i landet ... så hænger det nok sammen — en stund!

Thorkel.

Ja, det kan ofte harme en brav nordmand at se, hvorledes præsterne og paven forvalter kong Haralds gamle rige. Men med alt det er dog Magnus konge en vennesæl konge ... God nat så længe, krigsfælle!

FEMTE SCENE.

Øystejn

(alene).

Slig er de fleste: vanen er egentlig deres herre, og hverken Sverre eller Magnus ... den vennesæle konge ... hm! ja der er det! han gjør hverken godt eller ondt! han skjænker sin mjød for dem, og de til gjengjæld deres blod for ham ... Konge! den være konge, som har noget, han vil være konge for. Harald var konge, ti han samlede riget, ... Haakon Adalstejnsfostre var konge, ... han byggede det med lov, ...

begge Olav'er var konger, ... de kristnede det; Magnus den gode var også konge, ti han friede det af fremmed åg ...Gud så det, og han hjalp dem. (Ser op mod himlen med foldede hænder.) Herre!

SJETTE SCENE.

Øystejn. Halvard.

Halvard.

Jeg forstyrrer dig?

Øystejn
(rask op).

Langtfra ... nu har jeg lagt den gamle ind i rummet der.

Halvard.

Det er netop, hvad jeg helst vilde. Ser du, mens jeg sad over barnet derinde, faldt der en underlig frygt på mig; hvor hun så kan være, er det farligt for hende. Natten er mørk, vejen tilføget; udyr kan også fare.

Øystejn.

Du mener, vi skal se nedover.

Halvard.

Og det så snart som muligt. (Tar på sig.) Det kom mig så lejt for. Jesus Maria, om der var stødt hende noget til!

Øystejn.

Har hun mod til det, har hun også magt til det. Hvad vil du sætte på, at hun alt er der? (Løfter på lågen og ser ud.) Hellige kong Olav, der er hun!

Halvard.

Kommer sydfra ... ikke sandt?

Øystejn
(nølende).

Jo, det er sandt.

Halvard.

Hvad? Ser du mere? (Vil se.)

Øystejn

(smækker lågen til).

Nej! (For sig.) Men hvad skal dette sige; så vidt jeg kan se i måneskinnet, et væbnet følge på 10 til 12 mand; hun kommer sydfra ... det må være af Magnus's mænd.

Halvard.

Du er så urolig. (Vil se i lågen.)

Øystejn

(rask).

Hører du! Nu sætter hun alt sine ski fra sig i svalen.

Halvard

(går hurtig op mod forgrunden og hænger fra sig).

Øystejn

(ser ud).

Følget gjør en stor omvej ... går til fjøset. (Lukker.) Lad os se på dette.

SYVENDE SCENE.

De forrige. Inga (vel indpakket).

Inga

(med et svagt skrig, da hun ser Halvard).

Alt kommen? (Ser sig om; for sig.) Ikke flere? (Forfærdet.) Ingen Birkebejnere? (Ser Øystejn.) Jo, der! Hvad? Øystejn! Magnus's mand!

Øystejn

(tar hende i hånd).

Tak for sist, Inga!

Inga
(mekanisk).

Tak for sist! (Afsides.) Så har jeg taget frygtelig fejl. (Nærmer sig bange Halvard.) God kvæld.

Halvard
(svarer ikke).

Inga.

God kvæld, siger jeg.

Halvard.

God kvæld.

Inga.

Du kom tidlig hjem, Halvard.

Halvard.

Tidligere, end du havde ventet?

Inga.

Kjær mand kommer aldrig tidsnok.

Halvard
(ser på hende, men vender sig bort).

Inga
(med et skridt imod ham).

Halvard!

Halvard
(vender sig næsten stræng).

Inga
(for sig).

Jesus Maria! hvilken mine! (Højt.) Sover Alf?

Halvard.

Det må vel moderen best vide.

Inga.

Jeg kommer udefra, som du ser.

Halvard.

Ja, jeg ser det.

Inga.

Ej rettere end jeg skjønner, så mener du, at moderen skal være sit barns trælkvinde. Du har din gang lige frit den halve dag, men jeg skal være bundet fast til vuggen. Det er så folksomt her på fjældet, at det blev et herligt liv.

Halvard.

Inga!

Inga
(for sig).

Hellige Olav! hvad var det også, jeg sa'? Jeg må tale til ham igjen ... men jeg finder ikke ord ... jeg ... (Til Øystejn.) Sig noget, du!

Øystejn
(tier).

Inga.

Han også! (Ser på dem begge; går.)

Halvard
(ivejen for hende).

Nej, er det trællepligt at passe vort barn, så skal jeg nok røgte den. (Vil gå.)

Inga
(smertelig).

Halvard!

Halvard
(stanser).

Inga.

Halvard!

Halvard
(med et skridt mod hende).

Hvad var det, du vilde sige?

Inga.

Sige! jeg vilde sige ...

Halvard
(blidt).

Tal kun, Inga, du ser, jeg hører.

Inga
(for sig).

Tale! ... Ja, gud, kunde jeg blot det! (Højt.) Har du da intet at sige mig!

Halvard.

Jo ... så meget ... at sol stod op, før jeg blev halvfærdig.

Inga
(koldt).

Så meget ... da er det best, vi opsætter det, så længe vi kan.

Halvard.

Når mener du?

Inga.

Å, det blir ej længe til; snart taler det nok af sig selv.

Halvard.

Det har du sørget for.

Inga.

Jeg ikke ... men du!

Halvard.

Jeg?

Inga.

Ja, du!

Halvard.

Godt, Inga, godt! så jeg ... nu ... nu ... godt ... så jeg har det?

Inga.

Ja, le du kun, jeg ved nok, hvor det gråter ... jeg!

Halvard.

Ja, det ved jeg med.

Inga.

Nu vel, så tal da, menneske; tal!

Halvard.

Nej, ... jeg har en gang talt et ord for meget.

Inga.

Du? Jeg lysted nok at vide, hvor det var.

Halvard.

Det var den gang, jeg bad dig følge mig herhid; det ord kommer jeg nok hel lystelig til at angre. (Går.)

OTTENDE SCENE.

Øystejn. Inga.

Inga.

Se så! Nu er vi længer fra hinanden end nogensinde før! Nu er der ikke en ulvinde, der hun trasker sulten om i sneen, som jeg ikke kunde bytte med. Stå mig nu bi, du hellige Sunniva; ti nu er Inga ulykkelig! (Kaster sig ned på bænken.)

Øystejn

(træder til).

Sådan var det ikke, jeg tænkte at se dig igjen.

Inga.

Gå med dig! Du er netop ophavsmanden; du la' igjen ordet, du, der blev det øgleværk, som krøb om her, styrred husfreden og stak ham de onde råd i sinde.

Øystejn

(tørt).

Du kan ligeså godt sige noget, der er mening i.

Inga.

Sandheden får hjælpe sig med den mening, som er i den, og det er sandheden, at siden du lod ord

falde om, hvad hæder han kunde vinde ved at ta sag i kongestridighederne, har hans hu vendt sig bort fra mig og barnet til den niding, den ulyksalige Sverre præst.

Øystejn.

Niding.

Inga.

Ja, niding sa' jeg: har han ikke brændt min fars gård? har han ikke fældet Erling jarl og landets gjæveste mænd med ham, både Sigurd Nikolausson, Jon af Randaberg, Ivar Hjorte, Ejnar Litle, Botolf af fjordene og mange flere? Å, det gråter i hver en vrå hele landet rundt, siden han slap sin munkehætte ud over det, fuld af et mylder af djævelskab og fordærvelse. Nu behøver ikke landet varder mer for at lyse, hvor fienden bryder sig vej; nej! hele landet står i bål fra Trondhjem til Tunsberg, og skib og gårde, landets høvdinger og bønder og kongens slægtninger og frænder, — ja, kongens egen far er veden, som han kaster på, og altsammen brænder, men gir et forfærdelsens gjenskin ud over landet! (Nærmer sig Øystejn.) Og ham skal Halvard spænde sin bue for? Nej! før skal buen knuses, trampes på, smies op i fliser, så små, så ganske små, ... og før skal ...

Øystejn
(afbrydende).

Også Halvard?

Inga
(forfærdet).

Hvad siger du?

Øystejn.

Inga! Inga! står du ifærd med at gjøre ham ulykkelig?

Inga
(som før).

Jeg?

Øystejn.

Skjænd ej på Sverre: det er dig selv, du mener. Du forfærdes over, hvad du selv har gjort.

Inga
(mekanisk).

Hvad har jeg da gjort?

Øystejn.

Det vil snart vise sig.

Inga.

Nu vel, siden du ved det, så hjælp mig, hjælp mig, siger jeg.

Øystejn.

Hvad har jeg med at hjælpe dig?

Inga.

Hvad du har med det? Det har jeg sagt dig én gang og kan sige dig det den anden, hvis du har glemt det. Du har båret ufreden ind i huset, og jeg ved ingen, som det sømmer sig bedre at bære den ud igjen. Halvard var ej altid slig som nu.

Øystejn.

Det ved jeg også fra ifjor, at I har havt gode tider her på fjældet.

Inga.

Å! end vore kvældstunder omkring åren her; de kommer aldrig mer igjen! Ti du trådte herind en morgen.

Øystejn.

Jeg for på spejderi for Magnus konge.

Inga.

Som du sa'.

Øystejn.

Herfra kunde to dalstrøg overskues og meget land.

Inga.

Ja desværre.

Øystejn.

Og I modtog mig vel; megen fortrolighed viste I mig, og den skal ikke bekomme eder ilde.

Inga.

Men du bragte tidende om de siste ufredsår ... å! jeg synes endnu, jeg ser ham sidde der ved åren og høre på dig. Der var mere ord i det end i alt det, du sa': det var ord, som jeg forstod. Hans tanker gik nok ikke længer omkring mig da ... nej, de for så langt, så langt, og øjet lyste bortover efter dem. Du umenneske! du så, hvor jeg led, og endda kunde du være god til at sidde og kogle ham bort fra mig.

Øystejn.

Ikke så ublid, Inga. Sig du mig rolig, hvad der hændte, da jeg var rejst.

Inga

(efter at ha samlet sig).

Alf blev født; så længe var han rolig, men snart drog det ind på ham igjen, alt det, du havde sagt: han gjorde længere og længere vej om dagen, blev også mere stille om kvælden, han kunde slippe sit arbejde, just som han havde taget fat derpå, og glemme sig bort lange stunder. Å, han behøvede heller ikke at tale; han var kjed af os, han længtes ned til Sverre. (Betydningsfuldt.) Men jeg hørte, at Sverres folk havde brændt min fars gård.

Øystejn.

Sligt hænder ofte på sjøen, sa' kobben, han blev skudt i øjet.

Inga.

Ja, dine fædre er ikke blet født i den stue; — heller ikke Halvards. — Da blev jeg til gagns vred på ham; han kunde endnu tænke på Sverre! Den stakkars far, som han ikke havde hjærte for, begyndte jeg at længes efter ...... kan du undres derover? Det

måtte være øde og stuslegt for den gamle nu, uden hus og barn, som han var, og jeg havde ikke været ham nogen god datter.

Øystejn.

Men Halvard forstod, hvad du tænkte, — og blev taus.

Inga.

Han trodde, jeg længtes til faderen, fordi jeg ikke længer elskede manden! ... Gode gud! efter alt det, jeg har gjort for ham! ... Og jeg ... jeg blev også taus.

Øystejn.

Hvorledes kom du efter, hvad han tænkte?

Inga.

Han begyndte at kvæde.

Øystejn.

At kvæde?

Inga.

Hvad han var for god til at sige mig, det sa' han sine kvæder. Mens han gjorde på sin nye bue, sad han i sommervarmen henne ved brønden; men jeg, som var glad, bare jeg så ham, jeg gik efter ham fra barnet og satte mig bag enerbuskene der. Da hørte jeg ham synge — gode gud! jeg glemmer det aldrig! — »Det er tungt for gjæv mands søn, når sværde mødes, at sidde ved taus kvindes side og høre hendes rok surre; det er tungt at lægge stræng på buen til haren og den kaglende rype, når hærskrig lokker ifra dalen, bytte vindes, og magt deles, men tungere endnu at miste den beste del i huset og freden i sit eget hjærte.«

Øystejn.

Det gjorde ikke godt.

Inga.

Nej, det gjorde ikke godt.

(Pause.)

Øystejn.

Dine tanker blev snart rådsvangre, kan jeg tro?

Inga.

Ak ja, men hellige Olav! hvorfor var her ikke et menneske, et eneste ét, som kunde gå imellem ham og mig! Hvor mange gange, når han var inde, satte jeg ikke Alf på skjødet, vendte hans lille ansigt imod ham, at det kunde tale for mig; men nej! han forstod det ikke ... og dog strakte han hænderne imod ham og ropte: far! ... som jeg havde lært ham; men nej, han forstod det ikke.

(Pause.)

Jeg prøvde på at la' ting tale for mig! Jeg gjorde en trøje til ham, så godt jeg kunde, og gjemte den til årsdagen efter vort komme hid. Ti jeg holdt regning med det. Jeg la' den på hans plads ved bordet; han blev underlig tilmode, da han så den. Ingen af os var god til at spise noget, men heller ikke til at tale. Gråden kom over mig, og jeg måtte vende mig; da lå der lige bag mig to nye, varme dragter, én til mig og én til Alf; han havde også holdt regning med dagen; han havde også villet få noget til at tale for sig. Jeg vendte mig om, han gråt, — og da kastede jeg mig om halsen på ham, og vi gråt begge så længe og bitterlig, at Alf også tog på at gråte. Men ingen af os kunde spørge: Skal vi være her længere? hvorhen skal vi ta? Ingen af os turde høre svaret; han rev sig fra mig, tog buen, gik ud og kom ikke igjen før den anden morgen.

(Pause, hvori hun sætter sig.)

Øystejn.

Der kommer Halvard.

Inga

(rejser sig).

NIENDE SCENE.

De forrige. Halvard.

Halvard.

Jeg finder ikke mælken ... Alf er vågnet og er urolig.

Inga
(vil gå).

Jeg skal ...

Halvard.

Nej, nej, bliv du ... jeg skal nok passe barnet, jeg. (Idet han søger.) Du har vistnok meget andet at ta vare, du.

Inga.

Hvad mener du?

Halvard.

Mener? Jeg mener, du har vel meget at tale om. Det er jo sjældent, her kommer folk, som du kan tale med.

Inga.

Ja, det er sandt.

Halvard
(studser).

Ja, det er jo sandt. (Leder atter.)

Inga.

Hvad leder du efter?

Halvard.

Jeg sa' dig, at jeg leder efter mælken.

Inga.

Ringen står på den øverste hylden i den anden stue; hvis du har ledt, så har du ofte gåt forbi den.

Halvard.

Det kan gjærne være hændt. Jeg har slig en værk i hodet, at jeg stundom ikke ser alt.

Inga.

Nej, du ser ikke alt.

Halvard.

Og dog somme tider altfor meget. (Går, men idet han er ved udgangen, kommer han til at støde til et skjold, så det falder klirrende om, med forsiden op; han ser ned på det.)

Inga.

Hvad? min fars skjold?

Halvard.

Din fars?

Øystejn
(rask).

Nej, det er mit.

Inga
(henimod det.)

Og dog ... det er så ligt. (Tar det op og betragter det.) Det er, som jeg ofte har leget med det ... korset der ... det slidte skind om håndtaget ... det er også lige tungt ... end om nu fars hånd havde rørt ved det!

Halvard
(som den hele tid iagttager hende, til Øystejn).

Hører du? Ser du?

Inga
(sænker skjoldet).

Ak, jeg står atter i den store stue på Lejre. Far? (Stirrer på det, falder i tanker.)

Halvard.

Det vises nok, hvor hendes tanker færdes. (Går.)

TIENDE SCENE.

Inga. Øystejn.

Inga
(ser op og slipper skjoldet).

Jeg har ondt ... å, så ondt ... (Med udbrud.) Men heller end at leve så ... heller end at ingen skal få

ord for sig ... og dog, hvad står jeg ifærd med at gjøre?

Øystejn

(til hende).

Hvis her skal hjælpes, så skal jeg hjælpe. Skynd dig at sige mig: hine mænd, som du nys bragte tilhuse, var vel Magnus's mænd? Hvad tænkte du, Inga?

Inga

(pludselig heftig).

Hvad jeg tænkte? Sverre og hans mænd ligger alt dernede, og Halvard vil drage med derned; han vil følge kong Sverre! Han satte jo, straks han så dem, på ski nedover bakkerne for at lede deres spejdere frem. Men da jog jeg afsted på den anden kant til kong Magnus's mænd; ti før skal både Halvard og hans følge tages til fange heroppe, end vi skal skilles! (Stolt.) Skjønner du det?

Øystejn.

Men han bragte jo ingen med til kong Sverre. Han vil jo heller ikke rejse; her er jo ingen Birkebejnere.

Inga.

Det ved hverken du eller jeg; ti han er kjed af os. Men hvad jeg ved, det er, at kong Magnus's mænd er kommet for tidlig, og at alt kan opdages. Derfor skaf dem bort igjen, hører du! Å, så han dem, blev her aldrig en glad dag mer i huset; Halvard vilde aldrig forstå, at det blot var for at få ham og far forligt, ... han forstår ingen ting, ... han forstår ikke engang, at han tar livet af mig. (Sætter sig.)

Øystejn

(fatter hendes hånd).

Vær ved godt mod, Inga. Om det så var den forbandede Sverre præst selv, skulde han neppe ha bedre råd end det, jeg nu byder. Bring mig en af mændene!

Inga
(mekanisk).

Ja.

Øystejn.

Bær så mjød ud til de andre og bed dem være rolige.

Inga
(gående ud).

Ja. — Hellige Olav! lad mig ikke oftere gå så tunge veje som den, jeg går idag.

ELLEVTE SCENE.

Øystejn
(alene).

Den lidenskab, den lidenskab, den render sig fast som Absalons hår ... Det var andre sjæletræk, jeg nu så ind i, end de, jeg har stirret på i nogle år ... Jeg har en følelse over mig, som havde jeg været i kirken ... hustru og børn, hus og fred ... (Koldt.) Ved middagstid skal slaget stå ... vi får se til at bli færdige her.

TOLVTE SCENE.

Øystejn. Ejndride.

Ejndride.

Guds fred i huset! Er du Halvard Gjæla?

Øystejn.

Ikke det heller ... du får se til, at du kan sidde ned.

Ejndride.

Tak, det var vel fornødent; vi har gåt en lang vej, skal jeg tro.

Øystejn.

Et slemt vejr nu om dagene.

E j n d r i d e.

Ja, rigtig et slemt vejr; snefok og al slags ilt, men en får vel tro, han snart letter på sig, ved jeg.

Ø y s t e j n.

En tør tro det, ja. Det er blet uvejrstider både inde og ude nu i landet på en stund.

E j n d r i d e.

Ja, det var nok så. Vorherre ved, hvad ende det skal ta.

Ø y s t e j n.

Det ser ikke godt ud.

E j n d r i d e.

Nej, du kan sige det. Så længe den djævels Sverre præst får leve, så ...

Ø y s t e j n.

Han blev da også til i en usæl stund.

E j n d r i d e.

Ja, det var nok så. Gud bevare både folk og ejendom, siger jeg. Det er tungt for småfolk, når de store strides.

Ø y s t e j n.

Jeg undrer mig på, jeg, om ikke du også er ude paa slig en færd.

E j n d r i d e.

(undvigende).

Å, det kan nok være så ymse med det. Hvad er d u for en kar, om jeg tør?

Ø y s t e j n.

Tar jeg ikke fejl, så tjener vi samme mand. Jeg er Magnus konges mand på spejderi her nordpå, som du ser.

E j n d r i d e.

Så du tjener den mand? Ja, det er en velsignet herre.

Øystejn.

En vennesæl konge.

Ejndride.

En vennesæl konge. Ja, det var nok så! Nej, det var den kjærringen da, som førte os herop; hun hilste fra Halvard Gjæla.

Øystejn.

Fra Halvard Gjæla?

Ejndride.

Fra Halvard selv; ja, han vil nok lægge sig ind hos Magnus konge igjen for ad den vej at få fred med svigerfaderen sin, kan jeg skjønne. Og dertil vilde han vel bruge en eller anden storbedrift, da.

Øystejn.

Hvad skulde det være?

Ejndride.

Han skulde ha lokket hidop nogle Birkebejnere: den ene af dem kunde endda være en høvding, sa' hun, og dem skulde vi ta som godt bytte, skjønner du.

Øystejn.

Sådan. Se, se! en snild plan. Der er flere af jer.

Ejndride.

Vi kan være en 12—13 stykker.

Øystejn.

Kun skade, at Birkebejnerne ikke er kommet.

Ejndride.

Jeg hører det; men de kommer vel.

Øystejn.

Jamæn kan det være uvist.

Ejndride.

Det var som djævelen.

Øystejn.

Du synes vel, vejen er for lang til at gå forgjæves?

Ejndride.

I mørke og snekave; ja, det var nok så. (Med betydning.) Jeg er bange for, de andre vil tykkes lidet godt om denne færd.

Øystejn.

Og krigsfolket i bygden med. Der vil vanke mange spotteord. Jeg ved nok, hvad han Ejnar Vejten vil ha at sige.

Ejndride.

En slig spottefugl, jo! han råker nok på det.

Øystejn.

Tretten mand rejste tilfjælds for at fange hoste, vil han sige; den var der også god råd på i dalene.

Ejndride.

Jagu tør han nok sige det. Nej ... jo mere jeg tænker på dette, jo harmere blir jeg både på kjærringen og han Halvard.

Øystejn.

Og desuden løsepengene, som I kunde få for fangerne, dem går I også glip af.

Ejndride
(end mere opægget).

End løsepengene, ja vist gjør vi så, ja! Jeg frygter for, han Halvard vil få angre dette!

Øystejn.

At dræbe ham vilde lidet både jer ... nej! om I så til at bøde det?

Ejndride.

Hvorledes?

Øystejn.

Jeg har et råd, hvis du har tid til at høre på det.

Ejndride.

Nu da?

Øystejn.

Om I selv gjorde, hvad Halvard skulde ha gjort: lokke nogle fornemme Birkebejnere herhid.

Ejndride.

Jeg skjønner ikke rigtig.

Øystejn.

Midlet har jeg hos mig. Du tar ned til Sverres lejr og spør efter Gudlaug stallare; her er en ring, som du kan gi ham, og den vil føre alle i snaren.

Ejndride.

Men den ring ...

Øystejn.

Er ikke min ... lad den stå sin prøve ... Jeg har været ude en uvejrsnat før, jeg, skjønner du.

Ejndride.

Ja, det så jeg pinedød straks, at du ikke holder i din mors kjole.

Øystejn.

Så ber du ham da fra den, som ejer ringen, om straks og skyndsomst at følge dig med ti mand ... du skal se, han følger, og så er kanske vejen ikke gåt forgjæves for eder.

Ejndride.

Aldrig havde jeg tænkt at finde slig snild en plan så højt tilfjælds ... Men ...

Øystejn.

Sverre er ikke så langt borte, som du tror. Stig nedover et lidet stykke i lige linje, og du vil se ilden fra hans lejr.

E j n d r i d e.

Så nær, den djævel! Det skulde vore høvdinger vidst!

Ø y s t e j n.

Det bud kan du selv bringe dem, før dagen rinder, og når du fører Gudlaug stallare med som fange, så tænker jeg, nogen og hver vil sige, at du bringer både fager tidende og god sending fra fjældet.

E j n d r i d e.

Snildere råd har jeg aldrig hørt! ... men alligevel ... ti mand sa' du? ... jeg tænker, det blir noget for —

Ø y s t e j n.

For mange mener du ...

E j n d r i d e.

Jeg synes det, ja, særlig når Gudlaug er med, og for resten så er det rigtigt, som du siger, at fare varlig frem, og særlig da Gudlaug ...

Ø y s t e j n.

Så er nu jeg her.

E j n d r i d e.

Vist nok, og du er såre våbendjærv, det ser jeg nok, men alligevel ... når en skal fare varlig frem, og Gudlaug selv er med ...

Ø y s t e j n.

Du glemmer Halvards bue. Han var den beste bueskytter vestenfjælds, som kanske du selv ved, og knap findes hans mage nordenfjælds.

E j n d r i d e.

Så er rigtignok Halvard med ... ja ...

Ø y s t e j n.

Før Birkebejnerne er kommet nær huset, har han fældet mindst tre.

Ejndride.

Er han så sikker?

Øystejn.

Han fejler intet skud.

Ejndride.

Han fejler intet skud?

Øystejn.

Fuglen skyder han i luften, haren i spranget: mindst tre, siger jeg, kanske fire til fem fælder han, før de kan se huset engang.

Ejndride.

Det var som djævelen! Ja, da kan det vel ingen fare ha.

Øystejn

(ler).

Det værste kunde være, han dræbte altfor mange for jer.

Ejndride

(ler også).

Nu vel, så står jeg på ski nedover, og jeg skal ikke gjøre lang vej, det er sikkert.

Øystejn.

Nu, lad mig se, du skynder dig.

Ejndride.

Ja, det skal være sikkert, det! Så får du leve vel så længe da.

Øystejn.

Dig det samme og lykke på rejsen.

Ejndride.

Tak ... he! he! he! jamæn må jeg le, så snildt det var.

Øystejn.

Se nu til, du kan få et glimt af Sverre præst med det samme.

Ejndride.

Er det ikke akkurat det, jeg står og tænker på. Jeg kan rigtignok ikke nægte, at jeg har lyst til at se ham ... der er ikke noget galt i at se ham, ved jeg?

Øystejn.

De siger rigtignok, han er besat af djævelen.

Ejndride
(hemmelighedsfuld).

Tal aldrig om det, far! Mit søskenbarn har set ham sist i slaget på Ilevoldene ... han skal ha et par øjne, far ... brrr!

Øystejn.

Så? Men nu tænker jeg, du tar nedover til dem?

Ejndride.

Ja, farvel.

(Vil gå.)

TRETTENDE SCENE.

De forrige. Inga.

Inga
(stanser Ejndride i døren).

Hvor skal du hen?

Ejndride
(i døren).

Til Sverre!

Inga.

Til Sverre! (Til Øystejn.) Hvad råd har du nu givet?

Ejndride.

Det beste, jeg i mine levedage har hørt; afvejen for rejsende mand!

(Går.)

FJORTENDE SCENE.

Inga. Øystejn.

Inga.

Jeg har ofte tænkt, om du også kunde være Magnus's mand.

Øystejn.

Det vil vise sig.

Inga.

Men hvem du end er, står det i min magt at lønne dig, så skal jeg det.

Øystejn.

Det synes dog, at du først bør vide, hvad der er gjort.

Inga.

Alt nok ... når deres mål er bøjet bort.

Øystejn.

Har du beværtet dem?

Inga.

Ja ... men jeg er bange for, at det råd var det mindst kløgtige; de støjer alt så meget, at Halvard snart kan høre dem.

Øystejn.

Å, det har ingen fare.

Inga.

Du er i godt lune, som det lader.

Øystejn.

Giv mig din hånd.

Inga.

Hvortil? (Gir ham den.)

Øystejn.

En fager hånd.

Inga.

Anderledes så den engang ud.

Øystejn.

I den står din lod skrevet.

Inga.

Du er en spåmand, kan hænde?

Øystejn.

Det ikke ... men det bæres mig så underlig for ...

Inga.

Sig mig ... hvad ser du?

Øystejn.

Jeg ser ...

Inga.

Sig det ... det er så stængt for mig til alle sider; du ved ej, hvor jeg længes efter lys.

Øystejn.

Dine to ønsker skal gå i opfyldelse.

Inga.

Jeg skal prøve dig: hvilke er de?

Øystejn.

At bli forligt med din far og din husbond og få dem selv forligt.

Inga.

Å, det kunde du vide før; men lige meget ... når?

Øystejn.

Endnu før døgnet er ude.

Inga.

Ak, jeg vidste nok, du blot skuffede mig.

Øystejn.

Jeg ser mer.

Inga.

Sig kun!

Øystejn.

Før døgnet er ude, er både du og lille Alf og din mand på vejen herfra!

Inga.

Å, var det sandt!

Øystejn.

Og du kommer til en kongsgård.

Inga
(rask).

Det er ikke Sverres.

Øystejn
(slipper hånden).

Hvem ved? Jeg har spåd.

Inga.

Ak nej, jeg har ingen lid til dig. Jeg står endnu her i fjældtågen og stirrer, men ser ikke håndsbredden for mig, og tungt lægger den sig over sindet ... og ... gid jeg var død!

Øystejn.

Du er et barn, Inga, det mener du ikke.

Inga.

Jo, det mener jeg; så forstod først Halvard mig rigtig; så klagede lille Alf og far og allesammen, ... og jeg var lykkelig.

Øystejn.

Blot en liden solstribe, og al din sorg er dugg, som dufter væk ... Tro mig! den sorg, som klager, den har stakket liv, ... det åbne sår er snart lægt.

Inga.

Ak nej! ... jeg ser ikke udgang på den.

Øystejn.

Så liden skræmsel er det med din sorg, at den endog lokker som en liden hvidklædt pige den, som har det værre.

Inga.
(deltagende).

Har du det værre da?

Øystejn.

Jeg ikke; nej, det er andre, som jeg tænker på.

Inga.

Andre? Du falder i tanker.

Øystejn.

Ja, bleg, men blid ... lokker den.

Inga.

Du talte om andre ... Hvem mener du?

Øystejn
(halvt til hende, siden ganske for sig selv).

Der kan være dem, som er sat over meget folk, hvis hoved og støtte de er. De må lukke vel til over sorgen, selv om den gnager sig ind under hjærteroden, ... ja ... mens det slider og river som værst, må de lægge smil over deres åsyn og skjæmtsord på læben; ti de skal gi mod til alle, selv om de intet har. Der kan være høvdinger, som bærer på en tung skat af gode råd for sit land, men møder misforstand og kjøber sig den ret at gjøre godt for mange mænds drab. Med sandhed kan så forfærdelige ting siges om dem, som at de øder den syges hjærteblod, som de tænkte at gi helse. Jeg kjender slig en høvding, jeg, som vilde være sit lands velsignelse, men blir dets forbandelse. Han ræddes over sin egen vanskjæbne og vilde flygte for alle de fortrukne lig, som stirrer på ham fra landsgrænse og til landsgrænse, — flygte som en banlyst fra sit eget arverige ... var der ikke dem, som holdt sig fast i kappen! Så føres han da som af en ubøjelig skjæbne fra blodvold til blodvold, fra brand til brand, over rygende lig og grushobe, og skrig og jammer følger ham, og hele helvede er løst

omkring ham, og de siger, djævelen går ved siden af ham, ja, somme siger, at han selv er djævelen! ... Jeg ved ... ja ... jeg ved, at mens de slagter hinanden som kvæg, er han ikke god til at lægge hånd på en eneste mand for ikke at øge sin egen ulykke. Og messen sjunges før slaget, og messen efter, og han soner og læger, han gjør vel og mildner, han gir fred til alle dem, som ber, men der er en, han senest kan gi fred, og det er sig selv. Men jeg ved også én, jeg, som holder ud trods al helvedes kvide og bider sig i skjægget og svælger smerten, sender spot og skjæmt til alle sider og står på sine egne blodvolde og holder lystige ligtaler og ler des bedre, jo flere der falder, og rejser sig i rådet med værdighed i lader og ro i talen; ti jeg kjender én, jeg ... ja, jeg kjender ham, som er så sjælestærk, at han kan holde ud så længe, at både gud og mennesker tilsist skal se: det var dog det gode, han vilde!

Inga
(som er veget langt fra ham).

Fromme Sunniva!

Øystejn.

Jeg talte over mig. Ser du, det er på den tid af døgnet ...

Inga.

Sig mig, det var dog vel aldrig Sverre, du mente?

Øystejn.

Sverre? Han lever så meget for sig selv trods de hundre omkring ham, at endnu er der vel neppe mange, som ved, hvad han tænker eller føler.

Inga.

Å, det var, som om en sneskred styrtede ud over mig. Jeg kjender neppe længer min egen sorg.

(Man hører sang.)

Øystejn.

Hvad er det?

(Sang. Pause.)

Inga.

Å, det er mjøden; jeg sa' det nok, det råd var dårligt; Halvard blir dem var.

FEMTENDE SCENE.

De forrige. Halvard.

Halvard.

Hvad er dette for en ufred? Er her folk kommet til fjældet?

Øystejn

(mod forgrunden).

Så for en ulykke; det går vel hastig frem.

Inga.

Stå os nu bi, alle helgener!

Aslak

(taler ind).

Mere mjød, mens vi venter! (Vil ind.)

Halvard.

Hvem er du? Hvad skal dette sige? Ud! Lad mig høre! (Støder ham ud.)

SEKSTENDE SCENE.

Inga. Øystejn.

Inga.

Han finder dem og hører dem; tanker stiger op deraf, som støder mig ud af huset.

Øystejn.

Og du, som nylig havde sådant mod.

Inga.

Jeg vil ta Alf ind til hjælp, hvis det blot ikke er synd. Jeg vil gå ud til Halvard selv og tale til ham, — men han vil vist ikke høre mig. — Fremmede mand, du har et godt hjærte, jeg så det nys; sig ham nu, du, hvad du ved om mig; ti det er på høje tid!

Øystejn.

Rolig, barn; tag heller et par timers kamp end et par års lidelse.

SYTTENDE SCENE.

De forrige. Halvard (med blottet sværd).

Øystejn.

Blev du ham kvit?

Halvard

(mørk).

Dette er hans eget sværd.

Øystejn.

Og manden?

Halvard.

Kom nok til skade her udenfor.

Øystejn.

Det var ilde gjort.

Halvard

(til Inga).

Han var så fuld af ondt, at han sa', du havde lovet kong Magnus's mænd fra mig ... (Forsøger at le.) ... det var også for frækt ... lovet dem fra mig, at de her skulde finde en Birkebejnerhøvding med hans folk som godt bytte ... Sligt tør ingen mand sige dig ustraffet på ... Det var hans siste ord.

Inga

(for sig).

Gud!

Halvard.

At du skulde ville gjøre mig til en forræder ... min værste fiende kunde neppe tænke det ud ... Men som sagt ... han døde af det.

Inga

(for sig).

Hellige Olav! det har jeg fortjent!

Halvard.

Du, Inga, gjøre mig til en forræder ... og det mod Sverres mænd; men vær rolig, han lyver aldrig mere.

Inga

(ømt, næsten knælende).

Halvard!

Halvard.

Nej, nej, forsvar dig ikke ... jeg tror dig ... jeg har jo dræbt ham for det ... ser du ... sværdet er endnu vådt ... (Kaster det.) Jeg ved nok, du aldrig kunde gjøre sligt, du ... som elsker mig.

(Øystejn går ud i rummet, hvor Thorkel sover. — Der høres en støj udenfor, som lidt efter lidt blir stærkere.)

Inga

(nærmere ved ham, på knæ).

Halvard! Halvard! hør mig!

Halvard.

Nej, har jeg sagt, det behøves ikke ... Det er sandt, det behøves ikke.

Inga.

Ved den hellige Olav og den fromme Sunniva, ved alt ...

Halvard

(stærkt).

Sværg ikke!

F l e r e s t e m m e r
(udenfor).

Dræbt! Er han dræbt? Dræbt!

H a l v a r d
(væbner sig).

I n g a.

Å, kunde også jeg kjæmpe!

E n s t e m m e
(udenfor).

Inde i huset! Inde i huset! (Trænger på.)

H a l v a r d
(slår skådden for).

Her slipper ingen ind.

S t e m m e r
(udenfor).

Op med døren!

(Støj.)

H a l v a r d.

Vogt jer, godtfolk! (For sig.) Dog, hvorfor ikke? (Vil slå skådden fra.) Nu vel!

I n g a
(springer til).

Nej, nej, nej!

H a l v a r d
(stanser).

Og du hindrer mig? Hvad tror du, jeg har at leve for?

I n g a.

Vil du dø, så tag mig med.

H a l v a r d
(springer tilbage).

Hvad siger du?

Inga.

Tag mig med; jeg er tifold ulykkeligere end du.

Halvard

(står, som om han tvilede).

Inga.

Å, Halvard, prøv det, og du skal se.

Halvard.

Nej, nej, jeg kan ikke høre rigtig.

ATTENDE SCENE.

Inga. Halvard. Øystejn. Thorkel.

Inga.

Far! Far! Himmel, er du der?

Thorkel.

Inga, mit barn! (De omfavner hinanden.)

Halvard.

Hvad? Hendes far?

Øystejn.

Ja, det er Thorkel Lejre; jeg vidste, at du aldrig havde set ham.

Halvard.

Nu forstår jeg. Nej, — nu forstår jeg ingenting!

Inga.

Å, så kom du da i rette tid, far min!

Thorkel.

Tak være Herren, at jeg fandt dig. Jeg skjønte, at du måtte være tilfjælds etsteds, og hvor der har været fjælde at spejde, der har jeg også været på spejderi; å gud! barn, hvad ondt du har gjort mig ... Nu vil jeg aldrig mere slippe dig fra mig.

Inga.

Og jeg går aldrig, aldrig mere fra dig.

Halvard.

Ha, der fløj pilen fra buen.

Inga
(på knæ).

Kan du tilgive mig?

Thorkel.

Ja, mit barn, du ved ikke, hvor jeg har savnet dig. Men du ser så ulykkelig ud ... du har grædt ... dit hår er i urede ... (Glatter det ud.) Hvad fattes dig, mit barn? ... Jeg forstår ... den niding! hans navn skal være urørt.

Inga
(rejser sig).

Far! Far!

Halvard
(træder frem).

Her er han! Halvard Gjæla heder han.

Thorkel.

Min hjælpesmand fra iaftes; det var næsten for god gjærning for så slet en kar.

Halvard.

Du tykkes?

Thorkel.

Men så vilde vel vorherre det, at jeg kunde redde mit barn ud af din vold.

(3 slag på døren.)

En stærk stemme
(udenfor).

Nu har vi overlagt det; såfremt du ikke lukker op, brænder vi hytten af.

Halvard
(samler sig).

Ja, jeg skal lukke op.

Øystejn
(stiller sig for døren og holder ham tilbage).

Halvard.
Væk med dig, niding! Dig var det, som førte ham hid! Du står selv i pakt med hine udenfor. I står alle i samråd! Men ikke behøvde I at være så mandstærke ... for ser · I (Lægger hånden på hjærtet.) ... det er alt gjort.

(Vil gå.)

Inga
(klyngende sig op til faderen).
Styr ham, styr ham!

Øystejn
(for døren).
Du slipper ikke ud. Nu er stunden kommet, da I alle skal bli og — tale.

Alle.
Tale?

(Pause.)

Øystejn
(forfærdet for sig).
Her kan det da sandes, at taushed dræber mer end ord. (Højt og heftig.) Tal, siger jeg, forfærdelige mennesker! Ser I da ikke, guds dom er over eder! Ilden lægges til, og hytten brænder, men, ved den hellige Olav! før skal den svides af over hoderne på jer, end jeg slipper jer ud, før I har talt.

Halvard
(mørk).
Har vi tiet så længe, er det vel lidet værdt at tale den stund, vi har igjen.

Øystejn.
Husk på Alf!

Inga og Halvard.

Alf! (Vil begge gå ind til ham.)

Halvard
(stanser først. Pause).

Nu vel da! En af os må leve med ham ... og det er snart en time, siden jeg har valgt ... men hør det, kvinde: blot en time siden. Vel stod min hu alt længe til Sverre og hans Birkebejnere, og mangen en nat drømte jeg at vinde stor hæder hos ham, og mangen dag drømte jeg vel det samme. Men aldrig uden dit minde spændte jeg buen for ham, selv om hans mænd fylkede her lige udenfor, og jeg hørte hans mægtige ord lægge stål i sværdene! Aldrig! aldrig! ... hører du? Men det tænkte du ... og du tænkte mere! Du tænkte at forlade mig ... du lagde råd op imod mig i dit stille sind ... du gråt i løn over den dag, du fulgte mig hid ... du elskede din far mere end mig ... jeg vidste det, og dog vovede jeg ikke at høre det ... men nu har jeg levet den dag, jeg både har set og hørt det ... og skjønt jeg vidste det ... så var det dog bedre at vågne i Hel! Vid da, at denne ene time har slidt al kjærlighed ud af brystet på mig, at jeg forbander den stund, jeg første gang så dig ... at jeg vil udslette mindet derom her udenfor iblandt Heklungerne, og hvis ikke der, så nede hos kong Sverre, ti der, siger man, er døden den gjæst, som kommer oftest ... og nu går jeg did! (Vil gå, men vender sig for at se på Inga, der står ubevægelig, overrasket, og stanser med blikket uafbrudt fæstet på hende.)

Thorkel.

Ikke er jeg af mange ord, som vel I ved, men dette må jeg dog sige til datter min, at hans foragt er let at bære. Kom, stakkars barn, er du forstødt af ham ... tag barnet med, og skjønt det er hans — så skal det også bli mit.

(Tar hende ved hånden og vil gå.)

Øystejn.

I slipper ikke ud.

Thorkel.

Det skal vi være to om. (Griber et sværd.)

Øystejn.

Spørg hende, om hun vil med.

Thorkel.

Det blir min sag.

Øystejn.

Spørg hende!

Alle

(ser på Inga, der står ubevægelig som før).

Thorkel

(efter en pause).

Svar, barn! ... men det siger jeg dig ... én gang har du valgt mellem ham og mig; nu er stunden kommet, at du skal vælge om igjen: ham eller mig!

Inga

(mekanisk).

Dig eller ham!

Thorkel.

Ved Sankt Olav; her er valg!

Inga.

Nu vel! jeg elsker eder begge: det er sandt. Jeg tænkte, at jeg magted at forene jer, og det er alt det onde, jeg har gjort. Men da det ikke kan være så ... og jeg skal vælge ... da ... skjønt jeg er forstødt ... skjønt han vil dø ... så ... fromme, blide Sankta Sunniva! jeg kan ej andet; jeg vælger, som jeg valgte før, igår, idag og alle dage: jeg vælger Alf ... og dig, du strænge Halvard. (Styrter på knæ og omfatter hans.)

Halvard.

Inga! (Løfter hende op og omfavner hende. Thorkel lader sværdet falde sig af hånden.)

Øystejn
(træder frem).

Nu er døren fri; nu kan du drage, gubbe, hvis du er rigtig til gagns hjærteløs.

Inga
(strækker hånden ud mod Thorkel).

Far! Far! (Larm, blandet med våbengny.)

Øystejn.

Stille.

Halvard.

Våbengny!

Øystejn.

Der kommer de!

En stærk røst
(udenfor).

Frem, krigsmænd, korsmænd, den hellige kong Olavs mænd!

Thorkel.

Sverres krigsrop!

Øystejn.

Og Gudlaug stallares røst. (Våbengny med korte mellemrum under den hele påfølgende scene.)

Øystejn.

Nu kommer mjøden tilgode. De drukne karle er snart væk og frelsen nær.

Inga.

Frelsen nær, siger du? Ak, jeg forstår! Du er ikke kong Magnus's mand! (Med en anelse.) Men hvem er du?

Halvard.

Hvem er du?

Thorkel.

Ja, hvem er du?

Øystejn

(træder længer frem).

Å … somme kalder mig en forbandet munk, som lyver sig ret meget til; andre siger, jeg er djævelens tjener; atter andre, at jeg er djævelen selv, — — — — — men — — — — — — nogle siger også, at jeg er Sverre, Sigurds søn, ætbåren til Norriges kongestol!

Det kommer da an på, hvem der har ret.

Alle.

Kong Sverre!

Halvard og Inga

(på knæ).

Sverre.

Op, børn! Liden tid er her til hyldning. Jeg drev om på spejderi efter gamle, vante vis; ti man er selv sikrest. Da traf jeg ham der (Peger på Thorkel.), og trodde jeg, at det var god løn for eders gjæstevenskab fra ifjor, om jeg tog ham med hid. Tænker jeg nu, at nogen og hver kan se, at selve djævelen somme tider males for sort, og at vi ikke er de samme mellem slagene som i dem.

Inga.

Herre konge!

Sverre

(til Thorkel).

Og du, gubbe; mine folk brændte din gård … et stykke nord på i Trøndelag har jeg en bedre.

Thorkel.

Herre konge!

Sverre.

Den kan du ta til vederlag. Du er gammel, træt af at stride; tag din datter til dig, (til Inga) hvis jeg ellers må fa —

Inga

(skyder Halvard henimod ham).

Tag ham! En slig mand må han tjene!

NITTENDE SCENE.

De forrige. Gudlaug stallare og flere Birkebejnere

(Idet døren åbnes, sees et stærkt gjenskin af en ild, som siden blir endnu stærkere.)

Gudlaug.

God morgen, herre konge!

Sverre.

Nu, er du ude på arbejde?

Gudlaug.

Å ja. Det læg's til.

Sverre.

Her har du 3—4 mand til; Halvard Gjæla heder de.

Gudlaug

(til Halvard).

Stort skal det være!

Sverre

(på samme tid til Thorkel).

Snart skal din måg ha en stand, som anstår din datter, og, alt til alt, så tror jeg, du gjør rettest i at føje dig.

Inga og Halvard.

Far!

Thorkel.

Mine børn! (Omfavner dem.)

Sverre
(til en Birkebejner).

Skynd eder! hent drengen!

(Begge forældre går.)

Gudlaug.

Skal vi ha mere af dette, herre konge, så brænder vi inde.

Sverre.

Du har ret! Det begynder at bli noget hedt.

(Går.)

HALTE-HULDA

HALTE-HULDA

DE HANDLENDE.

Hulda, enke efter Gudlejk Hustadvik.

Thrond, } Gudlejks brødre.
Arne, }

Aslak, deres far.

Hallgerde, hans søster.

Gudrun gamle, disses mor, slægtens ældste.

Thordis, fostret i slægten.

Dronningen.

Svanhilde, tærne hos dronningen.

Gunnar, i kongens gård.

Eyolf Finson, høvding hos kongen.

Tvende gamle mænd.

Tærner hos dronningen.

Handlingen foregår omtrent et århundrede før Kalmarunionen.

FØRSTE AKT.

(En høvdingsstue på de norske kongers tid, under og efter Haakon den gamle. Mod kvælden. Klokkeklang bæres ind stærkere og svagere, alt eftersom vinden går.)

FØRSTE SCENE.

Bestemoren (sidder i en højrygget stol); til højre for hende Hallgerde og Thordis (syr på en rød mandfolkekappe. Hallgerde syr flittigere end Thordis.)

(Længere pause.)

Hallgerde.
Idag går sømmen ikke vidre rask.

Thordis.
Nej, tanken går; den syr på noget andet.

Hallgerde
(rolig, ligesom den hele samtale fra hendes side).
Hm — magted hver … en mørk og ledsom tanke
at binde håndens idræt, frygter jeg,
herefterdags blev lidet gjort på gården;
ti her kan være nok at tænke over.

Thordis.
Det var just ikke her, jeg var.

Hallgerde.
Å — nej;

enhver, som venter hjælp, hun får nok søge
den langvejs fra; her findes den vist ikke.

Thordis.

Det var ej heller hjælp, jeg søgte.

Hallgerde.

Nu,
så tykkes mig, at den var værd at søge.

Thordis.

Det tror jeg nok — for dig.

Hallgerde.

For mig?

Thordis
(slipper sømmen).

Ti jeg
har al den hjælp, jeg vil; jeg bæres snart
hist over bækken på hans stærke arm.

Hallgerde.

Ah — did ikvæld!

Thordis.

Har jeg vel anden glæde?

Hallgerde.

Hvem nævner glæde?

Thordis.

Mine sytten år
og Gunnars øje.

Hallgerde.

Nu, så kan jeg høre
fuldtvel en anden røst, med lydbart mål
at æske sparsom glæde.

Thordis.

Ah, du mener
nok klokken hist.

Hallgerde.

Og jeg kan dertil se
et øje stirre, der os minder stærkt
om ganske andre ting end stævnemøder.

Thordis.

Den dræbte Gudlejks! — Herren være med ham

Hallgerde.

Han være og hos dem, som står igjen,
at de kan huske, hvordan han blev tilredt.

Thordis.

Det så jeg helst faldt varligt ud af minde.

Hallgerde.

Det så jeg helst sad knuget fast deri,
så længe til det blev et skrig om hjælp.

Thordis.

Ak gud, hvad kan vel jeg?

Hallgerde.

Å, var det mig,
en ungersvend nys bød sin tro —

Thordis.

Hvad så?

Hallgerde.

Da vidste jeg ret godt, hvad pris jeg satte.

Thordis
(springer op).

Blodvej din tanke går!

Hallgerde.

Kanske fordi
at der er blod i huset, den gik ud fra.

Thordis.

Altid de fæle syn!

Hallgerde.
Nu, tror du, Gudlejk
ser fager ud, slig som han ligger der.

Thordis.
Hallgerde ti! jeg tåler ikke mere
den stygge snak.

Hallgerde.
Ej, ej!

Thordis.
Jeg kan nok mærke,
din slægt er islandsk.

Hallgerde.
Ja, og jeg kan mærke,
at du er ikke af den.

Thordis.
Gud ske tak!

Hallgerde.
Så angrer du vel snart den solhvervs'lag,
da hid du bares for at fostres i den.

(Thordis sætter sig taus og syr. Pause.)

Gudrun gamle
(er krøben ned af sin stol og stolprer hen til venstre, hvor våben hænger).

Hallgerde.
Hvad vil du, moder?

Gudrun.
Tage skjoldet ned —
og pudse det.

Thordis.
Ak, herregud, den gamle
ved andet ej, end at vor Gudlejk lever.

Hallgerde.
Hun venter ham.

Gudrun.

Jeg hører klokkeklang …
Han er i farten vist — — de ringer for ham.
Han har jo også gjort så lang en rejse.

Thordis
(går til hende).

Men sæt dig, bestemoder; selv du ved,
at tit det svimler for dig — sæt dig!

Gudrun.

Å …
jeg orker nok … endnu engang at se …
lidt til hans våben.

Thordis.

Kom du blot, så skal
vi bringe dig dem hen —

Gudrun.

Ja vist, ja … vist …
husvåben må … dog være blanke, ellers …
han kunde tro, vi lidet tænkte på ham.

Hallgerde
(til Thordis).

… Vi lidet tænkte på ham …

Gudrun.

Ja, inat …
jeg drømte ham; jeg tyktes, han var kommen …
gik til højsædet … men … små sorte mus …

Thordis.

Nu ikke mere!

Hallgerde.

Lad den gamle tale.

Thordis
(ræd).

Nej, hendes drømme gjør mig aldrig godt!

Hallgerde.

Nu — hvorfor ej?

Gudrun.

... Han lo ... der er ej ondt ...

Thordis

(afbrydende).

Påfærde nej! (Henter, hvad hun taler om.)
Her, bestemoder, er
hans hjælm og klæde.

Gudrun.

Så ... så skal ... jeg nok;
men buklen her ... ret over tindingen —
den magter ikke jeg ... at bænke ...

Hallgerde.

Nej,
det skal en stærkere — (går hen til Thordis).
Det skal din Gunnar!

Thordis

(farer tilbage).

Gud!

Hallgerde

(vender sig og tar fat på arbejdet).

Svag og sprød! — —

Thordis

(tar også, men ængstelig, fat på arbejdet. Pause).

Hallgerde.

Giv saksen hid!

Thordis

(gir hen saksen).

Du syr så rask idag ...
Hvem er det også, som du ætler kappen?

Hallgerde.

Du husker kort, som atter nu kan spørge.

T h o r d i s.

Ja Gudlejk — men ... (sagte).
Han har jo fåt en anden.

H a l l g e r d e.

En mere højrød —

T h o r d i s.

Ja.

H a l l g e r d e.

Lidt ved du end,
om denne her får bedre let før kvælden.

T h o r d i s.

Men er den Gudlejks, hvorfor haste så?

H a l l g e r d e.

Jeg gad nok gjærne gjort det siste sting,
før siste slag af klokken gråt nedover.

T h o r d i s.

Ja Gudlejk, det er vist, vil blive savnet.

H a l l g e r d e.

Hans bønder fulgte ham en efter en.

T h o r d i s.

Det bliver uvist, når de får slig husbond.

H a l l g e r d e.

Gud bedre dem, for madmor nu de finder.

T h o r d i s.

Hun var der, og — hun gik forbi i svalen.

H a l l g e r d e.

Da skulde vist ej Halte-Huldas gråd
dem gjøre kisten tung.

T h o r d i s.

Jeg så det ikke;
hun bar et blåligt slør.

Hallgerde.

Hun trængte dengang
et dygtigt slør, hvis latt'ren skulde kvæles.

Thordis.

Altid du skjænder Hulda.

Hallgerde.

Uden grund?
Da mener jeg forsand, at det er latter,
ja så det runger vidt, når enken vover
hver skummel midnat lede sagte ind
i fruerstuen —

Thordis
(afbrydende).

Hvem?

Hallgerde.

Sin husbonds drabsmand.

Thordis
(springer op).

Eyolf Finson!

Hallgerde.

Du har nævnt hans navn.

(Pause, hvori Thordis går ængstelig omkring.)

Hallgerde.
(højtideligt).

Fem gjæve idrætsmænd er gangne ud
af Aslaksslægten, siden hun kom ind.
Hun blir dens bane; som en smitsom sot
har hun i nogle år nu hærjet den.

Thordis.

Hun gav ej sår ...

Hallgerde.

Nej; der er flere måder ...

Thordis.

Skinsyge dræbte dem.

Hallgerde

(rejser sig).

Men ej den rette:
en giftsyg, heksegal, en vanvidshed,
der tumled med forstanden, jaged op
hver hidsig dråbe blod i kog og skjælven.

Thordis

(forfærdet).

Du tror, det troldskab er?

Hallgerde

(nærmere hende).

Jeg tror? — Jeg ved det!

(Næsten hviskende.)

Som barn blev hun jo sagt af finnekonen,
da hun afsides sad og gråt så sårt,
fordi hun halted og ej kom i dansen:
»Gråt ej, du halte! vid, du til erstatning
skal få et åsyn, som blir hvermands bane,
der ser for længe på det.« — Hun fik ret.

Gudrun gamle

(forsøger at rejse sig).

Hør... klokken, barn ...

Thordis

(pludselig var hende).

Hvad vil du, bestemor?

Gudrun.

Hør, klokken ... klokken ...

Thordis.

O, den tier alt!

Gudrun.

Så må han være her ... og hjælmen ...

(Rækker den frem.)

Thordis
(tar imod den).
Tak!
Der skal den stilles. (Stiller den op.)

Hallgerde.
Vil I se min kappe?

Gudrun
(ser til hjælmen).
Nu hænger den jo skjævt.

Thordis.
Det tror jeg neppe.

Gudrun gamle
(går fremover).

Thordis.
Hvad går du efter?

Gudrun.
Jo, den hænger skjævt.
(Thordis retter på den.)

Hallgerde.
Men se dog hid! Ej sandt: en fager kappe?

Gudrun
(stolprer derhen og ser nøje på).
Ah ja, ja, ja! den er — (holder den nærmere)
rød synes mig.
Den er … nu ja … til Gudlejk … hjemkomstgave.

Hallgerde.
Ja, ham er den bestemt. Hvem han den rækker,
det vil snart vise sig.
(Pause, hvori Gudrun stilles til sæde.)

ANDEN SCENE.

De forrige. Aslak.

Aslak
(kommer ind, uden at sees).

Aslak
Guds fred i huset!

Thordis.
Hvad, Gudlejks fader!

Hallgerde.
Aslak, broder min!

Aslak
(mørk).
Forsilde kom jeg nok.

Hallgerde.
Å, altid tidsnok.

Aslak.
De har jo skoflet til.

Hallgerde.
Den, du skal finde,
går end kring huset her.

Aslak.
Jeg blir for gammel …

Hallgerde.
Til skam at bære, det er sandt!

Aslak.
… og sorger
ej sliber sværde just …

Hallgerde.
Men hævn desbedre!

A s l a k
(stille).

Ja, hævn!

(Pause.)

T h o r d i s.
Idag så er jeg bange for ham.

H a l l g e r d e.
Se hid, du Aslak! Her jeg holder fast
en vakker kappe; længst den var bestemt
til Gudlejk, sønnen din; men han blev færdig
en stund før den. Gravklokkens messetone
har rystet ud sin vietåre på den,
og frænders, venners sorg har så i kor
læst over den her under mine hænder.
Således viet ind, af sorgen virket,
jeg kaster den med trøst om den mands skuldre,
som højt den bære vil på hævnens dag!
(Kappen om Aslaks skuldre.)

A s l a k.
Gud trøste mig! — Der tænker jeg, du lagde
ligklædet om mig!

G u d r u n g a m l e.
Nu ... så ... Gudlejk ...
Det var dog ham ... ja ... ja!

A s l a k.
Min gamle moder!
Du kjender dog vel mig?

G u d r u n.
Javist ... på kappen!
Din hjemkomstgave ... javist gjør jeg så.

H a l l g e r d e.
Hm — Gudlejk ligned jo sin fader stærkt.

Gudrun.

Lad mig … kom hid … jeg ser …

Aslak.

Ak herregud —
nu er du bleven gammel.

Gudrun.

Du også, Gudlejk …
Dit hår … nu … nu … jeg ser ej ret — tit nok
det dugger for mig … og …

Thordis
(steller om hende).

Æns hende ej;
hun er så gammel og ved lidt besked,
og stundom fejler hun …

Aslak.

Javist, jeg ser det,
vorherre skånsom er … hun har det godt …
(Vender sig.)
hun har det bedre, hun, end …

Gudrun.

Ja — å … ja!
Ja, tiden går … å ja!

Aslak.

Mindst tænkte jeg
se hende slig engang. Dog — sådan blev det.
Den gamle der har været fager nok,
og om hin hånd der stredes ikke få.
Det gik ej altid just så stille af …
Rask har hun været til at vække hævn …
og bag den tinding der, så klar den er,
fandt mange mænd engang sit banesår.

Gudrun.

Å — ja … ja — ja! Så meget hændes, ja … å ja!

Hallgerde
(hen for sig).
Det lider slægten for — den slægt, hun fødte.

Thordis
(stille).
Hvem nænner vel at lægge tornekronen
til disse hvide hår! (Klapper hende.)

Gudrun.
Nu, Gudlejk, ja …
din far du ligner; ja, snart ligner du —
ham mere.

Aslak.
Hun lever end, og sønner faldt omkring —
og sønnesønner — ranke, raske gutter!
(Stille.)
Min Gudlejk, ferme dreng, som gik så stolt —
du snubled også, mens den gamle sidder.

Hallgerde
(for sig selv).
Han er mig noget svag — jeg må nok hjælpe.
(Højt.)
Tung var din gang ikvæld op gjennem dalen,
alt mens de klokker sendte bud nedover;
men sorg bør aldrig vinde; — — søg lidt ro,
ti siden får du nok at tage vare.

Aslak.
Ja, jeg er træt.

Thordis.
Vil gå til hvile?

Aslak.
Ja!

Hallgerde.
Ved siden af er her et rum, som alt
syv dage venter på dig. Gak derind.

A s l a k.

Tak for din omhu — tak! (Vil gå.)

T h o r d i s.

Men d e r, Hallgerde?

A s l a k.

Hvad der?

H a l l g e r d e.

Slet intet, bror; der sover man
ret dybt og godt — (Halvt bortvendt.)
ti den, som sist sov der,
han vågned aldrig.

A s l a k.

Hvad? D e r blev han dræbt?
Skrækfulde kvindfolk, tror du, at en fader
kan sove der?

H a l l g e r d e.

Ja endog drømme, Aslak.

(Pause.)

Ret nu så er jeg ræd, vor broder ej
er fuldt så modig mer, som vi har tænkt.

A s l a k.

Stærk er du, Hallgerd', hård og stærk; ej alder
engang kan mildne dig ... Ja, ser du vel:
du aldrig har født børn.

H a l l g e r d e.

Ej heller mistet.

A s l a k

(ser vist på hende).

Nu godt: — jeg går!

TREDJE SCENE.

De forrige, uden Aslak.

Hallgerde.
Se så — ved midnatstid begynder her —
at spøge, tror jeg.

Thordis.
Ja, snehvide Krist!
Vær du nu hos!

Hallgerde.
Såvidt er mig bekjendt,
har end ej Aslak fundet den, som stod,
når først hans sværd tog på at lege med ham.

Thordis
(bange).
Nu vil jeg gå …

Hallgerde.
Til Gunnar?

Thordis.
Ja.

Hallgerde.
Du har
da budskab med?

Thordis
(tier).

Hallgerde.
Du kræver fæsteløn?

Thordis.
Bliv ikke vred … skjønt du har grund dertil!
Jeg tror … jeg ved det også — ganske vist,
at slig beslutning … den var stor … og værdig
en nordisk mø; men jeg … skjønt også … ja,

jeg gråter ... jeg ... skam få de slemme tårer!
Vanslægter gjør de; men jeg kan ej andet ...
jeg er så bange ... o, lad mig blot gå —
Jeg er så bange!

Hallgerde
(mildt).
Fat dig!

Thordis
(på knæ).
Lad mig gå!
Mit bryst er skrøbeligt; hvis du vil plante
så stærk beslutning der, den spirer vel,
men sprænger karret — ak, det er så usselt!

Hallgerde
(som før).
Gå, Thordis!

Thordis
(rejser sig; bange).
Er du vred?

Hallgerde
(som før)
Gå, siger jeg!

Thordis.
Tak, tak! — men ... er du vred?

Hallgerde.
Hvis du vil gå,
så må du skynde dig, før Hulda kommer.

Thordis
(nærmere).
Det skal jeg nok; men jeg må vide først,
at du tilgiver mig — og ikke vredes.
Knap fjorten dage er vor lykke gammel,

for ung til sligt; den springer endnu vild
med sang og leg omkring i birkelunden;
den plukker blomster blot, den napper kysse,
den sætter snarer, hører fuglesang,
fortæller eventyr og leger skjul,
hvor skjælmske småbusk lukker til foroven.

Hallgerde
(omfavner hende; stærkt).
Solglade sind, jeg kjender dig igjen!
(Alvorlig.)
Blot han nu lønner dig for al din troskyld.

Thordis.
I hver en liden nød, jeg plukker til dig,
straks orm du finder.

Hallgerde.
Ak, mit kjære barn!
Måske fordi jeg fandt ... nu ja ... gå blot —
Vær glad! — — For sent! — Ikvæld hun kommer tidlig!

FJERDE SCENE.

De forrige. Hulda (kommer sagte og i dybe tanker.)

Thordis
(til Hallgerde).
Nu på en stund jeg neppe ser, hun halter.

Hallgerde
(til Thordis).
Vist ej som før. Hun vil ej være ved det;
hun må tilbagetvinge, der hun går,
et skrig for hvert et skridt; så smerter det
at få det syge ankelled til ej
at give efter.

Hulda.
Ej! End oven senge!

Hallgerde.

Vi sad og talte her — snart om din husbond,
hvor hårdt du savned ham — snart lidt om —

Hulda.

Godt!

Din tro medlidenhed jeg takker for;
men det var slemt, om den forbød dig sove.
Best er det derfor, at I går tilsengs!

Gudrun gamle.

Hvem der? — den sorte der?

Thordis

(som er gåt hen til hende).

Det er jo Hulda.

Gudrun.

Nu nu — den halte!

Hulda

(rask).

Men så skynd dig Thordis!
Den gamle sidder jo for længe oppe.

Thordis

Så rejs dig, bestemor! — nu skal vi gå!

Gudrun.

Nej, jeg vil sidde!

Thordis

Det er sengetid.

Gudrun.

Javist ... slig slag ... jeg er ej træt ...

Thordis

Men Hulda —
har sagt det, bestemor.

Gudrun

(begynder straks at røre på sig).

Nu så! Ja — så!

(Gående.)

Så får vi gå; men — dog ... (Stanser.) jeg vil ej sove!
(Går igjen.) slet ikke sove ... nej (Stanser.) hun sover ind
god stund før mig — (Går.) god stund ... det siger jeg!

(Stanser ved udgangen.)

Ja ... ja! pas nu blot på! (Går.) Jeg ... vil ej sove.

FEMTE SCENE.

Hulda. Hallgerde.

Hulda.

Skal du ej gå?

Hallgerde.

Jo straks ...

Hulda.

Hvad venter du?

Hallgerde.

Jeg venter ingen.

Hulda.

Nu — ej heller nogen
her venter dig ... Forstår du mig, Hallgerde?

Hallgerde.

Jeg forstår! —

Hulda.

Og siden du skal gå, så er det best,
du går forbi dit kammer, længer ud ...
i svalen og ... lidt længer ... ud på gården ...
lidt til endnu ... fra Hustadgård måske.

Hallgerde.

Jeg forstår! —

H u l d a.

Han, for hvis skyld og på hvis bud du blev
så længe her, ... gik også bort idag ...
og jeg, du ved, ... jeg trænger dig slet ikke.

H a l l g e r d e.

Jeg forstår! —

H u l d a.

Men du, som alt forstår, forstår vel og,
at trods al folkesnak, trods onde sind,
så lever jeg, just som jeg vil, ret efter
min egen lyst ... altid! God rolig nat!

H a l l g e r d e.

God rolig nat! — **(Mod udgangen, vender og går sagte ind did, hvor Aslak sover.)**

SJETTE SCENE.

H u l d a

(ser ikke efter hende; står lidt).

Han kommer aldrig, før jeg slukker lyset.
(Blæser det ud; går op mod forgrunden.)
Nys var al verden mig så trang, så liden,
at ikke ét af mine tause ønsker
fik rum deri; — men dengang havde den
dog rum for hvert af disse mennesker.
Nu er den med et syn, et øjebliks —
hvad under! — bleven mig så høj, så vid,
så rent umålelig, at sjælen slukned
i samme stund den kunde fatte det!
Og nu — nu har den hele jord kun plads
for én, en eneste og alle hine
står blot i vejen for ham! ... (Sagte.) Nys jeg havde
et ord for hver af dem, et øre også
for deres hvisken — (Stigende.) Men om nu engang
hver enkelts røst flød sammen til et hav

af skrig og bulder, hørte jeg det ikke! — —
(Ømt.) O underfuldt: hin tause skog, hint fjæld,
som drømmer i sin sky, har fået ord.
Hin frugtbetyngte vold, hvis røst er bunden
i overnyden af dens egen lykke,
den kan mildt tale til mig … og jeg hører.

(Sætter sig sagte.)

Der sad jeg nys — — og som jeg sad, kom mørket
med hvisken til; det skånsomt lagde sig
tæt om mit bryst —
(Langsomt.) og folk og gård og minder,
et efter et, med angst og dæmpet råb
forgik deri. (Stærkere.) Da sad jeg der igjen
med — o! — et glædesblus tændt i mit sind,
et stille, tindrende, som vilde vokse — —
og stige, stråle flammevildt udover
al jord og himmel ! — Men jeg spændte
stærkt mine hænder for mit bryst — og taug.
— — og fuldt og tungt af al den jubelfryd
og træt af lys og skimmer magted øjet
ej tåren tvinge mer … jeg gråt, gråt ud —
— — ak første gang i firogtyve år.

(Gråter inderligt; læner sig bagover; sagte og ømt.)

Kom nu! Sig, hvorfor dvæler du, min Eyolf?
Længst kurrer årren alt i furukrattet,
og tågen rejser sig i sølvmorskappen
af fjeldvandslejet, skrider sagte hen
i aftenluften — til et andet leje!
Snart står hver blomst, den hastig gled forbi,
med dugg på kind og mindes angst og glad
de fagre drømmesyn, som drog henover …

(Sidder opret; med stigende stemme.)

Kom nu! kom nu! Skal jeg da ene vente?
Jeg, som ej har en stund, et blink med øjet
at give bort? jeg, som i firogtyve
samfulde år har ventet på dig, Eyolf!

(Rejser sig; angst og hurtigt.)

Kom nu! Selv ved du, jeg må glemme ...
at jeg må glemme for at huske dig.
Kom, kom, at jeg kan glemme — og blot huske
— blot huske dig! Ser du da ikke, Eyolf,
den brede vej, jeg rydded mig frem til dig? ...
Er stundom stusle nok, den vej — for en;
står jeg for længe der, det kan let hænde,
jeg bliver bange, Eyolf! — Se snart til mig!

(Med udbrud.)

O, står d u her, dit faste, dybblå øje
har slør til mit; med hovedet imod
d i t bryst jeg intet ser og intet sanser
foruden dig, dit favntag og det fjærne!

(Sætter sig. Pause. Med ilter glæde.)

Ah der! Der tog jeg dig! mit øje fanged
dit billed just i disse matte skyer
af angst og gråd, der driver for mit blik!
Det er det værste, at jeg tit ej magter
dig holde fast; jeg griber, men du flygter
ind i en diset luft af tvil og minder ...
jeg kan så sent dig tænke frem igjen ...

... ...

Den skiltes — du gled ud — og der! — Der atter!

(Læner sig bagover; langsomt.)

Der står du fast og stærk og sænker tungt
dit blik på mig. — Se, panden, som jeg kyssed,
den falder over mig med ro og lykke ...
hver reven tågestump må bange jage
langt bort i luften, — og mit bryst er frit.

(Altid raskere.)

Jeg ser dig, Eyolf, ser de kåde lokker,
som iler leende i muntert selskab
nedover nakken, ser din stærke arm, —
dødsbuer skrev den tit, — mig byder den
en venlig gynge!

(Rækker begge armer ud.)

Kom, mens så du står

lyslevende og mild; du må jo kjende
dig selv igjen og hilse dig: vel mødt! (Hendrømmende.)
— Vel mødt hos Hulda!

(Farer op og lytter, går to skridt og stanser; ængstelig.)

Men disse trin — de er jo ikke hans?

SYVENDE SCENE.

Hulda. Eyolf.

Eyolf

(kommer langsomt; når han er midt på gulvet).

God kvæld!

Hulda

(er veget to skridt tilbage).

God kvæld!

Eyolf

(stanser).

Nu, hvordan står det til?

Hulda

(mod ham).

Sig intet mere! (Gjemmer sig ved hans bryst.)

Eyolf.

Hulda!

Hulda.

Én gang til!

Eyolf.

Hulda!

Hulda.

Tak! — Og dog ... det var ej så!

Eyolf.

Du ængster dig ved alt.

H u l d a.

Dit blik mig blandes.
Hvem har vel blandet i det?

E y o l f.

Ingen Hulda!

H u l d a.

Nej vist. — Gid blot du k u n d e skuffe mig —
gid blot du v i l d e!

E y o l f

(stille).

Ser du længe sådan,
det blir mig næsten, som jeg altid stod her.

(Med stigen.)

Du slemme heks! Jeg ser dig knap, og straks
kongsgården synker, og det siste par
i våbendansen hvirvler med et vink
til afsked blot, langt bort, langt bort bag fjældet.
Det kjælne strengespil rent tysner af,
dets siste toner klager hen i natten,
mjødhornet dunkles, og hin raske dreng,
som rakte det, han viger, altid viger!
Den hele kreds, al larm, al venlig lokken —
den viger også, viger ... Bispens kåbe
bort flagrer blandt dem og med den hans ord;
ja, gud forlade mig det, og hans ord!
— Hvad vil du, kvinde? se, her er jeg jo!
Hvad vil du mere? — Gudlejk kom jo væk —
(Sagtere.) og kanske flere med ...

(Som før.) Hvad vil du nu?
Skal vi så drage eller først os gifte
hist på hans grav? Frygt ikke: bispen, ser du,
han gjør det nok! Det var just noget sligt
han sagde nys, da efter aftensang
han ledte mig ved hånd til bedekamret! —
— O, gud forlade mig det, kom, jeg vil
omfavne dig! Jeg aldrig i mit liv

så noget skjønnere, — kom Hulda min!
Lad dem kun tro, vi gråter; vi vil le —
le, så al verden den skal le med os!

(Fra værelset, hvori Aslak sover, høres latter.)

Hvad var vel det? Jeg syntes ... men det var ...
måske mig selv. — Jeg er lidt tung i hodet.
Jeg drak lidt, før jeg gik. Jeg drikker også
vel meget på en tid.

(Sætter sig; står op igjen, tar hat, kappe og sværd af; sætter sig pány.)

Hulda

(som uafvendt har betragtet ham, tar en lavere stol og sætter ved siden af hans).

Vi to — vil sidde lidt — og tale sammen.

Eyolf.

Tal, tal! Jeg tørster efter ord. — Tal, Hulda!

Hulda.

Jeg var på veje nys at blive ræd.
Du trådte ind ikvæld med slige skridt,
som ej var kjendte; men din tale trøsted.
Ja, se blot på mig. — Du er ej den første,
som bytted egne ord for andres ind
og gik og bar dem, til de tog slig vækst,
at snart de skygged over al din tænkning. —
Men hør nu også mig, hvis du har stunder.
— Kan vi to for, at ved det første syn
bag kirken hist, det allerførste, Eyolf,
vi begge blegned — og ej kom af stedet?

Eyolf.

Nej, Hulda!

Hulda.

Nej. — Kan vi så gjøre for,
at ej vi mødtes førend just den dag?

Eyolf.

Nej, Hulda, nej!

Hulda.

Så sig mig med det samme,
om vi kan hjælpe, jeg var gift?

Eyolf.

Nej ... vist.

(Pause.)

Hulda.

Slog du først Gudlejk?

Eyolf.

Hånt han æsked mig
med smædeord.

Hulda.

Jeg bad ham ej derom.

(Pause.)

Før ham kom flere væk, så tænker du ...
Javist ... men jeg — sad altid ganske stille.
— Jeg så blot på dem. (Pause.)
— Hør nu, hvad jeg siger:
hin Aslaksslægt og min, de ere rundne
af samme gren, men lå dog jævnt i tvist. —
Jeg var ej meget gammel, da en kvæld
de bar min fader hjem på røde skjold.
Mor tog sin død deraf — og vel var det.
Jeg blev straks tagen op af Aslaks slægt;
den vilde sone, tror jeg. — Som jeg vokste,
hver ledig ungersvend i al den slægt
ret tyktes have til den stakkels mø,
den fostred på. Kun var det dygtig slemt,
de ej forligtes om, hvis ret var størst.
Mig spurte ingen; jeg gav hånden til
den stærkeste. — — — Da så jeg dig en dag — —

(Pause.)

Jeg følte straks, det syn en eller anden
må bøde for. Jeg tænkte, det blev mig –
så blev det Gudlejk. Dog hvem ved? Nu ja! ...

(Rejser sig.)

Sig mig, du Eyolf, tror du, jeg har lidt?
Tror du, jeg savned noget heromkring, —
vildfremmed barn jeg kom iblandt den slægt,
som dræbte far og mor? og med hin lyde,
som bød mig sidde, når de andre gik?
Tror du, jeg savned noget, spærret ind
med hine kvindfolk, du har seet her? —
Tror du, jeg fandt, alt det jeg samled hob
af længsel, had, vild kjærlighed og afsky, —
da Aslakssønnerne med drukken vellyst
frem raved mod mig? —
(Sætter sig.) Hør mig lidt, du Eyolf: —
Er og dit hjærte rigtig stort og dybt ...
eller tror du, det lille fjældvand hist
er dybere ...

Eyolf
(trykker hende op til sig, sagte).

Tys, Hulda!

Hulda
(med udbrud).

Nej, nej, nej!
Dit hjærte er dog større; det går over
al god forstand, så dybt som jeg deri
kan sænke mig! — Men er det også sandt?
Jeg bliver lykkelig?

Eyolf.

Ja, Hulda, ja!
Mit liv er lidet værdt, kan det ej give
et herligt liv til dig. (Rejser sig.) Ja, Hulda, ja!
Jeg ved knap selv, hvad jeg kan gjøre for dig.

Hulda
(holder om ham).

Jeg tror dig, Eyolf! tror og klamrer fast! —
Bevare gud dig så for Aslaks slægt!

Eyolf.

Den har ej kraft at flytte døden hid.

Hulda.
Jeg vil slå armen om dig, trodse, true!

Eyolf.
Best slår jeg kredse kring os med mit sværd.

Hulda.
Det rækker længer? ... Nej, der tog du fejl.

Eyolf.
Så hjælpes vi, og kjæmper frem til lykken!

Hulda
(indsmigrende).
Lykken er ræd; vi må den varsomt fange.

Eyolf
(sagte).
Nu ve! ... ved nat ... vi lister os ind på den!

Hulda
(ligeså).
Du viser vejen; jeg går sagte bag.

Eyolf.
(Hele den følgende samtale hviskende og langsomt.)
Den er ej langt ifra ... jeg tror ... jeg ser den!

Hulda.
Dit øje glimrer ... føler du den blænde?

Eyolf.
Nat dækker væggen, der den fagre venter.

Hulda
(fortsætter).
Din hånd jo skjælver ... slår hun dig med frygt?

Eyolf.
Hun er så trylleskjøn ... jeg tør knap gribe.

Hulda.
Tag mod! — Jeg også, tror jeg ... ser den nu.

Eyolf
(lidt heftigt).
Du også ser? (Som før.) Nu vel ... hvi tøve længer?

Hulda
(hviskende).
Kom da! —

Eyolf
(ligeledes).
Ja kom! —

Hulda
(pludselig med hævet stemme).
Så går langt over havet
vor vej til den. Den findes hist på Island!

Eyolf
(farer tilbage).
På Island! — hvad?

Hulda.
Er det for langt måske?

Eyolf.
Nej vist!

Hulda.
Du følger?

Eyolf.
Ja!

Hulda.
Når?

Eyolf.
Når du vil!

Hulda.
Iovermorgen alt sejl sættes til!
Længsel det hejser; frygt vil skyve på.
Bagvaskelsernes storm kan rase vildt
og hvine, slå mod mast, så den sig krænger, —

håb går i bølgen, klapper skibets baug
og svinger sig i overgivne kast
frem mod det land, der venter med sin fred!
Når morgendagen går, og når den næste
med Norges kyst i luften toner hen,
den er der alt, den dæmrer og den dukker
i vore favntag og vor stille tale,
til den sig viser som et skyhøjt berg — — —
Vi roper land! — for vor husvilde lykke.

Eyolf
(står ubevægelig).

Hulda
(viger tilbage).
Du svarer ikke?

Eyolf.
Nej, jeg hører blot.
Din stemme binder mig; når længst
dens siste perle for din åndes vindpust
er trillet hen, står endnu jeg og lytter.
Jeg glemmer ganske, det er dine ord —
det er mig selv, der står og taler halvhøjt.
Du løser noget her, som tiden bandt.
Før jeg det aner, har det taget liv, —
står mørkt fremfor mig og er blevet handling! —
— Se Gudlejk før ... lad ham dog gå i fred,
så bad det i mig ... han skal gå ... han skal!
Der stod vi tause i den blege strid!
... Tal mere, Hulda!
(Indenifra kammeret, hvor Aslak sover, høres)

En røst.
Vågn dog op og se!

Hulda.
Nu er det anden gang!

Eyolf
(forfærdet).
Fra dette kammer?

Hulda.
Vi må dog vide, hvad det er; gå …

Eyolf.
Jeg?
(Fatter sig.) Jo, jeg vil gå … det er …

Røsten
(indenfra).
Vågn op og se!

Eyolf
(stanser).

Hulda.
Tag sværdet med dig!

Eyolf.
Bruges her vel sværd?

Hulda.
Tag sværdet, Eyolf!

Eyolf.
Mod en røst?

Hulda.
Lidt mer!
— — Der ser du!

OTTENDE SCENE.

De forrige. Aslak (i den røde kappe).

Eyolf
(farer tilbage forfærdet).
Gudlejk!

Hulda.
Gudlejk. (Nærmer sig Eyolf.)

Eyolf.

Lad mig være!

(Han støder hende fra sig.)

Aslak

Her soves ikke trygt ... jeg må lidt ud —
at svale mig. (Får øje på Eyolf.)
Hvem der? ... Min søn? — hvad vil du?
Du tog min søvn! lad mig nu gå med fred!
Jeg var dig altid god ... jeg skal nok hævne.
Læg dig kun ned igjen; han kommer snart
bagefter, ser du!

(Han har sagte nærmet sig baggrunden; Eyolf viger nedover, efterhvert hin kommer opover.)

Gå! du gjør mig fælen! —
Ah, hende venter du! Slip hende, søn min!
hun drager til et andet sted, et stygt!
... Gå, læg dig, Gudlejk!

Hulda.

Aslak her! hvorledes?

Aslak

(mod forgrunden).

Hvem taler der? ... Det var dog neppe døde.

(Han ser Hulda.)

Den halte! (Står lidt; iler så op mod baggrunden, greben af en pludselig tanke.)

Eyolf.

Slip mig! (Viger mod forgrunden omkring scenen.)

Aslak.

Stå! (De stanser begge.)
Den vil jeg kjende,
som stjal min søns de fagre ægtesmykker
og gjemmer dem i nattens dybe kister.

Eyolf.

Jeg beder: gå!

Aslak
(skriger).
Ha! — (Ganske sagte.) Eyolf Finson ...

Eyolf.
Gå!

Aslak
(stille).
Hans våbenfælle ... nu ... hvis ret jeg husker,
hans drabsmand også ... (Med et skridt frem.)
Det er best, du trækker!
(Gjør det selv roligt.)

Eyolf
(som viger).
Jeg vil ej kæmpe med dig!

Hulda.
Her er sværd! (Rækker det.)

Aslak
(med pludseligt udfald).
Vogt dig nu, niding!

Eyolf
(springer tilside).
Gudlejk!

Hulda
(glider efter ham).
Her er sværd!

Aslak
(om en liden stund atter med pludseligt udfald).
Vogt dig nu, niding!

Eyolf
(som før).
Vogt dig!

Hulda
(som før).
Her er sværd!

A s l a k.

Du flygter, Eyolf?

E y o l f.

Vil ej dræbe dig! (Kommer.)

A s l a k.

Det skal du slippe for!

E y o l f

(tar sværdet).

Gå fra mig, Aslak!

A s l a k.

Så må du værge dig!

(De kjæmper.)

E y o l f

(viger straks ind i kammeret).

A s l a k.

Ret; didind må vi!

NIENDE SCENE.

H u l d a (alene. Efter en pause).

H u l d a.

De bliver længe der ... jeg tror ... jeg frygter ...
(Pause; med beslutning.)
Én arm må bære nu på tvende liv! ...
Men stærk er denne arm ... den slipper ikke ...
mig ned i vandet! — Stærk ... ja ... den er stærk! —
— Så står da alting på et øjeblik!

(Med et dæmpet smertesudbrud kaster hun sig på knæ; rejser sig straks igjen.)

Nej, nej! Jeg skjælver ikke! ... Lad kun komme!
Det er dog tyngre, hvad jeg hidtil bar ...
Stærk ... stærk er armen ... stærk! (Med udrop).
— Den kjække gut!

TIENDE SCENE.

Hulda. Eyolf (kommer tilbage fra kammeret).

Hulda
(vildt).

Du gamle mand, hvad vilde du da også
ivejen for os?
(Til Eyolf; med stolt glæde.)
Nu?

Eyolf
(mørk).

Skal vi så drage?

Hulda.

Om tvende døgn.

Eyolf.

Nej, straks!

Hulda.

Det kan vi neppe.

Eyolf.

Så tror jeg næstendels, du rejser ene.

Hulda.

Vi følges nok. (Med udbrud.) Eyolf, jeg elsker dig!

Eyolf.

Din elskov falder mig lidt kostbar, Hulda.

Hulda.

Læg blot på mig det hele regnskab, Eyolf!
— Hvert slag, du styred, faldt fra mig, for mig;
min hævn lå tung i jærnet, skarp i stålet;
hvergang det luften krydsed, faldt der og
et lysglimt henad der, hvor vi kan søge
en vej for os — ud af det fule mørke! — —

Eyolf
(står lidt).

Kan kvinder myrde?

Hulda
(studser).

Nej, det tror jeg ikke …
Men lide kan de … til de vil ej længer.

Eyolf
(med beslutning).

Ja … jeg vil gå!

Hulda
(ængstet).

Gå, Eyolf?

Eyolf.

Ja!

Hulda.

Hvorhen?

Eyolf
(begynder at ta på sig).

Til kongens gård! Jeg … jeg vil danse!

Hulda
(dæmpet).

Hvad?

(Pause.)

Hulda
(ser af og til på ham; siger så bange).

Jeg vilde gjærne … (Stanser.)

Eyolf
(uden at se på hende).

Nu?

Hulda.

… et spørsmål gjøre.

Eyolf
(som før).

Frit kan du spørge.

Hulda.

Hvis jeg turde ...

Eyolf
(ser på hende).

Hulda.

Ja ...
for din skyld ej; men for min egen ...

Eyolf

Hvilket?

Hulda.

Da dronningen igaar kom med sit følge,
var der ... den, som du ved ...... Svanhilde?

Eyolf
(efter en pause).

Ja!

Hulda
(skriger).

Hvis du forlod mig, Eyolf!

Eyolf
(ængstet).

Hulda ... hør!

Hulda
(ganske sagte).

Hvis du forlod mig, Eyolf? (Segner om.)

Eyolf
(iler til).

Hulda, Hulda!
Kom til dig selv! Se her ... her er jeg atter!
Det var et øjeblik ... nu er det over.
Din elskov drager mig så langt afsted,

at tit jeg ræddes og tilbage ser.
men blot en hastig stund — så går jeg længer!

(Hun rejser sig halvt.)

Tro ej, der mangler mod! jeg følger frejdigt
den vej, du gav mig gå ... der er ej anden ...
Vist er du værd, jeg holder frem til enden!

(Hun rejser sig; han holder om hende, og de går fremover.)

Du er dog blødere end alle hine!

Hulda

(overrasket; derpå med kjælen glæde).

Ah, så du ser det, Eyolf!

Eyolf.

Ja, så tit!
Men jeg kan glemme det — — tilgiv mig, Hulda!

Hulda.

Du er den første, som har sagt det, du!
Jeg ved ej hvorfor, — men: det jubler i mig! — —
O, sig det engang til!

Eyolf.

Du er så blød,
at du kan drage mig henover til dig,
om vejen gik ... ja, om den gik ...

Hulda

(stanser ham).

Ej mere!
(Omt.) O, nu så ved jeg dig dog bunden, Eyolf!

Eyolf.

Men vi vil rejse! ...

Hulda.

Alt imorgen kvæld!

E y o l f
(med udbrud).

Så er jeg fri! Så følger jeg først selv,
hvad selv jeg vil! — Da skal du føre, Hulda!

H u l d a.

Og vi skal finde, hvad vi her ej fandt!

E y o l f.

Rum for vor elskov ...

H u l d a.

Fred for alle dem,
som hader os — og fred mod dem, som snakker
i kongens gård — — De stjæler modet fra dig!

E y o l f.

N u ikke længer! — Ja, vi rejser, Hulda!

ELLEVTE SCENE.

De forrige. Hallgerde (med den røde kappe på armen, kommer fra kamret).

E y o l f og H u l d a
(farer tilbage).

H u l d a.

Du her endnu?

H a l l g e r d e.

Giv tål! jeg vilde bare
få med den røde kappe, som jeg bærer!

(Tæppet falder langsomt.)

ANDEN AKT.

(Skog. Morgenbelysning.)

FØRSTE SCENE.

Thordis. Siden Gunnar.

(Thordis hauker; det svarer langt borte; hun hauker en gang til; det svarer nærmere o. s. v., indtil Gunnar kommer.)

Gunnar.
God morgen, Thordis!

Thordis.
Ej, god aften, Gunnar!

Gunnar.
Alt nu?

Thordis.
Syvsover!

Gunnar.
Jeg?

Thordis.
Syvsover!

Gunnar.
Hvad?
To timer før du bandt dit skobånd, Thordis,
var jeg på farten; jeg har alt imorges
slås flere tag med Thorberg, — ja således
mørbanket ham, at han tilmindsten siger,
jeg var for tidlig oppe.

Thordis.
Du?

Gunnar.
Ja, jeg!

Thordis.

Storskryder!

Gunnar.

Hvad? — Du tror det ikke?

Thordis
(langt og leende).

Nej!

Gunnar.

Det var iaftes; vi sad just og drak
lidt efter dansen. — »Du, din måltrast!« sa'n. —
»Hvad? Jeg en måltrast?« sa' jeg. — »Ja,« sa' han,
»en rigtig næbbet!« sa' han. — »Næbbet?« sa' jeg. —
»Med dun!« sa' han. — »Med dun?« sa' jeg ... føl den! ...
»Var der vel dun på?« sa' jeg, »hæ?« — Men jarlen
blev lynevred; han vendte sig og trued:
»Vil I to ...« Ja, nu nok med, hvad han sagde ...

Thordis.

»Småhaner,« sa' han.

Gunnar.

Jeg forsikrer dig!

Thordis.

»Småhaner,« sa' han.

Gunnar.

Hør nu, Thordis!

Thordis.

»Haner! ...
Små haner!«

Gunnar.

Thordis, vid: igår ved legen,
da hele hirden stod i kreds på tunet,
da var jeg flink! — Ja, der var ikke den,
som drev mig væk!

Thordis.
Jo, én!

Gunnar.
Men hvordan, Thordis,
har du fåt det at vide?

Thordis.
Ha, din løgnhals!
Der tog jeg dig!

Gunnar.
Ja, det kan ikke regnes.
Så vidspurt kjæmpe, du!

Thordis.
Jovist! Hvem var det?

Gunnar.
Ret Eyolf Finson selv ...

Thordis.
Krist, Eyolf ... Vogt dig!

Gunnar.
Du blegner, Thordis! Pyt, det var ej farligt.
Får jeg mit nye sværd, som Haakon skal
fra Franken bringe, jo, så skal du se!
Jeg viger ej et skridt, ej ét, min jente!

Thordis.
Hør, vogt dig!

Gunnar.
Så? For hvem?

Thordis.
For Eyolf.

Gunnar.
Jeg?!
Får jeg mit nye sværd, så skal du se! —
Nu går han på en stund så bøs omkring,

at en ej nærer sig. Igår han dansed
med hvemsomhelst, trods alt, hvad der var aftalt;
drak folk fra viddet, spændte bjælken tit,
for som en bersærk mellem tapre mænd. —
Og sligt skal tåles? Nej, ved Sankte Knud!
Han skal få sit, trods kong's og kvinders elskov.

Thordis.

Du la'r ham være!

Gunnar.

Ja, det er mærkværdigt;
— du tror, han vinder på mig.

Thordis.

Nej, vist ikke.

Gunnar.

Du tror ... jeg ser det!

Thordis.

Hør nu, hvad jeg tror:
mod dig han er — let som en høvisk.

Gunnar.

Spot!

Thordis.

Nej, ramme alvor! — Skal han så få gå?

Gunnar.

Jeg løfter dig på fladen af min hånd
med udstrakt arm — kom, skal du se det, Thordis!

Thordis
(viger).

Nej, nej! (Når hun er kommen bort.)
Du gjør det ikke!

Gunnar
(efter hende).

Jo, ved Olav!
Ved Erik også!

Thordis.

Jo! ... lad mig blot gå!

(Når hun er kommen fra ham.)

Du gjør det ikke!

Gunnar.

Godt, så vil jeg klamres ...

Thordis.

Nej, nej!

Gunnar.

... med Eyolf!

Thordis.

Nej!

Gunnar.

Pas på, hvem vinder!

Thordis.

Vist ej! Jeg tror. — Hvad har han også gjort dig?

Gunnar.

Gjort mig? — Han er en skarv!

Thordis.

Å nejvist er han.
Ulykkelig kanske ... Engang han elsked
som du og jeg, var rask og glad og fager
og sanked jenter om sig, hvor han gik.
Nu sygner han ... Jeg ved, hvoraf det kommer.

Gunnar.

Ja, når du beder for ham ...

Thordis.

Jeg gjør mere.

Gunnar.

Hvad mere da?

Thordis.

Jeg vil, at du skal hjælpe.

Gunnar.
Jeg hjælpe ham? Nej, Thordis, det er svært.

Thordis.
Ja, derom siden! — Nu blot dette ene:
Du er blandt hirden; du går ind og ud
hos dronningen ... skaf mig Svanhilde hid;
her kan hun læge; jeg ved vist, hun vil det,
når første sundhed, hun til hjærtet lokker,
blir første sangfugl under hendes eget.

Gunnar.
Det var, skam, vakkert talt; det var det, Thordis!

Thordis.
Og du vil gjøre det.

Gunnar.
Det vil jeg rigtig.
Nu kan du vente her, så drager snart
vor dronning med de fagre tærners
sangfulde morgentog igjennem skogen.
Ved du, hvad skalden kvad, da sist han så dem?
»Blandt dem Svanhilde er den blege stribe
i rosens purpur.« — Det er også smukt.

Thordis.
Å — ja!

Gunnar.
Jo tilforladelig, det er ret smukt.
Ja, ser du vel, jeg liker smukke ting, —
da længes jeg til dig, og det er morsomt. —
— Ej, det er sandt: nu vil jeg gifte mig!

Thordis
(gir ham en ørefik).
Hvad siger du?

Gunnar.
Au! — siger jeg.

Thordis.

Javist!

Vil du så tie?

Gunnar.

Ja, men det er sandt.

Thordis

(vil atter slå ham).

Gunnar.

Nå-nå! — — Her har jeg begge hænder.

Thordis.

Slip mig!

Gunnar.

Nu vil jeg gifte mig!

Thordis.

Så slip mig, Gunnar!

Gunnar.

Igår sa' farbror: hvorfor venter du?
Gift dig, din galning, du er rig nok til det.

Thordis

(som har villet befri sig).

Men slip mig, siger jeg. — Fy, skam dig, Gunnar!
Jeg aldrig mer blir blid på dig!

Gunnar.

Å snak!

Men ved Sankt Olav, du er jo på veje ... (slipper hende.)
at gråte, tror jeg.

Thordis

(vender sig om og gråter virkelig).

Gunnar.

Nu har jeg aldrig set! ...
Fordi jeg siger, jeg vil gifte mig?

Thordis.

Å, ti så engang!

Gunnar.

Men du selv da Thordis?
Du har jo spurt ...

Thordis
(rask).

Det har jeg aldrig!

Gunnar.

Jo!

Thordis.

Nej aldrig!

Gunnar.

Jo! — Én gang; det var lidt mørkt.

Thordis.

Du lyver, isbjørn!

Gunnar
(løfter på hatten).

Mange tak, mit lam!
— — Ja, ja! Jeg gifter mig nu lige godt, jeg!
Så kan du gjøre, hvad du vil, du Thordis.

(Der høres sang; hun iler mod ham for at ta farvel. Han kysser hende; de skynder sig hver til sin side.)

ANDEN SCENE.

(En stund tom scene; sangen udenfor. Siden dronningen og hendes tærner parvis. Sangen nærmere, på scenen, fjærnere, langt borte og bestandig under de påfølgende scener.)

Sang.

God morgen, sol mellem grønne løv —
ungdomssind i de dybe dale,
smilet i deres mørke tale,
himlens guld på al jordens støv.

God morgen, sol over kongeborg!
venlig lokker du ind dens tærner;
tænd i hvert bryst små lyse stjærner, —
tindre de klart i en natlig sorg.

God morgen, sol over høje fjæld!
lys på landet, så vidt det redes,
at det sig rejser og toet stedes
for dagen hist i din varmes væld.

TREDJE SCENE.

To gamle mænd (går over scenen.)

Den første.
Ret sælsomt er det med den sang i skogen.

Den anden.
Det kan du sige; jeg må altid ud
at høre den, — mens de min åbit lager.

Den første.
Mine småjenter fløjne er — før mig.

Den anden.
Kold mad er dårlig; de har også nok
af fjas og legen på en tid …

Den første.
Å-ja! …
— Siden vor dronning kom, er her ret blusset
stort liv i ungdommen.

Den anden.
Det sagtner nok,
når kongen vender hjem …

Den første.
Fra krigen, ja,
å-ja. — Der er ret ellers glæde i det …

Den anden.
Men lidet gavn ... De udenlandske skikke
er fagre nok; men de er dyre ...

Den første.
Ja-såmæn!
De tager nok på arvegodset, gjør de. — —
— Alligevel: de gir igjen til sindet.

Den anden.
For én gangs skyld; men det er snart forbi ...
Og det, som jeg nu frygter mest for, er,
at folket blir for blødt.

Den første.
Det kan nok hænde ...
— Å-ja. — God morgen, du! Jeg vilde gjærne —
lidt nærmere til sangen, jeg ...

Den anden.
God morgen!

(De går hver til sin kant.)

FJERDE SCENE.

Aslakssønnerne (Thrond og Arne; den siste i den røde kappe).

Thrond.
Tung er den kappe, Arne Aslakson.

Arne.
Tyngre de ord, hun lagde til, Thrond, bror min!

(Bort.)

FEMTE SCENE.

(Svanhilde og Thordis (langsomt arm i arm).

Svanhilde.
Det var et broderi, som ej blev fuldført.

Thordis.
Forsøg det, sy pány; — nu har du rammen.

Svanhilde.
Alt, hvad jeg sydde ned, fra barn til nu,
det reves op, dengang da hun begyndte.

Thordis.
Nej, hendes sølvtråd passer ej, hvor du
din silke sømmed først i små violer.

Svanhilde.
Jo, jo; hun virked med kunstfærdig hånd.

Thordis.
Dit blomsterbed vist ligger friskt indunder.

Svanhilde.
Ja, blot jeg vidste ...

Thordis.
Mærk dig dog hans øje ...

Svanhilde.
... Er så tungsindigt —

Thordis.
Når det møder dit.

Svanhilde.
Det er ej ofte.

Thordis.
Ti det frygter magten.

Svanhilde.
Og den har jeg?

Thordis.
Ja, endog uden ord.

Svanhilde.
Han taler aldrig.

Thordis.

Men hans taushed er
et sukfuldt: Hjælp mig!

Svanhilde.

Vente hjælp af den,
hans fod just træder på.

Thordis.

Er hun barmhjærtig,
hun stanser ligefuldt hans syge hast
mod sit fordærv.

Svanhilde.

O, hvilken vakker morgen ...
den gjør mig godt!

Thordis.

Så skal vi vandre vidre.

Svanhilde
(overrasket).

Thordis, der er han!

Thordis.

Hvor?

Svanhilde.

Se der!

Thordis.

Bag busken?

Svanhilde.

Javist ...

Thordis.

Han går så langsomt ...

Svanhilde.

Ja ...

Thordis.

Nej, se ...
Hvor han er bleg, du!

S v a n h i l d e.
Ja ...

T h o r d i s.
Han stanser ...

S v a n h i l d e.
Stille!

(Lænet til T h o r d i s betragter hun ham; vender sig endelig, idet hun siger.)

Al sang og morgensol er spildt på ham!

(Vil gå.)

T h o r d i s
(stanser hende).

Ret som han gik i tanker, slog han efter
en sommerfugl ... se! se!

S v a n h i l d e
(uden at vende sig).
Han fik den?

T h o r d i s.
Nej;
ti som han bøjed sig, en klungerbusk
tog fast i hatten ...

S v a n h i l d e.
Faldt den af ham?

T h o r d i s.
Ja!

S v a n h i l d e
(rask).

Kom, vi vil gå! — —

(De går.)

SJETTE SCENE.

D r o n n i n g e n med sine t æ r n e r (kommer syngende).

F ø r s t e t æ r n e.
Her må vi stanse lidt og hvile os.

Anden tærne.

Nej, heller lege!

Tredje.

Ja, ja, lege!

Alle.

Lege!
Ja, vi vil lege.

Dronningen.

Godt, så leger vi —
men hvilken leg?

Første.

Det må du sige selv.

Anden.

Nej, alvelegen!

Tredje.

Den, ja den!

Alle.

Ja, ja!
Kom blot med alvelegen!

Dronningen.

Det er godt!
Så er vi alver, — komne op en stund
at lindre sorgen i et kvindehjærte.
Hvor to går stumme og ej mødes tør,
did styrer vi og fører dem tilsammen.
En dommer vælger vi af hoben frem,
en kvinde helst, ti hun har ømmest øre.
Ukjendt af begge, hyllet selv i slør,
må hun med mildhed deres skjæbne råde, —
— nu — kjender I så to, som går omkring
og tæres begge af en giftsyg taushed?
Så skal vi fange dem og få dem sammen.

Første tærne.

Jeg kjender to ...

Anden.
Jeg også …

Alle.
Ja, jeg også!

Dronningen.
Er de da her?

Første.
Ja, mine —

Anden.
Mine med!

Alle.
Ja, de er her!

Dronningen.
Så op at finde dem! —
Slut alvekjæde!

Første.
Lad mig styre den!

Anden.
Nej, jeg vil styre den!

Alle.
Nej, jeg … nej, jeg!

Dronningen.
Nu stille, stille! (Til den første.)
Du skal styre kjæden!

(De ordner sig i en lang række, lidt efter lidt, under hvisken og munterhed, medens forspillet gives. De hvirvler og begynder sangen.)

Vi stiger i skoven
af græstækte sale,
vi søger heroven
en plet for vort spil.

Til træernes tale
vi lægger vort øre,

bogfinke og svale
de spotter dertil.
(Står stille.)

Der tales, vi høre,
at endnu før dagen
vil sorgerne føre
til skogen en mø.
(Ud.)

Se, hende vi fange
i blomstrende kjæde
og dysser med sange
den grådige sorg.
(Ind med Svanhilde.)

Se, hende vi rede
en seng, hvortil drømme
om håb kun tør træde
I alvernes borg.
(Står stille.)

Da mærker vi ømme
langttonende sukke
med klage at strømme
på træerne hen.
(Hvirvler.)

Vi stiger, vi dukker,
vi søger, vi finder
i skogens aflukker
den angrende ven.
(Ud.)

Og lette som vinde
vi farer fremover,
ham fange derinde
og føre ham hid.
(Ind med Eyolf.)

For tonernes vover
skal sorgerne drive;
smågyngende sover
de ind for en tid.

(Står stille.)

Og morgnen skal give
jer ordet i sinde;
den fuglesang blive
jer frelsende ven.

(Hvirvler.)

Til pagten I binde
med tonernes tråde,
et vidne at finde
vi hvirvle nu hen!

(Ud.)

Og snildt skal hun råde,
og mildt skal hun vinde
den kjærligheds gåde,
hun føres imod.

(Ind med en ubekjendt, tilsløret.)

Hun være en kvinde
i mildeste alder,
hvor tankerne rinde
så lette afsted.

(Står stille.)

Til løsning hun kalder —
hun lede, hun kjende!
Hvert ordfrø, som falder,
hun give sit sted.

(Hvirvler.)

Vær tro imod hende —
hun også mod eder!
God morgen! vi vende
tilbage igjen.

(Imod udgangen.)

Vi strør vore glæder
i jordlivets sorger.
God morgen! vi træder
tilbage igjen.

(Udenfor.)

Vi strør vore glæder
i jordlivets sorger, —
til fremmede steder
så hvirvler vi hen!

(Man hører dem endnu en stund, halvt opdukkende mellem efterspillet.)

SYVENDE SCENE.

Eyolf. Svanhilde. En ubekjendt (i et langt slør står længere tilbage.)

(Lang pause.)

Eyolf.

Jer sang faldt vakkert mellem træerne
i dagningen.

Svanhilde.

For ham, som hørte dem.

(Pause.)

Eyolf.

Hvad skal vi gjøre her?

Svanhilde.

Det ved jeg ikke.

(Pause.)

Eyolf.

Jeg tror, vi skilles.

Svanhilde.

Som du vil.

Den ubekjendte.

Tal først!

Eyolf.

Hvem er vor dommer mon?

Svanhilde.

Det ved jeg ikke.

(Pause.)

Eyolf.

En fager blomst, den, som du bærer der!

Svanhilde.

Hvis den dig huer, kan du få den.

Eyolf.

Tak!

Svanhilde.

Du river blade af den?

Eyolf.

Ja — jeg gjorde!

(Kaster den.)

Giv mig en anden!

Svanhilde.

Nej, jeg har ikke flere.

Eyolf.

— Svanhilde!

Svanhilde.

Ja …

Eyolf.

Det er ret længe siden …
vi veksled ord, vi to, i enrum.

Svanhilde.

Skylden
er ikke min.

Eyolf.

Men min.

Svanhilde.

Kan du vel huske
den siste gang?

E y o l f.
Det var i kongens bryllup.

S v a n h i l d e.
En morgenstund — før fuglene fløj op.

E y o l f.
Du hvisked mig et digt, et af de mange,
som med vor dronning søgte hid til landet.

S v a n h i l d e.
Det digt har du nok glemt.

E y o l f.
Jeg husker det.

S v a n h i l d e.
Det tror jeg neppe ...

E y o l f.
Jo, det handled om ...
hin store sagabog, hel dyr og gammel;
eneste arv den var, som frankerridderen
fik efter fader sin, den gamle kjæmpe.

S v a n h i l d e.
Og hvordan gik det så med ham og bogen?

E y o l f.
Dens magt var sælsom; jævnt han måtte gå
tilbage til den — fra hver idræt, leg.
Han tabte bort et smil, et glædesord,
en blid erindring for hver gang, han gik; —
men måtte dog tilbage. — Glemte han
én gang bort moder sin, en anden kirken,
den tredie sin mø, — gik dog tilbage.
Og mens han stirred i de gamle træk,
faldt sne på marken, fugle flygted rundt,
de træer flytted, huset sank i jord — —
han stod der ene med sin bog og frøs, —
ræd søgte did, hvorfra den talte til ham, —

fra svundne tider, — tog så fejl af vejen
og gik i havet. — —

Svanhilde.

Længer op på morgnen,
da du i kredsen stod blandt andre kjæmper,
randt sagnet op for mig; jeg skreg og flygted!

Eyolf.

Det var dog underligt.

Svanhilde.

Nej, Eyolf, nej!
du kjæmped ej som andre. Endnu de
i legens time havde øje for
den mø, de nylig dansed med; de hilste,
de lo op til os og fik vink tilbage. —
Men du! — —
Du så jo intet uden sværdets gang,
og som stridsbølgen steg, du lo, du jubled;
du stod der blind og bleg og kunde myrdet
hver anden mand! — og det to timer efter
vi hvisked sammen! — o jomfru Maria, —
da flygted jeg! og siden — blot jeg flygted —
og siden ... Tro, hvor har du færdets, Eyolf? — —
Tungt er det ord, der bærer kring om dig.
Jeg hasted fra det som det svage fly,
der gjemmer sig, når uvejr truer, — hasted
at redde vingen til en anden gang. —
Men her, så stanser jeg; hid har den båret —
— lad en kun høre det, det er det samme!

Den ubekjendte
(viger mer og mer, til hun ikke længer sees).

Svanhilde
(fortsætter).

En tænke ondt derom — det er det samme;
du mig miskjendte for det — og det samme!

Nu vil jeg, selv på knæ, om det blir så
arbejde mig frem til dig, bede, råbe:
— Gud trøste dig: hvad vej går du nu frem på? —
Vend dig ej fra mig, Eyolf, barndomsven' min!
Jeg er ej stræng, har ej et vredesord,
skjønt du nok kasted mig tilside, trådte
lidt hårdt på mig, idet du for fremover.
Jeg tåler, tilgir alt, du gjorde mig, ...
og tænker bare, at det må så være ...
Og jeg fik bispen til at tale til dig,
og jeg har svoret på, det var ej sandt,
du dræbte Gudlejk — — skjønt jeg vidste det! —
Og jeg har sagt, vi mødtes hver en kvældstund, —
når folk de sagde ... når de løj på dig!

Eyolf.

Jeg har et ord at sige!

Svanhilde

(med glad anelse).

Skynd dig, Eyolf!

Eyolf

(om en stund; mørk).

Nej ... tal blot du.

Svanhilde

(modløs).

Du skulde heller tiet! —

(tar i pány.)

Dog — taber jeg mit mod, hvem har det så?
Min magt er liden, men alligevel ...
en enkelt ren, fuldbåren dråbe blod
kan farve meget vand, en enkelt myre
på flugt kan få en hel stor ormeflok ...
og nys jeg så hjemkomne Aslakssønner!
Det er høj tid! — Hvad sagde jeg en gang:
Slig elskov til den svundne tid, dens gjærning,
dens kvinder eller mænd, den ender nok

helst — helst et stykke udenfore kirken!
Det kor, han stedes i, et flammehav, —
brændende bjælkers brag al munkesang, —
den mørke stolte, som så langt ham lokked,
har knap en tåre til at jorde asken! —
Kom, kom tilbage, Eyolf, red dig, fly!
Jeg er opvoksen med dig, jeg har båret
halvdelen vel af dine tanker med dig;
jeg er ej god til at se dig gå under.

(I armene på ham. Pause.)

Eyolf
(idet han slipper hende, mørk).

Hvad skal jeg gjøre, tror du?

Svanhilde.

Flygte!

Eyolf.

Flygte ...
Javist ... men sig ... har jeg gjort noget ondt?

Svanhilde.

Du — nej! stod det til mig at dømme,
så var ej én af dem, som nu dig skjænde,
så god som du.

Eyolf.

Det siger du, og da
jeg tror det næsten selv. Det er ... nu ja ...

Svanhilde.

Kom ud i varmen!

Eyolf.

Hvis jeg kunde det,
— da tror jeg halvvejs, at jeg snart var hjulpen.

Svanhilde.

Så er det prøven værd.

Eyolf.

Å, aldrig haste!
Tit, når tung gren skal rystes, brister den.

Svanhilde.

Sig ikke sådant.

Eyolf.

Dig det skyldes vist,
at jeg kan sige det. Hel underligt
har du mig stemt.

Svanhilde.

Krist give til det gode!

Eyolf.

Det kommer an derpå ... Brudt, brudt! — Nu ja!
Jer sang faldt vakkert her i dagningen,
og dine ord, du selv, de blå små minder,
som gik med dig — frem mellem stammerne ...
— Når jeg skal ret se til, så er jeg nok
kommen langt væk. (Sætter sig på en stubbe.)

Svanhilde.

Så tung la tågen aldrig
om birk i vår, at ej den knopper skjød
og avled i den. —

Eyolf
(grundende).

... Kjender jeg et sted,
hvor der er nat; jeg kjender også et,
hvor der er dag. Og sværde går i natten,
og højst livsalig sang går der i dagen ...
Råd mig den gåde?

Svanhilde.

Best gjør du det selv!

Eyolf.

Men valget, ser du, valget ...

Svanhilde.

Er såre let.

Eyolf.

For den, hvis sind blev aldrig stedt til valg. —
— Hvor dybest afgrund skiller tvende land,
der skal en over til den anden bred.
Han vove spranget! — Det er såre let!

Svanhilde.

Du gjør mig bange, Eyolf!

Eyolf.

Kom, Svanhilde!
Se blidt på mig! sådan! — Vi to, vi har
nok leget sammen.

Svanhilde.

Ja, fra vi var små!

Eyolf.

Og læst hos munken sammen.

Svanhilde.

Mange år!

Eyolf.

Trådt dansen lystigt nok.

Svanhilde.

I juletiden!

Eyolf.

Men ene var jeg, når jeg lærte kamp!

Svanhilde.

Jeg stod ret ofte hos.

Eyolf.

Men du var borte,
dengang jeg Kollbjørn vog! han skjældte mig
en dreng!

Svanhilde.

Ak ja. — Du måtte skyndsomt tage
på ledingstoget.

Eyolf

(noget vildt).

Der var du ej med!

Svanhilde

(viger fra ham).

Men, Eyolf!

Eyolf.

Hys! — Bliv ikke ræd, kom frem!
Bjørnen i hi skal gå. Dig er han bange. —
Svanhvide fugl med våren under vinge,
svøm til min bred; skjønt den er stejl og hård,
ét sted så er den lav — med blødt, mygt græs —
du finder stedet nok — — du har det fundet!

(Rejser sig.)

Svanhilde

(mod ham).

Hil være mødet vort i morgenstunden!

Eyolf

(med hendes hånd).

Her — din snehvide hånd, hvor blodet går
så kilderent og mildt som sang i lunden, —
her den min bibel er, på den jeg sværger.

Svanhilde.

Du sværger, Eyolf?

Eyolf.

Ja, og agter lidt
det ravneskrig, som gjennem eden skjærer.

Svanhilde.

Du sværger?

Eyolf

(lytter).

Hør!

Svanhilde.
Hvad nu?

Eyolf
(bestemt).
Jeg følger aldrig!

Svanhilde.
Hvem?

Eyolf.
— Intet navn!

Svanhilde
(forstår).
Ha, intet navn! Nej vist!

Eyolf.
Jeg følger aldrig!

Svanhilde.
Tak!

Eyolf
(sagte).
Men hørte du?

Svanhilde.
Hvad nu?

Eyolf
(som før).
Et suk!

Svanhilde.
Det var vel vinden.

Eyolf.
Kanske.
(Stærkt.)
Jeg følger aldrig!

Svanhilde.
O, det voved du? —

Eyolf.

Nu — hvorfor ej?

Svanhilde.

Og hørte mere?

Eyolf.

Nej! —

Svanhilde

(indsmigrende).

Så tør jeg vente mig et pant på løftet.

Eyolf.

Kan du et bedre få, så skynd dig, tag det!

Svanhilde

(ivrigt).

Jeg har et frelsens råd, men må først tale
med dronningen derom ... hun er dig huld ...
med flere også ... find mig derfor op
etsteds ikvæld, helst under dansen.

Eyolf.

Hvor da?

Svanhilde.

Ja, vælg du stedet ...

Eyolf.

Jeg? — Nu ja, bag buret —
i første birkelund.

Svanhilde.

For nær ved skogen;
lod du mig vente, blev jeg bange der.

Eyolf.

Så ved den gamle gran.

Svanhilde.

Hvor sagnet færdes
om stakkars Svavas barn, som der blev udsat
og gråt sig ind i døden ... Nej.

Eyolf.

Men hvor?
Omkring en konges gård er nok af minder.
— På Heggebakken?

Svanhilde.

Nær ved gården — ja!
Der kan jeg høre fløjtens spil og dansen,
se lys og tænke, når der spilles op,
vi to skal danse just. Ja, der jeg venter!
Men ej for længe.

Eyolf.

Nej.

Svanhilde.

Du iler?

Eyolf.

Ja!

Svanhilde.

Husk på, jeg venter!

Eyolf.

Ja, jeg husker nok.

Svanhilde.

Så længe dansen går ikvæld ...

Eyolf.

Så længe ...

Svanhilde.

Så længe folk i haven ler ...

Eyolf.

Svanhilde.

Svanhilde.

Og er du glemsom, Eyolf, venter jeg,
så længe jeg ser lys, indtil det siste
i natten slukkes, — men da går jeg, Eyolf!

Eyolf.

Jeg skal nok huske dig, mit lys i natten! —
— Hvad var det nu I sang, da jeg kom hid?

Svanhilde.

Jeg mindes det ej nøje.

Eyolf.

Det var noget
om et god morgen …

(Sangen høres dybt fra skogen.)

Svanhilde.

Ja! — Det skal jeg synge
på vejen for dig.

Eyolf

(tar hendes arm).

Mens vi går i lunden …
det er så længe siden, vi gik sammen.

(De går. Den sangen ledsagende musik høres endnu lidt og ender med en dissonans.)

OTTENDE SCENE.

Den ubekjendte (kommer langsomt ind, kaster sløret; det er Hulda).

Hulda

(står en stund ubevægelig, vender sig, får se vandet, skriger).

Vandet! (Styrter lige mod det, stanser, vender om.) Nej, ikke således — — ikke endnu! … Hvor skal jeg så hen? — Er det nogensteds? — (Skriger, løber; stanser atter.) Men hvor er vandet? Ah — til siden! — Lad det så ligge til siden! Og jeg — gå bent frem! Gå bent frem! bent frem! — — Ak, foden! Jeg må ikke halte nu — — nej, ikke halte. Sådan! Sådan! — — Det gjør slet ikke ondt! (Synger.)

En due så jeg skjælve
i en stormbyges torden;
did bølgerne sig hvælve,
blev den revet fra jorden.
Jeg hørte den ej skrige,
jeg den ej hørte klynke;
den kunde ikke stige —
og så måtte den synke!

Nu vil jeg gå hjem. Jeg har så meget at bestille. — Det var den kappe, jeg skulde ha færdig ... til ikvæld, vi skulde rejse ... Det er sandt, det blir nok ikke noget af med rejsen ... Nu ja — jeg har også meget andet at gjøre, jeg ... Først koger jeg i den lille gryde, og siden i den store, og lægger selv op for folkene; ti man må ta sig af husvæsenet. — — Jeg går nok en fejl vej ... Det er jo på den kant, jeg har hjemme ... og ... jeg må skynde mig ... for der er vist nogen, som venter på mig — Eller hvordan var det nu? — Der er jo ikke længer nogen, som venter på mig? — — (Skriger.) Eyolf! (Synker om; rejser sig om en stund.) — Har jeg sat mig? — Hvorfor har jeg sat mig? Jeg skulde jo gå? Skulde jeg ikke? Kan jeg ikke huske mere? — — Hvad? Kan jeg ikke huske ... Det var jo det træ der, som så på mig før, da jeg vilde ... det skal endda ha en gren, der ligner hjælmen, som hænger i stuen ... Der er den jo! — Se, om jeg ikke kan huske! Jeg kan huske mere ... jeg kan huske (Får øje på Aslakssønnerne, som netop kommer ind.) Aslaksønnerne!! ... Ha, ha, ha! Nej, nu må jeg le!

NIENDE SCENE.

Hulda. Aslakssønnerne.

Hulda.

Velkomne, Arne og Thrond Aslakson!
Det vidste jeg, at snart I lod jer vente.

Thrond.

Lad os kun gange vidre, Arne!

Hulda.

Nu? —

Er jeg så sært forandret, at I ej
mig kjender mere?

Arne.

Det er Halte- —

Hulda.

Hulda …

Vist er det så. — — Jeg sagde jer: velkomne!

Thrond.

Så godt du kjendes, at vi sist os ønsked
velkomne sagt af dig.

Hulda.

Det kunde hænde,
du der tog fejl, Thrond Aslakson.

Thrond.

Vel neppe,
hvis alt er sandt, som vi har hørt imorges.

Hulda.

Når mjød af trækar bæres, får den let
en ussel træsmag.

Thrond.

Liflig mjød tilvisse!
Nej, Arne, tykkes dig som mig, vi vender
for kvindelist — og søger bedre frem.

(De vil gå.)

Hulda
(med vægt).

Godt gjensyn, Thrond!

Thrond.

Hvad siger hun?

Arne.

Stans ikke!

Hulda.

Nu mener jeg, I flygter for et kvindfolk?

Thrond.

Dem bider sværd ej på, — og andre våben
har på en stund vi liden lyst at bruge.

Hulda.

Det er ej underligt.

Arne
(studser).

Det svar mig stanser.

Thrond.

Æns hende ej!

Arne.

Men hvorfor?

Thrond.

Kom blot!

Hulda.

Arne!
Der var den tid, du just ej hasted fra mig.

Arne
(mørk).

Den tør du minde om?

Hulda.

Ja, som det siste.
Ti jeg vil tale med dig.

Thrond.

Følg så straks!

Arne
(lidt nedover til hende).

Er det blot nogle ord?

Hulda.

Ja — og de beste,
du nu gad høre på.

Thrond.

Dem tror jeg neppe
vi fanger fra den kant.

Hulda.

Så sig da, hvilke
du har mest kjær?

Thrond.

Det aner dig slet ikke?

Hulda.

Å-jo; dog let jeg fejled — derfor: sig!

Thrond.

Ja — kan du høre dem, kan jeg dem sige;
og stod du ej så nær, jeg ønsked højt,
at hvert som pile skar dig dybt i brystet.

Hulda.

Hm, ønsker gjør ej ondt — så siger man.
Men ordet?

Thrond.

Være skal om den mands fald,
for hvem nys Gudlejk, broder vor, for hvem
hævnkjære far, de nejed sig i døden.

Hulda.

Om ham så lyder det.

Begge.

Om Eyolf Finson?

Hulda.

Om — ja, I nævnte ham.

Arne.

Hans fald?

H u l d a.

Hans — fald!

T h r o n d
(til Arne).

Nu trodde jeg ...

A r n e.

Hys! lad mig spørge: — — Hulda,
du elsker ham?

H u l d a.

Jeg? (Smiler.) Nej! — Hvem har vel løjet
så hæsligt på mig?

T h r o n d.

Dine gjærninger.

H u l d a.

Det har jeg altid sagt, d e var de siste,
I skulde tro.

T h r o n d
(til Arne).

Og hende vil du høre!

A r n e.

Ej er det første gang, at den, du elsked,
ham var du værst ...

H u l d a.

Hvem har jeg elsket før?

A r n e.

Nu, — Gudlejk.

H u l d a.

Ah! — Har h a n sagt det?

A r n e.

Det s å vi!

H u l d a.

Nu, — *I* så det? Ej, ej! Da er det vistnok
slig, som I siger; — og det kan ej undre,
at hin jeg hader.

T h r o n d.

Men ham lukker ind
i kamret til dig.

H u l d a.

D e r han best bevartes
for sådan stund, som I vil føre til ham.

(Brødrene ser på hinanden.)

T h r o n d
(til Arne).

Det ligner hende!

H u l d a
(stærkt).

Narre! — Så forgabte
I er i egen hævn, at sent I fatter,
jeg har min part — kanske den største.

T h r o n d.

Tal!
Hvad v i l du?

H u l d a.

Hvad vil I?

T h r o n d.

Omtrent alt muligt!

H u l d a.

Godt! — Måden?

T h r o n d.

Nu, — som den kan byde sig.

H u l d a.

Hvis jeg ved ret, I venter knap på loven.

A r n e.

Å-nej; — den er os noget sen i gangen.

T h r o n d.

Den kommer først med kongen hjem, og Eyolf
er kongens ven.

Hulda.

I frygter den ej selv?

Thrond.

Mer lovtrygt er her på en tid, — vistnok.
Men Aslaks slægt har så sin egen skik.

Arne

(mørk).

Mangt upåtalt er sket i den opover.

Thrond

(ligeså).

Engang man kongen bad at skride ind,
da smilte kongen, — sagde blot: »Giv stunder!
den slægt, den retter nok sig selv!« — Men retter
er to slags ord; så der er tvende måder.

Arne

(som før).

Den værste, tænker jeg, var hidtil slægtens.

Hulda

(med et par skridt frem; afsides).

Det er ej første gang, jeg rørte blot
lidt op i dem, så blev jeg bange selv.
Til disse skal jeg nu ... jeg hader dem —
og deres fader — Gudlejk — hele ætten!
En stille, spejlklar sjø med mudderbund,
en skidden røg mod himlens strålehvælving,
et rovdyrs korte brøl i nattens stille,
et trold, der lister væk mod morgnens komme!
At gjøre dem til folk, det var at bygge
en kirke på et rettersted. Jeg hader
dem dunkelt heftigt — alt fra barn ... Forbandet,
at jeg er vokset blandt dem!

(Med pludseligt lys.) Derfor er det,
jeg hader dem! til døden — — O, du milde
forunderlige Eyolf ... gud, o gud!

Thrond.

Se til! Fik hun ej ondt?

Arne.

Vi kan ej hjælpe —
Hun står alene med en flok af minder.

Hulda

(skræmt op).

Hvad sagde du?

Arne.

Slet intet.

Hulda.

Intet? — Nej ...
Du ringte blot til lig i middagshvilen.

Thrond.

Du vilde noget før ... nu har du glemt det.

Hulda.

I minder nok ...

Thrond.

Vi har kun ét at huske —
Ulykken vor!

Hulda.

Det sagde han ej selv. —
Nu godt! — hvad vil I?

Thrond.

Er alt sagt.

Hulda.

Javist ...
ja ... ja ... kom hen til mig ikvæld ...

Thrond.

Og der?

Hulda.

Skal I ...
(Afsides.) Jeg ser dig ikke, Eyolf! Hun —
hun står ivejen for dig!

Thrond.
Nu — og der?

Hulda.
Der skal I finde ham.

Arne.
Er det dit alvor?

Hulda.
Jeg spøger ikke ...
(Afsides.) Myrdelystne mænd! —
Se, hvor de hvisker sammen!

Thrond
(højt).
Har du ikke —
lagt baghold for os?

Hulda.
Slap det sådan ud!
(Står lidt.)
— — Det tror du, Arne?

Arne.
Nej.

Hulda
(med et skridt frem, afsides).
Men var det så: —
vi blev dem kvit — de siste beske rester ...
vi blev dem kvit ... Hvem? — Vi? — —

Arne.
Du grunder så?

Hulda.
Ja, på hvad klokkeslet! ... Kom lidt før midnat.

Arne.
Alene?

Hulda
(afsides).
Hvis han borte blev ... ej kom?
En hel lang nat ... en dag ... alene ... hjælp mig!

Thrond
(frem).
Ved Olav har hun ondt jo!

Arne
(ligeså).
Du har ret.

Hulda.
Hvem? Slip mig! (Fra dem, afsides.)
O! — — Det var en overregning!
(Langsomt.)
Den, som ej kan tilbage se, ej frem ...
(Højt.)
I spurte nylig?

Thrond.
Skal vi ene komme?

Hulda.
Nu husker jeg ... (Afsides.) Hun venter og? Did går han? —
Ja, vidste jeg dog blot ... (Højt.) Kom I alene!
(Afsides.)
Det var ej kjærlighed, erindring var det—
en svag udblødning af et gammelt sår.
En syg urolighed i søvne var det, ...
som dog har røbet mig hans hele sjæl!
(Højt.)
Nej, tag kun flere med!

Thrond.
Ved vi tilslut,
hvad helst du vil?

H u l d a

(afsides).

Langt er det frem til midnat.
I kvældens ensomhed vil stjærner rinde …
han vejen op til mig ser best i mørke,
og sjælen hvisker om en siste gang …

(Højt.)

Tror I, det regne vil inat?

A r n e.

Blid, rolig
er himlen rundtomkring.

H u l d a

(afsides).

Han s e r på hende!
Vil det da aldrig slippe! Bort! — Å-nej,
lad det kun glide ind …
(Højt.) Tror I, det regner
for stærkt inat?

A r n e.

Hvor er du nu?

H u l d a

(fatter sig).

Nu-ja!

A r n e.

Du er ej rigtig vel; du tager bedre
dit råd en anden gang.

H u l d a.

M i g vil du læge?
Nej, vent nu lidt! Så skal jeg læge d i g,
så syg du er.

T h r o n d.

Hvad var vel dette?

A r n e.

Stille!

H u l d a

(gående frem; afsides).

Når han snart ene står, h u n, j e g vil kjæmpe.
Vi begge løfter har — — Hjærtet har ... jeg!
Did går hans barnedrøm — hid drager uro ...
Er alt på vejen did, så husker han,
at han etsteds har noget efterglemt: —
ti brudte løfter, — nogle sværdehug, —
sælsomme timer, på hvis dunkle bund,
når ned han stirrer, han ser meget sidde:
sig selv med armen om en sortklædt kvinde,
hvis øje lokker, og hvis bryst er varmt ...
og i hvis sjæl han drømmer langsomt ind,
til vandet kruser sig, og synet dirrer
i hver dets bølgning, — så han skimter blot
i stykkevis, at jamrende hun faldt
ud af hans favn, — at blege skikkelser,
som selv han satte did i natlig stund,
sig rejser leende og byder selskab, —
at rundt hun jager med de rædde blik
og støder hænderne mod svede vægge
og kan ej finde ham, ej finde ud,
og ryster tagene med sine skrig; ...
— — har han ej dyrets sløvhed, må det sende
ham nok en gang til Halte-Huldas stue! —
— Hejda! der skal han finde mig — og h u n
skal vente længe på de grønne bakker!

(Til brødrene.)

Mærk jer et ord: Ikvæld er billig pris
på nogle tømmerhus! —

TIENDE SCENE.

B r ø d r e n e (ser på hinanden).

T h r o n d.

Hvad mente hun?

A r n e.

Det ved jeg ikke.

T h r o n d

(grundende).

... Bad os først at komme
didhen før midnat ... Tage flere med ...
Så spurte hun, om der faldt regn inat ...
Dernæst, om vel vi trodde regnen faldt
for stærkt inat ... Så sagde hun tilsist:
Ikvæld er billig pris på tømmerhus — —
Hvis tømmerhus?

A r n e.

Du lægger nok isammen
som til en sum, du forud har bestemt.

T h r o n d.

Det siger du. — Hvad tykkes d i g om summen?

A r n e.

Ret godt — i sandhed!

T h r o n d.

Nu; — mig ikke mindre!

(De går.)

(Tæppet falder hurtigt.)

TREDJE AKT.

(Stuen fra første akt.)

T h o r d i s og G u n n a r (kommer begge ind).

T h o r d i s.

Her heller ingen! Ak, jeg blir så bange!

Gunnar.

Hvad vil vel hænde?

Thordis.

Alt, hvad ikke hindres.

Gunnar
(nærmere til hende).

Sig mig så tydeligt — hvad frygter du?

Thordis.

Jeg frygter ... frygter ... Krist, hvor øde rundt!
Det er mig tit, som her jeg aldrig leved!

Gunnar.

Hvor er Hallgerde?

Thordis.

Det har jeg jo sagt.

Gunnar.

Og bestemoder?

Thordis.

Gud, end bestemoder!
Vent lidt — og jeg skal se.
(Åbner døren til et kammer, dernæst til et andet.)
Ej heller der!
De frække mennesker! Hvem vover vel
at flytte træ, så gammelt, svagt i roden?

Gunnar.

Ja flyttes hun, da skal vist tomten ryddes.

Thordis.

Min gud, hvad mener du?

Gunnar.

Hvad mener du,
som blev så ræd?

Thordis.

Jeg ved det ikke rigtig ...

Gunnar.

Tal ud ...

Thordis.

Tal du!

(De ser lidt på hinanden.)

Gunnar
(vender sig).

Mig er det ratt det samme.

(De går lidt.)

Thordis.

En bønnebog? — Hos Hulda? — og opslagen?
Nu skal vi spørge snart hel sære ting ...
det mærke tog jeg før.

Gunnar.

Alt gjør dig ræd ...
Der er vist nogenting, som du har hørt.

Thordis.

Jeg kan det sige; men så må du love
at hjælpe mig.

Gunnar.

Det gjør jeg gjærne. Nu da?

Thordis.

De vil til Island.

Gunnar.

Hvem?

Thordis.

Hun —

Gunnar.

Hulda?

Thordis.

Ja.
Et skib er alt beredt ... du så det nylig ...

Gunnar.

Og derfor sendes hendes folk af gården?

Thordis.

Ti her skal mere ske.

Gunnar.

Hvad mere, Thordis?

Thordis.

Hun fører med sig en, som helst vil blive.

Gunnar.

Hvem? sig!

Thordis.

En mand.

Gunnar.

Men hvem?

Thordis.

Det får du vide,
hvis du vil love mig at hindre det.

Gunnar.

Naturligvis! Hvem kan det også være?

Thordis.

Svanhildes barndomsven.

Gunnar.

Ham vil hun stjæle?

(Ler.)

Nej, Thordis, det må være pokkers kvindfolk.

Thordis.

Le ikke, Gunnar! Der er trolddom med ...
Han narres hid ikvæld — og så til skibet.

Gunnar.

Der er trolddom, sa' du?

Thordis.

Ikke ganske frit!
Idag han var Svanhildes … Pas nu på,
om han ej Huldas er ikvæld — og rejser.

Gunnar.

Det skal ej ske! Svanhilde er en engel.

Thordis.

Du hjælper mig?

Gunnar.

Javist!

Thordis.

Og samler folk?

Gunnar.

Så mange det skal være! Ja, vi kjæmper!
Vi frir ham, om det var fra atten, — ja,
fra atten hundrede …

(Lægger hånden på sværdet.)

Han skal ej til Island!

Thordis.

Du ved ej, hvad han heder …

Gunnar.

Er det samme …
Skal ej til Island! (Trækker sværdet halvt ud.)

Thordis.

Det er Eyolf.

Gunnar.

Eyolf?

(Støder sværdet ind.)

Nej, han kan rejse, når han vil, for mig!

Thordis

(heftigt).

Husk på dit løfte!

Gunnar.

Løfte ... løfte, Thordis!
Det var just herligt, hvis han kom til Island!
Der er nok karer der, som høver ham!

Thordis.

Nu skal du lyde mig! — Hvis ikke Gunnar ...

Gunnar.

Hvis ikke ...?

Thordis.

Ja; — jeg sværger dig ved Olav ...

Gunnar.

Ved Erik, Thordis!

Thordis
(hidsig).

Er du fræk igjen?

Gunnar.

Glem ej din ed!

Thordis.

Ugudelige knægt!
Jeg jager dig i messer, sørger for,
du er i skriftestolen; jeg dig lærer
latinske bønner, og jeg giver dig
indvigde ting af sælsomt værd at bære;
men du er lige fræk, — du slås og raser
og ønsker ondt ud over hver en mand,
som kaster længer eller vinder på dig.

Gunnar.

Det gjør slet ingen!

Thordis
(fortsætter).

Og så, hvor du skryder!
Det næsten er det værste; ti det viser,
hvad helst du gjorde, hvis du kunde blot ...

Uf, Gunnar, jeg er mange gange kjed dig,
træt af at trækkes med dig; ti du er
rent uforbederlig.

Gunnar.

Det var jeg længe.

Thordis.

Ja, bispen sa' det samme!

Gunnar.

Den rødhætte!

Thordis.

Nu, Gunnar, Gunnar!

Gunnar.

Jeg ræd bispen, tror du!
Han æder som en kværnhusgris ...

Thordis.

Så ti dog!
Jeg kunde gråte, kunde jeg ... Du plager,
du piner mig hver dag, hver time, ja ...
jeg har ret ofte tænkt ... at gå ifra dig!

(Gråter.)

Gunnar.

Nu-nu, da, Thordis! — Du er altfor blød —
du tar dig alting nær ... nu-nu, da, Thordis!
Kom, jeg skal gjøre, hvad du vil ... hør nu!
Alt, hvad du vil!

Thordis

(god igjen).

Ja, gjør du også det?

Gunnar.

Det skal jeg, Thordis! Sig mig, hvad du ønsker!

Thordis

(tar ham ved hånden).

Der, ser du, står et lys; — — hvis det ej slukkes,

så skal du komme hid med mange mænd;
men hvis det slukkes, skal du ene gå
tilbage hid og stille dig ved døren.
Når Eyolf kommer, skal du sige ham
et lidet ord, blot ét — det er: Svanhilde!

Gunnar.

Godt, godt! og du?

Thordis.

Jeg bliver her en stund.
Nu må jeg friste, om jeg kan få mod
at tale Hulda til; jeg vilde længe, —
men hun bandt tungen, ti hun er så stræng.
Nu må det ske ... nu, når Svanhilde lider.

Gunnar.

Hvad vil du Hulda, da?

Thordis.

Det er det samme.
Men ét jeg sige kan: Det lys, du ser,
det slukker hun hver nat, hun venter Eyolf.
Ikvæld jeg passer lyset, hvis det går
slig, som jeg vil. Hvis ikke — kan vi prøve
det siste blot — at hviske et »Svanhilde«.

Gunnar.

Du er dog god. Jeg holder af dig, Thordis!

Thordis.

Og jeg af dig ... jeg er blot lidt for hidsig ...
Der kommer Hulda! — Spring!

Gunnar.

Farvel!

Thordis.

Farvel!

ANDEN SCENE.

Thordis. Hulda (kommer med skjold, sværd og hjælm og hænger det op. Hun synes endnu at bemærke en plet, efterat det er ophængt, og gnider. Hører Thordis bag sig, vender sig rask).

Hulda.

Hvem der? Hvem går?

Thordis.

Det er blot mig.

Hulda.

Blot dig?

Thordis.

Desuden ...

Hulda.

Hid! — Hvem fulgte med dig?

Thordis.

Gunnar.

Hulda.

Hvem?

Thordis.

Gunnar!

Hulda.

Godt; hvem er så Gunnar? Svar!

Thordis.

Min fæstemand.

Hulda.

Din — ah! (Nærmere.) Så også du ...
Er du så stærk, du tåler elske, Thordis?

Thordis.

Jeg vidste ej, der skulde styrke til.

Hulda.

Nu — blot en leg, en fæsteleg — — gå, Thordis! — —
Dog nej, gå ikke fra mig endnu. — — Sig ...
— hvad var det nu? — Har han bedraget dig?

Thordis.

Hvem? Gunnar? — Nej!

Hulda.

Jeg mente heller ikke ...
han er jo stærk og lys?

Thordis.

Aa-ja ...

Hulda.

Ej sandt:
du savned ham til døden, før han kom?

Thordis.

Hvad mener du?

Hulda.

Jeg mener, at du drømte,
du så ham, før han viste sig; men siden
blot ord og åsyn mættede din hunger.

Thordis
(forundret).

Jeg så ham før? ...

Hulda.

... Forstår mig ikke — — Mener,
at før han følte endnu, du var til,
så leved du for ham i savn og længsel —
gik hver dag påklædt brud og vented på ham —
i mellemtiden gjorde lidt for andre
med bortvendt ansigt og et blik til døren,
om ej han kom! Hans bifald søgte du
i hver en liden ting; du satte håret
blot med det skjulte håb, han fandt dig smuk.
Hos ham, som endnu kun din tanke skued,
tog du erstatning for, hvad her du led. —
Hvor der var lag, og gutter, jenter dansed,
mens du sad ensom der og blev ej buden,
fik ordfuld medynk eller tause råd

og korte øjekast som til en ond, —
da dansed du med ham, og vildt I kasted
tilside hvert et par, og dansegulvet
blev større — større — — tonerne for op,
tog ild og slog i flammer over taget! — —
— — I dagliglivets mørke, blandt de mænd,
der stod som hemmelighedsfulde træer
og hvisked sammen med de høje kroner,
mens alt dernede var så taust og tyst
og ængsteligt til graven, — irred du
vel ofte bange blandt de golde stammer
og søgte ud — ja ud! — men kom ej længer! — —
— Så bygged du dig selv et lidet sted
med krucifiks og bog og bad så til det
og læste op i bogen i en hast
alt, hvad du ønsked, savned — mildhed, lykke —
og læsningen blev hvisk, din hvisk blev tale,
du talte med en viss — altid den samme!
I gik i skogen, snart hver dag, hver time,
først hånd i hånd, så øre op mod øre,
snart mund til mund! Og ordene flød over
med sådan overvættes liflighed,
at hjærtet gav ej rum; de ønsked mæle,
og ud du ropte dem med sejersklang ...
Ve, alting revned! ... og din drøm var over! ...
Du gik så skræmt og sky; ti ej du vidste,
om hint var livet eller dette drømmen! — —
— Nu ... hvorfor stirrer du? ... Du så nok noget? ...
Se, hvem som vil! ti snart så lukkes døren.

Thordis.

Det var ej mine savn!

Hulda
(koldt).

Ej dine fund!

Gå, Thordis! —

(Bange.) Hvad? har jeg tændt lyset der?

(Nærmere; for sig selv.)

Det var i drømme vist; — de blege drømme,
de går på egen hånd; de fik ej livet
og sukker efter her, når jeg er borte.

(Vil slukke lyset, men går baglængs tilbage.)

Nej, sluk det, du! —

(Mumlende.) Det er jo næsten mord!

Thordis.

Det lille, svage lys? Det kan jo brænde.

Hulda.

Du beder også for det? — Nu, lad stå —
en liden stund —

(Stærkt.) men husk, at det må slukkes!

(Sætter sig.)

Gå ikke, Thordis ... natten er så lang ...
— Skal du til stævnemøde, Thordis?

Thordis.

Nej!

Hulda.

Så kan du være rolig! — Sid ... fortæl mig ...
Hvorledes lærte du at elske, Thordis?

Thordis

(bange).

Vi legte sammen — vi var næsten børn.

Hulda.

Så tidlig fandt du ham.

Thordis.

Han kom til gården.
Vi så hinanden tit; tilsist så kom han
en dag med sine ski; han vilde rende —
og bad så mig stå bag på.

Hulda.

Du ham føjed?

Thordis.

Javist. — Så rendte vi.

Hulda.

Det var i bakken?

Thordis.

Den bratteste, du ser. Det gik som vinden!
Jeg skreg — jeg klamrede mig fast og bad
for himlens skyld, han vilde stanse farten. —
Men nej, han kunde ikke, — og det gik
ad alle bakker ned, blandt trær og tuer,
så sneen føg og stopped mund og øjne,
tog vejret fra os — o, det gik, det gik —
lige ned på sjøen.

Hulda.

Sjøen sa' du?
I for på sjøen.

Thordis.

Nej, der vælted vi —
og sådan blev vi frelste.

Hulda.

Nu — og så?

Thordis.

Så rejste han sig op og spurte rask,
om jeg mig turde tro til slig en kjæk
og dygtig styrmand? — Og så svarte jeg:
Ja, når det bare ikke går på sjøen.

Hulda.

Og så?

Thordis.

Så er det ikke mere.

Hulda.

Ikke?
I svor ej?

Thordis.

Nej.

Hulda.

Har aldrig talt mer om det?

Thordis.

Nej!

Hulda.

Thordis, kom! — Jeg vil blot kysse dig.

(Kysser hende, klapper hende og ser på hende.)

Thordis.

Men hvad, — du gråter?

Hulda

(støder hende mildt fra sig).

Sluk nu lyset, Thordis!

Thordis.

Men hvorfor skal det også slukkes?

Hulda.

Sluk det!

Thordis.

Blot lidt endnu — jeg er så ræd i mørket.

Hulda.

Ja, du kan gå.

Thordis.

Vistnok — men først jeg vilde —
O, bliv ej vred! Du så jo aldrig til mig, —
jeg ved det nok, det første ømhedstegn,
det gav du nu — — og jeg tør ikke tænke,
du derved gav mig ret til mere ... straks.

Hulda.

Tal kun!

Thordis.

Du siger det så strængt.

Hulda.

Vist ikke.

Thordis.

Jo, du er stræng — du var det altid, Hulda!
Jeg frygted dig, og dog du bandt mig til dig;
der var ej en, jeg heller stelte for,
men måtte gjøre det, når du var ude.

Hulda.

Tak, Thordis! Nu er det for sent — — Farvel!

Thordis.

Ej så uvenlig! Én gang tog jeg mod —
men skræm det ikke ned; det vil jo bare
frembære, hvad det har af duft og balsam;
ti du er syg — o, du er syg til døden —
og der er ikke en engang, som ser det! —
Nej, stans mig ikke! — Tit, når du stod kold
og ægged andre med din tvære strænghed,
jeg kunde gråte med dig; ti mig syntes,
at selv du gråt — gråt, så du blev til is,
dog vilde jeg som den dunstærke rype
med travle vingeslag langt heller søge
til dig — op til de lange, flade bræer,
hvor sol sørgmodig spilder al sin kraft,
end rammes dødeligt i dalens lunhed!
Nuvel — det skede ej; det var vist godt ...
Jeg blev og frelstes — du ... du derimod ...

Hulda.

Nu — vidre, Thordis!

Thordis
(forlegen).

Ja — det kom ifra mig.

Hulda.

Du har vist råd at bringe ... har du ej?

Thordis.

Jeg tænkte også ...

Hulda.

Kom kun med det Thordis!

Thordis

(forlegen).

Ja. — — (Endnu mere.)

Nej; jeg ser, at jeg tog fejl — jeg har vist ikke råd ... jeg tænkte ...

Hulda.

Men du vilde ...
hvad vilde du?

Thordis

(som før).

Jeg vilde ... vilde bare ...
få gråte, tror jeg! (Gjør det.)

Hulda

(rejser sig).

Er ej heller råd; —
her findes intet! — Gå nu, Thordis, gå!
Sluk lyset først — og gå — du gjør mig blød.

Thordis

(varsomt).

Blød, sagde du; ja, var du blevet blød,
så vovede jeg først at lægge ned
det lille ord, som jeg bar med ikvæld —

(Kort pause. Hulda vender sig mod hende.)

Stræb ikke efter, hvad en anden ejer!

(Pause.)

Hulda.

I kongens gård du har en tro veninde?

Thordis.

Så fager og så mild ... og hun — hun sørger!

Hulda
(som står lænet til stolryggen).

Det er så underligt med slige ting;
den, som har størst behov, har største ret.
Tilsist han bliver dens, hvis bud er dyrest.
Og mit er meget dyrt.
(Står lidt.)
Sig, husker du
vel vælske-sagnet?

Thordis.
Nej!

Hulda
(peger).
Det står i bogen.

Thordis.
... Vil ikke læse det. —

Hulda.
— Er ej fornødent.
— Jeg kan det meget godt ... »Der var engang
en mægtig dronning, der forstod sin dont;
ti kronen strålte langt, men viljen længer.
Kun ét hun mangled: hun fik ikke sove! —
Og alle læger i den vide kreds
var uden råd, og alle urter vare
foruden kraft. Da mærked hun tilsist,
at det gjaldt livet — og hun måtte prøve.
Den store tårnport knagede så fælt
i nattens stille; — straks hun lod den brænde.
Tårnvægtrens rop hun hørte alt som best; —
hun lod ham styrte. Men ved siden sov
en ung og vakker mand; hans åndedrag
blev hun slet aldrig kvit; — hun lod det stanse.
Skosvenden, plaget af sin dulgte elskov,
til natten hvisked, hvad ej dagen tålte —
og han blev taus. — Nu var der fred på gården.

Blot hendes tærner gråt — så stille, stille
ved al den ynk, som deres dronning fristed; —
og deres gråd blev kvalt. — Så var der roligt.
— Nu vented hun på søvn; — men søvnen kom ej.
Stod hun så op og brændte huset ned;
men søvnen kom ej; — flytted hun hver nat
fra hus til hus; men søvnen kom ej. Flygted
hun fra sit land, for ud som en vanvittig
fra sted til sted, fra folk og folkets klager
og segned ned, netop hvor grænsen stod. —
— Bad hun nu jammerspændt om blot et dugg
af søvnens svalning — blot et blunk i natten!
— — Og se, han kom — lys, let og stærk i gangen.
Hun rejste sig og greb. — Da gik en mø
ivejen for ham, vendte ham og sagde:
Han er jo min! — — Og søvnen« — ... Sluk nu lyset!

Thordis

(afsides).

Tilgiv, Svanhilde! — Se, jeg kan ej andet!

(Slukker lyset, lidt nærmere; højt.)

Farvel! ... og sees vi ej mer' ...

Hulda

(tar mod hende, omfavner og kysser hende).

Farvel!

TREDJE SCENE.

Hulda

(står lidt).

Sker det ej snart, mens jeg har kraft igjen ...!

(Går frem mod bordet; får øje på bogen.)

Så du er endnu der! Du er som Thordis.

(Pause. Lukker den. Tar den op igjen.)

Det er en fejl, at den, som ej kan høre,
kan heller ikke svare ... Hys! o gud! —

— Er jeg da nu så svag, at mindste vindstød
skal skræmme mig? — Han kommer måske blid
med anger eller sorg i stærke træk?
Han går hid trøstig til den vante tid,
at sige: Jeg var svag ... nu vil jeg rejse —
— — Det kunde ligne ham, den kjække gut!
— — — Men han har sveget mig! —
— — Hys! — Der igjen!
Man siger, fejge folk skal have forbud. — —
— — Ak, ak! Når før han kom så frejdig, frisk,
med trin som glade klap, der fløj imod mig!
hvor svulmed hjærtet — hvor det for imøde!
Og ved hans komme strømmed ind en duft
af birkeløv og hæg, — den hele hob
af gammelt nag for skytungt ud i blæsten.
Hans åsyn luded sig med solskins fred
udover hele stuen, — bort veg rædslen,
og rejste den sig end med uvejrsblik!
han kyste den med sværdet! — Hvilken mand!
Han havde sligt et hvælv for store tanker, —
de suste dunkle der på brede ving',
slog ned og skræmte krybet ind i busken!
Jeg havde lys og rum! — Forsagte skarer
af friske følelser fløj ud, de tumled,
de solte sig, de jog, de rev og bruste
fjærtungt i luften under solens sitren ...
... O-ja! de tog slig fart, at de kan ikke
mer' med at stanse — det må gå afsted!

(Skrigende.)

O, lad dem jage da — nu er de slupne!
Og nægter han dem rum, så kan de vende
næb imod næb og hvirvle hen i luften —
fjær, dun og skrig — og vælte — altid vælte
så længe op og ned, til luften fyldes
af deres ve og jammer, blodet sprager
og sprøjter sin forbandelse op i
hans falske åsyn og dets stille glitren!

— — Ti han har sveget mig! — —

(Går; stanser foran våbnene.)

Det indfald var ej godt, som bad mig om
at pudse jer. I skinner jo så hæsligt!

(Står lidt med øjet heftet på dem.)

Du tog, hvad du ej fik ... og du fik straffen.
— Ikke ved mig — — Du løb dig selv på spidsen!
Men du var god ....
Det er dog også han — god, blid som dagen; —
men har dens skifte. — O, ak Krist, jeg ser,
det bliver farligt; — blot livslysten trykker
sagte på døren, vil den give efter.
Den fik jo aldrig lov ... og længslen vokste
og blev så stor.

(Nogen rusler ved døren; hun gir et svagt skrig og vil fly.)

Ve dog! — Hvem der? — — Kom ind!

FJERDE SCENE.

Hulda. Thrond (bevæbnet).

Hulda.

Ha, dig!

Thrond.

God kvæld!

Hulda

(afsides; uden den hele scene at se på ham).

Han kommer sløv og tung, ret som en bjørn, —
går bent på byttet — — (Højt.) Hvor er Arne?

Thrond.

Ude.

Hulda.

Hvor mange?

Thrond.

Tretten.

Hulda.
Omkring huset?

Thrond.
Ja.

Hulda.
Så får I vente — — han er ikke kommen.

Thrond.
Og når han kommer?

Hulda
(i øjensynlig kamp).
Gjør I ... hvad I vil.
(Pause.)

Thrond.
En sagte kulild ...

Hulda
(heftigt).
Lad mig vær' i fred!
(Pause.)

Thrond
(stod, som han ventede).
Altså ... en ild rundtom ...

Hulda
(afsides).
Den djævel. (Højt.) Ja!

Thrond
(langt og tungt).
Slig ende tog — hver gammel islandsk saga.

FEMTE SCENE.

Hulda
(alene; hun synker om i en stol; rejser sig om en stund; siger, idet hun går ud).
Og han har sveget mig!

SJETTE SCENE.

Gunnar
(kommer).

En vakker kvæld, så stjernetaus og mild!
jeg skulde ønske, jeg, at Thordis var her.
(Går og smånynner.)
At gå så lang en vej blot for et ord —
»Svanhilde!« — Nu — jeg gjør som Thordis ber mig!
(Smånynner igjen; synger.)

Og vetli Nils Finn skuldi ut at gå;
han fekk inkje ski'i til at hanga på.
— »Dat var illt!« sa' d'uppunder.

Og vetli Nils Finn setti foten i snjo:
»dit ovstygge troll, vil du lat' meg i ro!
— »Hi—ho—ha!« sa' d'uppunder.

Nils Finn slo med staven i snjo, so han fauk:
»Såg du trollskapen, du, kor forsett han rauk?«
— »Hit—li—hu!« sa' d'uppunder.

Nils Finn dro dat ejna ski fram med ejt tak;
dat andre hekk fast, — han valt att å bak.
— »Å drag i!« sa' d'uppunder.

Nils Finn gret i snjoen og sparkad og stak;
dess mejri han sparkad, dess lengr han sakk.
— »Dat gjeng godt!« sa' d'uppunder.

Og bjørki, hun dansad, og grantufsen lo;
dar var inkje ejn, dar var hundrad og tvo.
— »Er du kjend?« sa' d'uppunder.

Og fjellet, dat skrattad, so snjofilla flaug;
men Nils knytti neven og svor, at dat laug.
— »Var' deg no!« sa' d'uppunder.

Og snjofonni gapad, og himlen for ned;
Nils tenkti, han vilde nog ogso gå med. —
— »Kom'n vekk?« sa' d'uppunder.

Tvau ski stod i snjoen og såg seg ikring,
men såg inkje stort; fyr' dar var ingenting.
— »Kvar er Nils?« sa' d'uppunder.

(Talende.) Der kommer han!

SYVENDE SCENE.

Gunnar. Eyolf.

Eyolf
(usikker indtrædelse).
Hvortil de mange mænd? Mon lure? — Der!
(Rask mod Gunnar.)
Hvad vil du her? — Hvem er de mænd på gården?

Gunnar.
Er de ej dine, kjender jeg dem ej.

Eyolf.
Hvad siger du? — Hvad skulde jeg med dem?

Gunnar.
Det må du vide selv.

Eyolf.
Hvem sendte dig?

Gunnar.
Ret en, som elsker åben færd.

Eyolf.
Sligt svar?

Gunnar.
Spørg som en høvisk mand, så får du måske
et høvisk svar!

Eyolf.

Nej, væbnet mand på lur
man kysser ikke straks.

Gunnar.

Hvad har du for,
som frygter lurere?

Eyolf.

Min første idræt
er den at få dig bort.

Gunnar.

Og så din anden
at følge med.

Eyolf.

Du er lidt djærv i munden.

Gunnar.

Jeg røgter kun mit ærend.

Eyolf.

Og det er
at ægge strid ikvæld?

Gunnar.

Nej, netop modsat.
Jeg skulde prøve, om jeg fik dig fra den.

Eyolf.

Det var en sælsom prøve!

Gunnar.

Nu; — dens udfald
må blive, som du vil.

Eyolf
(står lidt).

Hvem sendte dig?

Gunnar.

Når slig du spørger, kan jeg også svare.
(Liden pause.)
— Det var Svanhilde!

E y o l f.
Krist!

G u n n a r.
Men d e r er Hulda!

OTTENDE SCENE.

De forrige. Hulda.

H u l d a.
God kvæld!

G u n n a r.
God kvæld!

H u l d a.
De mænd så silde ude?

G u n n a r.
Det faldt sig så.

H u l d a.
Et vakkert vejr at gå i.

G u n n a r.
Å-ja!

H u l d a.
Hvad ærend fører hid?

G u n n a r.
Slet intet.

H u l d a.
Dit navn.

G u n n a r.
Er Gunnar Thordson.

H u l d a.
Nu; — til Thordis!
Hun er alt gangen, tror jeg.

G u n n a r.

Ja, jeg ved ...

H u l d a.

Så ved du også, hvad du selv skal gjøre.

G u n n a r

(til Eyolf).

Du følger, Eyolf?

E y o l f

(svarer ikke).

H u l d a

(til Eyolf).

Hør — han spørger dig!

E y o l f.

Jeg følger om en stund.

G u n n a r.

Farvel da, Eyolf!

E y o l f

(usikker).

Fortæl ej ... vent! — — Jeg må først tale med dig.

(sagtere.)

Gå blot lidt udenfor.

G u n n a r.

Jeg vil ej klamres
med fulde mænd, som står i kreds på tunet.

E y o l f.

Skal I da klamres?

G u n n a r.

Ja, hvem er vel de?
Hvad vil de her?

(Begge ser på Hulda.)

H u l d a.

Ved ej, hvorom I taler.

Eyolf.
Din gård står fuld af mænd.

Gunnar.
... Bevæbnet alle.

Hulda.
Er de da sendt mod jer? — Hvad frygter I?
(Kort pause.)

Gunnar.
Det kan ret være, hvis de vil. Jeg går.

Eyolf.
Og venter ej?

Gunnar.
Har du stor lyst at følge,
så følg med straks!
(Kort pause.)

Eyolf.
Det kan jeg ikke.

Gunnar.
Godt! —
Farvel da, Eyolf Finson!
(Går.)

Eyolf
(efter ham).
Vent dog lidt!

NIENDE SCENE.

Hulda. Eyolf.

Eyolf.
Der blev slig larm ved døren ... Stængtes den?

Hulda.
Hvem skulde stænge den?

Eyolf.

Det ved jeg ikke ...

(Går derhen.)

Jo, den er stængt! (Kommer igjen.)

Slig spøg mig lidet huer.

Hulda.

Hvem frygter du? — Det er vel ikke mig?

Eyolf.

Frit valg mig fører hid — frit valg tilbage;
så tænker jeg er best for begge to.

Hulda.

Du haster stærkt ikvæld? — Skal du gå snart?

Eyolf.

Snart eller sent; men fri må døren være!

Hulda.

Det var en sælsom frygt — så ganske ny;
når fik du grund til den i Huldas stue?

Eyolf

(står lidt).

Vist før ikvæld! ... Dit blik er mig så dunkelt.

Hulda.

Du kan nok mørkne det.

Eyolf.

Du ængster mig!

(Går til de andre døre.)

Den også låst — og den — — — Hvad er det Hulda?

Hulda

(bestemt).

Spørg du dig selv, — og kanske får du svar!

Eyolf

(ser længe taus på hende).

Hvis døren nu var fri, så gik jeg straks.

Hulda
(nærmere).
Men du skal blive — du skal tale med mig!

Eyolf
(for sig).
Det ante mig jo straks.

Hulda.
Her er dit sæde!

Eyolf.
Du ved nok alt?

Hulda.
Og derom kan du spørge?

Eyolf
(med pludselig anelse).
Hin høje kvinde i et slør ...?

Hulda.
... Var mig.

Eyolf
(sætter sig).

Hulda
(flytter en stol hen til ham; sætter sig).
Slig sad vi sist. — Det er nu længe siden.
Idag er kun igjen: at regne over.

Eyolf.
Vent lidt ... vent lidt!

Hulda.
Du hører en, som roper.

Eyolf.
Ja, det er sandt!

Hulda.
Tag blot et opgjør med dig,
så går du lettere.

E y o l f.
Da går jeg langsomt.

H u l d a.
Snart får du lyset se, som blinker mod dig.

E y o l f.
Jeg gik dog hid ikvæld?

H u l d a.
Til et farvel.

E y o l f.
Jeg gik dog hid ikvæld!

H u l d a.
Du kom — — men hvorfor?

E y o l f.
Jeg kom, fordi ... Ja, tal du blot, du Hulda,
så skal jeg høre, om det træffer sammen.

H u l d a.
Har du vel mærket dig det sære tegn:
her var så mange først; men færre — færre,
indtil idag. — Nu er her bare vi to.

E y o l f.
Ej dråbevis! Kom med det hele, Hulda!
Ti nu så vil jeg have ende på det.

H u l d a.
Da skal jeg give dig at tænke over,
hvad mig vil hændes, når du går ifra mig.
(Pause.)
Se did! hin hjælm, hint skjold og spyd på væggen —
de skinner ilde her i månens sted.
Hin dør er låst. — Derindenfor et kammer —
det er nok lukket, men det åbnes tit.
I denne stue for de Aslakssønner — —
her er der flest, når her er ganske tomt.

Hid søgte du, her lever vore møder ...
Her vil du sætte mig igjen? —

E y o l f.

Nej! nej!

H u l d a.

Så nævnte vi nok Island. — Det var da.
Hvis nu jeg drog, jeg ligned stærkt en mø,
som hørte tale om en sundheds-sø; —
men stunded did, når hun var blevet — dødssyg.

E y o l f.

Jeg ser, du stænger til. — Nu vidre Hulda!

H u l d a

(rejser sig).

Der er et siste vilkår, og det er:
slet ej at tænke på mig.

E y o l f.

Hulda!

H u l d a.

Ti! —

Vor elskov var knap slig som hin ved hove,
ej halvt en leg; der var lidt alvor i den.
Jeg sad en skygge her og fik se livet
og greb så efter det med sugekraft
som månen efter jorden — — og du fik
dens rige nætter ... Har du glemt dem, Eyolf?

E y o l f.

De drog mig med tusmørkets kogleri
fra pligt og bud, fra bisp — og hvisk i hallen;
de drog mig endnu, da de stærke lyn
slog ned og dræbte; — ja de drog ikvæld
trods dagens anger og dens lyse løfter.
— Nu vidre, Hulda!

Hulda.

Disse kvælder blev
en pagt imellem os foruden ringer.
Af dem randt guldet, som os smelted hop, —
og ilden under, det var verdens had.
Så fast de bandt, at alt, som kom imellem,
det røg istykker, og vi så knap støvet.
Ti vore møder var en skyndsom flugt
fra fortids jammer og fra ensom tænkning;
tilbage ingen så; men øjeblikket
lå ti år frem i lystens solskins-sitter,
og angsten for idag, den skalv deri
med ny og mægtig vellyst; ti den lo.
— — Så blev der morgen!

Eyolf
(springer op).

Hulda, du lokker mig — — du støder væk!
Jeg kan forbande dig, og jeg kan gråte.
To alen fra dig — er der tyve mil.
Her ved din højre side
jeg svinger atter i din syge elskov.
— — — — — — — — — — — —
Nys stod jeg på mit skib, som var lagt ud.
Jeg så det svaje på den dybe bølge
og rykke hidsigt i de bundne sejl.
Da tænkte jeg: det er min unge livslyst
her i den mørke bugt på Hustadviken. —
Se, natten lider; luften lover vind, —
kom, lad os friste, om den bærer over!
Lad her det vente, lad det gråte hist,
lad bispen dåne i sin messesærk,
jeg kaldes skurk, behængt med svegne løfter,
og hver min handling — — —
jeg vil lægge ud!
fri vil jeg være, sætte sejlet til!
Se al min slægt, fra den tog land af Harald

og fulgte Erik, slap ved røde Svolder
og sank ved Stiklestad, stod op ved Læssø
at stråle roligt højt i Haakons hall,
har gjort som jeg: lagt ud, når best dem tyktes.
— Det skib, som ligger, tager mark i bunden.
Ud, ud pådny! — Jeg kom nys udenfra,
og midt i slaget tog jeg møde med dem!
Her i den kvalme lund, hvor lunkne messer
går om i luften, vokser ingen Finson. —
Du sorte, blege, du barmstærke Hulda,
valkyrje, kom: — stig du ombord i skibet;
straks vingen løfter det og skjærer did,
hvor ravne kredser om de tørste hærskrig.
— Så er jeg lykkeligst! Væk, væk med hint!
Nu vil jeg lyde, hvad der taler her —

(slår sig for brystet.)

det er min arvesaga, og dens runer
må jeg vel tyde, førend jeg går under!

Hulda.

Hvor du er værd at elskes, værd at dø!

Eyolf.

Hin mørke strid, som stjæler al min magt
og gjør mig fejg, forbytter mine løfter,
den er jeg træt af; — jeg må stride bedre!
Mit øje dummes, flyr de store vidder.
Mit bryst er trangt, og overalt der hænger
et tag ned på mig; — jeg er ved at kvæles!
Nu ud på havet! der er højt og vidt!
I stormen tales kun om store ting,
i bølgen sortner der en evighed,
og himlen tier, mens den tegner skyer.
Der kan jeg leve, som mig huer best;
hvis regnskab kræves, er det ganske kort …
der lukkes til … en sten gik blot til bunden.
Følg med, du stærke! tag en brudesang,
din elskov værd, — tag målet for dens grænser

af rummet om dig, og dens sejersrus
skal vælte sammen med kampdagens torden.
(Pause.)

Hulda.
Hvor du er værd at elskes, værd at dø!

Eyolf
(næsten forfærdet).
Den blege mine?

Hulda.
Kjendes du ej ved? —
I den sig spejler som i stille vand
en bange tanke i dit eget bryst.

Eyolf.
Og hvilken, Hulda?

Hulda.
Du er ræd for døden.

Eyolf.
Det tør du sige mig.

Hulda.
Din hast til slaget
er flugt fra den. Det tause, tunge opgjør
du skriger over, — men: stans lidt og tag det!

Eyolf.
At søge bort er og et opgjør, Hulda!

Hulda.
Hvad her du brød, du soner ikke hist.

Eyolf.
Når du er med? — — Vil du da ikke følge?

Hulda.
Og om jeg fulgte, — der er endnu en.

Eyolf.
Fra denne tvil just er det, jeg vil drage.

Hulda.

Men den dig binder. Den skal løses først!

Eyolf.

Det kan jeg ej — — — Ha, nu jeg skimter grænsen!

Hulda

(bestandig stærkere).

Du gav en hånd til mig og en til hende ...
Nu må du prøve, om du får dem sammen!

Eyolf.

Hulda, du ængster mig!

Hulda.

... Kan du det også, —

(Langsomt.)

da er der endnu et, som vist du glemmer — —

(Nærmere.)

Kom — jeg vil hviske: — du har sveget mig.

Eyolf

(fra hende).

Dit blik mig dræber alt! — Hvad vil du, Hulda?

Hulda

(heftigt).

Om du fik hundred år at leve i,
du fatted ikke, hvor jeg elsked dig. —
Alt, jeg har tænkt — alt, jeg har lidt idag,
det lønner ej et liv; og derfor, Eyolf ...

(Holder inde.)

Eyolf.

Just hvor du stanser, taler du som best!

Hulda

(skriger).

O, slid dig fra mig, — hvis du magter det!
Jeg så på noget i dit stærke bryst,

som kunde løfte mig op, op ... jeg ved ej.
Og jeg tog fast! — o, ved de høje himle,
sådan tog ingen fast! Kan du ej løfte,
da er der fare for, du drages under.

Eyolf
(tilbagetrædende, roligt).
Jeg aldrig skalv, hvor døden blev mig buden, —
men kvindehånd ... (Tar til sværdet.)

Hulda
(ler).
Nej, du tør ikke frygte.
Du skal få leve, — hvis du leve vil! —
— Stig du blot ind, og stød så muntert båden
bort fra det skjær, hvor mig du satte af; —
du støder den ej bort fra al den jammer,
som flagred om dit hoved her ikvæld
og jager efter dig udover havet.

Eyolf.
Ve, er det sandt? — Hulda, hvad vil du mere?

Hulda.
Du stanser atter for at tænke, Eyolf? — —
Det er den tænkning, som har myrdet dig.
— — Nej, jeg skal give dig det hele regnskab:
du vilde flygte med vor elskov nys,
fordi du følte, her var ikke rum.
Fra vi blev kjendt, har vi vel andet gjort
end søgt at rydde os det rum, den trængte?
Jo mer vi gjorde — se, desmindre blev det ...
Vi har én time blot — og denne stue.
(Pause.)

Eyolf
(begynder at vakle).
Hulda, jeg kvæles; denne røg og ild?

Hulda.

Er ikkun flammen af min kjærlighed.

(De ser ubevægelige på hinanden.)

TIENDE SCENE.

Arne (i den røde kappe). De forrige.

(Stærk ild, som straks bryder indover.)

Arne

(i døren).

Nu får du komme Hulda!

Hulda.

Nej! — jeg bliver.

— — Eyolf? — —

(omfavner ham.)

(Tæppet falder hurtigt.)

TIL
DET NORSKE SELSKAB

SIGURD SLEMBE

DE HANDLENDE.

SIGURDS FØRSTE FLUGT.

Koll Sæbjornson, lendermand.
Tora, Sakse Viks datter.
Sigurd, hendes søn.

Handlingen foregår i Stavanger kirke år 1122.

SIGURDS ANDEN FLUGT.

Harald, jarl over Katanæs (også jarl over en del af Orknøerne, men fordreven af sin medregent og halvbror).
Helga, hans mor.
Frakark, hendes søster.
Audhild, deres søsterdatter.
Sven Aslejvsson, en gut.
Sven Briostrejp, kaldt Sven viking.
Sigurd fra Norge.
Kaare, jarlens mænd.
Andre jarlens mænd.

Katanæs i Skotland og Orfjara på Orknøerne, 1127.

SIGURDS HJEMKOMST.

Sigurd Slembe.
Kong Harald Gille, hans halvbror.
Koll Sæbjornson } kongens lendermænd.
Tjostulv Aaleson } kongens lendermænd.
Hallkell Húk.
Bejntejn } brødre, kongens mænd.
Sigurd stallar } brødre, kongens mænd.
Gyrd } brødre, kongens mænd.
Ivar Kollbejnson, hovedsmand i hirden.
Ivar Ingemundson, skald.
Erlend.
En vagt.
En nonne.
En finnepige.
Hirdmænd, borgere o. s. v.

Tiden 1136 og de tre følgende år.

SIGURDS FØRSTE FLUGT.

FØRSTE OPTRIN.

Et lidet familjekapel i Stavanger kirke, indviet St. Olav. Til højre er altaret, men sees ikke. En kort bænk står til venstre. Ved siden af den en gitterdør, eneste indgang.

Sigurd

(kommer ind, kaster sin hue på gulvet og sig selv på knæ for altaret).

Nu skal du høre, hellig Olav!
Idag vandt jeg på Bejntejn! Bejntejn var
den stærkeste i landet. Nu er jeg!
Nu kan jeg gå fra Lindenæs helt op
til Bjarm'landssneen uden at behøve
at løfte hatten eller gå afvejen.
Der, hvor jeg er, får ingen lov at slås,
at holde støj, at true eller bande, —
fred overalt! Og den, som lider uret,
han skal få ret, så lovene må synge.
Og har en stor før banket op en små,
så skal den små få banke op den store.
Nu kan jeg gå og give råd på tinge.
Nu kan jeg gå til kongens bord og sætte
mig næst ham selv og sige: her er jeg!
    Og dette har jeg alt mig selv at takke!
Du Olav, du har ikke gjort det mindste.

Jeg bad dig sige, hvem min fader var,
men tie gjør du, som en rigtig træklods.
Jeg må få vide det; det nytter ikke
alt, hvad jeg gjør, når jeg har ingen slægt.
De roper bare: der går Sigurd Slembe!
Ja »Slembe« siger de, jeg slår dem ned,
men andre vokser op og peger fingre:
»bæ, Slembe, Slembe,« — er det ej en skjændsel?
Står unge mænd i leg, jeg træder til
og gjør det beste hug, det beste kast,
de roper ikke: »held dig, Sigurd,« — nej:
»hvad vil du her, gå hjem igjen, du Slembe!«
Da tænker jeg: det gjør den hellig Olav,
som står og tier borti hovedkirken!
Hvis du kun vilde, du, så talte mor;
hun må dog vide det! — O, Olav, hjælp mig!
Ser du da ikke, jeg foruden slægt
er et Sankthans-bål, som kun flammer ensomt,
lavt i en dal, det mindste lys på fjældet
kan bedre ses, — o, løft mig op på fjældet!
    Alle har hæder, og kun ikke jeg!
Hver mand i hirden er jo gyldt og vidspurt:
de fulgte kongen på hans tog til Jorsal!
Men flere kommer ifra Myklegard,
fra kejservagten og har guld og minder;
det stråler af dem, så jeg knap kan sove.
Folk rejser skarevis fra England, Franken,
Burgund, Apulien på store korstog.
Se, Balduin var næsten simpel ridder,
og han blev konge i Jerusalem!
Og Boemund og Rajmund, Adhemar
og Tankred, Robert, de vandt også land!
Lad mig få komme til, — kun slægt og skib,
så skal jeg tvinge dem at give land!
    Nu kommer moder; hun er stævnet hid,
hid for dit åsyn, Koll er med som vidne.
Nu må du røre hendes sjæl og tunge,

så skal jeg give dig det lille bæger,
som jeg har arvet efter Sakse Vik.

(Rejser sig.)

ANDET OPTRIN.

Sigurd. Tora, fulgt af Koll Sæbjørnson. (De kommende knæler først for altaret.)

Tora.

Her er jo opløb udenfor; du har
med Bejntejn kjæmpet.

Sigurd.

Ja, og vundet på ham.

Koll.

Det er ej klogt at kjæmpe med de beste.

Sigurd.

Hvem andre vel?

Koll.

En søn af Adalbrekt
får ikke altid vinde.

Tora.

Du har fåt
et øgenavn istedenfor en sang.

Sigurd.

Så nævn min far, og sangen den skal komme.

Tora.

Din far er Adalbrekt!

Sigurd.

Jeg tror det ikke.
I vrede sa' han, at jeg var en andens.

Tora.

I vrede, ja!

Sigurd.

Just da man taler sandhed.

Tora.

Det beste flyr, og djævler flytter ind.

Sigurd.

De røber sjælens tause arbejd.

Tora.

Afstå!

Sigurd.

Så vist som du har måttet give vækst
til fostret i dit liv, du og må give
det navn og hjemstavn!

Tora.

Du vil begge vinde
med ærlig stræben gjennem nogle år.

Sigurd.

De beste år kun til at bygge skibet?
Jeg har jævnaldrende, som sveder alt
i middagssolen, under Grækenland. — —
— Du Koll, er vidne; og så sandt som du
har kirken bygget og din slægts kapel,
som her vi står i, lær min mor idag,
hvad kirken kræver, og hvad slægten kræver!

Koll
(til Tora).

Du ved det, Tora! han kan tvinge dig;
ti han er voksen ...

Tora
(til Sigurd).

— o, men gjør det ikke;
ti hvad du kræver, er din undergang.

Sigurd.

Er mig det samme, når det ej er skjændsel.

Tora.

Men det e r skjændsel!

Sigurd

(undres noget).

— — Jeg er ikke træl;
det føler jeg, — og du er Sakses datter.

Tora.

Ak, der er anden skam end trællefødsel.

Sigurd.

I øjeblikket. Men i næsten tyve
gravdybe år den skam er sænket ned.

Tora.

Men den ved side står et tårebæger,
det ene brydes med det andet op,
og jeg får atter mine smertensdage.

Sigurd.

Men mine dage, de er meget længre,
og uden far de blir mig meget tyngre.

(Koll sætter sig på bænken.)

Tora

(efter en stunds betænkning).

Din far ej lever!

Sigurd.

Men hans minde lever,
måske hans magt, — og mere vil jeg ikke.
— — Ser du da ikke, at jeg lever nu
som disse herreløse store hunde,
der står på afstand, hvor der deles brød.

Tora.

Hvad gjør det dig? Du ved, du er den beste.

Sigurd.

Det kan vel være. Men det er dog tungt.
Slet ingen klapper den; den jages bort,

når den vil lege med et gårdens barn.
I alle kampe har hver bandhund hjælp
imod dens kraft, og øjet bliver sky,
og håret trodsigt, halen lumsk mod jorden.
— Så kan jeg blive, hvis du længer tier.

Tora.

O, aldrig! aldrig! Du har mod og lykke;
vil du kun vente, kan du nå det største!

Sigurd.

Men vente kan jeg ikke. Nu er tid:
Vi står i kirken; her er Olavs billed,
her er et vidne, og her er jeg selv.

Tora.

Et ord af mig tror du kan give alt?

Sigurd.

Ja, slægt er følge, om man end går ene.

Tora.

Men hvis den slægt, du fik, ej vilde kjendes
ved dig og mig? Ja, hvis den brød os ned?
Og hvis jeg skammed mig tildøde, Sigurd?

Sigurd.

Min slægt mig skulde ville lavt vanagte? — —

(Med eftertryk.)

— — så må den sidde med min fædrearv!

Tora.

Storm ikke på! Agt dog min dyre bøn!
Riv ej omkuld på vejen frem til ære
din gamle mor! — O, skån mig dog, jeg ber:
lad mig få tie med min egen skam,
lad mig få holde dig fra undergang!

Sigurd.

Nu ved jeg, o, så frygtelig for meget —
og så for lidet!

Tora.

Sigurd, vær forstandig.
Et øjeblik har styrtet mig i skjændsel,
et liv har bødt derpå, samt alt, jeg ejed!
Et øjeblik har røbet dig min synd,
dit liv, du også spilder, får du mere.

Koll.

Nu må du afstå. Du må tro din mor.

Sigurd.

Farvel!

Tora

(ræd).

Hvor går du hen?

Sigurd.

Til havet går jeg!

Tora.

O, Sigurd, Sigurd!

Sigurd.

Ja, det liv, du gav mig,
kan ikke slæbe på din tausheds lænke.
Er det min undergang at vide alt,
det er det også, hvis jeg ved kun dette.

Koll.

Han har et trodsigt og fortvilet sind.

Tora.

Ja, hans du ejer, som har styrtet mig
fra uskylds lege — i de tauses samfund.
— Min fader kasted mig ud af sit hus
med dig, som just var født. Min søster
stod højt i vindvet, kasted vore klæder
ned efter os, fordømte os og jog os
med høje skrig — og tog sin død af sorg.
Ti nu, så vid det — du er født i blodskam!

— Din fader, Sigurd, var min søsters mand —,
var Norges konge, — han var Magnus Barfod!

Koll
(rejser sig).

Kong Magnus!

Tora.

Ja. —

Sigurd
(foran Sankt Olavs billede, med eftertryk).

— Så er vi to i slægt!

Koll.

Den kundskab bliver dig nok skjæbnesvanger.

Sigurd.

Ja, det er mere, end jeg selv har tænkt.
— Men én gang tænkt det åbner hele verden!

Tora.

Nu må du tie med det for de andre!

Sigurd
(ser på sig).

Jo, jeg er sådan, at jeg straks kan gå.

Tora.

Hvor vil du hen?

Sigurd.

Til kongen, til min bror.
Ti han skal give mig det halve rige.

Tora.

Hvad tænker du?

Koll
(samtidig).

Er du ved fuld forstand!

Sigurd.

Uægte født er kongen. Og hans bror,
som delte riget med ham, var uægte.

Og flere konger; ti Sankt Olavs lov
gjør ingen forskjel. Jeg har altså ret
at være konge!

K o l l.

Sagte! sagte, ven!

S i g u r d.

Vor fædrearv skal deles ganske lige.

K o l l.

Den, som har magten, vil ej gjærne dele.

S i g u r d.

Med Øjstejn delte han, med Olav også.

K o l l.

Nu er han gammel og har fåt en søn.

S i g u r d.

— Tør ikke nægte mig min klare ret.

K o l l.

Den må bevises.

S i g u r d.

Mor skal bære jærnbyrd!

T o r a.

Med jærnbyrd vidne for min egen skam!

S i g u r d.

Når jeg er konge, skal den blive ære!

T o r a.

For mig? O, aldrig!

S i g u r d

(øm).

Hør mig og vær god!
For hver en tåre, som din anger græd,
du skal få glædestanker ved din søn!
Du skal gå foran i de store optog,

ved gilder være på min højre side,
i purpur klædes og med gyldne smykker. —
Altså du bærer?

Koll.

Det beror på kongen.
I beste fald, hvis han kun giver vink,
kan hele prøven få et dårligt udfald.

Tora.

Og siste skam bli større end den første.

Sigurd.

En konge skarv?

Koll.

Nej, han er bare klog,
så han ej agter på en gut, som kommer
foruden følge og foruden vidner.

Sigurd.

Foruden følge? — Du, du Koll er følge!
Du er jo lendermand, din slægt uhyre,
og dine venner, det er landets første.

Koll.

Den, som vil følge dig i sådant ærend,
har brudt med kongen og sat sit på spil.

Sigurd.

Men jeg skal give dig det tvefold, Koll!
Den anden mand i landet skal du blive,
din slægt højagtes, som det var min egen.

Koll.

Dette er farligt, hvis det ikke lykkes,
— og endnu farligere, dersom det lykkes.

Sigurd.

En anden konge har du ofte ønsket!

Koll.

Ja, det er sandt. Men ikke en som dig.

Sigurd.

Hvad er ivejen? hvorfor ikke mig?
Gud selv har mig i fødslen dertil indsat!
Er du en høvding og vil ikke hjælpe
hver til sin ret? Du, som for Olavs åsyn
har hørt det først, du er af Olav valgt
til værn og fæstning for hans ringe slægtning.

Koll.

Til værn for landet er jeg valgt. Og hvis
det var til held for landet, gav jeg hjælp.
— Det tror jeg ikke.

Sigurd.

Hør det, hellig Olav!
De vil fornægte mig! Kong Jorsalfarer
vil ikke give mig, hvad jeg har fåt
af gud og dig! Din lov de tramper på,
og guds, den hellige, som her er kjøbt
af modersmerte, af et liv i tårer,
den sønderrives som forfalsket skrift.
Du martyrstærke, o, indgiv mig nu
det råd, som løfter mig af stundens fare.
— — Ha, han har gjort det! — Jeg skal gå til kongen
og sige ham, jeg er hans yngre bror.
Men land jeg kræver ikke af ham, nej,
kun folk og langskib, og så vil jeg drage
på eventyr til fjærne, fjærne lande,
som Olav Tryvason, som Olav digre,
som Harald Sigurdson, som kongen selv!

Koll.

Prøv ej at nærme dig til bjørnens hule,
prøv ej at bide af hans eget bytte!

Sigurd.

Når jeg gir afkald på min ret til riget.

Koll.

Han slipper ikke i medbejlers hånd
sin gode krigshær.

Sigurd.

Godt, så vil jeg prøve
at samle folkene på egen hånd.
Her venter mange på et eventyr;
de store kuer han, i synd sig vælter
og trodser sorgløs på sin gamle hæder
og på den splint af korset, han bar hjem.
Jeg skal fortælle dem et lystigt stykke
om andre tider og om større mænd, —
om fædres grave i de fjærne lande,
som længe ventede på friske kranser.
Jeg skal fortælle dem om kamp med lanser
på provençalernes tourneringsplads
i gyldne hjælmer og i spansk kyrads.
Og jeg skal føre dem til maurisk guld,
til frække hedningby af bytte fuld
og derfra skrigende mod Herrens land,
hvor blodet to's i Jordans hellige vand.
Se, verden skjælver i de stærke grunde,
og kræfter vælter der af folkebunde,
som før lå trampet. Kristendommens sol
har vakt et mylder ifra pol til pol.
Didind vi jager som en storm fra Norden,
der favner buende ud over jorden,
og stryger hjem igjen så mange skatte,
at kongens guldmænd da skal skinne matte.
Da er der øre for et hurtigt ord
om rigets deling over drikkebord,
og vil han ikke, så skal sværdet dele,
og den, som vinder, drage hjem det hele.

Koll.

Du glemmer navnet på den ting, du skildrer.
I Norden kalder vi den borgerkrig.

Tora.

Fra solformørkelsen ved Stiklestad,

den endnu ruger over Norges minde,
har ingen båret denne Kainstanke.

S i g u r d.

O Jesus Kristus! — Hver en port til retfærd
ej blot er lukket, men med syndens segl.

K o l l.

Det synes mig, at du for voldsomt jager
fra skogens ene grænse til den anden.
Der er så mangen sti ...

S i g u r d.

Å, ti! —

T o r a.

— Min søn!
Bliv her i fred og søg at ...

S i g u r d.

Aldrig, aldrig!
Alt nu jeg føler, hvordan jorden brænder!
Kan jeg vel tigge af mit eget bord,
kan jeg vel tjene i min egen gård,
kan jeg stigbøjlen for min broder holde
og stå tilbage, medens han får jage
mod æresmål, hans hest besprænge mig
med skarn til afsked! ... o, fordømte tanker,
i hvirvel som den støvsky om hans hjælm
vil de omsuse mig, — jeg ser dem stige! —

T o r a.

Men Sigurd!

S i g u r d.

Hvor kom jeg frejdig som en gut fra sejer,
der netop lærte, at han kræfter ejer.
Nu ser jeg alle som et splintret stål
tilbage springe fra det høje mål.
Mit mod, min længsel kjendte ingen grænser,

den hele verden var mig arv og rige;
— da fik jeg retten til en del deraf
og fik den ikkun for med den at miste
al tro på retfærd og alt godt, jeg vidste.
O mor, o mor, du skulde have tiet.

(Kaster sig på gulvet på sit anlet.)

Tora.

Til dig nu kommer, hvad jeg selv har lidt.

(Over ham.)

Kor af korsfarende
(indefra kirken).

Dejlig er jorden,
dejlig er guds himmel,
dejlig sjælenes pilgrimsgang.
Gjennem de fagre
riger på jorden
gå vi til Paradis med sang.

Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slægt skal følge slægters gang, —
aldrig forstummer
tonen fra himlen
i sjælens glade pilgrimssang!

Englene sang den
først for markens hyrder,
skjønt fra sjæl til sjæl den lød:
fred over jorden!
menneske, fryd dig!
os er en evig frelser fød! —

Koll
(idet sangen begynder).

Korsfarerne!

(De to andre rejser sig, moderen helt op, Sigurd på knæ. Lidt efter lidt føler han sig greben, og før sangen er endt, er han oppe, og idet den ender, udbryder han.)

Sigurd.

Jeg tager korset! Til Jerusalem!
Tankreds og Balduins og Roberts vej
til Herrens ære og til egen hæder!

Tora.

Så bliver jeg alene!

Sigurd.

Når de spørger:
hvor er din søn? du svarer: Palæstina!
— Ja, over nattens nød på morgenskyer
højt stråler korset i en laurbærkrans.
Den, som det ene griber, får den anden?

Tora.

Når du tilbage kommer, er jeg død.

Sigurd.

Når jeg tilbage kommer, er jeg høvding
så stor som kongen, eller også kommer
mit rygte sørgeklædt foruden mig.

Tora.

Men jeg? — Du tænker ikke mer paa mig!

Sigurd.

Jo, mor. — Hvad større kan din søn vel nå?
Hans hæder din. »Se, der går Sigurds mor!«
så vil de sige; »han er bleven høvding
i Palæstina, høvding under korset.
Hun må dog være glad.« — Her hjemme
gik jeg tilgrunde. Rejsen er en flugt
fra onde tanker ... hys, — fra borgerkrig ...
— Ja, mor, jeg tåler ikke uret! Jeg,
jeg føler, hvad her vokser; — stans mig ikke!

(Orgel og basuner fra kirken.)

— — O, under korset! det den vilde jætte
i sten fornagler, det uddriver djævler,
det tænder hedningernes by i brand. —

Omstyrtelsens nedstegne erkeengel
med sværdet jager os ud over jorden,
det hele Syden står i glød og lue.
Did må jeg! Slagenes forbilled af
den yderste dag må lyne over sjælen,
derpå opstandelsens fromt stille salme
skal dugge den i østerlandets morgen.
Hør, messen skyller over kirkens mure,
hostien løfter for højaltret bispen,
indviede kors uddeler præsterne ...
ja, jeg vil skynde mig at tage mit!

(Ud.)

TREDJE OPTRIN.

Koll. Tora.

(Moderen vingler et steg efter ham, vender, synker i knæ for Sankt Olav, med opstrakte armer, siden bøjet.)

Koll.

Tilkjæmp dig kraft! Alt uundgåeligt
det må vi bære, som vi bærer navn,
eller som alle bærer dødens vished.
Og dette, Tora, se, det måtte komme.
En ørn må løfte sig, en ulv må ud,
en mægtig længsel er kun mægtig kraft,
og den må prøve sig. — Gråt ikke, Tora,
fordi du fostrede en sådan søn.
Det største langskib i korsfarerflåden,
det skal han styre, det udrusted jeg;
så får han vinger til sin første flugt;
med tiden vokser de. — Slet ingen tak!
Det skylder jeg en søn af Magnus Barfod, —
— og jeg ser gjærne, at han kommer bort.

(Orgelspillet stanser.)

Tora

(som har rejst sig).

O, at jeg også skulde lide dette!

Hans barndom var så skjøn,
hans lærelyst umådelig, hans kraft
var altid sejrrig, og hans sind en leg.
Da tænkte jeg så glad, han trænger ikke
sin faders navn! Men se, helt andet kom.
— Idag du hjalp ham til at sejre, Koll;
idag jeg tabte ham for hele livet.

Koll.

Kan han derude få sin fred igjen,
så har du vundet ham for mer end livet.

Tora.

Med overflødig hånd bortkaster han
sin moders kjærlighed, bortskjænker alt,
hvad her er sikkert, strør med gyldne håb;
hans øre hører ikke vore råd,
hans øje ser ej, hvad der ligger nær; —
så høje længsler og så ringe vilkår,
o, det vil ende som et fald fra fjældet!

Koll.

De går fra kirken, vi må søge ham.

(Går.)

FJERDE OPTRIN.

Tora

(vil følge ham, vender dog endnu en gang tilbage for Sankt Olav, synes hensunken i bøn, men rejser sig hastig).

Nej, Olav giver ingen trøst idag.
Mit hjærte bæver som i hine tider,
da Magnus rejste og lod mig alene.
Hvorhen jeg gik, jeg gik som mod en storm,
der tog mit åndedræt og al min kraft.
Selv kirken mørknedes og blev til grav,
der stod de hellige som et kors derover
og sagde ikkun, hvad jeg havde syndet.

O, hvorfor kommer det igjen idag,
det samme mørke, hvorfor ængstes jeg,
som om jeg deri hørte rop fra skibbrud.
En moder lider fra den dag, hun blev det.
Hun elsker barnet, førend det er født,
i dødens smerte giver hun det livet,
og for dets barndom skjænker hun sin helbred.
Hun er det øje, fod og arm og siden
det vingepar, som bærer det mod lyset.
Men har hun fuldbragt, o, så mister hun det!
så river det sig løs fra hendes tårer,
ser ej tilbage, stormer under jubel
frem, til det falder og har såret sig;
eller det rejser sig og sårer andre:
men begge gange sårer det sin moder.
Således føder og opdrager hun
sig selv en smerte, lang som hendes liv.

(Går.)

En haug mod havet.

I en bugt sees korsfarerskibene ligge, færdige til at hejse sejl.

FEMTE OPTRIN.

Sigurd.

Det store skib på fløjen, det er mit!
Det første, som jeg ejer her i verden!
snart skal det bruse gjennem bølgens skum
imod min fremtid; jeg står selv tilrors
og spejder skyernes og strømmens gang
og hører længslernes højstemte sang, —
da først jeg siger, at jeg rigtig lever!
Det var en skjæbnerig, en mægtig dag.
Jeg vandt, jeg tabte, vandt igjen, — og nu
forlader jeg mit fædreland, min arv,
og ved ej mere, hvad der venter mig,
end flyttefuglen, som mod Norden ror.

Men netop sådan er det allerherligst!
ti kun i eventyrets underland
kan jeg forglemme, hvad jeg tabte her.
Ak, som et træ, det rankeste i skoven,
afhugges for at blive skibsmast, sådan
afhugger de mit liv, som det står frodigst,
og sætter det i drift for storm og våge.
Vil det ej friste mig som sang fra hjemmet?
vil det ej rykke med et hugsårt minde?
— ikke, hvis det går godt. — Men dersom …
ja, dersom skibet knustes med mit mål …
jeg sad på vraget, gud så taus derpå, —
— o Jesus skån mig! Da kom djævler straks
som haj ved skibbrud i de varme sjøer!
Det er ej muligt, at det kan gå galt!
Mit tvungne afkald er så altfor stort,
det sikkert lønnes, — og jeg strider jo
under korsets fane!

SJETTE OPTRIN.

Sigurd. Tora.

Tora.
Er du der, min søn!

Sigurd.
Ja, her på stenen stod jeg tit og så
skibene sejle; derfor måtte jeg
hidop at se mit eget lægge ud.
Se der; der er det! Rager som et sneberg
op over skogen. Sejlet, hvor det spænder,
se masten stigende med ungdoms mod,
se barmen buet for et stormfuldt fangtag,
højbordet skansen som en jomfrus ære,
der bær sin fæstemand i trofast bryst,
men kaster fristerne med kraft tilbage.

Tora.

Der går en gysning over mig, så tit jeg hører,
at en tør tro sin lykke til et skib.

Sigurd.

Det er umuligt, at det kan gå galt!
ti jeg har tænkt derover, føler nu
en vished munter, å, som lykken selv!
Og se til morg'nen, som vi står i, se,
med klare farver smykker den min afsked
og giver løfte om en herlig dag.
Hvad duft her er af vårens unge skud,
hvor frisk er luften, himmelen så høj,
og aldrig mindes jeg en dag, hvorpå
jeg kunde se så langt ud over havet. —
Den bris, der gjennemstrømmer alt og slår
mig let på kinden, siger den mig ikke
fra luft, fra hav, fra morgen og fra vår:
Held til din rejse, Sigurd Magnusson!

Tora.

Se, denne ring, den satte Magnus mig
på armen aftenen, da han tog afsked.
Hver gang jeg så den, husker jeg din far;

(Gir ham den.)

hver gang du ser den, husker du din mor,
hvad hun har lidt for dig, og hvor hun længes. —
O, Sigurd, går det godt, så tag mig til dig!

Sigurd.

Det skal jeg, mor!

Tora.

Og dersom det går ilde, ...
så fly mig ikke, kom tilbage til mig!

Sigurd

(kysser hende).

Gud dig velsigne, du min kjære mor!

(Sætter sin ring på.)

Tora
(alene og bortvendt).
Og så i guds navn får du rejse da!
(Brister i gråd.)

Sigurd.
Gråt ikke mor, mig hjælper hellig Olav!
(Korsfarersangen høres fjærnt.)

Tora
(kaster sig heftigt om hans hals).
O, kom tilbage, dersom det går ilde!

Sigurd.
Gråt ikke, mor; når ret vi tænker over,
er det dog dejligt, at jeg kan få rejse.

Tora.
Jeg siger heller ikke mer imod.
Men — (Gråter.)

Sigurd.
Sæt dig her på stenen, på min sten,
og se mig første gang ombord i skibet!

Tora.
O gud, o fader! — —

Sigurd.
Trøst dig; jeg vil prøve
at komme igjen; vi rejser ikke straks.
(Hjælper hende op.)
Se så; nu sidder du, hvor tit jeg sad,
og ser mig bæres mod min ungdoms længsel.
(Op og kysser hende.)
Farvel! farvel! — jeg kommer nok tilbage!
(Ud.)

Tora
(på stenen).
Sigurd! — — Sigurd! — —
(Sangen høres, endnu efterat tæppet er faldt.)

SIGURDS ANDEN FLUGT.

FØRSTE HANDLING.

Katanæs.

En højbygget, noget mørk hall fra begyndelsen af det tolvte hundredår.

FØRSTE OPTRIN.

Frakark. Helga.

(Den første syr på en rød skjorte, stærkt broderet med guld og stene, den anden på en baret.)

Frakark.

Hør disse vældige stød! Jeg tror, her aldrig mere blir godt vejr.

Helga.

Det er også sent på høsten.

Frakark.

Hvor det bryder i det svære hus.

Helga.

Et dobbelthus skal der stærke stormer til at vælte.

Frakark.

Overgang til høst er alvorlig; men især for den, der sidder i uvished.

Helga.

Idag kommer Sven viking fra Orknø.

Frakark.

Hvad tidende tror du, han bringer?

Helga.

Ingen god.

Frakark.

Nej. (Læner sig på bordet.) Så skal vi også denne vinter sne ned her.

Helga.

Idag er det netop tre år, siden vi blev fordrevne.

Frakark.

Tre år til kunde jeg ikke holde ud.

Helga.

Det må vi dog. — Vi har ingen, som kan hjælpe os.

Frakark.

Daglig kommer vikinger hjem fra sine sommertog. Med så mange tapre mænd kunde noget udrettes.

Helga.

Men de har ingen fører.

Frakark.

Jeg må sige dig det: i de siste dage har jeg dog tænkt på en. (Søstrene ser på hinanden.) Hvad kræver du af en fører?

Helga.

Høj byrd.

Frakark.

Det tror jeg, han har.

Helga.

Han må være en fremmed.

Frakark.

Hvorfor?

Helga.

En fører med fuld magt kunde bli os farlig; derfor må han stå frit, uden slægt og venner.

F r a k a r k.

Slig står han, og slig har jeg selv tænkt.

H e l g a.

Har du da også det, som vi kan vinde ham med?

F r a k a r k.

Der er bare ét bånd, som gjør tro, det er vindingens.

H e l g a.

Han kunde ha større nytte af at bli u t r o: ti Paal jarl har flere skatte end Harald.

F r a k a r k.

Kjender du da et andet?

H e l g a.

Det gjør jeg. — Men kjender du manden?

F r a k a r k.

— Hvad synes du om den mand, som kom hid for fjorten dage siden?

H e l g a.

Fra Skotland?

F r a k a r k.

Ja.

H e l g a.

Godt.

F r a k a r k.

Ham mener jeg.

H e l g a.

Jeg har ment det samme, fra første dag jeg så ham; men jeg vilde ikke være den første, som sa' det.

(rejser sig.)

F r a k a r k

(rejser sig også).

Hvad mærke tog du, Helga?

Helga.

Jeg har aldrig været så ræd for nogen mand.

Frakark.

Men jeg har i disse fjorten dage fåt mere tillid til ham end til Sven viking, som jeg kjender fra barn.

Helga.

Også du tror, han er af høj byrd?

Frakark.

Ja; — han gir alle andre sit værd.

Helga.

Og deltager aldrig i deres lege.

Frakark.

Hvorfor siger han ikke, hvem han er?

Helga.

Han venter, vi skal spørge.

Frakark.

Nuvel, så spør vi ham — og vinder ham; men hvorledes? —

Helga.

Ja, tag nu ikke som altid for stærk fart.

Frakark.

Sandelig her er længe ventet!

Helga.

Så lad os høre jarlens mening.

Frakark.

Din søns?

Helga.

Ja.

Frakark.

Hvis han havde nogen.

Helga.

Han er vor høvding, — og sæt, han ikke vilde.

Frakark.

Får man nogensinde vide, hvad han vil?

Helga.

Det er sandt; men spørges må han til det siste, — ellers kunde vi engang angre det.

ANDET OPTRIN.

De samme. En ældre tjener.

Tjeneren.

Eders søsterdatter Audhild er nok borte.

Frakark.

Hvad mener du? Borte?

Tjeneren.

Hun er gåt ud igår, det er nu et døgn siden. Trods stormen er hun endnu ikke kommen hjem, hendes piger turde intet sige, men ledte; siden er gamle Kaare gåt ud med mange mænd, men hun er endnu ikke funden.

Frakark.

I sligt vejr ude alene, å, den idelige gang alene! —

Helga.

Over et helt døgn? —

Frakark.

Her er jo ingen naboer; hun må være i skogen eller ved stranden —

Helga.

Eller omkommen!

Frakark.

Hvad siger du!

Helga.

Har du ledt overalt, i hver hulning, hver lund, hvert lille sted dybest inde.

Tjeneren.

De har ropt med vinden, og da må det høres. Men hun kom ikke.

Frakark.

Jeg tænkte nok, dette blev enden! Hun vilde aldrig være, hvor andre var, og hun tog intet råd.

Helga.

Alle mand på gården må ud! Vi vil selv med! — Der må søges, så ingen flæk blir glemt i de store skoger.

Frakark.

Kald også dem til, som arbejder ved skibsnøstene.

Tjeneren.

Men her kommer netop et fartøj.

Frakark.

Bestemt Sven viking! —

Tjeneren.

Det synes så, og i sligt vejr trænger han hjælp.

Helga.

Han får hjælpe sig selv. Kom, Frakark, lad os klæde os.

Frakark.

Men der er hun jo!

Helga.

Audhild.

TREDJE OPTRIN.

De forrige. Audhild.

Frakark og Helga.

Men hvor har du været?

Audhild.

Ude.

Helga.

Du sætter os alle i den største skræk! Dine piger gråter og søger i skogene, gamle Kaare og mange mænd har også søgt, nu først fik vi høre det og kom i den heftigste angst —

Frakark.

For dine luners og narrestregers skyld.

Helga
(til tjeneren).

Du kan gå. — (Han går.) Hvor har du været, barn?

Audhild.

Mange steder.

Frakark.

Hvor har du sovet inat?

Audhild.

Jeg har ikke sovet.

Frakark.

Din adfærd er ikke passende. Du skal lyde dem, du er hos, — om du også ikke har kjærlighed til dem. — — Hvor går du hen?

Audhild.

At spise.

Helga.

Stakkars barn; har du havt noget med?

Audhild.

Nej.

Frakark.

Nu finder du bare kold mad og trænger varm. Hele denne gård kan ikke rette sig efter dine indfald, eller har du kanske et andet sted at ta hen?

Audhild
(med suk).

Nej.

Frakark.

Så får du passe tid, mit barn. Du er i den alder, at man måtte slippe at sige dig sligt. Og disse dine udflugter? Hvem borger for, at du en dag blir overfaldt af vikinger, som lægger i land, bortført eller noget endnu værre?

Audhild.

Jeg kan løbe fra dem.

Frakark.

Fra mænd kan ingen pige løbe. Hun kan endnu mindre værge sig, når hun er tagen.

Audhild
(smiler).

Frakark.

Hvorfor smiler du?

Audhild.

Jeg har en liden indviet kniv, som jeg har arvet efter far, den hellige Marias billed står på bladet.
(Tar den op af barmen.)

Helga
(over til Frakark).

Hun kan vinde den fremmede!

Frakark
(seende på hende).

Du har ret!

Audhild.

Hvad vil I mig? —

Frakark.

Hun er vakker. — Tænker du aldrig på at gifte dig, Audhild?

Audhild
(ryster på hodet).

Nej ...

Frakark.

Det skulde du dog. — Siste gang gik det dårlig. Det kan gå bedre.

Audhild.

En er sikrest, når en ikke prøver.

Helga.

Der er mænd, som er værdige en kvindes kjærlighed.

Audhild.

Derom skulde du især minde.

Helga
(såres).

Ikke så! — Et godt giftermål gir slægten hæder, og sin slægt skylder man noget.

Audhild.

I vil anden gang handle mig bort!

Frakark.

Hvem nævner slige ord? Som Helga sa': der er mænd, som er værdige en kvindes kjærlighed; du er ung og lever bare i indbildninger; men vi har erfaring.

Audhild.

Ja, I må ha erfaring. Den, du valgte, moster Frakark, blev kaldt niding, og den, Helga valgte, var så brav, at han gjorde hende til — frille.

Frakark.

Ti, dristige barn!

Audhild.

Det kan jeg ikke, moster; ti dette er min daglige tanke.

Frakark.

Erfaring er ikke bare, hvad man selv har levet; ti da blev den ofte mørk.

Helga.

Tro om os, som er dig i mors sted, at det onde, vi selv kan ha oplevet, byder vi ikke vort barn. Her er ikke tale om at gifte dig bort uden dit eget minde; men du skal ikke sky alle mænd, ikke tro, de alle er uværdige. — Dette er det, vi mener.

Frakark.

Unge mennesker tænker, at de går med store opdagelser i livet. Endvidere tror de, at man ikke forstår dem, fordi man lader, som man intet mærker. Men vi forstår dig godt, Audhild. Dog heller ikke denne gang vil jeg nævne, hvad du savner, jeg vil bare sige: du kjeder dig her på Katanæs.

Audhild.

Til døden.

Frakark.

Hvad sa' du, om vi kom herifra?

Audhild.

Så ofte er jeg narret, at jeg ikke tror, før jeg står i stavnen under god bør! —

Frakark.

Den kunde du kanske selv gi.

Helga

(til Frakark).

Nu ikke længre idag.

Audhild.

Hvad mener du?

Frakark.

Her er en mærkelig fremmed her på gården. Du har set ham.

A u d h i l d.

Ja.

H e l g a
(som før).

Ikke vidre.

F r a k a r k.

Hvad synes du om ham?

A u d h i l d.

Ha, ha, ha! Vær viss på, at fra nu vil jeg hade ham! —

(Hun tar sig i det samme smertelig for brystet.)

H e l g a.

Hvad er det, barn?

A u d h i l d.

I skulde ikke plage mig idag. Jeg har ondt for brystet; ti jeg har ikke spist.

F r a k a r k.

Men barn, hvorfor siger du ikke sligt straks?

(A u d h i l d går.)

FJERDE OPTRIN.

F r a k a r k. H e l g a.

F r a k a r k.

Hun har et forunderlig heftigt sind.

H e l g a.

Og jo mere du på én gang kaster i det, des højere stiger bølgerne.

F r a k a r k.

Jeg forstår ikke alle dine hensyn.

H e l g a.

Nej, du forstår bare, hvad du vil, — og (idet hun sætter sig) derfor er det også gåt, som det er gåt.

Frakark.

Hvad sa' du? — (Stanser lidt.) Man ved aldrig rigtig, enten man har dig med eller imod.

Helga.

Når det går voldsomt, er jeg altid imod.

Frakark.

Og dog er her gjort for lidet.

Helga.

Harald er blet altid ulykkeligere, — og da er her gjort for meget.

Frakark.

Jeg finder dog din tanke i alt, som hidtil er sket.

Helga.

Hvad tænker ikke en mor for sin søn; — men hun gjør ikke alt.

Frakark.

Hvorfor tænke bare på denne eneste! Det er dette, som svækker din vilje. Jeg har også børn; men derfor er mit mål ikke dem eller mig alene; det var noget kort.

Helga.

Og dog har hver af dem et evigt liv.

Frakark.

Den enkeltes evighed, som nu så meget prækes om, er mig ikke ganske viss; men der er en evighed, jeg er viss på, og det er slægtens. Så dit arbejd i den, og slægtens høst og vår tar det af din hånd, den ene for at lægge i lade, den anden for atter at gjøre udsæd. Livet er til alle sider intet andet end kamp mellem de forskjellige slægter. Stoltest bryder bølgerne sig om tronen. To konger kjæmper, slægtsrækker nedover lige til bonden tar del; de, som vinder, driver dem, som taber, fra ejendom og land; men aldrig har de såsnart sejret, før de indbyrdes kjæmper om at komme længst

frem; i kjæder går det, og den ene slægt drager den anden med, enten op mod tronen eller ned i afgrunden.

Helga.

Så bruger landene ingen love!

Frakark.

Ja, jeg for min del kjender ingen anden lov end blodets, ej heller nogen anden synd end den at unddrage sig. Led må ta arbejd efter led, at slægten kan bli den første i sine fædres land. Og jeg vil ikke stanse, før din søn atter er jarl over alle Orknøerne og Katanæs, at han kan hjælpe vor bror til jarl over Torsaa og vore døtre til godt gifte. Land og folk til alle sider må bli vore. Ti da først er jeg sikker på at eje det gravsted, som jeg lægges i, og at det æres af dem, som lever efter. (Tar skjorten og går til døren. Idet hun har åbnet den, roper hun.) Sven viking går i spidsen for sine mænd op mod husene; vi må ta mod dem!

Helga.

Allerede!

(Hun følger skyndsomt.)

FEMTE OPTRIN.

Harald. Sven Aslejvsson.

Sven Aslejvsson

(ser først ind).

Jo, de er gåt!

Harald

(kommer; de går frem).

Du! Den ulv, vi har fanget i ulvegravene, ikke sandt, den bør hede moster.

Sven.

Ja, moster! den ligner hende også, hvis den fik hovedtøj på.

Harald.

Men idag skal vi dræbe den, du.

Sven.

Det kan vi gjøre nu straks, så har vi noget at stelle med.

Harald.

Men langsomt, Sven.

Sven.

Ja, langsomt.

Harald.

Få høre, hvad du finder på?

Sven

(på hug forved jarlen).

Å, vi kan binde kniver på lange stænger og stikke den.

Harald.

Ja! ja! — Men mere.

Sven.

Så kan vi kaste ild på den.

Harald.

Ja, ja! — Hvor ond du blir, når du får magt! — Mer! —

Sven.

Så kan vi tirre den til at bide i små kjæpper; men der må være spiger på.

Harald.

Ho, ho, hvor ond han blir!

Sven.

Ond? Den har jo dræbt vor beste hund.

Harald.

Det er sandt, ja, det glemte jeg, den har dræbt Balder. Moster har også —. Om vi slap den?

S v e n.

Hvorfor?

H a r a l d.

Jo, mellem alle mosters sauer, — hvad?

S v e n.

Så kom den jo også mellem dine? —

H a r a l d.

Det er sandt ... Nu ja, så dræber vi den. —

S v e n.

Så kom da!

H a r a l d.

Men det er dog stygt at se på; kan ikke en anden gjøre det?

S v e n.

Men, kjære! Moroen er netop at se på!

H a r a l d.

Det er også sandt, det glemte jeg. — Men ... du kunde jo se på, og så fortælle mig!

S v e n.

Så er det altid!

H a r a l d.

Nå, nå, lille Sven! Vær nu god, jeg skal finde på en anden leg for dig. — — Hvad er det? Er det stormen?

S v e n.

Nej, det er rop (klatrer op til vinduet.) Det er Sven viking med alle sine mænd. Nu er han kommen!

H a r a l d.

Der er det! Den fremmede har hans plads ved bord og seng, — nu blir her slagsmål på gården, Sven!

S v e n.

Hvem tror du vinder?

Harald.

Sven viking vinder! Jeg kan ikke like den fremmede, — end du?

Sven.

Jeg liker ingen her.

Harald.

Nej, lad dem bare slås, så blir vi dem kvit! Men det er ikke jeg, som gav pladsen bort, — hører du! Jeg skyder skylden på dig!

Sven.

Men jeg går ikke fra dig!

Harald.

Nej, så tør de ingenting gjøre dig. Liker du Sven viking.

Sven.

Ingen, ingen!

Harald.

Ikke jeg heller ... O, den, der turde, Sven!

Sven.

Hvad vilde du så?

Harald.

Ja, det siger jeg ikke. — Men én ting tror jeg dog, jeg tør, hvis dette varer længe.

Sven.

Hvad er det.

Harald.

— Dø —.

Sven.

Men, kjære jarl!

Harald

(har sat sig).

Fortæl mig om Sigurd Jorsalfarer.

Sven.

Altid om ham!

Harald.

Det er en stor høvding, Sven.

Sven.

Han var; — men nu er han gal.

Harald.

Hvoraf tror du, han blev gal?

Sven.

Der kom en fisk i badekarret til ham.

Harald

(ryster på hodet).

Hm, hm! — Ved du, hvad den fisk er?

Sven.

Fisk?

Harald.

Det er en ond tanke, som en ikke får sove for.

Sven

(går bort og fingrer ham i håret).

Tænk nu ikke mere på dette, jarl! Lad os ta os noget for, lad os synge!

Harald.

Ja, lille Sven, ja, lad os synge!

Sven.

Om kongen uden land og dronning, den, du selv har laget.

Harald.

Ja, den! — Ja, — syng du omkvædet, så skal jeg synge visen.

Sven.

Tag den så ikke for tungt!

Harald.

Nej, (prøver.) den tone, — hvad? —

Sven
(prøver).

Ja den.

Harald
(tier).

Sven.

Nu, jarl!

Harald.

Nej, jeg vil ikke.

Sven.

Hvad skal vi nu finde på?

Harald.

Imorgen skal vi more os, lille Sven, — imorgen.

Sven.

Der kommer din mor, jarl!

Harald.

Se så! — Længer fik jeg altså ikke fred.
(Rejser sig.)

SJETTE OPTRIN.

Harald. Helga. Sven Aslejvsson.

Helga.

God morgen, min søn!

Harald.

Det er mere, end jeg før vidste.

Helga.

Hvordan står det da til?

Harald.

Å, ikke fuldt så slemt som med den ærgjærrige; men heller ikke så godt som med den, der er død.

Helga
(viser baretten).

Jeg har syd en smuk hue til dig, — ikke sandt? Gjør mig den glæde at modtage den!

Harald
(idet han tar den).

Tak! Den vil klæde mig godt på min bryllupsdag.

Helga.

Hvad mener du med det, min søn?

Harald.

Dermed mener jeg, min mor, at jeg idag er stærkt forelsket og tænker på at forandre mig.

Helga.

Der er vist intet ivejen.

Harald.

Tror du, min mor? — Ja, huen er pen, dens glimmer passede vist godt på et dødt hode.

Helga.

Et dødt?

Harald.

Ti det levende passer ikke mig. — Og bruden, jeg talte om, — forstår du latin, mor?

Helga.

Nej!

Harald.

Så skulde jeg ha sagt dig hendes navn på latin. — Ellers er hun sort i alle sprog og meget stille ... Hvad har du kjøbt af mig med denne hue?

Helga.

Det er en mors gave.

Harald.

Dine gaver er som Jakobs til Farao. — Du vil gjærne ind i Gosen.

Helga.

Hvad kalder du så?

Harald.

Mine tanker, kjære mor. Bliv ikke ræd! Jeg skal bruge et andet billed: hver gang du gir mig noget, har du solgt en stump af mig til moster.

Helga.

Alle helgener, hvad siger du?

Harald.

Bliv ikke ræd! Der er flere end du, som må se sit billed i vand. — Hvad er det så, du vil ha mig til idag.

Helga.

Det synes, som du er vred på mig. — Er det, fordi ... Sven viking atter frister at underhandle med din bror?

Harald.

Jeg siger intet; jeg er aldrig vred ... Nu, hvad vil du?

Helga.

Du farer ikke vakkert med mig.

Harald.

Så ber jeg om forladelse. —

Helga.

O, vidste du, Harald ...! —

Harald

(vigende).

Bliv ikke rørende, mor; du ved, jeg gir mig ligevel.

Helga.

Så sig din mening, og vi skal intet gjøre, hvis du vil så!

Harald.

Nej, nej, for guds skyld! Jeg vil ingen mening ha!

Helga.

Hvorfor denne mangel på tiltro ... Jeg er den dog værdig. — Jeg har lidt meget for din skyld.

Harald.

Meget! — Ja, »meget« kan være et stort tal; men meget fra meget gir intet, ... lad det gå op, mor! ... Skynd dig, skynd dig, jeg har meget at gjøre. — sig, hvad vil du kjøbe af mig idag?

Helga.

Kjøbe af dig, jeg? Jeg, som har givet dig hele mit liv! Tror du, jeg vil mere for mig selv? Så sandt som der er en himmel over os —

Harald.

Er der et helvede under os! — Ja, ja, mor, helst ikke op i det høje; det er galt nok, der vi er.

Helga.

Det skal aldrig lykkes dig at ta min tålmodighed. Jeg har engang havt dig på armen og har gjennem barneøjet set den gode spire i din sjæl. Det, som nu møder mig, er ikke du; utrættelig skal jeg vente og arbejde mig frem gjennem al din tale og handling til engang at finde det smil, som gjorde mig til mor. — O, vilde du sige, hvorledes jeg atter kunde få se det?

Harald.

Straks kan jeg sige det: du skal gå til sengs; ti i drømme er meget muligt, som livet ikke længer kan. Ellers siger man, at i døden kan også en ung mand ofte få tilbage sit barneåsyn; derfor bør du vente.

Helga.

O Harald, har du nogensinde tænkt på, — at du kunde dræbe mig?

Harald.

Ja, kjære mor. Havde jeg ikke det, så var meget nu anderledes.

Helga.

Jeg elsker dig over alt i verden, og der er ikke i jordens og tankens kreds noget, jeg skyr tilbage for, hvis jeg bare magtede endnu at kjøbe dig en glad time.

Harald.

Ja, en mors kjærlighed kan være rædsom.

Helga.

Min søn! —

Harald.

Nu, nu, mor! Lidelsen er så lang, navnet så kort; vi bærer den ene, lad da det andet ikke skræmme dig. — Mor, dit ærend!

Helga.

Dine mange ord —

Harald.

Ja, de er mine dyner. Dit ærend!

Helga.

Gud, bare ærend!

Harald.

Er det for meget at kræve! I har drevet mig fra mit ene jarledømme, I har fåt mit andet, og min magt og mit hus og meget mere! Og så ber jeg kun om den lille ting: at få være i fred. Men det må nok være det kostbareste af alt; ti det under I mig slet ikke!

Helga.

Har du ved vor skyld mistet, hvad du siger, å, tro, det var af kjærlighed, som tog fejl kanske. Å, tro, det er vor tanke ved dag, ved nat at hjælpe dig til det igjen! — — Det siste forsøg — ad fredelig vej — har vi gjort, — Sven viking kommer netop tilbage, — tag godt imod ham, hør hans ærend og sig os din vilje!

Harald.

Der er ræven, som jog alle de forfjætrede lam foran sig! — det er dit ærend! — Jeg har ikke sendt bud til min bror, jeg har intet gjort, jeg vil intet høre!

Helga.

Men i dit navn går det dog, — og for folkets skyld, vor skyld og din skyld ...

Harald.

Nu ja, ... ja, ... som I vil, ... ja! — Men lad det hurtig få ende! —

(Helga blir stående.)

Er der mere?

Helga.

O, kunde ikke jeg spørge om det?

Harald.

Endnu mere? ...

Helga.

Nej, nej, ... der er ikke mere!

(Hun går.)

SYVENDE OPTRIN.

Harald. Sven Aslejvsson. Siden Frakark, Helga. Sven viking.

Harald

(sætter sig).

Å, lod de mig bare i fred! der er for mange ulver om den hund. (Synker hen.)

Sven Aslejvsson

(som har sat sig på en fodskammel).

Idag er en ventedag. Idag skal vi ærgre os.

F r a k a r k

(som kommer ind, fulgt af **H e l g a** og **S v e n v i k i n g**).

Her kommer vi med Sven, vor første mand; han bringer budskab fra din bror.

(**H a r a l d** rejser sig; **S v e n A s l e j v s s o n** går hen til ham og står hos ham.)

F r a k a r k.

Du får nu selv høre, om der er mindeligt forlig muligt.

S v e n v i k i n g.

Guds fred hos eder, herre jarl! — Jeg kommer i slemt vejr idag; men jeg vilde bære frem min tidende.

H a r a l d.

Rigtignok har jeg hverken tinget vejret eller tidenden, så jeg ikke kan sige velkommen. Men du selv skal dog få den modtagelse, som du er værd.

F r a k a r k.

Der er sørget for det.

H a r a l d

(sagte til gutten).

Han er så tyk i ansigtet, han ved det vist, at den fremmede har fåt hans plads. —

S v e n v i k i n g.

Stor skilnad er der på eder brødre. Paal er stille og ordknap, så folk kalder ham den fåmælte; du har mange ord, ofte flere end nødigt, og de kalder dig derfor også den megettalende.

H a r a l d.

Noget endnu synderligere kan jeg fortælle dig: vi var engang så temmelig lige; men den samme ting, som gjorde ham taus, gjorde mig megettalende.

(Han sætter sig, tar gutten på knæet og læner sit hode mod hans skulder.)

Frakark.

Så sig dit ærend, Sven, og da jarlen glemmer at takke dig for din umage, vil jeg gjøre det. Man må påskjønne, at du tar hid i sådant vejr, — og fra en jarl, som kanske bød dig bedre vilkår.

Sven viking.

Derom har jeg et ord at tale siden. Nu vil jeg først røgte, hvad jeg har taget mig på, skjønt det synes, som man har liden tak for det.

Sven Aslejvsson.

Jo, han ved det! —

Sven viking

(nærmere).

Paal jarl sender eder guds og sin hilsen. Han siger eder, at den halvdel af riget, som I, skjønt uægte født, fik af eders far, har I forbrudt ved det, som senere er sket. Men da jeg nævnte eders nye vilkår, sa' han, at for det venskabs skyld, som han engang bar til eder, vil han se, hvad han kan gjøre. Dog må han sætte et nyt vilkår.

Harald.

Du må gjærne dele halvt med mig, sa' ulven til haren, men når du har ædt dit, æder jeg dig.

Sven viking.

Hans vilkår er, at I kommer alene, — uden moster og mor.

(Taushed.)

Frakark.

Jeg håber, du ser det dragne sværd, som er lagt i fredstilbudet?

Harald.

Ja, slib det, du?

Frakark.

Forstår du også ret? Din mor, — hun, som for din skyld i seksten år holdt ud hos din far, Haakon

jarl, trods den hån, hans ægtehustru og andre folk overøste hende med, din mor, som elsker dig, Harald, mere end fatteligt for os andre, det er din mor, som skal forskydes.

(Taushed.)

Du må vist ikke forstå det?

Harald

(uruggelig).

Jo, jeg forstår det.

Frakark.

Det kan du ikke gjøre, Harald: ti da måtte du ha et ord at sige hende. Se dog hendes angst, ... elsker du din bror mere?

Helga.

Frakark!

Harald

(som før).

Å jo, jeg forstår det altsammen, — enten skal jeg dræbe min bror eller min mor.

Begge søstre.

Hvad?

Harald.

Nu kan jeg ikke komme til Orknøerne, før min bror er dræbt; ti på de vilkår, som han nævner, dræber jeg jo min mor. —

Helga

(imod ham).

Ja, rejste du fra mig, dræbte du mig! (Knælende.) Gud evig velsigne dig for de ord, — o, det første glimt af kjærlighed, som jeg har set på tre år! Men nu har jeg set det, (omklamrende hans knæ) du kan nu støde til mig, ti du er syg; men nu ved jeg det, at du dog elsker mig, — o Harald, lad det denne stund komme til forklaring!

Harald

(har sat gutten fra sig, siden rejst sig).

Har jeg sagt noget, som kan kaste dig på knæ for mig, så ber jeg om forladelse ...

Frakark.

Hendes moderflamme trykkes tilbage af dine blik og ord som af en klam røg. — Helga! At du dog ikke kan slukke på arnen og gå ud i verden til det store lys! Dyrene elsker alene i første led, menneskene må kunne omspænde mere. —

Harald

(som atter har sat sig, til gutten).

Å, hende må du engang huske, når du blir stor.

Frakark.

For at vende os fra denne ørske til vort foretag, var Thorkel Fostre tilstede, da Paal gav dette svar?

Sven viking.

Fra ham kom det.

Frakark.

Det tænkte jeg!

Sven viking.

Han trådte frem og sa', at Helga og Frakark har i tyve år vakt ufred på Orknøerne. Det var de, som fik jarlernes far til at stræbe efter eneherredømmet, de, som fik ham til at dræbe Magnus, Thorkel Fostres frænde. Det er de, som nu også har fåt brødrene uforligte; ti deres eneste tanke er eneherredømmet. Så længe de lever, er ingen fred at vente.

Frakark.

Da vil jeg vende det om og sige, at så længe Thorkel Fostre lever, er ingen fred at vente. — Tak for dit ærend, Sven, gå ud og gjør dig tilgode!

S v e n v i k i n g.

Det er vel nok, — hvis jeg vidste, hvor jeg skulde gå hen.

H a r a l d og S v e n A s l e j v s s o n

(til hinanden).

Nu kommer det!

F r a k a r k.

Hvor du skal gå hen?

S v e n v i k i n g.

Jeg har altid her på Katanæs havt den første plads blandt eders mænd både ved bord og seng; men medens jeg var borte i jarlens ærend, er den givet til en fremmed —

F r a k a r k.

Det har jeg set, men hvem har gjort det?

H e l g a

(skyndsomt).

Bestemt en af folkene af vanvare.

S v e n v i k i n g.

Nej, de siger, det er sket på jarlens bud.

H e l g a.

Det kan ikke være muligt, det må være misforståt.

H a r a l d.

Har man sagt, at jeg har sagt det?

S v e n v i k i n g.

Eders gut har sagt det.

H a r a l d

(tar ham i øret).

Hvor kan du finde på noget sligt, gut? —

S v e n A s l e j v s s o n.

Å, strænge herre jarl, jeg vidste det ikke bedre; han var så svært fornem, han, som kom.

Harald.

Ja, du skal få noget af mig for dette, som du aldrig har fåt før!

Helga
(til Sven viking).

Du hører altså, det bare er en barnestreg.

Sven viking.

Jeg hører det; med gutter kan man ikke stride, ellers skulde Sven bli Svens bane.

Harald
(til Sven Aslejvsson).

Ham må du også huske, når du blir stor.

Sven viking.

Men han, som følte sig saa sikker, at han modtog pladsen, må også prøve, om han kan forsvare den. Folket er netop nu samlet på tunet.

(Går.)

Harald og Sven Aslejvsson.

Nu går det løs!

Helga.

Nej, Sven, tænk dig om!

Frakark.

Vi, Sven, skal gi dig gjengjæld.

Helga.

Mindeligt forlig!

(Men Sven er alt ude.)

OTTENDE OPTRIN.

De samme (uden Sven viking). Audhild (kommer).

Helga.

Jeg spår mig meget ilde af dette?

F r a k a r k.

Hvorfor jager han ikke engang den gut!

S v e n A s l e j v s s o n.

Å, jeg må op i vinduet og se på!

(Klatrer op.)

Ganske rigtig! De står på tunet, alle mænd kommer ud, Sven taler — Se der! De andre går lidt tilside ... Kom, jarl, det går nok raskt, dette!

H a r a l d

(til vinduet; træder atter tilbage).

Nej, jeg vil ikke se på; — fortæl mig du! —

(A u d h i l d og H e l g a søger hver på sin side af ham at se.)

F r a k a r k.

Det kunde være undgåt. — (Hun går også til vinduet.) Sven kaster alt kappen.

S v e n A s l e j v s s o n.

Den fremmede smiler; han er ikke ræd. —

H a r a l d.

Har de draget sværd?

S v e n A s l e j v s s o n.

Nej, ikke endnu. De taler fremdeles ... nu Sven, ... nu den anden ... Se der! Den fremmede sprang på ham! Ah! —

A l l e.

De falder!

S v e n A s l e j v s s o n.

Den fremmede under! —

A l l e.

Å nej!

H a r a l d.

Hvad er det? — Hvad er det?

S v e n A s l e j v s s o n.

Nu har jeg aldrig set mage! (Hopper ned.) Den

fremmede sprang ind på ham som en kat, kastede sig ned med ham, sig selv under, og med ben og hænder op mod hans bryst, vippede han ham over sig, flere alen bort, — sprang så selv op, trak sværd og satte det på ham!

(Rop udenfor.)

Frakark

(frem).

Jeg har aldrig set sligt!

Helga

(efter).

Han kan bruges!

Frakark.

Magter han Sven viking, magter han alle.

(Rop udefra.)

Helga.

Hør, hvor de jubler mod ham!

Frakark.

Audhild, gå ud og kald ham ind!

Audhild.

Jeg?

Helga.

Hun mener, du skal be' en af folkene gjøre det.

(Audhild går, atter høres rop.)

Frakark.

Hør! Den mand er født til fører. Nu skal Paal jarl få svar på sin sending!

Harald.

Dertil er han bestemt. — Jeg følte jo nok, jeg ikke kunde tåle ham. — Sven, hent schaktavlen! Vi vil lege det spil, hvor høvdingen står stille, og kvinden er den første.

(Sætter sig; Sven går og kommer tilbage med schakspillet.)

NIENDE OPTRIN.

De samme. Audhild, så Sigurd (i datids ridderdragt med skotsk snit).

Sigurd.

Guds fred herinde! —

Frakark.

Vi var alle vidner til din dåd og byder dig komme nærmere.

Sigurd.

Han vilde ta den plads, I havde hædret mig med.

(Harald og Sven sætter sig til højre og spiller.)

Helga.

Du er kommen fra vor ven, den skotske konge?

Sigurd.

Sist fra ham.

Helga.

Men du er neppe skotte.

Sigurd.

Jeg er nordmand.

Helga.

Hvordan kom du så til Skotland?

Sigurd.

Mit skib drev did i uvejr. Jeg fik tilbud og blev.

Frakark.

Hvor agtede du dig hen, da du kom did?

Sigurd.

På korstog.

Helga.

Men nu?

Sigurd.

Hvis intet andet byder sig, — på korstog.

Frakark.

Har du intet egentligt mål?

Sigurd.

Nej.

Helga.

Har du da ingen slægt?

Sigurd.

Jeg har en mor.

Helga.

Så du har en mor.

Frakark.

Hvem er du?

Sigurd.

Det, som mine handlinger gjør mig til.

Frakark.

Vi skal ikke spørge dig om det. — I fjorten dage har du været her; vi har ikke frittet dig om dit hjem eller dit ærend. Det kommer nu an på, om du har syntes så godt om os i den tid som vi om dig; vi agter nemlig at tilbyde dig tjeneste.

Sigurd.

Så træffer det godt sammen; ti mit ærend var omtrent dette.

Helga.

Det glæder os.

Sven Aslejvsson

(til Jarlen).

Men du passer ikke på.

Harald.

Jo, jeg passer på!

Frakark.

Her tales nu om et tog mod Paal på Orknø.

S i g u r d.

Jeg har hørt det.

F r a k a r k.

Men jarlen er syg; vi har ingen fører.

S i g u r d.

Jeg ved det.

F r a k a r k.

Vi har tillid til dig; — du skulde ikke ville påtage dig at være høvding for de mænd, du ser her, og flere til?

S i g u r d.

Det er meget vilde mænd.

F r a k a r k.

Du måtte ha jarlens magt over dem.

H e l g a.

Jarlen vil det ikke, jeg ser det!

F r a k a r k.

Hvem spør ham?

H e l g a.

Han vil det ikke! det skal ikke ske!

F r a k a r k.

Hvad er dette for noget i den siste time? — Harald, ønsker du ikke krigen?

H a r a l d.

Spurte nogen mig?

F r a k a r k.

Du ved selv, i fred kan intet vindes; nu er her lejlighed til at prøve en anden vej.

H a r a l d.

Til galgen er alle veje lige gode, sa' gutten; jeg kan gjærne gå den korteste. (Han spiller.)

F r a k a r k.

Blir en·så klog på, hvad han vil? —

TIENDE OPTRIN.

De samme (uden jarlen og Sven). Audhild.

Helga.

Ser du? det er ham imod! —

Frakark.

Halvvejs kan ingen stanse — (Til Sigurd.) Du har vel underlige tanker om jarlen?

Sigurd.

Hm; — den, der ikke er stærk, kan ofte bukke under for sine egne tanker.

Helga.

Du svarte kjærlig.

Sigurd.

På sådan sygdom hjælper kun lykke.

Helga.

Tror du? — Hvis det altså gik godt —?

Sigurd.

O, så blev han straks frisk!

Audhild

(kommer).

Stormen har revet taget af skibsnøstene, derfor er mange mænd dernede. Men der er sendt bud.

Frakark.

Tak, mit barn!

(Hun taler til hende, retter på hendes tøj.)

Helga

(til Sigurd).

Du synes så viss på, at han vil komme sig, dersom alt lykkes.

Sigurd.

Fordi jeg kjender lidt til dette. At stride med sin egen slægt er tungt; for dens skyld at miste alt, som

man er født til, er også tungt. Mange tør ikke vælge mellem så hårde vilkår; — men er der valgt, — o, så blir man frisk, ganske frisk! —

Helga.

Du må selv ha udstået noget.

Sigurd.

Den, som ikke kan hjælpe sig selv, finder ofte lise i at hjælpe andre.

Helga.

Derfor kom du!

Sigurd.

Og til bevis har jeg brev med fra Skotlands kong David.

Frakark

(kommer til).

Et brev fra Skotlands konge?

Sigurd

(gir hende det).

Til eder.

Frakark.

Jeg kan ikke læse; — der, Helga!

Helga.

Nej, mine øjne er i den senere tid blet så dårlige; — men Audhild kan.

Frakark

(til Audhild).

Kom hid og læs!

Audhild

(læser).

»David, konge over Skotland, sender Frakark, »Maddads datter, guds og sin hilsen! — Efterdi vi »ved, i hvilket betryk din søstersøn Harald jarl lever, »— hvem gud unde mange dage! — sender vi dig »herved en mand, som vist kan hjælpe eder. I tre

»år har han været hos mig og i to havt høvdingskabet »på egen hånd, og jeg har aldrig havt bedre mand. »Han vil nu rejse, hvilket bedrøver mig, men det »glæder mig dog, at det er for eders skyld. Harald »jarls strid med sin egen bror ligger ham meget på »hjærte; han hører, I savner en fører, og tilbyder sig »selv. Og mit ord er det, at I neppe får nogen bedre. »Alle helgener beder den herre Jesus, som forløste os, »at ta os i sin varetægt!«

Frakark.

Og dette har du ikke før givet os?

Sigurd.

Jeg vilde lære alt her at kjende. Det var ikke gjort på én dag.

Frakark.

Uventet hjælp er som bud ved en korsvej. Vi ved nu, hvor vi skal hen.

Helga

(tar Sigurds hånd).

Tak! Og gud lønne dig! Jeg kan det ikke!

ELLEVTE OPTRIN.

Mændene kommer; de samme.

Frakark.

Mænd på Katanæs og fremmede mænd! Ofte har I sagt: når det galdt et tog mod Paal jarl på Orknø, gik I med; ti den uret, I led af ham, harmede eder. Har I nu så sandt eders skibe istand, så er her kommen en, som ved, hvor I skal styre hen. Når tapre mænd går til krig, bruges ingen ord, — og mindst en kvindes. Men efter sejer passer de bedre, helst når de ledsages af gode gaver. Som den ældste i vor slægt lover jeg eder disse, men kræver også, at I skal love ham lydighed, som vi gir eder til fører. (Idet hun løfter et krucifiks.) I Frelserens påsyn tilsige I ham (peger

på Sigurd) den lydighed, som mænd skylder sin høvding.

Mændene.

Den tilsiger vi ham!

Frakark
(til Sigurd).

Så tale du, som herefter har at byde over dem.

Sigurd.

Jeg har aldrig talt på ting eller ved hirdstævne. (Nærmere.) Men så vidt mig syntes, var der de, som intet lovede. Disse går straks, — og dette være talt til dig, du Sven viking henne ved døren.

Sven viking
(krækende sig frem).

Følge med skal jeg — men som fri mand, som lægger fra og til, når han lyster. Vi får da se, hvem som først viser hælerne, enten de, som så hvast, eller han, som taug.

Sigurd.

På slige selvtagne vilkår kommer ingen med. Men at du kan vide, jeg skatter dig Sven viking, tilbyder jeg dig forud fjerde parten af det bytte, som falder på førerens lod.

Flere yngre.

Det var godt tilbud.

Flere ældre.

Ja, det var ikke så ilde.

Et par til Sven.

Det kan du ta, Sven.

Kaare.

Ja, deri er ingen skam.

Frakark
(som står hos Helga og Audhild).

Han forstår dem.

Kaare

(vender sig mod Sigurd, idet han tar huen af).

Mange er her, som i fordums dage har fulgt den herlige høvding Magnus Barfod. Men ham ligner du, som den ene dråbe vand ligner den anden, og derfor har vi også lyst til at følge dig!

En anden gammel mand.

Ja, denne er som han, der bar løven på den røde skjorte!

Flere.

Han er en søn af Magnus!

(Under dette har flere yngre mænd trængt sig frem, en efter anden, for at se ham. Ilde kommen herover er Sigurd nåd helt hen i forgrunden blandt kvinderne.)

Sven viking

(frem).

Og der har du grunden til, at jeg fulgte de andre ind. Ti da jeg hørte dette af mange troværdige mænd, syntes det mig ingen skam at være overvunden.

(Sigurd over til den anden side.)

Helga

(til Frakark).

Vi har gjort en dårlighed! Han kan bli farlig for min søn!

Frakark.

Tror du, Helga?

Sigurd

(hastig mod mandskabet).

Så stræb da I at ligne hans mænd; ti hæderligere eftermæle fik ingen hærmænd. — Ikvæld drikker vi hinanden held til, imorgen tjælder vi vore skibe!

Alle.

Ja, ikvæld lystighed, imorgen —

(De taler i munden på hverandre.)

ANDEN HANDLING.

En hal på Orfjara (Orkne). Det er mørkt.

FØRSTE OPTRIN.

Sigurd Slembe og Sven viking

(begge rejseklædte. Den siste bærer en lygte og sager fra en rejse).

Sigurd.

Er dette en modtagelse, når man vender hjem fra et tog, som har vundet dem resten af landet!

Sven viking

(som tænder lys o. s. v.).

Kanske er de endnu ikke oppe.

Sigurd

(idet han tar af sig klæder og våben).

Ikke oppe! Korsfarermunkene holder ottepræken på Kapelhaugen, alt folk er oppe.

Sven viking.

Så har de ikke set os.

Sigurd.

Du mener ikke, hvad du selv siger.

Sven viking

(nærmere).

Kanske du heller vil tro mig, når jeg fortæller dig, at Thorkel Fostre er dræbt inat.

Sigurd.

Umuligt. — Han sad fangen på mit æresord.

Sven viking.

Det er for tynd mur mellem Frakark og den, hun hader. —

Sigurd.

Så rejser jeg straks.

Sven viking.

Bliv hellere! Tag dit land!

Sigurd.

Mit land?

Sven viking.

Orknøerne er norsk len, og brødrene har forbrudt sin lensret.

Sigurd.

Gå!

Sven viking.

Du er dog Magnus Barfods søn. Du har hjemme her.

Sigurd.

Gå!

Sven viking.

Hele hæren holder af dig!

Sigurd.

Så går jeg. — Der må nogen forbinde mit sår.

Sven viking

(idet han tar sin lygte og følger).

Hører I den støj fra haugen? Nu er Thorkel Fostres drab kjendt blandt folket! Nu kan det ske!

(Begge ud.)

ANDET OPTRIN.

Helga

(kommer fra højre side og lytter ved en dør til venstre).

Jo, han er oppe! — Men endnu i dagbrydningen så jeg lys. — Altså heller ingen søvn på Orfjara! — Han har atter, hvad han tabte; — det var altså ikke dette —

(Lytter igjen.)

Gutten sover vist, han går så stille. — Derinde så stille, — og ude, hvilken larm fra den tidlige dag! Korsfarermunkene vil ha vore folk mod Kristi grav. Her er nok at ta vare, hvor de er. Men hvilken støj? Det kan aldrig være om korstog, at der tales nu? Tales der om andet, så tales vistnok også om os, om vort foretag. Ord kan da falde, som kan gå imod os, vi skulde ha været der. — Sigurd er kommen, han er ikke at lide på, han vinder folket mere og mere, i et ophidset øjeblik ... o, Harald må følge os op på haugen!

(Lytter, banker.)

Han stansede? — Nej, han går igjen.

(Banker.)

Intet svar! (Hun står lidt.) Larmen stiger stadig. Vi kvinder kan ikke gå derop alene, ... han må gå med! (Roper.) Harald! Harald! det er mig!

(Døren åbnes.)

Helga

(farer tilbage).

Alle helgener, hvor bleg han er! —

Haralds røst

(dæmpet).

Denne banken dag og nat er som ravne over et ådsel. Kom nu; men stille!

(Hun går ind, han lukker.)

TREDJE OPTRIN.

Sigurd. Audhild (med en liden flaske og bånd).

Audhild.

Hvor er I såret, siger I?

Sigurd

(holder højre hånd frem).

Her mellem de to fingre, ... et spydstik. Bare et

par dråber af flasken, jeg gav eder, og så et bind om. Man når aldrig til at gi mig dybt sår.

Audhild.

Men selv gir I nok ofte.

Sigurd.

Og når jeg engang såres, gror det straks.

Audhild.

En lykke for den, der farer så vide.

Sigurd.

I spilder dråberne på gulvet.

Audhild.

Jeg har været tidlig oppe, jeg skjælver på hånden.

Sigurd.

I ser ikke ud til at være svag.

Audhild.

Jeg arbejder også imod. — Vil I holde flasken.

Sigurd

(tar imod den).

Et sådant lægemiddel er en herlig ting. Jeg fik det af min mor, opfindelsen er kommen fra Irland med Magnus Barfod.

Audhild.

Det hjalp ham dog lidet tilsist.

Sigurd.

Tilsist hjælper intet.

(Hun ser på ham.)

Sigurd.

Men når det er kommet så vidt, er det vist også sødt at gi efter.

Audhild.

I er færdig. —

Sigurd.

Så må I ha tak! (Smilende.) Højre hånd kan jeg ikke byde eder. (Gir venstre.) Hvor varm eders er! min er kold.

Audhild.

Det tyder på sundhed.

Sigurd.

Så siger de.

(Prøver, hvor han skal gjemme flasken.)

Audhild.

Kanske jeg skal gjemme dette lægemiddel for eder.

Sigurd.

Da nyttede det mig ikke stort; ti nu skal jeg fare.

Audhild.

Skal I fare?

Sigurd.

Ja, nu er jeg færdig her, — og andre tar mit arbejd.

Audhild.

Hvad mener I?

Sigurd.

I ved det altså ikke? — Medens jeg var borte, er Thorkel Fostre dræbt i sit fængsel.

Audhild.

Sankta Maria! Thorkel dræbt?

Sigurd.

Ja. På mit æresord havde jeg lovet ham frihed, når alt var ordnet. Nu er det brudt, — og ikke ved mig.

Audhild.

Men ved hvem?

Sigurd.

Det kan både skjønnes og siges.

(Taushed.)

Hører I larmen fra Kapelhaugen. Der tales nu om mordet. Korsfarerprædikanter rejser landet rundt, griber hver lejlighed til at skræmme folk med korstog, sindene er i oprør, — hvad ellers måske vilde være tålt blandt slige folk, tåles ikke, når tankerne gjærer uklart i det hellige. — Men d e tage følgerne, som vil ha dem!

Audhild.

Nu er vi nok først fortabte!

Sigurd.

Hvordan det så er, jeg må straks rejse. Blir jeg, ser det ud, som om mordet havde mit minde.

Audhild.

O, ingen vil tro eder dette til! Og om så var, I, som står så højt, ræddes I for et skin!

Sigurd.

Ens eftermæle er mere.

Audhild.

Der kan komme krav så store, at selv omdømmet ofres.

Sigurd.

Men her er de ikke. —

Audhild.

Helga og hendes søn! —

Sigurd.

Skal jeg føre deres sag, må ikke andre blande ondt i den.

Audhild.

Hvad andre har gjort, må Harald jarl ikke lide for …

Sigurd.

Det får nu engang være hans skjæbne; der er for megen mistanke og uærlighed omkring ham, han kan

ikke længer hjælpes. — For dybt vil jeg heller ikke vikle mig selv ind; ti min eneste lykke er at stå frit.

Audhild.

Det tænkte også jeg — før; men fandt, det var blændværk.

(Taushed.)

Sigurd.

Med bånd kommer sorger.

Audhild.

Hvad tror I er tyngst at føre, — tomhed eller sorg?

Sigurd.

O, tomhed! —

Audhild.

Så har I selv svaret.

Sigurd.

Men hvor stor del jeg end tog her, — det fyldte mig dog ikke! Jeg træder aldrig ind i en liden kirke uden at tænke mig en stor, aldrig i en af træ uden at længes til hine af marmor med en skog af søjler og over dem de uhyre buer. Således står jeg heller aldrig i en liden handling uden at tænke mig en stor, i mange tusens overvær, i lysning af et kvad.

Audhild.

Det forstår jeg, at med sådanne længsler kan I ikke trives på Orknø.

Sigurd.

O, havde jeg et livsmål, jeg skulde lide og tåle trods nogen!

Audhild.

Og det har I ikke?

Sigurd.

Ved I også, hvad I der spør om? — Har I noget?

Audhild.

En kvinde —

Sigurd.

Hun venter sit, det er sandt. — Jeg begyndte med at lægge mit bag mig.

Audhild.

Et livsmål, tænkte jeg, kunde altid tages.

Sigurd

(ryster på hodet).

Audhild.

Tilgiv, at jeg førte eders tanker til dette. — I rejser altså nu.

Sigurd.

Nu går det mig som engang før. Jeg havde alle grunde klare til at fare på korstog; da jeg kom til Skotland, blev jeg dog der. — Og det, skjønt jeg hver dag længtes, — ikke hid, ikke hjem, ikke nogensteds, — længtes.

Audhild.

I blir.

Sigurd.

Hvad I har sagt, og sådan som I har sagt det, — jeg skal bli, til jeg har tænkt det over. — Jeg vil op på haugen og høre, hvordan det står.

Audhild.

Så tag sværd med!

Sigurd.

At I minder mig om sligt? Tak! — Får jeg til gjengjæld minde eder om noget?

Audhild.

Hvis I vil ha så megen tanke for mig —

Sigurd.

Jeg hører, I går omkring her på øen — alene. Disse øer er ikke sikre, jeg har hørt ord falde; ti I er fager. Nu ja, bliv ikke vred over mit råd! I kan jo glemme det.

(Går.)

FJERDE OPTRIN.

Audhild. Helga (kommer fra sønnens kammer, nedslagen).

Audhild

(falder hende om halsen).

Jeg har vist ofte såret dig!

Helga.

O, lærer du engang at elske, blir du mildere!

(Audhild kysser hende og går.)

FEMTE OPTRIN.

Helga.

Helga.

Nu finder jeg ikke hans tanke. Den er som et skræmt dyr; den flygter altid dybere ind. For meget har vi gjort — eller for lidet. — Vi står på en halvvej, og han er ræd for alle, ven som fiende. Men hvis han ingen havde at være ræd for? Hvis Sigurd, alle disse mænd, — og vi selv blev overflødige, — fordi han ingen bror længer havde? Altså broderen bort? — Stygge tanke, hvorfor frister du mig! Jeg må tale til Frakark, ... nej, hun vil det samme ... Jeg må tro mig til Sigurd; nej, han er ikke længer at lide på. — Sven viking? Ja, hvad vil jeg ham egentlig? — Her er jo ikke mere end én ting, — og den tør jeg ikke. — Jeg må se min søn daglig tæres hen, og kan ikke hjælpe! Ikke hjælpe? En mor ikke hjælpe? Frakark; ja, Frakark er så stærk! ... Der står en frisk kjøling af hendes blik ... bort med Sigurd! Men er hun ikke værre end Sigurd? Hendes voldsomhed skræmmer alle bort. Men Sigurd drager igjen alle for meget til sig. Jeg trængte, at der faldt lys ned fra himlen; ti i mit sind blir det altid mørke.

SJETTE OPTRIN.

Helga. Frakark (kommer).

Helga.
Har du været på Kapelhaugen.

Frakark.
Ja.

(Hun går nynnende omkring.)

Helga.
Hvorfor denne rædsomme støj? der kan ikke længer prækes; ti alle taler jo på én gang.

Frakark.
Så har de vel noget vigtigt at tale om.

Helga.
Hvad mener du? — Taler de om os?

Frakark.
Det gjør de vist ... (Synger.)
Han stod ud af fjorden for fulde sejl,
bølgerne så sig i skjoldenes spejl;
selv holdt han ror!

Helga.
Frakark, jeg er ræd for Sigurd.

Frakark.
Nu er jeg ikke længer ræd for ham.

Helga.
Er der da hændt noget?

Frakark.
Ja; folkene vil ha ham til jarl.

Helga.
Og du er ikke ræd for ham?

F r a k a r k.

— En håndfuld forrædere —!

H e l g a.

Hvem har vi at lide på?

F r a k a r k

(synger).

Han stod ud af fjorden for fulde sejl.

H e l g a.

Os selv? — Tar Thorkel Fostre hans parti, blir vor magt for liden.

F r a k a r k.

Ja, T h o r k e l F o s t r e kunde være farlig.

H e l g a.

Men han er jo her, og i forvaring! Sigurd går daglig til ham, — o, vi er ude for en dyb list!

F r a k a r k

(synger).

— — — —

Selv holdt han ror!

H e l g a.

Frakark! Thorkel har meget at hævne.

F r a k a r k.

Det har han.

H e l g a.

Den dag, han er fri mand, er vi fortabte.

F r a k a r k.

Ja, den dag —

H e l g a.

Hvad mener du?

F r a k a r k.

At du er en nar; Thorkel Fostre er dræbt.

Helga.

Dræbt? (Frakark synger.) I fangenskab? (Fremdeles.) Ved hvem? (Træder et par steg hen mod søsteren.) Ved hvem?

Frakark.

De gjætter på mig.

Helga.

Fy!

Frakark

(stanser).

Kom det fra hjærtet?

Helga.

Ja, fra dybet.

Frakark.

Så må du være på et grundt sted idag.

(Går atter.)

Helga.

Frakark! hvorledes må det gå af tilsist?

Frakark

(synger med stort mod).

Bølgerne så sig i skjoldenes spejl.

Helga.

Ja, sit eget urolige billed så de! Vi, som svømmer efter skjæbnens skib, vi må synke, hvis vi ikke snart ser mere!

Frakark.

På din tak har jeg aldrig regnet, skjønt dette frelste os alle. Ti slap Thorkel Fostre løs, svømmede vi neppe længe efter skjæbnens skib.

Helga.

En levende fiende kan vindes, en død gir intet uden efterlevendes hævn.

Frakark.

Så rammer den i det højeste en kvinde; men din søn, vor slægt er grundfæstet.

Helga.

Tror du, at Sigurds mænd mere vil løfte sværd for os?

Frakark.

Nu larmer de en stund og tænker på mangehånde; siden indser de nok, at uden hjælp kan de intet oprør vove; ti deres egen flok er for liden.

Helga.

Men Sigurd?

Frakark.

Over Thorkels lig tænker han sig om.

Helga.

Alle tråde glider mig ud af hænderne; ti dette går for fort. — Jeg er ikke tryg, jeg er ræd alle, men mest Sigurd.

Frakark.

Sigurd farer.

Helga.

Han farer?

Frakark.

Han er for stolt til at være den anden, hvor han en kort stund drømte at bli den første.

Helga.

Men når han er faren, hvem har vi så mod Paal jarl?

Frakark.

Paal jarl? Han ligger udenfor med bare tre skibe; han er ingenting. — Nej, Thorkel Fostre — dér var faren, — og den er borte.

Helga.

Du tror da, det står godt?

Frakark.

Jeg gad vide, når det stod bedre.

Helga.

Hvilken gruelig larm fra haugen. Den stiger, stadig stiger den.

SYVENDE OPTRIN.

De samme. Audhild.

Audhild

(skyndsomt, angst).

Helga, Helga, tag Harald og flygt! ... mændene vil ikke længer tjene eder, nogle vil til Paal jarl, andre vil ha Sigurd; der er fare for vort liv!

Helga.

Hører du, Frakark?

Frakark.

Kommer du fra haugen?

Audhild.

Ja; alle, alle er i oprør! Da Sigurd kom, blev han modtaget som en konge; de, som vilde til Paal jarl, stansede atter, han talte ...

Frakark.

... Fiskede i rørt vand.

Audhild.

Sigurd trådte ædelt op. Han bad dem skille mellem Harald jarl og dem, som gjorde, hvad Harald ikke vilde —

Frakark.

Se, se!

Audhild.

Men munkene skreg om broderkrig og helvede, altid broderkrig og helvede. Almuen var ophidset, nogle lovede korstog, og andre ropte, at jarlerne måtte fra øerne, men Sven viking over dem alle, — at nu måtte Sigurd ta styret!

Helga.

Min søn, min søn!

Audhild.

O, det blev slig gruelig larm. Jeg tror, jeg så Sigurd sidde på skjold, det brød henover mig, de ropte — om mig og efter mig, nogle, at de vilde brænde vor gård, andre, at nu kom Paal jarl op efter fjorden, — jeg ved ikke, hvorledes jeg kom hid, ... men flygt, Helga; ti snart bryder de ind over os!

Helga

(bestemt).

Jeg rejser med min søn. Så blir det vel alle vitterligt, hvem mordet skyldes.

Frakark.

Gjør det ikke, Helga! ti så skilles vi.

Helga.

Når min søn er frelst, tænker jeg først på, hvem jeg forlod.

Audhild.

Det bryder sig som isflager i en storm. Flygt, Helga!

Helga.

Ja! (Skynder sig mod hans kammer; stanser.) Sigurds røst?

Audhild.

Han kunde dog endnu frelse os!

Helga.

Men han vil ikke.

Audhild

(fjætret).

Vil han ikke?

Sigurds røst.

I, som holder vagt mod fjorden, melde hvert sejl, som kommer; I, som står vagt om huset, slipper ingen igjennem, ud eller ind, uden mit bud.

Audhild.

Hellig Olav, hvad er dette?

Frakark.

Er vi fanger i vort eget hus?

(De tre kvinder stiller sig sammen.)

OTTENDE OPTRIN.

De samme. Sigurd (væbnet).

Sigurd.

Det må gjøres straks! — Nu, det er godt, I er her begge to!

(Sigurd tar hjælmen og kappen af, går tilbage mod døren og slår skådden for.)

Frakark.

Hvad tænker du på?

Sigurd.

Jeg kunde nok heller spørge eder om det.

Frakark.

Vi stænges inde.

Sigurd.

Ja, — og vagt udenfor.

Frakark.

Også for den anden dør?

Sigurd.

Ja; prøver I ligevel på at bryde ud, kan det hænde, I er dødens.

Helga.

Så dette er den fremmede, vi trodde os til!

Frakark.

Vogt dig, Sigurd!

Sigurd.

For eder — som nu ikke kan vogte eder selv?

Frakark.

Vi gav vor magt til en redelig mand; men finder en oprører.

Sigurd.

Giv mig pergament; der skal skrives fredsforslag.

Frakark og Helga.

Fredsforslag!

Helga.

Med hvem?

Sigurd.

Med Paal jarl.

Helga.

Hans magt er altså atter stegen?

Sigurd.

Ja.

Helga.

Og du vil ikke møde ham?

Frakark.

Skjønner du ikke, han skal mødes med pennefjære?

Helga.

Sigurd! Du møder ham ikke?

Sigurd.

Nej.

Helga.

Nu tror du dig sikker. — Men er du så sandt en forræder, Sigurd Slembe, som intet på jorden skal værge dig mod mig alene — —!

Sigurd

(undrer sig).

— — Nu vil jeg vise, at jeg her har den øverste magt.

Frakark.

Tro ikke, du har os her. Vi kan finde hjælp, hvor du mindst venter!

Sigurd.

Sæt eder et højere mål; ti dette glipper.

Frakark.

Tal ikke til mig om mål, unge mand; ti af os to har jeg det længste.

Sigurd.

Hvad sa' I? — Nu ja, det er sandt; — der skal også så lidet til. Men mind mig ikke for stærkt om det — nu?

Audhild

(træder frem).

O, svar mig: skal Helga rejse?

Sigurd.

Hun, som I alle, er mine fanger. Herfra kommer ingen.

Audhild.

Men når Paal jarl kommer?

Sigurd.

Så langt som hid kommer han ikke.

Helga.

Ikke?

Sigurd.

Han venter, at alt mandskab skal strømme mod ham fra denne forsamling. I dets sted får han høre, at det har samlet sig om mig.

Frakark.

Med dig har vi altså at gjøre.

Sigurd.

Med mig.

Frakark.

Og du dagtinger med vor fiende, med Paal jarl. nu forstår jeg!

Helga.

Har du hjærte til at glemme ham, som sidder syg i sit kammer og kjender ingen fare?

Sigurd.

Gak selv derind. Jeg deler ikke længer min magt eller mine planer med nogen. — I har gjort ulykke nok.

Audhild.

O, I er ædel, — I misbruger ikke eders magt?

Helga

(til Frakark).

Se Audhild!

Sigurd.

Jeg tænkte, vi havde talt sammen.

Audhild.

Ja, jeg tror eder!

Frakark

(til Helga).

Du har ret!

Helga.

O, nu kommer det for sent!

Frakark.

Nu er det farligt!

Sigurd

(som er gåt til bordet, rejser sig).

Men jeg kan jo ikke skrive, — min hånd ... (Til Audhild.) Så må I hjælpe mig.

Audhild.

Jeg? — Jeg har kun skrevet for mig selv.

Sigurd.

Eders hjælp gjælder nu meget. — (Bestemt.) I nægter mig den ikke.

A u d h i l d.
Når I kan være tjent med den —

F r a k a r k.
Hun skriver ikke så godt, det kan bruges.

S i g u r d.
Derom kan ingen dømme, som selv ikke kan læse. — I fjærner eder!

H e l g a.
Audhild skal følge med!

S i g u r d.
Audhild har lovet at bli.

F r a k a r k.
Os skal hun lyde; vi er hende i mors sted.

S i g u r d.
Men nu er det mig, som råder, — og får ikke hun skrive, kan d e t hænde, som blir slemt for eder alle.

F r a k a r k.
Kom, Helga! — i nød flyder ofte råd af uråd.

H e l g a.
Ja, så længe det går med!

(De fjærner sig.)

NIENDE OPTRIN.

S i g u r d. A u d h i l d.

S i g u r d.
Folket tror, jeg vil ta magten; ene derved kan jeg frelse eder alle. Nu nytter jeg min stilling til hurtigt forlig mellem brødrene, så falder alle oprørsplaner af sig selv.

A u d h i l d.
Altså for brødrene gjælder fredsforslaget.

S i g u r d.

For brødrene. — Hvad bryder jeg mig om disse nøgne øer? Jeg attrår ingen ting.

A u d h i l d.

Herligt!

(Sætter sig for at skrive.)

S i g u r d.

Sidder I godt således?

A u d h i l d.

Tak. —

S i g u r d

(langsomt).

»I den hellige treenigheds navn gjør vi følgende forlig, — som vi søger stadfæstet af den norske konge.«

A u d h i l d

(spørgende).

Den norske konge?

S i g u r d.

Lenspligten må op igjen; deri ligger den eneste sikkerhed.

A u d h i l d

(skriver).

S i g u r d

(for sig selv).

Mon ikke de to brødre elsker hinanden! — Jeg må prøve, hvad kvinderne ikke har prøvet; og d e t t e har de neppe prøvet! —

A u d h i l d.

... »Den norske konge«. —

S i g u r d.

»Vi regjerer øerne tilsammen og bor tilsammen på vore ejendomsgårde — med én hird.«

Audhild

(rejser sig halvt).

Tilsammen og med én hird?

Sigurd.

Adskilte har de aldrig været lykkelige.

Audhild

(ser på ham og skriver).

Sigurd

(for sig).

Men de, som kan sætte ondt, må bort. — Ja hun må bort! —

Audhild

(om en stund).

— »med én hird«.

Sigurd.

»Alle, som er delagtige i Thorkel Fostres drab, udvises af øerne for altid.«

Audhild.

Altså Frakark?

Sigurd.

Ja, det er hende, jeg mener.

Audhild

(skriver).

Sigurd.

Men moderen må bli. Nu må hun ha lært.

(Ophold.)

Audhild.

— »for altid«. — — Nej, nej, I må ikke se!

Sigurd.

Vist må jeg se!

Audhild.

Men husk, at jeg hidtil kun har skrevet for mig selv. —

Sigurd.

Klart og frit. — Tak! Mere trænges ikke, — uden at jeg rejser.

Audhild.

Jesus! Hvorfor?

Sigurd.

Det ønsker begge jarler. — De har ellers ingen tillid til mine forslag.

Audhild.

Men hvorledes kommer I bort? Eders mænd? —

Sigurd.

Så snart begge jarler er komne sammen, savnes jeg. Ti jeg er rejst med korsfarerne.

Audhild.

I sa' jo nys, at I vilde tænke det nøjere over.

Sigurd.

Nu er det blet nødvendigt. —

(Stilhed, Audhild skriver endelig.)

Sigurd

(som er faldt i tanker.)

Så gjør jeg min pligt. — Men havde jeg først lenet, fik jeg måske lettere riget; ti herfra gik jeg en klar dag på havets blå tæppe mod Norges trone. — — — Usikkert blev det dog altid. Og fører de mig ikke til Norge, er Orknøerne mig for lidet. De splitter kun mine længslers tog. — — — Havde jeg kun noget, som bandt mig ...

Audhild.

Er jeg færdig?

Sigurd.

Ja, I må ha min tak!

Audhild

(blir stående).

(Stille.)

Audhild.

I farer altså?

Sigurd.

Ja. — Det råd, jeg gav eder, blir det siste.

Audhild.

Det var netop om det ...

Sigurd.

I husker det altså?

Audhild.

Ja ... Og til bevis på, at jeg vil følge det, — jeg har en kniv; (tar den af barmen.) den trænger jeg nu ikke længer, ... og jeg vilde gjærne, at I skulde ta den, ... den er indviet.

Sigurd.

Et herligt våben!

Audhild.

Den er kommen fra Jerusalem. — Far har båret den derfra.

Sigurd.

Den skal endnu engang gjøre færden og føre mig hjem, som den førte ham.

Audhild.

Og så får gud være med eder!

Sigurd.

Går I?

Audhild.

Ja ...

Sigurd.

Dog ikke straks?

Audhild.

Der er jo ikke mere.

Sigurd.

Men vi har jo i grunden aldrig talt sammen? —

Audhild.

Nu tror jeg også, det er best, vi ikke taler mere sammen.

Sigurd.

Hvad sa' I der?

Audhild.

Intet. (Vil gå.)

Sigurd.

Audhild!

Audhild.

Farvel.

Sigurd.

Audhild!

Audhild.

Sigurd!

(Han springer to steg mod hende, da kaster hun sig om hans hals.)

Audhild
(som af en døvelse).

Hvad har jeg gjort?

Sigurd.

Jeg ved ikke; men jeg er i et øjeblik blet lykkeligere end tænkt i et liv.

Audhild.

I må bort.

Sigurd.

Nu ikke mere.

Audhild.

Eders korsfarere?

Sigurd.

Kjender dem ikke.

Audhild.

Eders forsætter?

Sigurd.

Husker dem ikke.

Audhild.

Gud i himlene, så er jeg lykkelig!

(Omfavnelse.)

Sigurd.

Audhild!

Audhild.

Sigurd!

Sigurd.

En gang til, Audhild!

Audhild.

Sigurd! — Evige skaber, at du elsker mig!

Sigurd.

Se på mig!

Audhild.

Jeg gjør intet andet.

Sigurd.

Du har tårer!

Audhild.

Jeg kan ikke for det.

Sigurd.

Lad mig kysse dig!

Audhild.

Ja!

(Han kysser hende.)

Sigurd.

Kan dette ende?

Audhild.

Ikke, medens jeg holder dig.

Sigurd.

Så løs dit hår og bind mig!

Audhild.

Er det også dig, jeg holder?

Sigurd.

O ja!

Audhild.

Og det er sandt, du elsker mig?

Sigurd.

— Som at jeg tænker!

Audhild.

Det er næsten for meget til at tro på.

(Omfavnelse.)

TIENDE OPTRIN.

De samme. Helga (kommer).

Sigurd.

Hvad vil I?

Helga.

Forslaget.

Sigurd.

Hvad? Forslaget? — Her er det?

Helga.

Det indeholder?

Sigurd.

Nej, ikke læs; men underskrift — straks!

Helga.

Må altså vide, hvad der står.

Sigurd.

Nej, — jo; — men ikke her! Hører I, læs og drøft derinde, så jeg intet hører; ti ved Olav: jeg vil ingen overtænkning, bare underskrift!

Helga.

Jeg kjender eder ikke igjen!

Sigurd.

Nej, I kjender mig ikke! — I ved ikke, hvem jeg

er, — hvad jeg nedlader mig til! — Ingen overtænkning, kvinder! Underskriften her om et øjeblik!

Helga.

Alle helgener! — Her må være noget! ... (kaster et øje i dokumentet og roper.) Skal Frakark bort?

Sigurd.

Ja!

Helga.

Men Frakark?

Sigurd.

Ja! Ja! Vov ikke at sige et ord imod det.

(Helga til sin søns dør.)

Ja, har jeg sagt, ja!

(Hun drager sig bort.)

ELLEVTE OPTRIN.

Sigurd. Audhild.

Sigurd.

Ved disse kvinder er noget så idelig overhængende, sejgt, som tirrer, trætter! — O, Audhild! — Er du løbet i krog? — Kom frem igjen! (Hun tier.) Audhild? (Hun tier.) Hvor forandret du ser på mig?

Audhild.

Jeg er ræd for dig!

Sigurd.

Er du ræd for mig?

Audhild.

Du er jo to.

Sigurd.

Hvad siger du?

Audhild.

Dette var jo ikke dig!

S i g u r d.

Men Audhild?

A u d h i l d.

... hård som en stålfjær, hoppende over gulvet uden steg, med gnistrende onde øjne og en røst som fra en lang gang i mørke — Medens du står således, kommer det frem igjen!

S i g u r d.

Bare hidsighed, Audhild. Følelser i oprør slår let over.

A u d h i l d.

Men således?

S i g u r d.

Glem det og kom frem igjen!

A u d h i l d.

Så sig noget godt først!

S i g u r d.

Jeg er kun god, når jeg ser på dig. Og er der endnu en uro i mig, som gjør dig ræd, da tro, at den flygter det øjeblik, du vil rødme i min morgenbøn, smilende forny min dag, kalde hjem og drage slør over min aften, ... (hun kommer.) ti hos dig er der fred og hjem. Læg dine hænder på mit hode.

A u d h i l d.

Sigurd, kunde du nogensinde gå fra mig?

S i g u r d.

Umuligt!

A u d h i l d.

Denne uro i dig? — Hvem er du, Sigurd?

S i g u r d.

En, som glemmer, hvem han er.

A u d h i l d.

Har du da gjort noget ondt?

Sigurd.

Nej. — Men spørg ikke!

Audhild.

Kjærligheden har fortrolighed. — Alt, alt kunde jeg sige dig.

Sigurd.

Også jeg dig. — Men jeg ved forud, at ikke alt vilde gjøre dig godt.

Audhild.

At jeg ved noget fortiet, gjør mig ondt. — Har du elsket nogen før?

Sigurd.

Aldrig.

Audhild.

Hvorledes kom du så til at elske mig?

Sigurd.

Jeg tror i et øjeblik, — ja, jeg ved ikke; — men du mig?

Audhild.

Fra jeg så dig! Og nu kan jeg sige dig det: var du rejst, så døde jeg!

Sigurd.

Og nær var jeg rejst!

Audhild.

Ja, se dette! Hvor ganske anderledes du må elske end jeg!

Sigurd.

Jeg er også en anden.

Audhild.

Ja, noget, jeg ikke fatter; noget underligt, stort! ... Du må være en mægtig mands søn.

Sigurd
(viger).

Audhild!

Audhild.

Hvad er det?

Sigurd.

For vor fremtids skyld: nævn ikke mere sligt!

Audhild.

Gud!

Sigurd.

Ikke det blik, Audhild!

Audhild.

Det blik? ... Jeg ved ikke af det ...

Sigurd.

Det spør altid: hvem er du, Sigurd?

Audhild.

Så se ikke på mig!

(Hun gjemmer hodet hos ham.)

TOLVTE OPTRIN.

De samme. Helga.

Sigurd.

Der igjen!

Helga
(fra sønnens kammer).

Du må være en troldmand, fremmede! Hvad som i tre år ikke har lykkets mig, har du opnåt: han rejste sig og sang! Da det kom til Frakark, lo han og kaldte på gutten. Her hans underskrift, se, med hvad for uhyre bogstaver!

Sigurd
(tar forslaget).

Godt, — så skal det straks sendes.

TRETTENDE OPTRIN.

De samme. Frakark.

Helga.

Men hvad vil Frakark sige?

Sigurd.

Spørg hende: ti der står hun!

Helga

(ropende).

Frakark!

(Begge søstre ser på hinanden.)

(Stille.)

Frakark

(endelig).

Hvad er det!

Sigurd.

Jeg har opsat et fredsforslag mellem brødrene: deri heder det blandt andet, at alle, som har del i Thorkel Fostres drab, udvises af øerne. — Dette forslag har allerede Harald jarls underskrift.

(Stille.)

Sigurd.

Det er eder, som er ment.

Frakark.

Så det er lønnen.

Sigurd.

Jeg tror, den svarer til arbejdet.

(Stille.)

Frakark

(til Sigurd).

Men du blir?

Sigurd.

Jeg forlader øerne samtidig. (Afsides, i stor overraskelse.) Men det gjør jeg jo ikke længer.

Audhild.

Men det gjør du ikke nu!

Frakark.

Hvem skal så stå hos jarlen?

Helga.

Ingen.

Frakark.

Ingen?

Helga.

Uden jeg. Brødrene skal herefter leve sammen.

Frakark.

Ha, ha, ha, ha!

Helga.

Du er ikke den eneste, som dette budskab har glædet. Også Harald lo.

Frakark.

Ha, ha, ha, ha! — — Så, når børn skal bygge; voksne får stene frit.

Helga.

Andet skal du se! (Til Sigurd.) Lad forslaget straks komme i Paal jarls hænder!

(Sigurd ser på det, men svarer ikke.)

Helga.

Tænker du om igjen?

Sigurd

(fra hende, for sig selv).

Nu er alt ændret! Nu gror min fremtids planer i samme jord som deres.

Helga

(mod Audhild).

Hvorfor går han ikke? — (Til Sigurd.) Du rejser jo; det er jo dit eget forslag!

Sigurd.

Det var; — men hvem støder sin båd fra land, når en kvinde vinker med hvid hånd, og huset står åbent bag hende?

Helga

(med udrop imellem dem).

I elsker hinanden!

Sigurd.

Ja! (Går over til Audhild.) Og jeg rejser ikke!

Helga.

Du står ikke længer fri i min søns tjeneste! Du har med et fåt egne planer!

Sigurd.

Det er sandt; fra nu af har jeg atter mål!

Helga.

Skal så min søn synke? —

Sigurd.

Nu arbejder jeg ikke længer for andre. —

Helga.

Og du tar, hvad hans er? —

Sigurd.

Jeg tar, hvad bydes.

Helga.

Jesus Kristus! Hvor får jeg nu hjælp?

Frakark

(frem).

Hos mig, Helga. — Fra ham, Audhild! Han er en forræder imod vor slægt!

Sigurd.

Jeg tror, jeg kaster løs straks.

Helga.

Er der den mindste ærlighed i dig, så sender du forslaget!

S i g u r d.

Ja, jeg kaster løs!

(Vil rive forslaget itu.)

H e l g a

(til).

Det er ikke længer dit! — Hans hånd står på det, som råder i landet.

S i g u r d.

Landet er ikke hans: det er den norske konges!

F r a k a r k.

Siden Magnus Barfods levetid har lenspligten ikke været oppe.

S i g u r d.

Så sidder brødrene i uret ejendom, ... og det er på tide at ændre det.

F r a k a r k.

Du vil påtage dig dette?

S i g u r d.

Jeg har et ord at sige den norske konge, som gir mig i len, hvad d e har med uret.

(A u d h i l d har fjærnet sig.)

H e l g a.

Og alt det blod, som i denne slægt har været spildt for det ulyksalige herredømme, skal være flydt for en fremmed?

S i g u r d.

Så går det altid. — Lige fra Faavners guld har røvet gods givet lidelse og liden lykke.

F r a k a r k.

Men dette gods har du påtaget dig at forsvare for os!

S i g u r d.

Da I dræbte Thorkel Fostre, brød I selv vort forlig. Her skylder jeg ingen noget (viser mod Audhild.) uden hende!

H e l g a.

Er Audhild den lov, som du griber efter min søns land med?

S i g u r d.

Hun gav mig lyst til at bruge den lov, som ligger i mine mænds sværd. Men jeg har en anden og større, som I skal høre læst den dag, jeg står hos den norske konge.

H e l g a.

Er du da den, de siger —?

S i g u r d.

Det skal I så få at vide.

F r a k a r k.

Ser du, ser du, Helga, hvorledes det går at dele magt med en anden? Og du vil endnu dele den med din søns bror?

H e l g a.

O, Audhild, hjælp mig, så sandt som du nu ved, hvad det er at elske!

A u d h i l d

(til Sigurd).

Sigurd, dette trænger vi ikke for at leve sammen.

S i g u r d.

Skal da j e g altid ofre?

A u d h i l d.

At forsmå, hvad andres er, det er ikke at ofre.

S i g u r d.

Men det er ikke deres! Vidste du bare: det er mit med større ret, end det er deres!

A u d h i l d.

Hvad som nu er oppe i din sjæl, forstår jeg ikke. — Å, giv forslaget, jeg følger dig jo overalt!

H e l g a.

Hører du: h u n ber, som du har valgt, j e g ber

som en mor, og han ber, som i dette forslag ser al sin lykke.

Sigurd
(for sig selv).

Nu: lad Paal jarl komme! Begge brødre sammen! Des lettere tages også begge til fange — og sendes den norske konge ... Her er forslaget!

(Gir det til Audhild.)

Audhild.

O, tak, tak! Her, Helga!

Helga.

Så være alle helgener priset! Det må straks afsted.

Frakark
(imøde).

Betænker du dig ikke?

Helga.

Nej. Dette er det eneste middel, som ikke er prøvet til hans frelse.

Frakark.

Der er dog endnu et.

Helga.

Frist mig ikke! Paal jarl skal komme!

Frakark
(nærmere).

Men når han kommer, ... (Helga stanser.) så gir vi ham den skjorte, som jeg har syd på i tre år.

Helga.

Ti! (Hun går.)

Audhild.

Sigurd, hvor rejser vi så hen?

Sigurd.

Mød mig hver morgen, før de andre står op.

Audhild.
Rejser vi da ikke?

Sigurd.
Det skal jeg sige dig, når brødrene er komne sammen!

TREDJE HANDLING.

Hallen prydes med skjolde, skind, tæpper; bænker opstilles, svende løber ud og ind. Det er i morgengry; svende sidder sammen i en klynge og pudser sølvtøj, Kaare blandt dem; han synger.

FØRSTE OPTRIN.

Kaare. Svende.

Kaare.
Hvad vælter de bølger i stille vejr?
Hvad stiger så stort i vest?
Hvad tænder stjærner i dagens lejr
som fakler til dødningfest?

Alle.
Gud hjælpe dig, vor jarl,
gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

Kaare.
Hvad er det for drage, som puster frem,
så bølgen går rød af blod?
Sjøfuglene skriger, de flygter hjem,
de flokker sig om min fod.

A l l e.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

K a a r e.

Hvad stiger af stavnen for sælsom mø
i stråler og mild musik?
Hvad er det, som gjør, at blomsterne dø,
hvad tårer så eders blik?

A l l e.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

E n v i n t e r k l æ d t m a n d

(ind ad døren).

Stille! Der er tændt lys hos jarlen.

(Alle rejser sig.)

K a a r e.

Han venter sin bror idag. Sees skibene?

M a n d e n.

Endnu er det for mørkt.

K a a r e.

Nu, nu, der vil snart komme dag.

(De går.)

ANDET OPTRIN.

J a r l e n og hans gut. S v e n A s l e j v s s o n

J a r l e n.

Kom nu! her er ingen.

S v e n.

Hu, her er så koldt.

Jarlen.

Så tag mere om dig! (Klæder ham.)

Sven.

Hvorfor vil du også være her?

Jarlen.

Her er rummet større.

Sven.

Vil du da aldrig sove?

Jarlen.

Siden, siden skal jeg sove. — Nu må min brors skibe kunne sees.

Sven.

Endnu er det for mørkt.

Jarlen.

Stakkar, du er træt. Våg bare denne ene nat med mig! Siden skal du få ro. — Du siger, at de syr på skjorten?

Sven.

Ja, begge to.

Jarlen.

Og de taler om min bror, når de syr.

Sven.

Altid.

Jarlen.

Altid. (Stille.) Hørte du noget af mændenes samtale inat?

Sven.

Nej, ikke inat; jeg var så søvnig.

Jarlen.

Du hørte dog visen.

Sven.

Ja visen —

Jarlen.

Den er om min mor, siger du.

Sven.

Ja, og om din far, som blev gal, da din mor kom. — Men det blev han jo ikke?

Jarlen.

Han var en klog mand. — Men den vise synger alle?

Sven.

Den synger alle.

Jarlen.

Den synger alle. — (Stille.) Sven!

Sven.

Ja.

Jarlen.

Vi er altså hadet her på øerne?

Sven.

Jeg tror ikke, I er elsket.

Jarlen.

Idag må jeg sige dig, hvad længe har ligget mig på hjærte: — jeg vil fare herfra!

Sven.

Fare? Hvorhen?

Jarlen.

Fare fra det altsammen, fra had, fra fristelse, fra ondt, fare!

Sven.

Så vil jeg følge med.

Jarlen.

Did jeg farer, kan ingen følge.

Sven.

Fra Orknøerne fører bare de store skibe.

Jarlen.

Ikke de alene. — Det er en opfindelse, Sven; når jeg taug, var det den, jeg grundede ud.

Sven.

Jeg forstår dig ikke.

Jarlen.

Og dog er den gammel. Men den må hver gang findes pàny; forklares kan den ikke.

Sven.

Og du har fundet den?

Jarlen.

For længe siden. — Ser du, det var den, som forbød mig at gjøre modstand; ti jeg vidste jo, jeg havde noget i baghånd. — Det var også den, som gjorde mig tålmodig; ti jeg tænkte, jeg kunde fare, hvis det blev for galt. Men nu er det blet for galt: — nu vil de dræbe min bror!

Sven.

Og du farer?

Jarlen.

Over de store vande; havtågen skal ta og skjule mig.

Sven.

Å, far ikke, å, for min skyld, far ikke!

Jarlen.

Også for din skyld må jeg fare. For længe har du vist været hos mig. Du har en stor fremtid i vente: jeg vil ikke stå den ivejen.

Sven.

Du står ingen ivejen!

Jarlen.

Alle, endog mig selv. Jeg lever mig selv til byrde, andre til spot og had, men én til fristelse, og det er min egen mor. For min skyld har hun gjort meget ondt; for min skyld vil hun dræbe min bror. Hvorfor skal han dø? Er det ikke bedre, at jeg går bort, som til intet duer, end han, som er en dådkraftig mand?

Og skal jeg ikke spare min mor for en synd? Og skal jeg ikke gi dig en fremtid, min elskede gut?

Sven.

Går du fra mig, så har jeg intet mer at længes til.

Jarlen.

Du er ung, du blir snart glad igjen.

Sven.

Å, aldrig!

Jarlen.

Jo, når du går hjemme på din fars gård og tænker, at nu har din stakkars syge jarl det godt, der han er, så vil du dog kjende dig glad.

Sven.

Men hvor går du da hen?

Jarlen.

Hys!

Sven.

Skal dine hunde også følge dig?

Jarlen.

Dem kan du ta til dig. De hylede inat; — å, du må være god mod dem!

Sven.

Vil du da straks gå ifra os?

Jarlen.

Jeg ved det ikke, og om jeg vidste det, så sa' jeg det ikke. Gråt ikke, lille Sven!

Sven.

Å, kan du aldrig mere se til mig?

Jarlen.

Jo, om natten, i dine drømme. Dertil tror jeg, at jeg får lov; ti jeg ved, at jeg har været således

hos min bror. Og da vil vi tale sammen som nu, og da vil jeg sige dig til, når en fare truer dig, og hjælpe dig med de tanker, som blir for tunge for én.

S v e n.

Men om dagen vil du ikke komme?

J a r l e n.

En natfugl var jeg og blir jeg; dagen har jeg ikke kjendt. — Gråt ikke, lille Sven! Hvor du har været god mod mig! Nu skal du ha tak for alt. (Kysser ham) Og så må vi skilles!

S v e n.

Nej, nej! (Kaster sig om hans hals.)

J a r l e n.

For idag mener jeg bare, ... hav tål, min elskede gut! (Gråter selv.)

S v e n.

Å, du siger mig farvel, du rejser ikke, uden at jeg ved det!

J a r l e n.

Nej, nej —

S v e n.

Å, tag mig med!

J a r l e n.

Hys! — Store ting venter dig! Vidt vil du fare, stærke gjærninger vil prise dig, fiender vil rejse sig, men segne for dit sværd, sejrende vil du fuldbringe alt, som jeg efterlod dig at gjøre, og da først vil du følge mig. — Gå nu ud i morgenluften og styrk dig!

S v e n.

Men du kalder på mig, når du vil rejse.

J a r l e n.

Det lover jeg dig. (Henover mod døren med ham.) Nu kommer dagen, og da vil jeg tilbage i mit kammer og være ene. — Farvel!

S v e n
(om hans hals).

Å, jarl, hvor jeg holder af dig!

J a r l e n.

Tak, tak!

(Han kysser ham gjentagende, skyder ham derpå ud ad døren.)

TREDJE OPTRIN.

J a r l e n
(alene).

Se så! Nu er det tyngste gjort. — Nu kommer de vel. Jeg vil ind i mit kammer og vente for halvåben dør. Når de er komne, vil jeg slå den helt op for deres samvittighed.

(Ind tilvenstre.)

FJERDE OPTRIN.

A u d h i l d
(fra højre side).

Ak, jeg er altid den første! Men hvis jeg ikke var det, vilde jeg skamme mig. — Nu må han snart være her; ti jeg så, at de gik med lys nede ved nøstene. Dagen er ikke langt borte; når dens første stråler kysser sneen, så vil han — (skjuler sit åsyn.) Til han kommer, vil jeg bede; jeg glemmer det jo ganske. Inat vågnede jeg, ved at jarlens hunde tudede så stygt, da blev jeg ræd og vilde bede. Men bare det gik i en dør, lyttede jeg efter Sigurds skridt; bare vagten hostede, kom jeg ud af mig selv; ti jeg tænkte, det var Sigurd, som ventede. Å, hellige mænd og kvinder, vredes ikke, at jeg glemmer eder over ham! jeg ved, det er uret, men jeg kan ikke hjælpe for det. Nu vil jeg afbetale og bede, lige til han kommer. (Knæler.)

Men ikke til eder, I strænge helgener i kirken; ti I forstår mig ikke; men til dig, du hellige Olav, til dig, som tog den guldhårede Astrid i favn, skjønt det vist ikke var ganske rigtigt, — du må vide, hvad de elskende lider, at de stedes i mangehånde fristelser, som de slet ikke holder ud, og at de glemmer eder, I hellige, og alt, som er til, og betaler siden for det med tårer i et helt liv. Men vær ikke så strænge med mig; ti jeg har det værst af alle! Jeg kan ikke holde den mand fast, som jeg elsker. Jeg lever i en stadig angst for, at den næste dag skal han ta fra mig; jeg kjøber ham vist dyrere, end jeg har ret til, han er for stor for mig, men ligevel må jeg få lov at ha ham! Ti hvor er han ikke herlig! Jeg gik og vilde ikke se det; men selv når jeg vendte mig fra ham, følte jeg ham som en overstrålelse; jeg gik og indbildte mig, at jeg ikke vilde elske, og kom til at gjøre det så altfor meget, — o, tilgiv mig; ti hvor er han ikke herlig! Selv hans vrede, er den ikke som bølge på bølge, hans tale, jager den ikke tankerne op som fuglene i en skog, når skytteren træder hastig ind, hans gang, er den ikke let og slag i slag som ekko i en sommernat, hans bevægelser, er de ikke som tonerne i en kjæmpevise; hans øjnes sprog, er det ikke rigt susende i rummet som vinden gjennem træernes kroner! — Men er dette at bede? Dybt bøjer jeg mig af skam, — hans billed fortrænger eders, I hellige mænd og kvinder, ... stille, der er han selv!

FEMTE OPTRIN.

Sigurd (ad hoveddøren). Audhild.

Sigurd.

Her er jeg!

Audhild.

Men se: jeg var den første!

Sigurd.

Det kom deraf, at jeg igåraftes lå længer vågen end du; ti jeg tænkte på dig!

Audhild.

Men stærkere er den kjærlighed, som vækker af længsel, end den, som holder vågen af minde.

Sigurd.

Å, når jeg sover, er min søvn så fuld af drømme om dig, og derfor kunde jeg imorges ikke vågne.

Audhild.

Da elsker jeg mere; ti mine drømme om dig er så stærke, at de vækker.

Sigurd.

Nej, Audhild, da elsker jeg mere; ti drøm og liv går nu så sammen, at jeg ved ikke, når jeg sover, og når jeg våger.

Audhild.

Da elsker jeg dog mere; ti borte fra dig kan jeg ikke sove.

Sigurd.

Nu tabte du; ti du er aldrig borte fra mig.

Audhild.

Nej, jeg vandt; ti ikke engang min tanke kan gi fuldt op for dig selv.

Sigurd.

Å, min tanke, den er du!

Audhild.

Lad os da bytte, at vi kan leve hinandens lykke.

Sigurd.

Så har du uddannet dig i disse herlige dage, at du kunde følge med til Provence og bli kjærligheds dronning.

Audhild.

Er jeg bare din, så har jeg den krone, jeg attrår.

Sigurd.

Hvor du er glad!

Audhild.

Ti gladere har du aldrig set på mig!

Sigurd.

Hvoraf kommer det, tror du?

Audhild.

Du har det forsæt at fare!

Sigurd.

Nej.

Audhild.

Men skal vi ikke fare?

Sigurd.

Hvorhen?

Audhild.

Til Skotland.

Sigurd.

Skotland er jeg kjed af.

Audhild.

Til England.

Sigurd.

Det har jeg kjæmpet mod.

Audhild.

Til Normandiet.

Sigurd.

— Kunde finde landsmænd.

Audhild.

Sigurd, jeg blir ræd!

Sigurd.

Vi kan bli, der vi er.

Audhild.

Men du har jo landsforvist dig?

Sigurd.

Bare jeg strækker hånden ud, er jeg jarl her!

Audhild.

Af andres ulykke må ikke vor lykke bygges.

Sigurd.

Jeg gjør jarlerne en velgjærning ved at ende deres herredømme, og landet en endnu større.

Audhild.

Min sjæl ængstes ved dette. — Hørte du Haralds hunde inat?

Sigurd.

Nej. — Men lad os heller tale om kjærlighed!

Audhild.

Vi lever vovsomt; den stjæler dage fra sig selv.

Sigurd.

I vished om nær fare forlyster den sig.

Audhild.

Du er som den, der ser i havet, dit blik kommer aldrig op igjen.

Sigurd.

Disse dages lykke er så umådelig som havet.

Audhild.

Men når det bærer fiendens skibe hen imod dig, må du dog se op.

Sigurd.

At de er fiendens skibe er ikke vist; men det er vist, at du nu sidder ved min side.

Audhild.

Kan du da ikke tænke på mer end én ting ad gangen?

Audhild.

Er jeg bare din, så har jeg den krone, jeg attrår.

Sigurd.

Hvor du er glad!

Audhild.

Ti gladere har du aldrig set på mig!

Sigurd.

Hvoraf kommer det, tror du?

Audhild.

Du har det forsæt at fare!

Sigurd.

Nej.

Audhild.

Men skal vi ikke fare?

Sigurd.

Hvorhen?

Audhild.

Til Skotland.

Sigurd.

Skotland er jeg kjed af.

Audhild.

Til England.

Sigurd.

Det har jeg kjæmpet mod.

Audhild.

Til Normandiet.

Sigurd.

— Kunde finde landsmænd.

Audhild.

Sigurd, jeg blir ræd!

Sigurd.

Vi kan bli, der vi er.

Audhild.

Men du har jo landsforvist dig?

Sigurd.

Bare jeg strækker hånden ud, er jeg jarl her!

Audhild.

Af andres ulykke må ikke vor lykke bygges.

Sigurd.

Jeg gjør jarlerne en velgjærning ved at ende deres herredømme, og landet en endnu større.

Audhild.

Min sjæl ængstes ved dette. — Hørte du Haralds hunde inat?

Sigurd.

Nej. — Men lad os heller tale om kjærlighed!

Audhild.

Vi lever vovsomt; den stjæler dage fra sig selv.

Sigurd.

I vished om nær fare forlyster den sig.

Audhild.

Du er som den, der ser i havet, dit blik kommer aldrig op igjen.

Sigurd.

Disse dages lykke er så umådelig som havet.

Audhild.

Men når det bærer fiendens skibe hen imod dig, må du dog se op.

Sigurd.

At de er fiendens skibe er ikke vist; men det er vist, at du nu sidder ved min side.

Audhild.

Kan du da ikke tænke på mer end én ting ad gangen?

Sigurd.

Kan nok; men vil ikke. Ti vilde jeg, så sad jeg ikke her!

Audhild.

Hvad sa' du?

Sigurd.

Nu har du det blik igjen —?

Audhild.

Å nej! (Hun gjemmer hodet hos ham.) Sigurd! (Hun holder hånden for hans øjne.) Se intet uden min kjærlighed!

Sigurd.

Og derfor gjør du mig blind?

Audhild.

Anderledes tør jeg ikke. — Å, den dag du ser en stor tanke komme, så farer du!

Sigurd.

Umuligt; ti med kjærlighed kom netop én: jeg fik atter mål.

Audhild.

Just det gjør mig ræd; ti kjærligheden er altså ikke ene.

Sigurd.

Nej, i stort selskab, jarleselskab!

Audhild.

Sigurd, Sigurd, du vil andet end mig!

Sigurd.

Kjærlighed åbner livet.

Audhild.

Der er det! O, du forlader mig tilsist.

Sigurd
(omarmer hende).

Barnagtige! Lægger du mærke til, at alle vore samtaler gjør en rund ring, som vi må lukke med et kys.

(Han kysser hende.)

Audhild.

Jeg er dog lykkelig.

(Det banker.)

Audhild

(farer op).

Det er jarlens skibe, som sees!

Sigurd.

Ikke endnu.

Audhild.

Men når de sees —?

Sigurd.

Du hører over hele gården, når de sees. (Det banker igjen.) Vagten vil tale med mig!

Audhild.

Skal jeg holde mig rejsefærdig?

Sigurd.

Vent, til jeg taler med dig!

Audhild.

Sigurd, hvad er din mening?

Sigurd.

Lit på mig!

Audhild.

Jeg kan ikke gå, jeg ved ikke hvorhen. (Brister i gråd.) O, lad mig være hos dig!

Sigurd.

Det la'r sig ikke gjøre; jeg har meget at ta vare.

(Det banker.)

Sigurd.

Ja, ja!

Audhild.

O Sigurd, forlad mig ikke!

Sigurd.

Barn, hvordan falder du på sligt ... (Han fører hende til døren.) God morgen! (Endnu i døren.) God morgen!

(Åbner hoveddøren.)

SJETTE OPTRIN.

Sven viking (vinterklædt). Sigurd.

Sigurd.

Undskyld, jeg lod dig vente.

Sven.

Vi ser endnu ingen skibe; men det blir ved aftalen?

Sigurd.

Naturligvis.

Sven.

Altså, — når du gir tegnet? —

Sigurd.

Så tar I jarlerne til fange; — men varligt.

Sven.

Frakark søgte atter igår at få bud over til Katanæs. (Smiler.)

Sigurd

(smiler).

Så.

Sven.

Men han, som hun gav pengene, drak dem op. (Ler.)

Sigurd

(ler også).

Så.

Sven.

Korsfarerskibene kaster løs idag.

Sigurd.

Nu; derfor var der lys ved nøstene inat.

S v e n.

Ja; — de tror, du vil være med. (Ler.)

S i g u r d
(ler også).

Så. (De ser en stund på hinanden; Sven vil gå.)

S i g u r d.

Du Sven?

S v e n.

Nu?

S i g u r d.

I må ikke gjøre noget, før jeg gir tegn.

S v e n.

Nej, nej!

S i g u r d.

Selv om det sker lidt sent.

S v e n.

Godt.

(Går.)

S i g u r d
(som har set efter ham).

Jeg vil ned til korsfarerne. Ti det var dog muligt, jeg rejste med dem.

(Går.)

SYVENDE OPTRIN.

(Døren tilhøjre åbnes langsomt; de to søstre kommer. F r a k a r k bærer skjorten.)

F r a k a r k. H e l g a.

F r a k a r k.

Endnu sees ikke skibene, men vi må skynde os, mens vi er ene. Har du salven?

H e l g a.

Her.

Frakark.

Blot indvendig. Kommer der et korn på din finger —

(De løfter skjorten for at vende den.)

Helga.

— Ja, jeg ved det.

Frakark.

Lokkende er skjortens ydre; han er glad i guld og stene; han tar den straks på.

(De stryger med et klæde; og de holder med et klæde.)

Helga.

Du lægger åte for den ulv, som skal komme; men vi har den anden i huset.

Frakark.

Over Paal jarls lig fanger Sigurd eftertanke.

Helga.

Han gjorde det ikke over Thorkels.

Frakark.

Det er den rolige gjentagelse, som skræmmer, ikke det enkelte drag. — Stryg tyndere, Helga!

Helga.

Ja, den må ikke sees.

Frakark.

Denne gift er en skjøn opfindelse.

Helga.

Hvem mon den skyldes?

Frakark.

Vist en kvinde, som var utro.

Helga.

Hvorfor netop en utro?

Frakark.

Hun tænker dybest — og tier.

Helga.

Det trøster mig, at han vil dø først og uden smerte.

Frakark.

Og vil være lykkeligere, end han nu er.

Helga.

Blev også han det, som lever efter!

Frakark.

Alene blir han det nok.

Helga.

Ja, så håber jeg. — En af brødrene må dø. Jeg er nu meget rolig.

Frakark.

Når så Maddads slægt styrer Orknøerne og Katanæs, har vi dog gjort noget, Helga.

Helga.

Jeg vil lade rejse et kapel her på øen. Det gamle er råddent i taget.

Frakark.

Jeg har altid tænkt mig, — ja vel, der om håndledet —, at din søn burde gjøre et korstog nu, når alt var endt. — Det vil kvikke ham op; det gjorde hans far, da Magnus var fældet.

Helga.

Ja, du siger noget.

Frakark.

Ved korstog stryger man ud både egne og andres synder.

Helga.

Jeg tror ikke andres.

Frakark.

Så har jeg dog hørt, — ja vel, i armringen! — alle steder, hvor det kommer mest nær —! Men munkene lover vel ofte mere, end de kan holde.

Helga.

Å, for penger vil de gjøre meget.

Frakark.

Jeg har talt med bispen i Kirkevaag. Det er en fornuftig mand, som det er let at få salighed hos.

Helga.

Nu er der snart ikke mere salve.

Frakark.

Så må vi dog ha strøget for tykt. — Des lettere vil hans død bli.

Helga.

Han har gjort os megen sorg.

Frakark.

Og mere forestod.

Helga.

Vidste jeg, hvad jeg nu ved, så skulde dette været gjort for tre år siden.

Frakark.

Det foreslog jeg.

Helga.

Ja; da vilde meget være anderledes.

Frakark.

Men vor alderdom blir stille.

Helga.

Jeg er også træt. Jeg kan ha det nødig.

Frakark.

Her på Orfjara må vi bo; havet lægger sådan alvor til.

OTTENDE OPTRIN.

Harald kommer (let morgenklædt). De samme.

Helga.

Vel ståt op, min søn!

Harald.

Kunde jeg sige eder det samme! — Det var en sælsom skjorte.

Frakark.

Den er en velkomstgave for din bror.

Harald.

Virket af eders hænder må den også komme vel. — En anden vilde det ha kostet noget at gjøre en sådan skjorte.

Frakark.

Nu; — den har kostet os tre år.

Harald.

Tre år. — Der kunde gjøres meget godt i tre år. Hvor længe gik Jesus Kristus omkring med sine disciple?

Helga.

Det ved jeg ikke.

Harald.

... Tre år...., det er et helligt tal. Karl den store gjorde meget i tre år! — Olav den hellige kristnede hele det sydlige Norge. Mindre tid trængte Vilhelm for at vinde England, Alexander den halve verden! Og i tre år har jeg intet gjort; — men I har gjort denne skjorte. — Kan man med én dag betale for tre år?

Helga.

Har man i tre år tænkt sig om og er blet ulykkeligere i hvert, så må man en dag forsøge.

Harald.

Har man i tre år tænkt sig om og er blet ulykkeligere i hvert, så må man en dag forsøge. — Det samme sa' du for tre dage siden.

Helga.

Det er nok muligt.

Harald.

Og da sa' jeg: underligt, hvor vore tanker mødes, sa' jeg.

Helga.

Det gjorde du også.

Harald.

Men idag igjen.

Helga.

Hvad mener du, min søn?

Harald.

Tre års arbejd er den jo; — i tre år har jeg ikke arbejdet. Kunde jeg nu ved at ta den på komme i tre års arbejd?

Helga.

Der er ikke mening i, hvad du siger.

Frakark.

Skjorten er ætlet din bror.

Harald.

Men den passer herligt til en bodsskjorte for mig.

Helga.

Du ved ikke, hvad du taler om.

Harald.

Hør mine hunde, de stakkars bæst! Giv mig skjorten!

Begge.

Vogt dig!

Harald.

Når jeg har den på, så kan I bedre se, hvorledes den passer Paal.

Helga.

Rør den ikke!

Harald.

Skal den da ikke røre ved Paal?

Frakark.

Farven smitter endnu.

Harald.

Da må det være fra eders hænder; ti dette er jo kjøbetøj.

Helga.

Dine hunde tuder.

Harald.

Ja, de tuder stygt. — Giv mig skjorten!

(Vil ta den.)

Helga.

Det gjælder dit liv!

Harald.

Nu spøger du.

Helga.

Skulde det være dig, som spøger?

Harald.

Livet, mor, livet. — Tre års arbejd indbyder til en times dans. — Paal skal se på fra sit skib!

Begge.

Hvad siger han?

Harald.

Aldrig har jeg bedt eder om noget, det jeg mindes; men nu ber jeg om denne skjorte. Jeg har fåt en kjærlighed til den, som røgen til luftens barm, høstbladene til jorden, aftentåren til græsset, eller en såret hjort til et gjemme.

Frakark.

Er det galskab?

Harald.

Jeg sværmer mod denne skjorte! Det er ikke dens farve, ti den minder om blod; ikke dens perler, ti de minder om havets falskhed; — ikke dens guld, ti

det minder om helvedes ild. Men det er dens tre år, vævede ind i den som gode tanker i en ond handling, eller mening i en gals tale, eller Daniel ved Nebukadnesars gjæstebud. Giv mig skjorten, at jeg kan finde mig selv i den, — kun et øjeblik; ti længer varer dog ikke et menneskes klarhed. — Hvad stort har I ment med den, kvinder? Er der noget større end at gi et gråtende barn trøst eller en mand klarhed?

Helga.

Harald, skån os!

Harald.

Å, mor, det er bare spøg altsammen, bare spøg! Eller kan der tænkes noget spøgefuldere end ræve, som blir rædde for sin egen skygge? Eller gjærrige kvinder, som laster sin båd, så den synker midtvejs? Eller en huntiger, som opdager, at den har kjælet sin unge ihjel? Eller den ærgjærrige, som dør dagen før kroningen? — Sådan har jeg set livet ta fejl, og nu tilsist ser jeg også døden gjøre det.

Begge.

Men Harald, hvad er det?

Harald.

Hys, hys! det pibler, det krabler i min ene finger, den, som rørte eders skjorte, den er blet frugtsommelig med en hemmelighed; nu, jeg lægger den til øret, fortæller den, o, I skal vide, ... der er skjorten!

(Med ét sprang er han ved bordet, kvinderne har glemt den over hans finger, han tar skjorten, løber til sit kammer, stænger døren.)

NIENDE OPTRIN.

De to søstre alene (efter ham).

Helga.

Skjorten er forgiftet! Min søn, gift!

Frakark.

Den er for din bror, afsindige!

Helga.

Du kaster dig i den evige ulykke!

Frakark.

Og os allesammen!

Helga.

For den almægtige barmhjærtigheds åsyn falder jeg på knæ og roper til ham og dig! Jeg, som gav dig livet og tusen, tusen gange har givet dig det pȧny ved at vove mit, jeg, jeg, jeg gjør det! Går du fra mig, er der bare nat og rædsel og ingen himmel længer omkring jorden.

Frakark.

Tag den ikke på!

Helga.

Tag den ikke på! Tag den ikke på!

Frakark.

Han gjør det, han gjør det dog!

(Hun river huen af sit hode.)

Helga

(rejsende sig).

Fordømte, rædsomme spøgelse af en ond ånd, du er det! Koldere end trækvind vinternatten, sygere end mosedamp har du forkjølet min sjæl. Gjennem den eneste svaghed, jeg ejer, kjærligheden til dette barn, som jeg fødte i synd, fik du magten over mig, og så mishandlede du mig! Se nu dit arbejd! Magnus, Haakon, Thorkel, min søn, jeg selv er snart væltet omkring dig, stå nu du der som gravsten med indskrift, som siger, hvad vi døde af! — Der kommer han!

(Hun falder.)

TIENDE OPTRIN.

De samme. Harald (i skjorten).

Harald.

Nu, mor, faldt du!

Frakark.

Lad os hjælpe hende op igjen.

Harald.

Så falder hun en gang til.

Frakark.

Nu er det ude!

Harald.

Ja, nu er det ude! — Nu er det synd, at alle brønde er tilfrosne; ti jeg brænder i helvedes ild. — Så dette var det, som I havde tiltænkt ham; — hvad må da være tiltænkt eder? Å, hjælp mig! Jeg vidste dog ikke, det var så grueligt! Min bror, min bror, min bror, kunde du nu se mig! Lad mig holde det ud, det koster at dø som en mand, bøj mig ikke! ... (Skriger.) Nej, nej, nej, jeg holder det ikke ud! (Falder.)

Helga

(rejsende sig).

Frakark.

Der er vist ikke det til i verden, som nu kan hjælpe ham.

Harald.

Jo, noget, ... å, hvilken pine! ... Mor, du er den nærmeste til det!

Helga.

Hvad er det?

Harald.

Eller Sven, kald på Sven! — Det flammer, det brænder, det suser, det knitrer, ... å, å! lad mig få vand!

F r a k a r k
(har bragt ham vand).

Her, her!

H a r a l d.

Nej, giv mig det, du mor! (Hun gjør det; han drikker.) Et øjebliks lise! ... (Ser på sin mor.) Stakkars mor! Så denne læskedrik i døden blev det, du skulde gi mig. — — Å, det kommer igjen med slikkende tunger af et ildbad; kald på Sven! (Roper.) Sven, Sven!

ELLEVTE OPTRIN.

S v e n A s l e j v s s o n (kommer med en kniv i hånden.) D e s a m m e.

S v e n.

Du roper, jarl! Skjorten! Gift!

H a r a l d.

Giv mig din kniv.

S v e n.

Jarl, jarl!

(Han styrter mod jorden.)

H a r a l d.

Kom mig ikke nær! Du dør af det! — — Din kniv, din kniv! — — (Han tar den og dræber sig.) Nu er det snart forbi. (Sven tar den og holder hans hode.) Sven, husk mine hunde!

S v e n.

Ja.

H a r a l d.

Og bed min bror, at han la'r messer læse for mig! ...

S v e n.

Ja.

H a r a l d.

Hvor alt skifter! ... Er det dig, som nu står der?

H e l g a.

Nej, det er mig.

Harald.

Er det dig.

Helga.

O, se hid til mig!

Harald.

Jeg ser dig ikke.

Helga.

Her er jeg, her! O, kan du tilgive mig!

Harald.

Hvem holder mit hode?

Sven.

Det er mig ... Sven.

Harald.

Er det Sven. — Hvor er du, mor?

Helga.

Nu holder jeg din hånd!

Harald.

Vogt dig for skjorten, mor!

Helga.

Nej, Harald, jeg vil dø med dig.

Harald.

Nu var det første gang, du forstod mig, mor. Hvor er du?

Helga.

Det er mig, som nu kysser dig.

Harald.

Men hvor lyst det blir! ... Er det dig, som er hvid? —

Helga.

Her er ingen hvid.

Harald.

Jo, her er nogen ... Læg mig ned! — (Det blir gjort.) Mor, hvor er du? (Hun kaster sig over ham.)

Sven
(rejser sig).

Nu er han død.

TOLVTE OPTRIN.

De samme. Sigurd (kommer i det samme).

Sigurd.

Død?

Sven.

Ved sig selv.

Sigurd.

Herre Jesus!

(Han vil løfte ham op.)

Sven.

Rør ikke ved skjorten! den har gift.

Sigurd.

Gift?

Sven.

Den var syd for Paal; men han tog den på.

Sigurd
(lynslagen).

Det gjorde han! Og jeg?

(Dække̦r åsynet med sine hænder.)

TRETTENDE OPTRIN.

De samme. Sven viking (fulgt af flere).

Sven viking.

Nu sees Paal jarls skibe.

Sigurd.

Men Harald jarls er lagt i havn.

Sven viking.

Han er død!

De andre.

Død!

Sigurd.

Ja, ved sig selv! — (Kaster sin kappe.) Bær ham i denne kappe; skjorten, han har, er forgiftet.

Sven viking

(idet han går forbi Sigurd for at ta fat).

Den ene er af vejen.

Sigurd

(heftig over skuepladsen).

Gud, du store advarende, hør mig: den anden bror skal få sejle med fred! —

Helga

(til dem, som lægger kappen).

Varlig! varlig!

Sven viking.

Han kjender ingen smerte mere.

Helga

(som har rejst sig, byder med et tegn mændene).

Frakark! Det hus, du vilde bygge os, er sunket sammen over os alle. Kun du er sparet, og det værste, som kan hænde dig, blir din lod: du skal leve længer end dine planer. — I andre, ... bed for mig! Den altfor store kjærlighed, som bragte mig døden, bed, at den dog må tale for mig hos alkjærligheden. Ham, jeg har søgt i livet, vil jeg søge videre frem; men lad der læses mange messer; ti kanske kjærligheden alene ikke magter at forene os. Farvel!

(De går med den døde, hun efter.)

Sigurd

(til gutten Sven).

Og du, min lille ven, hvor vil du hen?

Sven.

Jeg følger også, til han er nedgraven.

Sigurd.

Og så?

Sven.

Så tar jeg hans hunde og ror hjem.

Sigurd.

Du har været en tro tjener; du har gjort mange til skamme.

Sven.

Så får I ha tak for mig!

Sigurd.

Er ikke dette din kniv?

Sven.

Jo.

(Han tar den, ser på den, ser rolig på Frakark og går.)

Sigurd
(til hende).

Der vokser din banemand.

Frakark.

Har du mere at sige mig?

Sigurd.

Nej.

Frakark.

Så blir du ene.

(Hun går.)

FJORTENDE OPTRIN.

Sigurd.

Så blir jeg ene ... i dette hus ... mellem lig og brustne planers suk ... åsyn til åsyn med mine egne ... Denne stilhed ... denne stilhed bagefter, stirrende på mig som et uhyre øje ... Alt, jeg ser på, synker ned i det, her er bare uendelighed ... o, den er over

mig som en susning af hærskarernes vingeslag; ti han er her, han, den store, vrede gud. Mig skånte han. hvor skal jeg krybe hen og skjule mig, advarselen sattes så rædsomt stor foran mig, knust synker jeg i knæ for dig: jeg vil aldrig la' magten oftere friste mig! Kan jeg ikke tjene andre, hvad jeg nu har lært, og har du nægtet mig at styre selv, nuvel, så vier jeg mig din tjeneste, du verdensordnende, — ikke af ærgjærrighed, som første gang, men uendeligt fra den spirende tanke til hvert fødende øjebliks handling! — Gjør dette forsæt til mere end et blink, som din vredes lynild skræmte ind i min sjæl, gjør det til en lang lysning over mit liv! Dybt under mig synker alt, som bandt mig, af ildhu løftes jeg op til dig, som disciplene til din søn; havende intet med, svæver min ånd imod dig, bred du korsfanen ud, og hvor den vajer, vil jeg stride, dit navn til ære! Hvad er dog alt på jorden uden tåge, som spredes og samles af hvert åndedrag! hvor har min sjæl ængstet sig forgjæves i disse selvvalgte mål, som kommer og går! Dit kors på skulderen er ikke tungt; ti tyngre end alt, jeg ved, er den tomhed, sjæle sukker under, som søger, hvad jeg har søgt. O, hør mig, korsførende, idag er jeg hos dig, men stræk den ud, så der ingen nat mere kommer mellem os.

Audhild

(høres rope).

Å, hvilket rædselens hus! Hvor er du, Sigurd? Sigurd, hvor er du?

(Hun kommer.)

FEMTENDE OPTRIN.

Sigurd. Audhild.

Audhild.

Hvad er der hændt? Helga ligger død over sin søns lig; åbne er alle døre, fremmede bryder ind. Paal

jarl kommer, Frakark ror afsted, — hvor har jeg skjul uden hos dig, du evig elskede!

Sigurd
(viger).

Da søger du det hos en landflygtig!

Audhild.

Tag mig med!

Sigurd.

En hustru er for fred og hjem, men jeg har intet blivende sted.

Audhild.

Du forlader mig?

Sigurd.

Morgenen er brudt ind over vore favntag, huset renses, nu søger hver til sit! —

Audhild.

Evige gud, hvad skal der så bli af mig?

(Synker i knæ og gjemmer hodet.)

Sigurd
(nær mod hende).

Spørg heller, hvad du har havt hos mig?

Audhild.

Sigurd!

Sigurd.

Smerte og skjælven, en times henrykkelse, en andens tårer.

Audhild.

— Ti hvem er du, Sigurd, at jeg aldrig har kjendt mig sikker hos dig?

Sigurd.

Magnus Barfods søn, arving til Norge.

Audhild
(idet hun rejser sig i stille smerte).

Så skulde du ikke ha talt til mig.

Sigurd.

Jeg har ikke fundet ro i den hele verden; derfor, da du bød mig den, var det sødt at gi efter. Jeg tog din og har selv ingen fåt. — Barn, hvor ondt jeg har gjort dig!

Audhild.

Angst og skjælven var det første, du gav mig. Trådte du ind, kunde jeg neppe ånde. Hvad siden er sket, ved jeg ikke; det går sammen for øjet som hav og luft. Jeg har ikke en eneste dag været rigtig vågen.

Sigurd.

Det har vi nylig lært, at så meget får det ene menneske ikke bli for det andet.

Audhild.

... Å, hvad skal så ske?

Sigurd.

Det, som ligger bag os, gav ikke hvile, — så må vi søge længre frem. Jeg blir korsfarer!

Audhild.

O, Jesus Maria! Så går jeg atter ene, som jeg begyndte!

Sigurd.

Endnu ensommere, — og jeg, som er skyld i det, kan ikke hjælpe dig! — o, jeg er den fredløse, som aldrig bringer andet end ondt over dem, som gjør mig godt, jeg er den forviste, som ingensteds får fred — uden hos dig, min gud og fader!

Audhild.

Klag ikke! ti jeg vilde ikke ha en time tabt af dem, jeg har levet med dig i angst og fryd! O, sig mig, du vældige, at jeg er den eneste, du har elsket!

Sigurd.

Mere vil jeg sige dig: gjennem hele mit liv elsker jeg ingen anden.

Audhild.

Så tænker jeg mig dig som min herlige mand, som er på rejse.

Sigurd.

Men du må ikke dølge for dig selv, at han neppe kommer tilbage.

Audhild

(fortvilet).

O, Sigurd, Sigurd!

(Fra sjøen høres samtidig.)

Dejlig er jorden, dejlig er guds himmel,
dejlig sjælenes pilgrimsgang.
Gjennem de fagre riger på jorden
går vi til Paradis med sang.

Sigurd

(idet sangen begynder).

Hører du korsfarernes sang? Anden gang løfter den mig af drøm og tvil, men højere end første. Disse toner, strygende gjennem luften som engler i hvide slæb, å, lad dem bli vor større brudesang! Audhild, farvel! (De omfavner hinanden, han river sig løs.) Ja, jeg kommer, jeg kommer! (Ud.)

Audhild.

Herre, følg ham! (Falder på knæ.) Men bliv også hos mig!

SIGURDS HJEMKOMST.

FØRSTE HANDLING.

I Bergens kongsgård.

Hallen er festlig pyntet. Indgangsdøren foran på højre side (fra tilskuerne). Op mod midtvæggen står på en højning kongestolen med bord foran. I stolen sidder Harald Gille, hans stallar sidder ved samme bord lige mod ham, men lavere. På hver side af kongen står en kjærtesvend med højt lys. På bænken langs begge de andre vægge sidder kongens mænd; bord med mad og drikkevarer står forved dem, opvartende løber frem og tilbage; når noget bydes kongen, sker det knælende. Gyrd har den dag overopsyn med madstellet. Der er stor herlighed.

FØRSTE OPTRIN.

Kongen, Koll Sæbjørnson, Hallkell Húk, Tjostulv Aaleson, Ivar Ingemundson, Bejntejn, Gyrd, Sigurd stallar, Ivar Kollbejnson o. fl.

(Der føres en dæmpet samtale.)

Tjostulv Aaleson

(rejser sig fra sit sæde og går til Ivar Ingemundson, som sidder længst foran til højre. Tjostulv drager en krak frem og sætter sig lige mod ham).

I kjender ham altså?

I v a r I n g e m u n d s o n.

Ikke ham selv, men hans skjæbne.

T j o s t u l v.

Det var hårde ord, vi hørte om ham. Tror I, de er sande?

I v a r.

Her blev så stilt bagefter. Dermed tror jeg, de er dømt.

T j o s t u l v.

Bejntejn må ha fundet ham før. Slig taler ingen mand, som ikke selv er krænket.

I v a r.

Bejntejn vil være landets beste mand. Men Sigurd overvandt ham allerede som gut.

T j o s t u l v.

A-ha! Da kommer Sigurd til en uheldig tid; ti Bejntejn og hans slægt ...

I v a r.

Man hører eder! —

T j o s t u l v.

Hvor længe har Sigurd været på korstog?

I v a r.

Hele otte år.

T j o s t u l v.

Og siden.

I v a r.

Siden har han sejlet i to år i Nordsjøen frem og tilbage mellem Danmark, Island og Normandiet.

T j o s t u l v.

Som kjøbmand?

I v a r.

Som kjøbmand.

T j o s t u l v.

Han har været uvis med sig selv.

I v a r.

Det har han nok været hele sit liv.

T j o s t u l v.

Men han kommer i en uheldig tid.

I v a r.

Kongen forstår, hvem I taler om.

G y r d

(sagte til Tjostulv).

Kongen vil gjøre eder den ære at drikke med eder!

(T j o s t u l v skynder sig tilbage til sin plads, rejser sig med sit bæger, som han holder ind mod sit bryst, idet han bøjer hodet, indtil kongen har drukket.)

K o n g e n.

Skål, du!

G y r d

(roper).

Kongen drikker!

(Alle slipper, hvad de har i hånden, bøjer hodet og folder hænderne, til kongen har drukket.)

H a l l k e l l H ú k.

Må det være mig tilladt, herre, at ta op det emne, vi sist slap; ti jeg vilde gjærne spørge Koll Sæbjørnson, som netop nu kommer fra Orknøerne, om mordet på Thorkel Fostre. Hvem har ansvaret for det?

K o l l.

Nu er det ti år gammelt.

H a l l k e l l.

Det ved jeg nok; men også, at den dræbte var eders frænde. Skyldes dette mord ikke Sigurd Slembe?

K o l l.

Han havde den gang den øverste magt på øerne; mere ved jeg ikke.

H a l l k e l l.

Havde han den øverste magt, bærer han også ansvaret. — Hvad synes eder, herre, at kræve ham til regnskab for det? Så fik han kanske andet at tænke på end halvdelen af eders rige?

F l e r e.

Ja! Hallkell har ret!

K o n g e n
(hvis sprog og udtale er noget fremmed).

Lad — lad tale om noget andet! (Til Hallkell.) Skål, du! (Alle bøjer hodet o. s. v. som før.)

T j o s t u l v.

Tag det ikke unådig op, herre, at vi gjærne vil afværge denne fare! Ti, at Sigurd er Magnus Barfods søn, er neppe tvilsomt, da han bærer beviset på sin pande. Nu ber han ærbødig om et svar; dette må han få. At det skal gå tværtimod hans ønske, er ikke tilrådeligt, ti deraf opstår strid.

H a l l k e l l.

Men at det skal gå lige t i l hans ønske, kan heller ikke mange ville, som nu sidder højt her.

G y r d.

Den udvej, som Hallkell før bød, synes mig ikke ilde.

F l e r e.

Nej, den er ikke ilde.

T j o s t u l v.

Jeg synes, at deri ligger både uretfærdighed og fare. Kongen, som har så godt et hjærte, er det synd at tilråde sligt.

Kongen.

Stallar, har vi ikke en gave til Tjostulv.

Stallaren.

Ja, ... de gaver, som vi sist fik hjem, er alle ...

Kongen.

Tag det bæger!

(Gir stallaren, kongen får et andet, stallaren overrækker Tjostulv.)

Tjostulv

(har rejst sig).

Det synes mange med mig, at I er den huldrigeste konge i Norden.

(Bægeret går rundt til syn; man modtager det med udrop og undring.)

Gyrd.

(roper).

Kongen drikker! (Alle som før.)

Hallkell.

Vi talte om Orknøerne. Kunde det ikke tækkes eder, Koll Sæbjørnson, at fortælle os noget om Orknøerne? Da I kommer lige derfra, må der være meget, som er de fleste af os ukjendt.

(Kongen nikker til Koll.)

Koll.

Da kongen, vor herre, synes opmuntre til det, er det mig naturligvis en pligt. I, herre, gav min søn folk og skibe, og da gik det fort med landets undertvingelse. Paal jarl blev taget til fange af en snarrådig mand, som heder Sven Aslejvsson, og Orknøerne kom under min søn, — er således atter et len under Norge. (Rejser sig.) Det er mig en glad dag denne, da jeg ved eders bord, høje herre, kan takke for den store nåde, som blev min søn og mig til del, skjønt vi var mest uværdige af alle. Og de herlige mænd, jeg her ser sidde, føler vist som jeg, at kronen har fåt et stort ejendomsland tilbage i Orknøerne, og det mere ved

rygtet om denne konges underlige godhed og huldsalighed end ved strid, som det altid er best at undgå. Den gode jomfru Maria og den hellige Olav vil stå frem med forbønner alle dage. Eders mænds kjærlighed og eders gamle lykke følge eder til eders siste stund, — den vi ønsker langt borte, til held for dette rige, men især for os, som står eder nærmest!

Alle

(rejser sig).

Held følge kongen!

Kongen.

Stallar, har du ikke en gave til Koll?

Sigurd stallar.

De gaver, som vi sist fik hjem, er alle …

Kongen.

Så tag puderne under mig!

(De rykker silkepuderne, han sidder på, frem og gir Koll.)

Alle

(i munden på hverandre).

Å, hvilken gavmildhed, hvilket kjærligt hjærte!

(Puderne går rundt.)

Koll

(har rejst sig).

I trænger ikke, milde herre, med så kostbare gaver gjøre synligt, at min alderdom efter megen møje skal i eders store nåde hvile blødt og stille ligesom i silke og dun. (Bifaldsmumlen.)

Ivar Kollbejnson.

Så gavmild herre sad aldrig på Norges trone.

Alle.

Aldrig!

Ivar Kollbejnson.

Hvad var selv Haakon Adelstejnsfostre?

Andre.

Eller Magnus den gode?

Atter andre

(samtidig).

Eller Olav Kyrre, eller — (Almindelig tale.)

Hallkell

(højere).

Her er ikke en af os, som ikke skylder ham halvten af sin ejendom!

Ivar Kollbejnson

(endnu højere).

De fleste skylder ham alt!

Gyrd.

Kongen vil rejse sig!

(Alle springer op, kongen blir hjulpen af sæde. Man kommer frem i klynger om kongen. Under det følgende borttages bordene.)

Kongen.

Dengang jeg endnu ikke var konge, kunde jeg så godt stå på mine ben.

Alle.

Ha, ha, ha!

Ivar Kollbejnson.

I har jo også været den beste hurtigløber, som Norden har set.

Hallkell.

Jeg var tilstede, dengang I, herre, værdigedes at løbe omkap med Magnus's gøtske hest.

Flere.

Jeg også! Kongen vandt i tre løb!

Kongen.

Men siden jeg er blet konge, så er det gåt fra benene og op i hodet.

Flere.

Ha, ha, ha! så er det gåt fra benene op i hodet!

Hallkell.

Men så veldannede ben som eders nedenfra og helt op til hoften tror jeg, ingen anden mand tør vise magen til.

Ivar Kollbejnson.

En mand, som havde den ære at kjende på de kongelige ben, sa', at han skulde tro, de var gjort i en smedje, hvis de ikke var så hvide.

Kongen
(til Ivar Kollbejnson).

Du skal få lov at kjende på dem!

Ivar.

Bevare os!

Kongen.

Hvorfor ikke?

Ivar.

Lægge hånd på kongen!

Kongen.

Men jeg give lov!

Ivar.

Ikke for alt i verden.

Kongen.

Men jeg sige, du skal!

Ivar Kollbejnson.

Så megen nedladenhed! (Kjender.) Ja, er det ikke, — er det ikke som — hele vejen!

Kongen.

Kanske der er flere, som har lyst at kjende på mine ben?

(Man trænger sig frem.)

Koll.

Jeg tror nok, jeg har kjendt dem så faste før.

Kongen.

Har du det, Koll!

Koll.

Ja, i marmor og guld.

Kongen.

I marmor og guld! Ha, ha, ha!

Tjostulv.

Det er jo mærkværdigt! Det er jo hesteben. Ja, jeg mener forbenene — på hesten. Egentlig mener jeg ikke hesten, men om så stærke ben som hestens forben sad på et menneske, mener jeg, ... ja, det er mærkværdigt.

(Flere kjender.)

Ivar Kollbejnson.

Jeg skulde aldrig ønske andet på jorden, havde jeg slige ben.

Gyrd.

Hin mand, som kalder sig eders bror, har ventet i gården i tre timer.

Kongen.

Lad ham komme morgen! Sig: vi have forretninger.

Ivar Ingemundson.

I otte dage har han fåt samme svar.

Koll.

Hvis jeg må sige det: det tør dog måske være best ikke at sende ham for ofte bort.

Hallkell.

Ja, lad os engang få det afgjort med ham!

Kongen.

Det tænkte jeg, mine mænd havde gjort — uden mig.

Tjostulv.

Sådan stod også I engang for Sigurd Jorsalfarers dør; han tog eder ind og kaldte eder sin bror.

Hallkell Húk.

Den store skilnad var der, at Harald var kongens bror, men ingen ved, hvem denne er.

Tjostulv.

Harald blev stedet til jærnbyrd; det samme kunde denne kræve.

Hallkell.

Kongen kan ikke stede til jærnbyrd enhver fremmed, som kommer ind i gården med ublu påstande.

Gyrd.

Ti vi ved alle, hvordan det går til med jærnbyrd.

Koll.

Om man også ved det, så siger man det ikke.

Ivar Ingemundson.

Tjostulv, tal mere!

Tjostulv.

Herre konge, I har endnu aldrig stått tilbage for nogen forgjænger i mild nedladenhed. I gjør det heller ikke idag!

Kongen.

Tjostulv har ret. Hvad Sigurd Jorsalfarer gjorde mod mig, det gjøre jeg mod denne høvedsmand, før ham ind!

(Ivar Kollbejnson går.)

Sigurd stallar

(bukkende).

Vil I ikke stige op på tronen?

Kongen.

Jo, han har jo været både i Provence, Roma, Jorsal, Myklegard. Vi må vise, at vi kjender de siste regler.

Koll.

Men, herre, det var dog måske at ta for meget hensyn til ham.

Hallkell.

Vi ved jo endnu ikke, hvem han er.

Kongen.

Nu, — så stå vi her. — Så?

Gyrd.

Kongen burde måske sidde, og alle de andre stå.

Kongen.

Nu: jeg skal sidde, og I skal stå.

Tjostulv.

Var det ikke best, vi sad her omkring nede på gulvet! Det skal være brug hos mange udenlandske fyrster.

Kongen.

Det vil jeg på ingen måde. I skal ikke sidde på gulvet.

(De ordner sig.)

ANDET OPTRIN.

De samme. Sigurd, Ivar Kollbejnson (som blir stående lidt afsides).

Sigurd
(bøjer knæ for kongen).

Den hellige Olav, vor himmelfrænde, være idag tilstede ved vort møde! (Rejser sig.)

Tjostulv
(til Ivar Ingemundson).

Denne mand ser ud, som han havde lidt meget.

Ivar.

Ja, ja!

Sigurd.

Herre konge og bror, I har ladet mig længe vente. Hav nu også I tålmodighed! hør mig og husk, at det er femten års kamp, som idag stedes til en times afgjørelse!

Magnus Barfod, som er eders far, er også min. — Lendermanden Koll Sæbjørnson var tilstede i Stavanger kirke, da min mor for guds åsyn betrodde mig dette. Dengang var jeg 20 år.

Den mægtige herre Sigurd Jorsalfarer, vor bror, sad på Norges trone. Han var en uægte søn som jeg selv, jeg havde ret til at dele hans trone. Men Koll Sæbjørnson og min mor beviste mig, at dertil kunde en ukjendt yngling ikke nå. Være i landet uden min ret følte jeg ikke kraft til; da drog jeg på korstog; jeg vilde vinde magt og ære i fremmede lande.

Men gud kastede mit skib og mit forsæt op mod Skotlands strand og slog det istykker. En kjæmper af så urene grunde vilde han ikke ha.

Vinket forstod jeg ikke, men tog tjeneste, der jeg var, og lod mismodig den ene dag følge den anden.

Da hørte jeg, at lige ved siden skede det, som jeg var flygtet for: på Orknøerne, det gamle norske len, sloges to halvbrødre om magten; did rejste jeg og tog dens parti, som var svagest.

Sejer fik jeg; men den tanke: hvem har du sejret for? — skjød planer i min sjæl; kunde jeg ikke få landet, vilde jeg ha lenet, og de to svage brødre kastede jeg tilside.

Da stængte gud mig ved en gruelig advarsel alle ærgjærrighedens veje, ræd slap jeg mine planer, selv mine pligter, tyede i hans fang og trodde at se den krone, der lyser for os alle i evighedens morgen. Jeg tog korset.

Jeg var korsfarer i otte år. Mangt et stort og højtideligt øjeblik gav det mig på havet og i de blå lande; men fred gav det mig ikke. Ti et menneske kan ikke

brænde sine tanker over som en tråd, og Nørvasunds sol, så hed den faldt, magtede ikke at tære bort mindet om mit hjem, min fødsel og de pligter, jeg havde flyet.

Ti dette var ordet: jeg havde flyet dem, jeg havde ikke løst dem.

Og hvad for lag var jeg kommen i? Munke, som før slaget sang og prækede om en salig død, men rømte, straks en østerlandsk hvidkappe flagrede frem under palmen; riddere, som foran kampen omfavnede hinanden med broderkys, bagefter dræbte hinanden i strid om hærfanget! Tjente jeg dog ikke min gud bedre, spurte jeg, ved at vende hjem og tålmodig bære de mindre pligter, som venter?

Men to gange havde jeg taget fejl, den tredje gang vilde jeg ikke, derfor lod jeg min tanke modnes i otte år; — kan I forstå, hvad tid det er for den, der længes?

Tjostulv
(til Ivar Ingemundson).

Denne mand har lidt meget, og der er sandhed i hans tale.

Kongen.

Visselig, han er vor bror!

Koll.

Forhast eder ikke!

Sigurd.

Da jeg atter stod i Danmark, hørte jeg, at de to, som nærmest var skyld i, at jeg var kommen, begge var gangne i kloster. Men jeg hørte også, at Sigurd Jorsalfarer var død, hans søn Magnus var blet konge, men kun over den halve del; ti den anden halve regjerede en yngre halvbror af mig selv; det var I, herre! I havde vovet, hvad jeg havde flyet, og den mand, som i sin tid havde frarådet mig, (peger på lendermanden Koll Sæbjørnson.) han havde tilrådet eder, han stod nu stærk ved eders side! — Og så jeg hen til Orknø, da fristede

hans søn at gjøre, hvad jeg også der havde flygtet for; ti han underlagde sig Paal jarls rige! —

Tjostulv.

Dette havde jeg ikke holdt ud.

Gyrd

(til Hallkell).

En mærkelig skjæbne!

Sigurd.

Der var sorg og strid i begge lande, jeg vilde ikke øge den. I to år sejlede jeg i Nordsjøen frem og tilbage som kjøbmand; men i denne tid blev Paal jarl på Orknø fanget og dræbt! Forinden var i Norge den unge Magnus blet fanget og — blindet!

Kongen.

Det gjorde ikke jeg, — jeg ikke!

Sigurd.

Jeg ved det; og eders mænds stilhed siger mig, hvem som gjorde det.

Det rygtedes snart, at I tværtimod havde det mildeste hjærte, gjærne delte eders magt og gav hver mand sin ret. Da tænkte jeg: måske han også gir mig min, — nu er stunden kommen! Fredelig, alene, vil jeg gå til ham, sige, hvem jeg er, og hvad jeg har lidt. — Derfor, konge og bror, kommer jeg idag! Vil I ikke kjendes ved mig, så sig kun et ord, og hellig Olav er mit vidne, at jeg træder tilbage. Men har I hjærte for mig, o, så er jeg ført så kjærlig, at jeg, som var heftig og stærk, jeg skulde vente og bedre mig; men en bror, som var mild, skulde vinde landet for os begge.

Kongen.

Sådan skal være! Ja, ja —!

Hallkell

(som har trængt sig frem.)

Herre konge!

Sigurd.

Når jeg ser eder sidde i den kongelige stol, og den simpleste mand ved eders bord ha det bedre end jeg, som er eders bror, så rejser der sig ubudne tanker. Lad dem ikke vinde, så alt, jeg til idag har kjæmpet, skal være spildt!

Kongen.

Hallkell, Hallkell, — må ikke være for strænge!

Sigurd.

Jeg er ført vidt omkring i handling og tanke. Jeg har været i flere slag end alle disse mænd tilsammen, næsten hele den kjendte verden har jeg været i, en stor sum af erfaring og planer bærer jeg med. Og jeg har en trang til at virke, så stor, at jeg neppe kan råde den. Dette må altsammen få bli mit fædreland til velsignelse!

Der gives øjeblikke i vort liv, da det gode og det onde hænger lige over vægten; — hvis dette var et sådant for mig! Men der gives også øjeblikke, for hvis skyld vi ene er blet til; hvis dette var et sådant for eder! Hvis I var blet konge alene for at øve denne store handling — og så forsømte den!

Men det gjør I ikke! I mindes, hvordan I selv kom til Sigurd Jorsalfarer, I vil vise eder taknemlig for den store lykke, gud har lånt eder, og la' en del komme til mig! (Falder på knæ.)

Kongen

(rejser sig, rørt).

Ja, ja, du er min bror! Jeg vil gjøre alt godt mod dig!

(Omfavner og kysser ham.)

Hallkell, Gyrd, Sigurd stallar, Bejntejn.

Konge, konge!

(Stor uro mellem høvdingerne.)

Kongen.

Men I sige selv, han er min bror! Koll, du har hørt hans mor, hvad sa' hun?

Koll.

Hun sa', han var Magnus Barfods søn.

Kongen.

Der kan I høre; og jeg føle det! Føle det straks!

Gyrd.

Men i så vigtig sag tar man ikke afgjørelse straks.

Hallkell.

Og i statssager har hjærtet neppe den første røst.

Ivar Ingemundson.

Men retten.

Kongen.

Ja, retten! Og jeg gjør mod ham, som Sigurd mod mig, det er retten!

Hallkell.

Sigurd Jorsalfarer gav eder ret til at bevise eders fødsel, mere gav han ikke. At I blev herre til Norges rige, skylder I eders høvdinger, som derfor fortjener at spørges tilråds i en sag af så usædvanlig vigtighed, og det gjør mig ondt, at jeg først måtte minde kongen herom.

Kongen.

Mine høvdinger! Kjære venner! Ville I ha alt, jeg ejer, så tag det! Men i sådan sag, hvor mit hjærte sige mig, at det går mig meget galt, hvis jeg ikke gjøre ret, — at jeg ikke leve længe, fordi jeg føle, … ja, jeg kan ikke sige … jeg kan ikke eders sprog, … men vær god mod mig; for jeg vil være god mod eder!

Tjostulv.

Jeg skal aldrig glemme kongen, hvor vakkert I har følt og talt idag.

Det første, som her er at gjøre, er uomgjængeligt: tviler nogen om, at denne mand er Magnus Barfods søn?

De fleste høvdinger.

Ja!

Tjostulv

(studser, kommer i lag igjen).

Godt, så er det andet at stede ham til jærnbyrd, så kan han bevise sin fødsel; ti slig ret fik Harald.

Hallkell.

Så ved vi også udfaldet, så sandt der kan opdrives nogle skilling til præsterne!

Koll.

Jeg må gjentage, at sligt siger man ikke.

Hallkell.

Ja, jeg er for god en undersåt til at lægge dølgsmål på det; det gloende jærn må ikke bli alfarvej op til Norges trone.

Tjostulv.

Så vidt jeg ved, var Hallkell et af vidnerne, dengang kongen gik. Jeg har endnu aldrig hørt en mand stå og skylde sig selv for svig.

Kongen.

Nu, nu, ikke uforligte! kjære venner! — Stallar, har vi ikke en gave til Tjostulv.

Stallar.

De gaver, som vi sist —

Hallkell.

— Kong Harald og hans mænd har ingen sveget, ganske andet bevis forelå end de gloende jærn. Men de beviser, som skal bygge Sigurds sag, dem savner vi aldeles.

Kongen.

Nu blive det så indvikkelt. Du Koll, hvad sige du!

K o l l.

Jeg har endnu aldrig set eller hørt, herre konge, at den mand selv var tilstede, hvis sag man undersøgte.

K o n g e n.

Det er sandt, det er sandt, det er en stor fejl! Sigurd, gå ind til mig selv, høvedsmand, følg —, nej, en større, stallar, følg ham, lid på mig! Jeg give straks svar!

(S i g u r d bukker og går.)

TREDJE OPTRIN.

D e s a m m e (uden Sigurd Slembe og Sigurd stallar, hvilken siste dog kommer straks tilbage).

K o n g e n.

Nu sætter jeg mig ned; nu skal vi ret ta det grundig. Tal, du Tjostulv, først!

T j o s t u l v.

Skal der gå redegjørelse forud for jærnbyrden, så lad os begynde med den. (Til Ivar Ingemundson.) Lever hans mor?

I v a r.

Hun er i kloster.

T j o s t u l v.

Desto større magt ligger på hendes vidnesbyrd, som hun har afsagt verden, og det er sin egen skam, hun betror. Kræver man mere bevis? Nu, han har det i sit åsyn, hent Vidkun Jonson fra Bjarkø, hent de gamle mænd, som fulgte Magnus på hans lystige tog, og vi skal høre!

G y r d.

Tjostulv taler, som om han heller vilde Sigurds vel end kongens.

T j o s t u l v.

Det er dårlige venner, som tar andre hensyn end

retfærdighedens. Forsømmer vi dem, kan Harald måske miste mere end det halve rige. Men gud hjælpe den, ulykken måtte komme fra.

Gyrd, Sigurd stallar.

Dette er trusel!

Kongen.

Nej, nej, ikke uforligte! Tjostulv har ret, og hvad jeg føle, er så mange ting. Vær nu god, Hallkell!

Hallkell.

Det tror jeg dog, jeg altid har været. Tjostulv var nok langt borte, dengang jeg tog eder med til Norge og førte eder for Sigurd Jorsalfarer. Dengang var det lidt voveligere at være eders ven end nu.

Kongen.

Ja, ja, Hallkell, du var den første!

Hallkell.

Men skal lønnen for det, vi da gjorde, være den, at vi nu skal få to herrer, så vil jeg just ikke kalde den stor.

Tjostulv.

Landets tarv er dog vel lidt mere end Hallkells, og retfærdighed ikke altid det samme som vinding.

Hallkell.

Landets tarv hviler best på høvdingernes. — Men lad Koll tale! jeg forstår ikke, hvorfor han tier.

Koll.

Ja, jeg kan ingenlunde gi Hallkell medhold.

Kongen.

Der høre du!

Koll.

Jeg må meget mere gi Tjostulv ret. Jeg har aldrig tvilet på, at Sigurd var Magnus Barfods søn.

Kongen.

Der høre I!

Tjostulv.

Hvad forlanger vi så mere?

Koll.

Men netop derfor har jeg idag levende husket den tid, da her var to og tre rette konger, som lå i slagsmål på hvert ting hele landet rundt. Det er den sørgeligste tid, jeg har levet.

Kongen
(rejser sig).

Nej, nu blive det så indvikkelt! — Hvad skal vi så gjøre? Sig det kort!

Koll.

Desværre, det la'r sig ikke sige kort. Men opsættelse har jeg tilrådet fra det første. Tid gir tanker.

Kongen.

Nu ja, så opsætte vi det!

Tjostulv.

Men I lovede ham jo afgjørelse.

Kongen.

Det gjorde jeg også ... Dette er som djævelen, så indvikkelt. Hør, kan vi dog ikke få afgjort noget?

Tjostulv.

Ja, for eksempel, om han er eders bror eller ej.

Gyrd, Sigurd, Hallkell, Bejntejn.

Nej, det er det samme som alt.

Hallkell.

Dette er kun en snare!

Kongen.

Nu ja, hvad skal vi så?

Gyrd
(sagte til kongen).

I husker nok ikke, hvem I har lovet at se til efter bordet?

Kongen.

Torden og lynild, det har jeg glemt!

Gyrd
(hviskende).

Det er ikke så godt at la' hende vente!

Kongen.

Nej, hun give mig en ulykke, gjør hun.

Tjostulv.

Lad denne dag være mærket af en kongelig handling; afgjør sagen, før I går!

Kongen.

Men, min gode mand, jeg har gjort alt, jeg kan!

Tjostulv.

Sig ham i det mindste et par ord til trøst, så han har noget at håbe!

Kongen.

Ja, så han kan håbe, — ja, det vil jeg!

Hallkell
(til Gyrd).

Han må ikke tale med ham!

Gyrd
(til kongen).

Kan ikke en af os sige Sigurd dette?

Kongen.

Ja, det er bedre! Sig ham, sig ham, at han kan håbe!

Tjostulv.

Men det er dog for lidet!

Kongen.

Men, min gode mand —

Gyrd.

Hun venter!

Kongen.

Ja, ja! — Ak, hvad en konge alt har at høre — og gjøre!

(Går, hirden følger, efterat først alle har stillet sig i to hilsende rækker.)

FJERDE OPTRIN.

Koll, Hallkell (går i samtale opover). Ivar Ingemundson, Tjostulv (nedover). Ivar Kollbejnson (sætter sig for sig selv).

Ivar Ingemundson.

Slip ikke kongen afsyne de første dage, så er måske endnu ikke alt tabt.

Tjostulv.

Jeg gir både kongen, Sigurd og hans sager fanden.

Ivar Ingemundson.

Det gjør I ikke!

Tjostulv.

Å nej, det gjør jeg heller ikke. Men jeg vil rejse hjem til Viken. Jeg er kjed af det hele her.

Ivar.

Det gjør I heller ikke!

Tjostulv

(mørk).

Jo, jeg gjør!

(Ophold.)

Så længe her er godtvejr og vindstille, er det ofte hygge med en sådan konge. Men straks det slår i sejlene så vidt, at man ikke netop kan holde rorpinden med benene, så er det dog sørgeligt!

Ivar.
Hvorfor hjalp I ham frem!

Tjostulv.
Ja, det må I spørge Koll om, han tænkte for mig.

Koll
(nedover, idet Hallkell går).
Taler I om mig?

Tjostulv.
Ja, vi gjør! Hvordan kan I stå foran Harald og sige, det er farligt med to konger. Var det ikke netop eder, som gjorde Harald til Magnus's medkonge?

Koll.
Men så fik vi jo også Magnus bort så fort som muligt.

Tjostulv.
Tænkte I altså straks på at styrte Magnus?

Koll.
Duede den drukkenbolt til konge?

Tjostulv.
Han var dog bedre end denne — benmand.

Koll.
Ja, det er en smagssag.

Tjostulv.
I begyndelsen trodde jeg, det var bare sprog, han fattedes, men det er jo hode!

Koll.
Hvem har også sagt, at en konge skal ha hode?

Tjostulv
(undres).

Ivar Ingemundson.
Det har gud sagt.

K o l l.

Så, har han det? Det vidste jeg ikke. — Men i alle fald tror jeg, at det ikke er så rigtig sagt af ham.

I v a r I n g e m u n d s o n.

Dette er letfærdig tale, og skriftens ord herom burde en gammel høvding kjende — og ære.

K o l l.

Min vise skald, jeg tror dog, I har læst en smule fejl. Ti det står nok, at en konge skal være hoved, men ikke at han skal ha. —

I v a r I n g e m u n d s o n
(svarer ikke).

T j o s t u l v.

Er dette eders oprigtige mening, at en konge skal være — som denne her?

K o l l.

Jeg vil just ikke sætte ham op som et mønster. Men han er såmæn ganske god, — at sige, så længe der står gode mænd omkring ham.

T j o s t u l v.

Vi så det idag.

K o l l.

Idag var han ganske dygtig, ret over forventning. Ti kom en mand som Sigurd på tronen eller ganske nær den, så var det forbi med os allesammen.

T j o s t u l v.

Sigurds fejl er altså, at han har for godt hode.

K o l l.

Det glæder mig, at I engang har forståt det.

T j o s t u l v.

Det er skammeligt, hvad I der siger.

Koll.

Man ved, hvad man har, men ikke, hvad man får.

Tjostulv.

Og med dette søvnige ordsprog tænker I at vippe en mands ret og et livs lidelse? Det stiller I hen ivejen for de evner, den virkelyst, som higer mod sine fædres trone! Drager heraf ikke et uvejr op, så måtte jeg ikke forstå de dybe øjne, som idag dømte vor forsamling.

Koll.

En mands ret og et livs lidelse er mig intet mod et lands skjæbne. Den straf, Koll Sæbjørnson måtte lide for denne tro, skal han påtage sig med tålmodighed. God aften, mine venner!

(Går.)

FEMTE OPTRIN.

Tjostulv, Ivar Ingemundson, Ivar Kollbejnson.

Tjostulv.

Hør, Ivar, der er intet udkomme! De store hoder, som løfter sig op over massen, behøver kun at blinke over til hverandre, så trænger ingen indenfor kredsen.

Ivar Ingemundson.

Nej, der må engang komme en konge, som hugger flere i ét hug.

Tjostulv.

Hvad er det, I der siger? De mægtige lendermænd, som er landets styrke og ære, — gud bevare os!

Ivar Ingemundson.

Så er verden kun skabt for nogle få, og kristendom en vildfarelse.

Tjostulv.

I lille, stille menneske, hvad er det dog for tanker, I omgåes med? —

Ivar Ingemundson.

Dem, der koger på bunden af den halve verden. Hvert land er mig som et lukket kar; låget over det er kongemagten, båndene om det er lendermændene. Men den ædle vin er i gjæring, den løfter låget, den sprænger båndene, den vælter i røde strømme over de hellige marker ved Jerusalem. Ti korsfarersangen, hvad er den andet end frihedslængsel og skaberlyst, som bryder grænsen og taber sig i det uendelige. —

Tjostulv.

Var denne opfatning sand, så er hele verden syg med kvalt åndedrag.

Ivar Ingemundson.

Ti i den hele verden er der kun ti tusen mennesker, som får røre sig i fri vilje, og den er for sjælen, hvad luften for lungen. De sydlige lande tappes for det urolige blod i gruelige korsfarerkrige; men derved skilles de også af med sin kraft og la'r sig atter lænke. — I de nordlige lande vinder snart den kuede kraft plads over fængselsherrernes lig!

Tjostulv.

Dette er en tale af eders lave æt. Her er retfærdighed at få i landet, her er plads for den stærke, jeg har aldrig set andet.

Ivar Ingemundson.

Så stod I ikke ved Haralds hof idag.

Tjostulv.

Nu ja, kommer det derpå an, så skal Sigurd også finde, at så er det.

Ivar Ingemundson.

Nu, så vis det! — Her er ikke mange, som kjender de kræfter, som I ejer, fordi I begynder at glemme dem selv. I kjeder eder nu; her er ikke krig længer, ikke store formål, ikke en undertrykt sag at kjæmpe

frem. Tag Sigurds på eders stærke aksler og bliv atter Tjostulv Aaleson! Ved dette hof går I tilgrunde! I øjeblikket blusser I op, eders ædle hjærte gjør opror, men en spøg eller gave slår det atter ned. Saml nu disse gode indskydelser til dagens stadige tanke, og det vil gå som altid, at en god sag og en god mand gir hinanden vækst.

Tjostulv.

Hvor er Sigurd?

Ivar Ingemundson.

Han venter jo i kongens rum. Men kongen er gåt til sin frille, i det hele land er der kun to mænd, som nu tænker på ham, — I og jeg.

(Tjostulv gir ham hånden og går.)

Ivar Ingemundson
(til Ivar Kollbejnson).

Sidder I her?

Ivar Kollbejnson.

Ja.

Ivar Ingemundson.

Venter I nogen?

Ivar Kollbejnson.

Ja.

SJETTE OPTRIN.

Sigurd Slembe, Tjostulv, Ivar Ingemundson, Ivar Kollbejnson.

Sigurd Slembe.

Er kongen ikke her?

Tjostulv.

Nej.

Sigurd
(stigende).

Er her intet svar til mig?

Tjostulv.

Nej.

Sigurd.

Hvor gik kongen hen?

Ivar Kollbejnson
(rejser sig op og kommer frem).

Til sin frille!

Sigurd.

Til sin — (Stanser.)

Ivar Kollbejnson.

Undrer det eder? —

Sigurd.

Alt havde jeg tænkt mig, — kun ikke ligegyldighed!

Ivar Kollbejnson.

Da der skulde rådes over den fangne Magnus, — gik også kongen bort til sin frille.

Sigurd.

Er det muligt!

Ivar Kollbejnson.

Da han atter spurte efter ham, havde de afhugget hans ene fod, blindet — og endnu værre lemlæstet ham.

Sigurd.

Så gik det til!

Ivar Kollbejnson.

Men høvdingerne trodde, at biskop Rejnald af Stavanger gjemte Magnus's skatte. Da Rejnald ikke vilde tilstå, hængte de ham ude på Øren i fuldt ornat; kongen var den dag drukken og fik først vide det den anden morgen.

Sigurd.

Men hvad gjorde han så?

Ivar Kollbejnson.

Han gik i kirke og tog syndsforladelse.

Sigurd.

Men hvad gjorde han med sine høvdinger?

Ivar Kollbejnson.

Han tog på jagt med dem.

Sigurd.

Er det sandt, hvad denne mand fortæller?

Tjostulv.

Ja, det er sandt! Ja, det er en skjændsel, og her må noget gjøres!

Ivar Kollbejnson.

Det siger flere end I?

Sigurd.

Hvem er I?

Ivar Kollbejnson.

Høvedsmand i hirden. Men egentlig er jeg Sigurd Jorsalfarers gamle hirdmand og siden hans søns.

Sigurd.

Hvad? Er her mænd fra Magnus's hird i Haralds?

Ivar Kollbejnson.

Over halvdelen er Magnus's gamle hird.

Sigurd.

Og I vil æde Haralds brød?

Ivar Kollbejnson.

Ti vi ventede.

Sigurd.

Hvem?

I v a r K o l l b e j n s o n.

Vi hørte, at Sigurd Magnusson sejlede i Nordsjøen.

S i g u r d

(gjør et spring frem).

(Stansning.)

T j o s t u l v

(efter ham).

Ingen voldsomhed!

S i g u r d.

I har ret!

T j o s t u l v.

Jeg har engang i en farlig stund brudt min kongsed. Men siden har jeg dog ikke ret været mig selv. — Gå aldrig over lovens grænse! Men d i d, med alle eders store evner, — og hvis I vil ha en hjælp —
(Byder hånden.)

S i g u r d

(tar den).

Tak!

I v a r K o l l b e j n s o n.

Så står nok jeg vagt under eders galge om tre dage.

T j o s t u l v.

Gamle mand, så kjender du os ikke!

I v a r K o l l b e j n s o n.

Men jeg kjender Hallkell Húk og ti andre stormænd her ved hoffet. Her gjælder det om at komme først.

S i g u r d. T j o s t u l v.

Hvormed?

I v a r K o l l b e j n s o n.

Ja, kan I ikke skjønne det, så vil jeg ikke sige det.

(Ophold.)

S i g u r d.

Tænker over halvdelen af hirden det samme?

Ivar Kollbejnson.

Den venter på et vink.

Tjostulv.

Imorgen la'r jeg eder ta til fange, hver eneste mand, og klager eder for planer til kongemord!

Ivar Kollbejnson.

I får andet at gjøre, så sandt som Koll og Hallkell hviskede sammen her på gulvet.

SYVENDE OPTRIN.

De samme. Bejntejn. Vagt.

Bejntejn

(til Sigurd).

I kongens navn: I er fange!

Tjostulv. Sigurd.

Fange!

Bejntejn.

I er skyldt for at ha myrdet Thorkel Fostre på Orknø, og I skal sidde i forvaring, til I er frifunden eller dømt.

Tjostulv.

Hvem har givet det bud?

Bejntejn.

Kongen.

Ivar Kollbejnson

(over til Sigurd).

Vil I nu? —

(Viser på sine våben.)

Ivar Ingemundson

(fra den anden kant med udstrakte hænder).

Nej!

Sigurd.

Nej! — Slig endte mine drømme!

(Han går med Bejntejn og vagten.)

ANDEN HANDLING.

Sammesteds.

FØRSTE OPTRIN.

Ivar Ingemundson

(han sidder og slår akkorder på en harpe, men holder snart op, læner sig på den og siger).

Hvorfor fik jeg længsler,
som jeg ikke kan løfte?
Og hvorfor ser jeg,
når jeg kun skal se sorg?

Flyver mit øje ud i det store,
skyller alting sammen som i storm,
men flygter det tilbage i det mindre,
da mørkner det af medynk.

Ti jeg ser et folk uden fører,
jeg ser en fører uden folk.
O, hvor folket lider!
Og føreren, hvor han længes!

Vidste, vidste mændene,
at han var midt imellem dem!
Men de ser en mand i lænker
og lader ham ligge.

Skibet rives bort i stormen,
en dåre står tilrors, hvem kan redde?
Han, han, der længes under dækket,
halv død og i lænker.

(Opad.)

Hør, hvor de skriger
og strækker arme mod dig!
De have frelsen i fang,
og du siger det ikke?

Skal de da alle omkomme,
fordi den ene fattes?
Vil du ikke ofre dåren,
så de mange kan leve?

Forklar mig: ordet lyder:
én skal lide for mange.
Men mange lider for én,
o, forklar mig!

Den visdom, du gav mig,
fører mig ind i gåder,
og de lys, du tændte,
leder til mørke.

Men ikke mig alene,
millioner, millioner!
Rummet rummer ikke alle spørsmål
fra jorden og op mod himlen.

Svaghed kaster sig på knæ i klostret,
men kræfterne vil frem,
de trænges, de længes,
de trykker hinanden ud af landene. —

Hvorhen? For deres øje er nat.
»I Nazaret er lys oppe!« roper en,
— roper så hundre tusen,
alle ser det; til Nazaret!

Men den halve del dør på vejen af hunger,
den anden halve for hedningernes sværd,
pilgrimen af pest i Nazaret, —
var du der, eller var du der ikke?

O, hvor er du?
Den hele verden er oppe
og på færde efter dig
og leder efter dig!

Eller var du i hungeren?
Var du i pesten?
Var du i hedningernes sværd?

Salter du med vredens salt?
Lutrer du i lidelsens ild?
Har du millioners millioner inde i din fremtid,
som du således vil frelse?

O, mod dem er de tusen, der nu lider,
kun én,
og den ene, jeg vilde bede for,
ingen!

Jeg følger en liden bæk
og kommer til et hav,
jeg ser på en liden dråbe,
og den dunster ind i de uendelige skyer.

Se, hvor jeg tumler viljeløs
på tankernes våger.
Vinden væltede min liden båd,
ved vraget holder jeg mig.

Led mig, led mig,
jeg ser ikke land!
Løft mig, løft mig,
jeg kjender ingen grund!

ANDET OPTRIN.

Ivar Ingemundson, Tjostulv Aaleson, Koll Sæbjørnson, en kjærtesvend.

Tjostulv

(hastig ind, en kjærtesvend er kommen fra kongens rum).

Meld mig hos kongen! — Er der allerede nogen?

Kjærtesvenden.

Hallkell er netop kommen.

Tjostulv.

Skynd dig!

(Kjærtesvenden vil gå.)

Koll Sæbjørnson

(kommer hastig).

Holdt, holdt! Meld også mig! **(Kjærtesvenden går.)**

(De to lendermænd hilser hinanden stiltiende.)

Koll Sæbjørnson

(fremover til Ivar Ingemundson).

I sidder alt over harpen?

Ivar Ingemundson.

Ja.

Koll.

Et kvad til morgenstjærnen —?

Ivar Ingemundson.

— Som går under: ja.

Koll.

Men i dagen, Ivar Ingemundson! — i dagen går den under.

Kjærtesvenden.

Lendermanden Koll Sæbjørnson har foretræde!

(Går.)

Tjostulv

(gjør en utålmodig rørelse).

Koll
(til Tjostulv).
I skal få komme først, — når I blir ældre end jeg.

TREDJE OPTRIN.

Tjostulv. Ivar Ingemundson.

Ivar.
Tjostulv, hvorfor taler I ikke mere med mig? Jeg trænger det.

Tjostulv.
Den tause er tryg.

Ivar.
I arbejder utrættelig, jeg har set det. Sig mig bare så meget: lykkes det?

Tjostulv.
Om en liden halv time kan I selv se. — Har I været i hans fængsel?

Ivar.
Ja. Han er meget ændret, hårdere, koldere. Jeg siger eder, I skal la' Ivar Kollbejnson og den halve hird sætte fast. Ivar er hos ham hver dag, et mørkt fængsel er værksted for det onde.

Tjostulv
(efter at ha tænkt sig om, tar ham ved armen).
Ser I de langskibe, som idag er komne for bryggen?

Ivar.
Det er jo eders egne.

Tjostulv.
Man har overdraget mig et ærefuldt ærend til Trøndelag.

Ivar.
Vil I da forlade ham?

Tjostulv.

Ved I, hvem som følger mig?

Ivar.

Nej.

Tjostulv

(hviskende).

Sigurd; — hys!

Ivar.

Tjostulv, så krænker I loven!

Tjostulv.

Loven er også med. Ti endnu én kommer ombord.

Ivar.

Kongen? —

Tjostulv.

Kongen selv!

Ivar.

Hellig Olav, hvordan er det gåt til?

Tjostulv.

Jeg har gjort en opfindelse. Jeg har ladet kongen love alt til alle, men mig har han samtidig lovet endelig engang at fri sig fra sine plagere og for ti herrer ta én.

Ivar.

Sigurd skal bli medkonge!

Tjostulv

(nikker og gjør tegn til varsomhed).

Ivar.

I har vundet mange sejre, krigsvante høvding, men ingen vakrere, ingen større og med så uhyre følger!

Tjostulv.

Jeg tror det næsten selv; jeg er i det mindste glad som da jeg var barn. Men de to taler med kongen alene. De kunde skræmme ham i det allersiste øje-

blik, de kunde lokke ham, så han røbede sig. Havde jeg ham først ombord på mit skib!

Ivar.

Hvor jeg misunder eder denne evne til at sætte hver tanke i handling!

Tjostulv.

Islænding! Gå med til Nidaros! Hør Sigurd tale fra Frostating!

Ivar.

Ja, ja!

Tjostulv.

En frisk bris står netop ned fra fjældene.

Ivar.

Jeg henter mine søndagsklæder!

Kjærtesvenden
(kommer).

Kongen melder, at han er færdig, — at han venter eder!

(Går.)

Tjostulv
(til Ivar).

Så har han holdt sig.

(Går til kongen, Ivar rask ud.)

FJERDE OPTRIN.

Koll og Hallkell (kommer fra kongens rum).

Hallkell.

Han gik glad ind!

Koll.

Og hans glæde vil fordoble sig, når han derinde finder to gårde føjet til sit ærefulde ærend.

Hallkell.

I så megen lykke og på vejen i nye festindtryk

glemmer han Sigurds sag. Tjostulv er forfængelig og ingenlunde dyb.

Koll.

Men den anden er dyb. Hvilket uhyre tilhæng han alt har fåt! og hvem er dog hans redskaber?

Hallkell.

Vi trænger ikke at tænke over det, når vi kun får ham selv flyttet til et sikrere sted. Tjostulv sendt til Trøndelag er ikke nok. Sigurd må også bort fra Bergen, langt bort!

Koll.

Med den siste sag vil jeg intet ha at gjøre.

Hallkell.

Den holder jeg for vigtigere end den første. Så længe Sigurd sidder her, er ingen sikker. Jeg vågner hver morgen i en angst; nu vil jeg gjøre ende på det.

Koll.

I har meget mod, Hallkell.

Hallkell.

Bejntejn har påtaget sig det hele; han er alt på vejen.

Koll.

Nu, det kan jeg bedre like.

Hallkell.

Hvorfor?

Koll.

Det er godt, at et parti har slige mænd, — så slipper man at være dem selv.

Hallkell.

Da agter jeg dog intet øjeblik at unddrage mig ansvaret.

Koll.

Det vil jeg ligne ved, at I foruden eders egen kappe også bærer Bejntejns.

Hallkell.

Men når Sigurds forsvinden en dag blir kjendt, så må dog Bejntejn for at redde sig ha lov at opgive os?

Koll.

Hvem taler her om os? Jeg har den hele tid frarådet.

Hallkell.

Så har I dog intet imod det.

Koll.

Det er en helt anden sag. Spør I, om jeg ønsker en farlig mand afvejen, svarer jeg ja. Men spør I, om jeg eller I skal gjøre det, så svarer jeg nej.

Hallkell.

I begynder at gjøre mig rådvild. Jeg indser, at vi ikke kan lite på eders mægtige hjælp.

Koll.

Så det indser I? — Når sagen engang blir kjendt, hvem skal da som en aldeles, fuldt upartisk mand træde til og forsvare eder?

Hallkell.

Det tænker I at gjøre?

Koll.

Så hold mig udenfor. Jeg ved intet og fraråder alt.

Hallkell.

Nu forstår jeg. Sigurd skal inden aften være en død mand.

Koll.

Bed gud bevare eder! ikke slig, det er mit alvor! I krænker alle love, og han er en forsvarsløs mand.

Hallkell.

Men en farlig mand, som hver dag blir farligere.

K o l l.

Den følelse, I har for eders fædreland og konge, glæder mig. Men vogt eder, Hallkell!

H a l l k e l l.

Hvad kan jeg tabe? Kongen gjør intet —

K o l l.

I kamp med Sigurd kan I tabe, og jo dybere I har viklet eder ind, des hårdere kan h a n revse.

H a l l k e l l.

Jeg har alt gjort for meget, til at h a n kan tilgive.

K o l l.

Ja, I har et stærkt sort hår. Det skulde gjøre mig ondt engang at se det vippe om en skarpretters fingre.

H a l l k e l l.

Vil I skræmme mig fra — eller tilskynde mig?

K o l l.

Eders kamp med Sigurd er en kamp om livet. — Kunde I ligevel skåne ham, var det stort gjort af eder, Hallkell.

H a l l k e l l.

Nu tror jeg nok, at jeg ikke taler mere med eder herom.

K o l l.

Nej, det er vist det klogeste.

H a l l k e l l.

Godt, — så taler jeg med Bejntejn.

K o l l

(ligegyldig).

Bejntejn?

H a l l k e l l.

Bejntejn har påtaget sig at føre ham ind gjennem fjordene; men på vejen —

Koll.

Ja, det er en lang vej, farvel!

Hallkell.

Jeg går med.

Koll.

I skal jo tale med Bejntejn?

Hallkell.

Han er udenfor.

Koll.

O, så blir jeg her!

Hallkell.

Ja, han kan også gjærne komme ind.

Koll.

Min vej falder idag ikke sammen med eders eller Bejntejns!

Hallkell.

Jeg går!

(Går.)

FEMTE OPTRIN.

Koll. Tjostulv.

Koll

(alene).

Jeg må dog se, hvorledes Tjostulv ter sig. Om han tar snøret om benene eller slider det. — Endnu gladere? — — Han har det om benene, den brave mand!

Tjostulv.

Ser I noget omskifte ved mig?

Koll.

Ikke det ringeste!

Tjostulv.

I ser så deltagende på mig.

Koll.

Så er det vel netop, fordi jeg intet omskifte ser.

Tjostulv.

Jeg er den samme nar, mener I?

Koll.

Så, er I det?

Tjostulv.

Men heller være den samme nar, end den samme skarv.

Koll.

I har i alle fald den samme artighed som altid.

Tjostulv.

Der går en viss artighed her til hove, hvis ægthed jeg havde lyst at prøve med æggen af et godt slagsværd. Men det vilde være som at hugge i uld.

Koll.

I minder mig stærkt om gutten, som tænkte, han kunde gå elven i sin fars træsko. — — Hvad vilde I til hove, Tjostulv?

Tjostulv.

Jeg så, det gik eder så godt her. — Men jeg mærker nu, at jeg burde ha ventet, til jeg blev gammel, ti da kan man krumme ryggen bedre efter smuler fra herrens bord.

Koll.

Hvorledes var det, — I fik jo et ærefuldt ærend nordpå?

Tjostulv.

Ja.

Koll.

Eders langskibe ligger alt for bryggen. — I tog imod det?

T j o s t u l v.

Det var kongens bud.

K o l l.

Og idag har i fåt to ret skikkelige gårde i rejsenisten?

T j o s t u l v.

I er godt underrettet.

K o l l.

Nu, så kommer I eder jo!

T j o s t u l v.

Synes I?

K o l l.

Såmæn, det er ret pene smuler; man tar dem heller ikke op uden med krum ryg.

T j o s t u l v.

Det skulde ikke være eder, jeg havde at takke for disse gaver?

K o l l.

Det skal man i alt fald ikke mærke på eders sprog idag. Imidlertid er det mig kjært, at I har taget dem. — Og kunde I med disse gaver bringes til at mindes, hvem som er eders sande venner, som trods alt påskjønner de store tjenester, I har vist kongen og den nærværende rigsstyrelse, så vilde det være mig dobbelt kjært.

T j o s t u l v.

Disse gaver tarver ikke at minde mig om det. Det har tynget på min sjæl i lang tid, det har født det forsæt, at hvad jeg da gjorde galt, det vil jeg nu gjøre godt igjen.

K o l l.

Da må jeg minde eder om, at disse gaver også har en anden mening. Det er den at fortælle eder, Tjostulv Aaleson, hvem det er, som her har magten!

Tjostulv.

Nej, da må også jeg fortælle eder noget! — Jeg har fåt bud fra flere af landets stormænd, fra Vidkun af Bjarkø, fra Gunnar af Gimse, fra alle de beste i Trøndelag; de er trætte af eder, de er villige til med mig at se Sigurd ophøjet til Haralds medkonge!

Koll.

Hvad vover I?

Tjostulv.

Og jeg tog det ærefulde ærend, fordi det netop fører mig did, til disse mænd, til Trøndelag, til den store sten på Frostating, hvor Sigurd kåres!

Koll.

Tjostulv!

Tjostulv.

Dernæst tog jeg de to gårde, fordi det var en god hjælp: med dem kan Sigurd hverve mange tilhængere i Trøndelag!

Koll.

Oprører!

Tjostulv.

Dernæst tar jeg Sigurd selv på mit skib!

Koll.

Men dernæst gjør I den dårskab at fortælle Koll Sæbjørnson dette!

Tjostulv.

Men dernæst den varsomhed at lægge til: kongen følger også med; — nu er han ombord på mit skib! Han ber hilse, at han ikke vil umage eder, I har tjent så længe, I og Hallkell og andre brave høvdinger skal få bli her tilbage som vægtere for den tomme borg! — Farvel, gamle mand!

(Går.)

SJETTE OPTRIN.

Koll

(ualmindelig nedslagen).

Just som jeg havde ham i det trange sund, får han lods ombord og står for fulde sejl tilhavs — med hele mit livs arbejd! Er her da intet at gjøre? Hallkell, Bejntejn, nu kommer I for sent, Sigurd er altså på kongens skib! Kongen, kongen, kongen! — Ofre sin gamle tro hjælp for en eventyrer! Som alle svage flyr han dem, som mener ham det vel, og tyr til dem, som tar ham afdage. Ti om et år har han ingen skygge af magt, den borg af sikre mænd, han bodde i, blir væltet, og landets fremtid lægges atter åben for alle stormer!

Var det ikke sikrere, hvad vi byggede, end at det kunde væltes i et øjeblik og ved en eneste mand! Å, jeg har ofte tænkt det; bunden, vi byggede på, var lovløshedens, jo mere vi la' i højden, des snarere tog det fald!

Men hvilken tilstand er usikrere end den gamle selvstyrermagts? Når var vi lovløsere end i Jorsalfarers siste dage eller i hans søns første? Værn, værn for os selv og vore love trængte vi, og det byggede vi; nu er det kuldkastet!

Ti Sigurd rejser de gamle selvstyrerdage. En mand, som i femten år og trods så store lidelser ikke kan glemme, hvem han er, han må kjende et uhyre kald. han vil kun skabe af sit eget hode, han vælter vore planer, og landet skal atter skjælve i den enkeltes vilje. Men efter hans død? stå som en ræd jomfru, som venter sin bejler, forknyt og umyndig.

Så var det altsammen spildt! Så lever fremtidig kun et minde om, at vi væltede den unge Magnus, men ikke om, hvad vi tænkte at rejse, ikke om, at vi for det ene kongespir vilde hæve en uhyre borg omfattet af mure med hundre tårn! Nu falder aftensolen, Koll, og finder ikke din gjærning.

SYVENDE OPTRIN.

Hallkell. Koll.

Hallkell.

Op, saml eders folk; lendermand; Sigurds fængsel er åbent! Bejntejn søger jeg uden nytte, vistnok søger han Sigurd.

Koll.

Sigurd er på kongens skib, men kongen følger Tjostulv til Frostating; der skal Sigurd kåres. Utaknemlighed tog vor magt, og dårskab vil forlise den! — Læg vore langskibe ud, vi sejler over til min søn og gir landet til dets skjæbne.

Hallkell.

Det skal vi! Heller vil jeg slås med Tjostulv midt på fjorden og ta kongen fra ham!

Koll.

Så blir Hallkell Jonson Norges konge, og det siste værre end det første.

Hallkell.

Så længe kongen holdes fjærn fra sit råd, er han en fangen mand og blir først konge igjen, når han er fri.

Koll.

Slig tale beviser mig først, hvor indvendig opløst den tilstand var, — som jeg tænkte så sikker!

Hallkell.

Men hvilken rigsstyrelse i verden kan bli sikker, når dens værger i farens øjeblik forlader sin vagt?

Koll.

Den, jeg har ståt vagt for, har takket mig af. Det kan smerte; ti jeg er gammel og har været tro; men jeg vender ikke mine våben mod min egen herre og lov, endnu mindre mod mit eget værk.

H a l l k e l l.

I talte anderledes, Koll, da kong Magnus skulde bort.

K o l l.

Ja, tænkte vi dengang at bygge lov og orden på en ulovlig grund, så ser vi nu følgerne!

H a l l k e l l.

I tør altså ikke mere bli og forsvare eders venner?

K o l l.

Jeg er for gammel til at søge plads i det nye, lad dem så bygge, som kan! jeg søger hvile hos min søn. —

H a l l k e l l.

Ja, h a m hjalp vi til jarl over Orknøerne, I har fåt, hvad I søgte, — og nu svigter I os!

K o l l.

Eders overmodige, uforstandige færd har fjærnet kongens og folkets tillid; nu, da det blir tomt omkring os, overfalder I eders egne venner!

H a l l k e l l.

Gamle hykler, jeg har talt og handlet, hvor I selv var for ræd, og nu regner I mig dette til last! —

K o l l.

Ræd? — Nej, lad dog ikke folk sige, at vi bare var venner, så længe vi havde fælles fare!

H a l l k e l l.

Men hvem er det, som her la'r det briste?

K o l l.

Alt skal jeg gjøre for mine venner, kun ikke hjælpe dem til at forbryde sig mod den højeste lov!

H a l l k e l l.

Lov? I taler om lov! Det er ikke en time siden, I stod her og talte for Sigurds mord imod alle love!

I sidder fast i en væv af modsigelser; samvittighedens spinderske lurer fra sin krog, men I søger endnu at sprælle med værdighedens vinge!

Koll.

Den, som er farlig for landets hovedlov, kan vi støde ned; men hovedloven selv kan vi ikke vælte. Er der modsigelse heri, så har hele mit liv været fejl ført, og så har jeg en angerfuld aften.

Hallkell.

Til at angre findes altid en tid, men ikke til at handle.

(Vil gå.)

OTTENDE OPTRIN.

De samme. Tjostulv, siden Ivar Ingemundson.

Tjostulv.

Er Sigurd ikke her?

Hallkell og Koll.

Er han ikke på eders skib?

Tjostulv.

Nej. — Jeg tænkte, han var her og søgte kongen; men kongen er alt ombord.

Hallkell

(til Koll).

Så er Bejntejn kommen først, — og vi er reddet! —

Ivar Ingemundson

(kommer).

Er Sigurd ikke her?

Tjostulv.

Nej! Har heller ikke du set ham?

Ivar.

Jo, set ham har jeg!

Tjostulv.

Hvad mener du? Hvor?

Ivar.

Da jeg gik herfra for at hente mine sager, kunde jeg ikke få det over mig at gå forbi hans fængsel, jeg sprang ind og fortalte ham, at straks kom kongens mænd og førte ham til frihed, til eder, til kongen, til Nidaros, til tronen! Han faldt på sine knæ, bad og brast i gråd. Men jeg skyndte mig hjem for at hente mine sager, så tilbage for at vente ved hans side. Da var døren åbnet, kongens mænd var kommet, fortalte vagten, — men Bejntejn var deres fører!

Tjostulv.

Bejntejn! — — Jeg er overlistet! ... Af eder!

Ivar.

Ja, det er af dem!

Tjostulv.

Hirden drager straks forbi til indskibning, — stans den her!

(Ivar går.)

Hallkell.

Hvad skal den her?

Koll.

I vover dog ikke?

Tjostulv.

Trøstig har han fulgt sine mordere, han trodde, det gik til frihed, til mig, til kongen, til Nidaros, til tronen, — og de har ført ham til dødens huler. O, skamløse lavhed, o, fordømte lovbrydere, o, stimænd i en konges råd! — Ja, i kongens råd — med hvad for blodskyld har I ikke tynget det fra den første dag! — også dette offer vil engang som et ondt spøgelse forfølge kong Haralds minde, ligesom Magnus's lemlæstelse, ligesom

bisp Rejnalds drab, ligesom de fangne høvdingers, som led for Magnus! — I har givet ham navn af konge, men stjålet hans navn som menneske for tid og evighed. I har nedsat ham til et baghold for eders myrdelyst! Og hvem er han, som I sist har myrdet? Kongens bror, Magnus Barfods første søn og den første høvding, som nogensinde er kommen til Norge! Han var rigets frelse, han var manden, vi skulde ha ventet, da vi tog vor tilflugt til Harald, han er den, som nu kunde ha gjort godt, hvad vi da gjorde galt! Men I har dræbt ham, I har dræbt landets fremtid! Mit arbejd har I også dræbt, jeg har gåt i måneders spænding, jeg tog ret et tag, jeg holdt mit værk op mod fremtidens gud, da brast det mellem mine hænder!

Hallkell.

Ja, nu må I vel sørge, Tjostulv; ti med Sigurd faldt eders oprør! Hvad nytter det nu, I har narret eders gamle venner, har lokket kongen som fange ombord på eders skib og lokket ham ind i landsforræderske planer? — Nej, spar eders vrede mine; I er lovbryderen! Vi er de, som har frelst landet! — Dets skjæbne skal ikke kastes i en eventyrers lune, men hvile på en vagt af sikre mænd. — I har set, hvorledes de slår til jorden enhver, som modsætter sig.

(Man har hørt og hører hirden drage op.)

Tjostulv.

Nej, nu skal det være forbi med eders blodherredømme. Knækkede I mine planer som en ond haglbyge, eders skal dog heller ikke gro i landet!

Koll.

I står med trusler og taler som vorherre! Når ri'en er gåt over, vil I kunne overse, hvor liden eders magt er blet. Kongens råd er atter indsat, og I er den eneste, som er kommen udenfor. — Hallkell, nu går vi til kongen!

Tjostulv.

I skal aldrig mere skue hans åsyn! Nu er hirden kommen. (Musiken stanser.) Jeg er dens høvedsmand, jeg er fra idag den anden i riget. I kongens navn, I er fanger og skal føres til det fængsel, Sigurd sad i.

Begge.

Hvad vover I?

Hallkell.

Tænker I på følgerne?

Tjostulv.

Først gjør jeg min pligt, siden tænker jeg på følgerne!

Hallkell.

Men os kan ingen dømme uden kongen! Vi kræver at stilles for kongen!

Koll.

Nu er jo enhver konge, som bare vil være.

Tjostulv.

Så høster I frugterne af eders egen udsæd.

NIENDE OPTRIN.

De samme. Ivar Ingemundson. Ivar Kollbejnson.

Tjostulv.

Høvedsmand, disse mænd føres til det fængsel, Sigurd sad i.

Ivar Kollbejnson.

Eders våben!

Koll

(gir).

Hallkell.

Det har i fem år kun været draget til kongens beskyttelse! (Gir.)

Tjostulv
(til Koll).

Sig dog også I en spøg, idet I går fra hove, I havde før så mange! —

Koll.

At jeg går, og I blir, er spøg nok.

(De reder sig til at gå.)

Ivar Kollbejnson
(skyndsomt til Tjostulv).

Gyrd er udenfor!

Tjostulv.

Også han, også han!

(Ivar Kollbejnson åbner døren.)

Koll og Hallkell
(som netop skulde ud).

Gyrd!

TIENDE OPTRIN.

De samme. Gyrd.

Gyrd.

Her er bud fra Bejntejn!

Alle.

Fra Bejntejn!

Gyrd.

Bejntejn skulde bringe Sigurd til et sikkert sted, han fulgte frivillig. Men da han så, det gik ind igjennem fjorden, blev han urolig. Snart vilde han rejse sig, to mænd rejste sig også og holdt i hans kappe. Da slog Sigurd en hånd i hver af dem, drog dem med sig i det iskolde vand, løste sig der fra dem og svømmede selv videre under vandet. Før båden kunde vendes og de to mænd reddes, nådde han foden af fjældet, og snart så de ham uden kappe og hat klyve op over den glatte væg.

Hallkell.

Der brast det siste taug!

Koll.

Og vi driver ud i borgerkrigen!

Ivar Ingemundson.

Stakkars Sigurd! Midt om vinteren i fjordens isvand, på de øde fjæld uden kappe og hat!

Tjostulv.

Da fødes onde tanker!

Ivar Ingemundson.

Skal vi la' hirden drage ud og lede ham op?

Tjostulv.

I hver mand, som nærmer sig, ser han en fiende og flygter, ti troløsere er ingen medfaren.

Gyrd.

Bejntejn ropte til ham, han skulde ikke dræbes, bare føres til et sikrere sted; men han flygtede.

Tjostulv.

Hans flugt friede eder fra et mord.

Koll.

Nej, nu må fælles fare forene os! Fra denne stund er borgerkrigen begyndt. Enhver handling, som vi tænkte at slukke med, vil i hans fornærmede sjæl puste ilden op til en uhyre lue, som snart hele landet brænder i.

Tjostulv.

Ja, lever Sigurd, så har I tændt en stor ild.

Hallkell.

Det er koldt vejr, med vind fra nord.

Gyrd.

Inat blir det hårdt på højfjældene!

Tjostulv.

Desværre han slukner ikke der!

Koll.

Nej, han er stærkere end andre.

Ivar Ingemundson.

Men det tålmod, den fred, han kom tilbage med fra femten års flugt, den fryser ihjel inat.

Gyrd.

Kan vi dog ikke endnu stanse ham?

Ivar Kollbejnson.

Kan man ikke byde ham de forslag, som før var færdige?

Koll.

Åsyn til åsyn med denne fare siger jeg for min del, at jeg tilbyder alt.

(Hallkell og Gyrd drager sig sammen til en anden side.)

Ivar Ingemundson.

Nej, nu tror han ingen længer.

Tjostulv.

Du har ret. Så må uvejret komme. Når det siste skybrud med tordenskrald er faret hen, hvilke stammer er da spaltede, hvilke dæmninger sprængte, over hvis agre og hus gik fjældskreden og flommen? —

Ivar Kollbejnson
(med heftighed).

I, Tjostulv, kan kue den hele fare! Kongen er i eders vold, også de andre; — bare et sagte tryk og alting synker, — det er nu ikke mere værdt!

Hallkell, Gyrd, Koll
(frem fra hver sin kant).

Nej, nej!

Tjostulv.

Nej, der er dog noget, som er værre end borgerkrig.

K o l l.

Altså, Tjostulv: I kjæmper mod Sigurd?

T j o s t u l v.

Mod Sigurd? Nej!

G y r d, H a l l k e l l.

Forlader I kongen!

T j o s t u l v.

Jeg forlader begge. I, som kan, skal kjæmpe, I er alle fri.

I v a r K o l l b e j n s o n.

Tjostulv!

I v a r I n g e m u n d s o n.

Hvad vil I selv?

T j o s t u l v.

Drage til mine gårde.

I v a r K o l l b e j n s o n.

Tjostulv!

T j o s t u l v.

Mit håb og mit arbejd er kastet som et barns leg.

I v a r I n g e m u n d s o n.

Alle har vi tabt og ingen vundet.

K o l l.

I en tåge har vi kjæmpet, to afdelinger af samme hær, og kun såret h v e r a n d r e.

T j o s t u l v.

Ti noget skulde frem, som ingen af os var mægtig.

H a l l k e l l.

Lad os gå til kongen, vedgå for ham landets fare, men også tilsige ham vor hjælp!

K o l l, G y r d.

Ja, til kongen!

Tjostulv.

Jeg følger med for at ta farvel.

Ivar Kollbejnson.

Tjostulv!

(Denne ænser det ikke, men går.)

Ivar Ingemundson.

Men jeg vil gå til kirke og la' en messe læse for den sjæl, som inat skal brydes med sin gud oppi højfjældenes kulde.

(Han går, Ivar Kollbejnson langsomt efter.)

En trang berghule.

(Mørke.)

Sigurd

(kommer krybende ind ovenfra).

Nu kan de ro hjem med Sigurds kappe og hat. Jeg skal hente begge dele tilbage en gråhvid nat i kold vind fra nord. — Her er fugtigt. Så bor her ikke dyr. Når jeg stanser, fryser jeg. De våde klæ'r er stivnet til is og skjærer mig. De rasler, når jeg går, som et benrangel fulgte mig nøjagtig med samme steg. Det er døden selv! Den knoklede vil eje mig, siden jeg svømmede hans brede fjord. Men livet har bedraget mig, nu bedrager jeg døden. Ti hernede kan nattens skarpe fjældsno ikke længer nå mig; lemmerne kan gi hinanden varme. Og så vil jeg tænke over, hvorfor jeg er kommen hid.

Begyndelsen er, at jeg er en konges søn. Men i mit tyvende år blev jeg fortrollet til en sort hund og jaget ud i al verden. På mine fædres sæde satte sig en gal mand, så kom et barn, så kom en dum enfoldig. Men jeg joges stadig rundt, til jeg blev så tam, at jeg

slikkede den hånd, som jog. Da fik jeg komme hjem igjen, og den enfoldige i mit sæde blev spurt, om han kjendte mig. Jo, sa' han, han er min fortrollede bror, jeg vil ta ham op i mit fang. Men fanget var det dybe, kolde hav, jeg skulde synke, men se, jeg sank ikke, jeg steg. Men hundepelsen sank, og den, som steg, var en konge (rejsende sig.) i hævnens rustning, med fortvilelsens øje og et rødt flammende sværd. Når det engang svinges, skal det lyse over hele Norge, tårer følge så tæt som regn på lynild, og dog kan ikke hele slægters gråd løse den, som nu er indeklemt i mit bryst.

(Kaster sig ned.)

(Hvilende på én arm, halvt oprejst.)

Skal jeg leve med denne pine? Døden er bedre, — døden vilde de også gi mig, men jeg fik livet. Så må det være hine, som skal dø; ti begge kan vi dog ikke leve!

Da jeg holdt det ud i Asiens hede, sa' jeg til mig selv: så må du være livet værdig. Holder jeg det ud inat, så må en anden være det uværdig.

En konge! Hvad tænkte jeg mig ikke, når jeg tænkte mig en konge! I hvert land, jeg for, tog jeg en sten til hans krone, de store mænd gav visdom til hans scepter, enhver god lov la' jeg om ham som et rygte. Men da jeg kom hjem til min trone, var en padde krøben op på den. Skal jeg nu la' den sidde og selv flygte videre?

(Rejser sig mere.)

Nej, ved den retfærdige gud, hid og ikke længre! Fra her af må j e g jage, og d e se til, om de kan finde en hule. Kongeborgen vil jeg opbryde, regnskabets skarpe vinterluft skal strømme ind til dem. Endnu mere: jeg vil kaste disse vanærlighedens levninger ud af de åbnede vinduer, ligesom hin Israels hævner. Ham selv, hans råd, hans tjenere, de største med de mindste, alle, som har mættet sig med uret-

færdighed. Å, det, som nu er ulykkeligt, må bli lykkeligt, det må ikke hulke i en eneste skjult krog, — å, jeg hører det gråte lige hid, men mest fra et kloster på Nidarholmen. Magnus! Atten år gammel sad han i en øde nat! Ham vil jeg løfte op på fløjel og bære ind til hans venner. Men hver den, som forlod ham, skal vises ud, hver den, som kjæmpede mod ham, skal dø, hver den, som trodser os begge, skal også dø, ja, om de var ti tusen! — Hvem ser på mig der fra krogen? —

Kan man se sig selv? — — Feber fra det kolde vand. Ti ser jeg mig først selv idag, hvem var jeg så igår?

Slægten har en åbenbaring, den enkelte kjender ingen anden end den, han kan finde ud af sin skjæbne og sin trang. Det tør jeg kalde en åbenbaring, efter femten års flugt at være ført hid.

På denne nats is skulde min vilje slibes. Dette tilflugtssted er med flittige tagdryp i tusen år hulet ud for denne ene nats brug.

Atter der! Er du en anden end min egen tanke, så tal! Eller gå et steg imod mig, og jeg skal sige, du er til. Du gjør det!

Man siger, at kun den, som skal dø, kan se sig selv. Skal jeg da dø? Ti nu ser jeg mig selv, nu løfter jeg en hånd, nu sænker jeg den. Jeg er syg, jeg må finde folk og redde mig. Jeg fryser, jeg vil sætte mig; se: han i krogen sætter sig også. Å, hvor jeg skjælver, og dog brænder mit hode, brænder med gnister af hundre tusen små lys, å, hvis jeg dog skulde dø! Hvorfor døde jeg så ikke i vandet, hvorfor dræbte de mig ikke! Nej, jeg skal ikke dø, men jeg skal lide. Bare det snart lysnede i dagen, så jeg kunde finde frem til folk.

TREDJE HANDLING.

Kongebryggen i Bergen, fjorden op imod den, men så meget lavere, at ingen båd sees, når den lægger til. Stene i lige afstand på den ene side og ud imod fjorden. Nat og ved juletid.

FØRSTE OPTRIN.

En vagt. En nonne.

(Vagten sidder på en sten i baggrunden, nonnen på den anden side og i forgrunden; hun beder sin rosenkrans, foroverbøjet, stanser undertiden og ser mod fjorden.)

V a g t e n

(synger).

(„Magnus blir blindet".)

»Å, lad mig endnu en gang få se
op mod de tindrende stjærner!«
bad unge Magnus og sank i knæ,
det var ynk at se.
Alle kvinder i gråd sig fjærner.

»Å, først imorgen! Først fjældene se
og sjøen, hvor langt den blåner,
én gang til, og så kan det ske!«
og han sank i knæ; —
og hans venner med ham: å, skåner!

»Å, først til kirke, guds hellige blod
være det siste, jeg skuer!
D e t skal bade i lysets flod,
tage mildt imod
mit øjes bristende luer!«

Stålet randt i, og hans øjes væld
sank som et lyn i natten.

»Magnus vor konge, farvel, farvel!«
— »Å, farvel, farvel,
I, som fulgte i somre atten!«

ANDET OPTRIN.

De samme. Ivar Ingemundson.

(Vagten rejser sig.)

Ivar
(imod ham).
Guds fred på vagten! En kold nat.

Vagten.
Kold nat.

Ivar.
Fuldmåne og rolig sjø.

Vagten.
Rolig sjø.

Ivar.
Stusle at stå alene.

Vagten.
Jeg er ikke alene.

Ivar.
Nej, nu ser jeg — en kvinde.

Vagten.
Hun er gal.

Ivar.
Intet muntert selskab i mørke.

Vagten.
Å nej; det er tredje nat nu, at hun kommer igjen.

Ivar.
— Må dog tale til hende.

Vagten.
— Hun svarer ikke.

Ivar.
Hvad foretager hun sig den lange nat?

Vagten.
Sidder, som du ser.

Ivar.
Er der nogen, som kjender hende?

Vagten.
Hun er ikke herfra. —

Ivar.
Skulde forsøge at få hende i hus; hun fryser ihjæl.

Vagten.
Ja; men hun vil ikke.

Ivar
(til nonnen).
Guds fred!

Vagten.
Han skal prøve det, han. (Opover.)

Nonnen
(ser op, sænker atter hodet og beder som før).

Ivar.
I må fryse, ærværdige søster; — sidder så stille —

Nonnen
(nikker og vedbliver).

Ivar.
Vil I søge hus?

Nonnen
(ryster på hodet).

Ivar.
Har I sted, der I kan ta ind?

Nonnen
(nikker).

Ivar.

Er det for at gjøre bod, I sidder her ved nattetid?

Nonnen

(løfter hodet, ser mod sjøen, synker atter sammen).

Ivar.

Jesus, det tænkte jeg: det er hende! — Tora!

Nonnen

(ræddes, stirrer).

Ivar.

Kjender I mig ikke mere?

Nonnen

(ser længe på ham, ryster på hodet).

Ivar.

Ivar, den, som søgte eder i kloster? — Den, som talte om eders søn?

Nonnen

(rejser sig).

Min søn, — hvor er han?

Vagten.

Ham svarer hun!

(Frem og tilbage langs fjorden.)

Nonnen.

— Å, sig det, men sagte. De vil dræbe ham!

Ivar.

Jeg kan ikke sige det.

Nonnen.

Er her ingen, som kan sige det.

Ivar.

Ingen, tror jeg — uden gud. —

Nonnen.

Død mener I? — Nej, han er ikke død.

Ivar.

Vilde I sørge, om I fik vished?

Nonnen.

Nej; — ti så kunde ingen mere gjøre ham ondt.

Ivar.

Så glæd eder: han er død.

Nonnen.

Har I set hans lig?

Ivar.

Han er død på fjældet. Ingen kan finde ham for til våren, når sneen smelter.

Nonnen.

Nej, han er ikke død på fjældet.

Ivar.

Levede han, så havde vi nu hørt fra ham. Men Tjostulv Aaleson har ladet søge i hver hytte omkring berget, hvor han kom bort; han har også spurt i havnene, — der er ingen Sigurd kommen eller faren. — Tro mig, jeg talte med Tjostulv igår.

Nonnen.

Han er ikke død; han kommer endnu hver nat i mine drømme. Han er bleg, han lider, lider.

Ivar.

Und eder selv fred. Han er, der man har det godt, og han venter eder.

Nonnen.

Her, h e r venter han mig.

(Ophold.)

Ivar.

I er syg, Tora.

Nonnen.

Men jeg må sidde, til han kommer.

Ivar.

Hvorfra?

Nonnen.

Fra sjøen stiger han op.

Ivar.

Fra sjøen?

Nonnen.

Eder vil jeg sige det; men fortæl det ikke: fra sjøen stiger han op og ser sig omkring. — Fred er flygtet af hans øje, had forfølger ham, han vil videre, videre, — men da skal han møde mig! Jeg har ikke set ham på femten år, men jeg har ventet ham hver time i alle dem.

Ivar.

Har I lov fra eders kloster at fare slig rundt i landet?

Tora.

Nej! I må ikke sige, hvor jeg er. —

Ivar.

Efter ham farer I?

Tora.

Stadig! Å, de fanger ham tilsist og stikker øjnene ud på ham som på Magnus!

Ivar.

Hans øjne er lukkede for denne verden. — Kom! Sigurd var mig kjær; for ham kunde jeg intet gjøre; lad mig få lov at gjøre noget for hans mor.

Tora.

Så I har min søn kjær?

Ivar.

Ja.

Tora.

Hvorledes ser han ud nu? Bleg, ikke sandt?

Ivar.

Bleg.

Tora.

Og med den høje pande?

Ivar.

Med den høje pande. Men hans hår tyndes.

Tora.

Det har altid været som silke, sligt hår falder.

Ivar.

Kom og følg mig hjem, og jeg skal fortælle mere om ham, hvor fager han endnu er, og hvad han sa'.

Tora.

Å ja, så vil jeg komme, — når det blir morgen.

Ivar.

Men det er jo morgen!

Tora.

Nej; jeg kan tælle det på mine bønner. — Tak, mange tak!

(Nejer, sætter sig.)

Ivar.

Ser I vagten, hvor han fryser? — Tror I, at I tåler mere end han? — Tør I korte eders korte levetid? Tør I ta dage fra gud?

Tora.

Tror I, jeg gjør det?

Ivar.

Ja, det tror jeg.

Tora

(rejser sig).

Ja så. Ja, det tør jeg ikke. Men jeg fryser ikke stort.

Ivar.

Fordi I er så syg, at I ikke længer kan kjende det.

Tora.

Så? ... Men hvis min søn kom, just som jeg var gåt!

Ivar.

Eders tale er også en sygs! — Hvad vil I ham?

Tora.

Hys, er her nogen, som kan høre os!

Ivar.

Nej!

Tora.

Jeg vil sige ham, at han for Kristi dyre blods skyld må slutte! —

Ivar.

Kom nu!

Tora

(indsmigrende).

Tror I ikke, jeg kan sidde bare denne nat ud.

Ivar.

Den kan for eder bli evighedens.

Tora.

Så? O ja, så må jeg følge ...

Ivar.

Her er min kappe, slå den vel om. Hvor I fryser!

Tora.

Ja; — men jeg —

Ivar.

Støt eder på min arm ...

Tora.

Tak, mange tak! Men jeg ...

Ivar.

Nej, denne vej!

Tora.

O nej, jeg kan ikke! (Falder på knæ.) Hvis han nu netop kom! ...

Ivar.

Døde stiger ikke op af havet.

Tora.

Han er ikke død!

Ivar.

Lever han, så skal jeg finde ham til eder.

Tora.

Hvad siger I?

Ivar.

Hvor han så er i verden, jeg skal føre eder sammen.

Tora.

Lover I mig det på Kristi kors?

Ivar.

Ja.

(Hun rejser sig ved hans hjælp.)

Tora.

Så vil jeg følge!

Ivar.

Snart kommer dagen, stjærnerne begynder at gå ud.

Vagten

(mod sjøen).

Holdt, hvem der?

Tora.

Åreslag af en båd!

Fra sjøen.

Høvedsmanden!

Ivar.

Han, som efterser vagterne.

Tora.

Men der er flere!

Ivar.

De, som ror ham. — Kom nu! —

(De går.)

TREDJE OPTRIN.

Vagten, Ivar Kollbejnson, fulgt af Sigurd Slembe. Erlend og to mand til.

Ivar Kollbejnson.

Skyder I båden ifra?

Sigurd Slembe.

Vi trænger den ikke mere.

Ivar

(til vagten sagte).

Er kongen gåt i byen inat?

Vagten

(sagte).

Ja. (Ler.)

Ivar

(ler).

Fulgte nogen ham?

Vagten.

En kjærtesvend. (Opover.)

Ivar

(fremover til Sigurd og de andre).

Han sover hos sin frille!

Erlend

(til Sigurd).

Herre, så må vi vel vække ham?

Sigurd.

Hvad falder du på?

E r l e n d.

Dræber vi ham midt i en synd, så kommer han i helvede.

I v a r K o l l b e j n s o n.

Når Sigurd blir konge, la'r han messer læse.

E r l e n d.

Om det er et dyr, så dræber de det ikke, mens det sover.

S i g u r d.

I søvne kommer døden lettest.

E r l e n d.

Lad ham bare læse et lidet pater noster.

I v a r.

Med tre sværd for sine øjne vil han ikke komme på.

E r l e n d

(pegende på Sigurd).

Broderen kan hjælpe ham. Han er lært til præst.

S i g u r d.

Hør! Nu galer hanerne anden gang; — det er på tide!

(De går.)

FJERDE OPTRIN.

V a g t e n

(sætter sig, hvor nonnen sad).

Jeg skulde gjærne vide, om mor får sove for den mindste inat. Bare han vender sig i søvne, han, så vågner hun. En mor er en underlig ting. Vidste børnene, hvad hun gjorde for dem som små, så for de varligere som store.

Dog hvem kan tænke på alt? Jeg tænker nu som så, at det ikke er værdt at tænke. Det sker, hvad som

skal ske, det meste er splittergalt, men det kan vi ikke hjælpe. Ti synden kom ind i verden formedelst —
(Synger.)

Synden, døden, søstre to,
to, to,
sade tilsammen i morgenrøden.
Gift dig, søster, så får jeg bo,
bo, bo
i dit hus, sagde døden.

Synden holdt bryllup, døden lo,
lo, lo,
dansede om dem på bryllupsdagen;
natten kom, hun brudgommen tog,
tog, tog
og bar bort i et lagen.

Synden vågned alene, græd,
græd, græd.
Døden sad over i morgenrøden:
Den, du elsker, jeg elsker med,
med, med; —
han er her, sagde døden.

En kvindelig røst
(noget fjærnt).

Hjælp, hjælp! kongen er dræbt, kongen!

Vagten
(kaster sig på knæ).

Hellig Olav, hvor er du? Pater noster, noster pater, pater, pater, pater, pater, jeg kommer ikke på — — — — Tak for mad og drikke, som du satte frem i betimelig tid, vi blev alle mætte, den fattige ...

Røsten
(nærmere).

Hjælp, hjælp! kongen er dræbt, kongen!

Vagten
(op).

Hjælp, hjælp! Kongen er dræbt, kongen! — Jeg må sende det videre, skjønt det brænder på tungen. Gud bevare kongen, giv fred i landet med godt år, med fisk af det våde og brød af det tørre, ingen sot for folk og fæ ...

En mand fra den anden side.

Op, op, alle kongens mænd!

(Lurer høres.)

Vagten.

Op, op, alle kongens mænd! — Ja, det skulde jeg nok ha ropt før.

FEMTE OPTRIN.

Vagten. Efterhånden flere.

Hallkell Húk
(halvpåklædt, med sværd).

Hvorfra kommer skriget?

Vagten.

Derfra! Nu kom det også derfra! — Hellig Olav, hvem ejer den store hund?

Hallkell.

Jeg ser ingen hund. (Løber.)

Bejntejn
(kommer).

Derhen?

Vagten.

Ja, lendermanden Hallkell Húk for derhen; men derfra kom en stor sort hund, og høvedsmanden kom fra sjøen ... (Bejntejn løber; flere halvt og helt påklædte mænd over skuepladsen.) Nu løber de alle, som de havde gløder i

skoene, og la'r mig her alene; folk har set Sigurd Jorsalfarer gå her på borgen med et kort sværd: nu inat er han ude igjen om sin søn Magnus. Mod sligt kan ingen stå vagt. Gud bevare kongen! Nej, det var igår det, — derfor så — (Vil liste bort.)

Koll
(møder ham).

Er du vagt her?

Vagten.

Nej, det tror jeg, at jeg tør fritage mig for.

Koll.

Er du da afløst?

Vagten.

Ja, er jeg nu ikke afløst, så blir jeg det aldrig!
(Løber.)

Koll.

Med kongen falder loven, med loven lydighed. (Hallkell kommer tilbage.) Hallkell, er det sandt?

Hallkell.

Jeg har selv set ham. Fem stik igjennem brystet.

Koll.

Morderen?

Hallkell.

Det var mørkt, hun kjendte ingen. — Hvem tror du?

Koll.

Den samme som du.

Hallkell.

Har jeg da nævnt ham?

Koll.

Jeg ser det på din rædsel.

Hallkell.

Ja, Sigurd lever, det var det første bud fra ham.

K o l l.

Og kongen var uskyldig, Hallkell!

H a l l k e l l.

Koll, vi har myrdet kongen, vi, vi!

(Sætter sig og gjemmer hodet i sine hænder.)

K o l l.

Tal ikke om det, men om, hvad der nu er at gjøre!

H a l l k e l l.

En usynlig hånd er imod os. Enhver udskudt pil vender tilbage i vor lejr!

K o l l.

Hvad gjør vi?

H a l l k e l l.

Intet nytter! Vi sidder forskanset bag en stor hærmagt; men døden går over muren om natten og myrder kongen i søvne.

K o l l.

Taber du modet, Hallkell?

H a l l k e l l.

Snart kommer han lydløst til dig, til mig, til alle kongens venner; ti her er forrædere iblandt os, og folket har forladt vor sag.

K o l l.

Skal vi da sætte os ned og vente døden?

H a l l k e l l.

Hvem skal vi rejse os og kjæmpe for?

K o l l.

For det, vi altid har kjæmpet for.

H a l l k e l l.

Jeg er ikke bare et sværd, som tages af den faldnes hånd. Med ham ligger det, j e g kunde kjæmpe for.

Koll.

Bare en mand er falden; men en sag står — og tro mig: — nu har Sigurd sat den på de rette fødder!

Hallkell.

Der er ikke det væsen af kjød og blod, som du ofrer en times tanke, uden hvor du kan bruge det!

Koll.

Når vi får tid til det, skal vi ret ofte tale om kongen. — Hør: var Sigurd gåt ud til åben kamp, ved gud, hvad udfaldet var blet. Men han gik til mord, nu har han vendt det hele folk ifra sig og samlet de store i en fælles rædsel og bitterhed.

(Stormklokkerne høres, snart også trommer og larm, men meget fjærnt.)

Hallkell.

Men til hvad mål? — Vi har jo ingen konge mere.

Koll.

Er I fra forstanden, eller fra Sankt Olavs lov? — Hans børn!

Hallkell.

Gutter på fire år og mindre.

Koll.

Havde vi også første gang taget et barn istedenfor en enfoldig mand, så hørte vi nu ikke stormklokkerne! Men gjennem dem hører jeg en stærk røst: frels landet, roper det; for eder har Sigurd arbejdet inat! — I en mindreårsregjering skal vi nu grundlægge det stormandsvælde, som var vort mål, og på dette rejse landets fred og fremtid.

Hallkell.

Det er eders gamle tanker, som spøger i kongens dødsnat?

Koll.

Spøger? Nej, med fuldt liv tar de hans ledige krone og rækker den mod os; de hæver hans blodige

purpur gjennem larmen som et helgenlin, der værger; de viser hans faderløse børn frem på tinge, og bønderne får tårer og slår på sine skjolde. — Hallkell, kan I ikke se det? —

H a l l k e l l.

Jeg ser, hvad I glemmer, folkets kjæmpe, afgud …

K o l l.

Tjostulv!

H a l l k e l l.

Nu er han løst fra sin ed; did h a n går, følger folket.

K o l l

(skræmt).

Der har I ret! Dette har Sigurd gjort med tanke på Tjostulv. — —

H a l l k e l l.

Og hvis nu Tjostulv hylder Sigurd? —

K o l l.

Tjostulv går som i en døvelse. Måske han slet ikke tar sag.

H a l l k e l l.

Folket vil trænge sig om ham og vække ham?

K o l l.

Meget hviler på øjeblikket. Det bryder frem over en sprængt dæmning; vi kjender endnu ikke vejene.

H a l l k e l l.

Å, hvor der er lavest.

K o l l.

Ofte bare en sten ivejen, og det bøjer.

H a l l k e l l.

Lad os se! — ti der kommer et stort tog fra byen. (Man hører larm nærmere.) Det skinner på våben i solens første stråler. Det er ufredens nye dag, som begynder.

Koll.

Er de Sigurds eller vore?

Hallkell.

Tilfældets. Lad os gå afvejen! Det kvalmer mig i en folkehob.

Koll.

Å nej; er alting løst, så lad os strømme med; ti møder der så en liden hindring, kan vi øge den.

(Folket kommer nærmere i stor larm, alle taler i munden på hverandre; det følgende optrin går meget fort.)

SJETTE OPTRIN.

De samme. Folk, førte af Ivar Kollbejnson.

Nogle.

Vi vil ha fred i landet!

Andre.

Vi vil ikke ha ufred!

Nogle.

Fred og handel!

Andre.

Væk med dem, som gir ufred og mord!

Nogle.

Væk med storbukkerne!

Alle.

Væk med dem!

Nogle.

Der står to!

Andre.

Har de dræbt kongen?

Alle.

Kongemordere!

Ivar Kollbejnson
(forklædt).

Nej, nej, disse var kongens venner. Kjender I ikke Koll og Hallkell?

Nogle.

Er det de blodhunde.

Andre.

De, som stak øjnene ud på Magnus!
(Flere skjældsord, almindelig larm.)

En kjærring
(med skarp røst).

I, som sugede folket ud, tvi!

Ivar Kollbejnson.

Der kommer Tjostulv Aaleson.

SYVENDE OPTRIN.

De samme. Tjostulv Aaleson (nedslagen).

Nogle.

Hurra for Tjostulv Aaleson!

Alle.

Hurra! (Almindelig hylding.)

Nogle.

Hjælp folket til fred!

Andre.

Hjælp os mod storbukkerne!

Kjærringen.

Stang øjnene ud på dem, de ...

Tjostulv
(uvillig).

Lad mig være!

N o g l e
(tar fat på hende).

Lad ham være!

K j æ r r i n g e n.

Ah!

K o l l
(til Tjostulv).

Hvad tror I om dette?

T j o s t u l v
(svarer ikke).

A l l e.

Den, I hjælper, hjælper vi!
(Alle lover dette gjentagende.)

I v a r K o l l b e j n s o n
(betydningsfuldt til ham).

Nu lever ingen konge længer, som I skylder lydighed.

F o l k e t.

Nævn ham, du hylder!

I v a r K o l l b e j n s o n.

Nævn også dem, der står dig ivejen!

A l l e.

Nævn dem!

K o l l.

Lyt ikke til dette, Tjostulv!

I v a r K o l l b e j n s o n.

De står ivejen!
(Heftig pegende på Hallkell og Koll.)
De nævner sig selv!

A l l e.

Ja, de!

(Truende optræden.)

Hallkell
(med hånd på sværd).

Tilbage! Oprørets rovdyr brøler igjennem eders struber, giv eder ikke ud for at hævde loven mod os; ti den slider I, og tramper I.

Ivar Kollbejnson.

Læg hånd på dem, ned med dem! Hævnens alle klokker ringe!

(Stor larm, de omringes.)

Hallkell.

Tjostulv! Denne nats rædsler vil komme over eders hode!

Koll.

Tal til dem!

Tjostulv.

Rolig, godtfolk, rolig! — Hvor er han, som har dræbt kongen?

Koll.

Han dukker sig i natten, som han steg af!

Hallkell
(under et stadig truende surr i mængden).

Ja, det er en eneste mands had, som inat har løst de onde ånder! Mærk, han slog kongen som et lyn; hør, han rører stormklokkerne; se, han hidser folket, han er overalt og ingensteds som djævelen selv, men alt, som nu rører sig, er fyldt af ham!

Koll.

Vig tilbage fra ham, Tjostulv!

Tjostulv
(rolig).

Hvor er han, som har dræbt kongen?

Alle.

Vi ved det ikke!

Hallkell.

Han kommer ikke i dagens herlighed, han blinker som en ond tanke, han springer som en tiger, han hugger som en orm, så kommer han, og går han!

Flere.

Hvor er han?

Andre.

Ja, hvor er han?

Alle (almindelig).

Hvor er han? Hvor er han?

Ivar Kollbejnson (på en stor sten ud mod fjorden).

Stille! — Der er en mand i en blå kappe, som roper op til os fra en båd.

Sigurds røst (langsomt).

Søger I ham, som har dræbt kongen?

Alle.

Ja!

Sigurds røst.

Jeg har gjort det, jeg Sigurd Magnusson.

Alle.

Så han har gjort det!

Ivar Kollbejnson.

Han havde også meget at hævne!

Sigurds røst.

Magnus den blinde har jeg hævnet og mig selv. Nu tar vi tronen tilsammen.

Alle.

Tilsammen!

Koll (til Hallkell).

Så får han folket!

Ivar Kollbejnson.

Så er her straks fred, godtfolk!

Alle.

Ja, fred vil vi ha!

Sigurds røst.

Hylder I os, så er her fred i landet, og ingenting er sket uden en mands fald, som aldrig skulde været konge.

Ivar Kollbejnson.

Det første sande ord, jeg har hørt om Harald!

Mange.

Ja, ja!

Hallkell
(til Koll).

Å, dette går ilde!

Ivar Kollbejnson.

Stille! (Lytter.)

(Ophold.)

Sigurds røst.

Er her ingen høvdinger på bryggen?

Mange.

Jo, Tjostulv Aaleson er her!

Sigurds røst.

Han må nu ha et ord at sige mig!

(Alle mod Tjostulv.)

Tjostulv
(stiger langsomt på en sten i nærheden).

Ja, jeg har et ord at sige dig, Sigurd. Enten er du Haralds bror, og da kan man se, at du er født til det i en synd. Eller også er du ikke Haralds bror, og da er det tvefold nidingsværk, du har øvet.

Sigurds røst.

Tænk dig nu om, Tjostulv Aaleson! — Tænk også på mig!

Tjostulv.

Da du stødte sværdet i din brors bryst, tænkte du ikke på, at du stødte mig og alle brave mænd ifra dig.

Sigurds røst
(meget langsomt).

Hvad jeg har gjort, kan jeg forsvare for min gud.

Tjostulv.

Det er vel muligt; men for mig kan du ikke forsvare det. — Og den hjælp, som jeg tilsagde dig. den gik til lovens grænse-elv; — nu roper du til mig fra den anden side!

Sigurds røst.

Så får der komme, hvad gud vil!

Tjostulv
(mod folket).

Hør, han gjør det onde i sit sind til guds vilje! Så vil han tilsist narre sig selv, som han nu har narret os. Han er en farlig mand med en mørk vilje under sin blege hud. Men vi vil samle os om landsloven: Haralds børn har nu sat sig på den og strækker de små hænder efter hjælp. — Men ham her i den blå kappe, — kast sten i hans båd og ryd ham af landet; ti han vil bringe det mange ulykker!

Mængden.

Ja, ja! — Tvi være dig, din brodermorder!
(Kaster.)

(Idet Tjostulv stiger ned, falder Hallkell til hans bryst; Koll trykker hans hånd. Derpå drager de alle sine sværd og lægger dem sammen, Sigurd stallar og Gyrd, som også er kommen, lægger sine til.)

FJERDE HANDLING.

Mere end to år efter.

En stor hule i Gljusrefjorden i Tjeldesund. Sejl dækker baggrunden; de kan tages tilside udenfra. Skibsredskaber og skind ligger om hinanden.

FØRSTE OPTRIN.

Ivar Kollbejnson (siden flere).

Ivar

(alene, syr på en lådden hue. Roper ud).

Har han skudt dyret? — — Javist skal vi ha det til middag. — Å nej, dyre død, om I må! Vil I bare flå det straks! — — He? Rypeme? — Men jeg mener, den skinbarlige djævel er i jer, vil I la' ryperne ligge i sneen og flå dyret! — —

(Sejlet drages tilside, udsyn over et stort landskab med snefjælde til den ene side og sort sjø til den anden; ti alt ligger som i måneskin. Tre skindklædte mænd vil ind med et skudt dyr.)

Vil I her ind med det, nu når høvdingen kommer op fra sjøen med den fremmede mand! — **(De går.)** Drag sejlet til, her blir koldt! **(De gjør så; han syr, men mumler den hele tid med sig selv, omtrent som han trættedes med en.)** Hvem er det, I roper til? De vil ikke svare nu. — Hvem er det, som kommer? — De lader, som de ikke hører nu.

(Sejlet drages anden gang fra; en skindklædt mand.)

Erlend.

Høvdingen roper op, de kan ikke klyve længre, der er issvul.

Ivar Kollbejnson
(venter lidt).

Hvorfor står du der og gaber? Skal du ikke ta tauget og vinde ned?

(Erlend tar et sammenlagt taug og går, sejlet drages til.)

Ivar Kollbejnson
(rejser sig, gjør ryddeligt, men trætter med sig selv).

ANDET OPTRIN.

Den samme. Sigurd Slembe. Ivar Ingemundson.

Ivar Ingemundson
(ser først på hulen, siden længe på Ivar Kollbejnson, som undviger).

Men det er jo Ivar Kollbejnson! —

Ivar Kollbejnson.

Hm!

Ivar Ingemundson.

Nu har jeg aldrig før set en mand ældes så stærkt på to år! —

Ivar Kollbejnson.

Hm!

(Går.)

Sigurd.

Ivar Kollbejnson har oplevet store blændværk; men de største sist.

Ivar Ingemundson.

Han må være eder et frysende koldt selskab! — En hel vinter med ham i denne hule i Nordlandene!

Sigurd
(lægger sig).

Nu, livet gir ikke altid varme. — Det var ellers bra, I kom; her er ensomt.

Ivar Ingemundson

(sætter sig).

Men hvad møje jeg havde med at finde eder! Jeg tænkte, Magnus den blinde efter eders siste tabte slag måtte ha gåt i kloster. Da han ikke var der, søgte jeg ham hos hans gamle fosterfar på Bjarkø, og der var han. Jeg er den eneste, han har sagt til, hvor I var.

Sigurd.

Hvad tror folk?

Ivar Ingemundson.

Folk tror, at I er gåt under i de siste efterårsstorme.

Sigurd.

De kjender sig trygge nu.

Ivar Ingemundson.

Ja, hæren er opløst og høvdingerne på sine gårde.

Sigurd.

Så skal være! — Men hvorfor trodde I, at jeg levede?

Ivar Ingemundson.

Der var én, som med stor vished sa' det.

Sigurd.

— Der var dog ingen, som kunde bringe tidende om mig. Ti enhver, som af et tilfælde kom hid, vendte ikke tilbage.

Ivar.

Hvad mener I?

Sigurd.

Det, jeg siger. — Nu er vi over de tilstande, der hensyn får tages. — Finnerne har bragt mig mad. Man vænner sig til alt: for fem år siden drak jeg kamelmælk hos araberne, i vinter rensdyrmælk hos finnerne!

Ivar.

Og I agter at vedblive denne kamp?

Sigurd.

Jeg har tænkt ud et nyt slags skib, som sejler fra alle andre; finnerne har bygget dem. På dem tar jeg afsted imorgen eller overmorgen, — og så finder jeg høvdingerne enkeltvis! —

Ivar.

Men I vil da aldrig ende?

Sigurd.

Jo, når jeg har mit mål.

Ivar.

I har dog nu tabt i over to år.

Sigurd.

Sig heller, jeg har tabt i over sytten; ti så længe er det, siden jeg begyndte. — — Ivar, tror I, jeg har ret? Og tror I, jeg vilde gjøre noget, hvis jeg kom på mine fædres trone?

Ivar.

Jeg tror, at I har større ret end nogen nulevende til at være Norges konge; jeg tror, at I som sådan vilde skabe alt fra nyt af.

Sigurd
(har rejst sig).

Og endnu kan I spørge, om jeg vil ende?

Ivar
(sidder fremdeles).

Jeg vil fortælle eder noget af mit liv, som er ringe mod eders, men dog ikke uden erfaring. En pige på Island var mig så kjær, at jeg aldrig kunde tænke mig fremtiden uden hende. Og dog havde jeg intet sagt, selv ikke, da jeg tog afsted for at fare til fremmede lande. Men da min bror engang skulde hjem, bad jeg ham sige hende, at hun måtte vente; ti jeg kunde ikke leve hende foruden.

Sigurd.

Hun var *dit* livs mål!

Ivar.

Hun var mit. — — Da jeg så selv kom efter, tog jeg ind hos min bror, og der mødte jeg hende som hans hustru.

Sigurd.

Hvad gjorde du så?

Ivar.

Hvad vilde I ha gjort?

Sigurd.

Det ved jeg ikke.

Ivar
(rejser sig).

Jeg skal sige eder det: først rejste I derifra og kom tilbage — et par gange; men så dræbte I ham! —

Sigurd.

Nej! — Målet var mig dog for ringe!

Ivar.

Men sæt nu, hun for eder betydede Norges rige?
(Ophold.)

Sigurd.

Du var dog aldrig siden lykkelig.

Ivar.

Var jeg lykkeligere, om jeg dræbte min bror?

Sigurd.

Harald Gille var en usling, et kryb, som skjændede mit sæde og stræbte mig selv efter livet!

Ivar.

Ikke han, men hans mænd.

Sigurd.

Landet var uden lov, og skylden hans?

Ivar.

Nu ja, ... vi la'r dette ligge. — Husker I, Sigurd, at I har en mor?

Sigurd.

Hvorledes kommer du på det?

Ivar.

Ønsker I at se hende, — tale med hende?

Sigurd.

Kjender du hende? — Hvor er hun?

Ivar.

Hun var på Bergens brygge hin nat, ... nu den siste nat, I var i Bergen. Hun var der, lige til I kom!

Sigurd.

Hellige Olav!

(Ophold.)

Ivar.

Ønsker I at tale med hende?

Sigurd.

Nej! — Siden! — Nej, ikke nu. —

Ivar.

Så er I dog ikke tilfreds med eder selv.

Sigurd.

Ikke således —; men vi vilde nu ikke forstå hinanden.

Ivar.

Det kommer nok!

Sigurd.

Et møde vil kun gjøre os begge ondt.

Ivar.

Eders mor er kommen ud over det, at noget i verden mere kan gjøre hende ondt.

Sigurd.

Hun lever dog?

Ivar.

Ja; jeg mente, hun ser i eder sin søn, alt det andet er hende det samme.

Sigurd.

Men ikke mig. — Man vil dog gjærne ha nåd noget, før man gjenser sin mor.

Ivar.

Eders mor er gammel nu.

Sigurd.

Ja, hun må være gammel!

Ivar.

Jeg mente, ... det blev kanske for længe at vente.

Sigurd.

Har hun megen lyst til at se mig?

Ivar.

Hun lever ikke for noget andet. Hun har tabt sin klosterret, fordi hun uden at aflade i to år har gåt landet rundt efter eder!

Sigurd.

Herre Jesus!

Ivar.

Vil I tale med hende!

Sigurd.

Hvor er hun?

Ivar.

Jeg satte hende efter på Møre.

Sigurd.

I har altså fulgt hende?

Ivar.

Ja.

Sigurd
(byder hånden).

Ivar, vil du være min ven?

Ivar.

Det kan jeg ikke, herre!

Sigurd.

Er det dig for tungt, Ivar?

Ivar.

Ja, herre; ti da måtte jeg dele eders arbejd.

Sigurd.

Og det kan du ikke.

Ivar.

Nej, herre, ikke, som det er begyndt — og holdt frem.

Sigurd.

Du skal gå, Ivar!

Ivar.

Først …

Sigurd.

Du skal gå, ti du har narret mig.

Ivar.

Det gjør mig ondt. Men lad dog ikke eders mor savne svar for min skyld!

Sigurd.

Hun skal få se mig, — når jeg sidder på Norges kongestol.

Ivar.

Stakkar, hun vil gråte mangen tåre til den tid.

Sigurd.

Hun bærer dog ikke større byrde, end jeg bærer.

Ivar.

Men hun elsker mere, herre! — Hun kan ikke så godt med at vente.

Sigurd.

Å, bare fordi hun længes til så lidet.

Ivar.

Da I kom tilbage, længtes også I til så lidet.

Sigurd.

Men meget er ændret siden den tid.

Ivar.

Tør jeg endnu engang sige det, herre: når man er ræd for et møde med sin mor, er ændringen ikke god.

Sigurd

(rolig).

Er ræd? I har misforstått mig. — Sig min mor, jeg skal møde hende, der hun selv vil!

Ivar.

Å, af forfængelighed gjør han det!

Sigurd.

Opgiv du stedet; vi har jo ikke længer noget hjem!

Ivar.

Får hun bare tale med eder, finder I nok hjemmet!

Sigurd.

Ja, det må være en aftale, at om mine planer må ikke tales; ti I ved jo, at deri gjør ingen nogen ændring.

Ivar.

Å, herre! hvad skal I så tale om?

Sigurd.

Der er nok; — der er nok! Men dette må I sige hende.

Ivar.

Jeg skal sige hende det.

Sigurd.

Så må I hilse hende sønlig fra mig og sige hende, at jeg har det vel.

Ivar.

Det skal jeg.

Sigurd.

At jeg har håb om et godt udfald.

Ivar.

Jeg skal sige så.

Sigurd.

Og da skal også hun få det godt. —

Ivar.

— Hvis hun lever. —

Sigurd.

Ja, dør min mor forinden, så ser hun det endnu bedre, at jeg tænkte det godt med hende. Men vejen var lang og lå over kolde høje steder, og der var ingen varm stue for et møde. — Nu, farvel! Fordi du gik min mors ærend, vil jeg dog altid ha dig kjær.

Ivar.

I har glemt at nævne stedet. —

Sigurd.

Nu — stedet ... Hun burde heller opsætte det!

Ivar.

Nej!

Sigurd.

Godt ... Det vil være vanskeligt at finde sted. Herefter farer jeg fort og usikkert.

Ivar.

Der er så mange grå holmer i skjærgården; nævn I bare en, og den gamle skal sidde der!

Sigurd.

Grå holmer, sa' du? Holmengraa!

Ivar.

Den ligger langt syd.

Sigurd.

Men netop i farvandet, når jeg ud på sommeren kommer fra Danmark.

Ivar.

Holmengraa.

Sigurd.

Ja, — der er stille i den bugt.

Ivar.

Vi skal møde.

Sigurd.

Følger du selv med?

Ivar.

Ja.

Sigurd.

Hvad driver dig dog til slig omsorg for min mor, skjønt du ikke vil være min ven?

Ivar.

Å, det kan jeg altsammen ikke sige.

Sigurd.

Nu har jeg aldrig før bedt et menneske om fortrolighed eller venskab, — og du nægter mig begge dele.

Ivar.

Dette er kun et øjebliks trang hos eder; — eders sjæl attrår højere ting.

Sigurd.

Men en ven på vejen, en eneste ...

Ivar.

Å, så læg den så lavt, at jeg kan! Kom straks med til eders mor, send eders mænd hjem, slut, gråt én gang hos hende, og gud i himlene, hvor vi skal bli gode venner!

Sigurd.

Nu er du skald, Ivar! I et øjebliks følelse toner du hen et livs gjærning!

Ivar.

Farvel!

Sigurd.

(roper).

Sejlet tilside? (Det blir gjort. Ivar går.) Farvel. (Roper.) Ivar Kollbejnson! (Ivar kommer.) Denne mand stødes ikke ned! To mænd ror ham over fjorden, — forstår du! —

Ivar Kollbejnson.

Hm.

(Går.)

TREDJE OPTRIN.

Sigurd.

(alene).

Også han forsmår mig! — Nej, ikke mere be' om et venligt blik! Ikke mere tigge! Hvad gjorde, at jeg tabte i to år? Den svaghed, at jeg for mildt frem for at vinde venner. Jeg så snart, at det ikke gik, men Magnus vilde; — nu er vi kastede som vrag på stranden, ti slig er livet. Lette skuder må føre os, — snare årer må falde i vandet; ti vi ror døden til lands! Min ret har jeg af gud, min lidelse af menneskene; nu må jeg forsone dem!

— De store har forrådt landet, idet de har forrådt mig. Derfor skal landet ha deres lig, men jeg deres gods. Den, som har gods, har magt, og den, som har magt, har sejer, — venner trænges ikke. — Eller ber styrmanden om blid sol og vindstille? Når den hvasse piben i taugværket begynder, glæder han sig!

(En lang trillende lokken af en kvinde høres.)

Å, det er finnepigen, som samler sine hunde! Dejligt, at hun kom! Hun er som livet, når det gryr med drømme og længsler. Som nordlyset er hun, usikkert

stræbende over al himmel i halvmørke. Fuldere lys, — og det havde ingen farver.

(Sejlet raskt op, finnepigen midt i åbningen.)

FJERDE OPTRIN.

Sigurd Slembe. Finnepigen.

Finnepigen.

Jeg spændte mine ski og stod ned ad fjældet; ti er det sandt, at blussene slukkes i hulen, og du styrer videre efter din stjærne?

Sigurd.

Ja!

Finnepigen

(frem, advarende).

Å, tro den ikke! Den førte dig fra det land, hvor sandet brænder under fodsålen, og hid, der sneen lægger tag over telte, — se, hvor den er usikker!

Sigurd.

Ikke altid så jeg den; derfor for jeg så vide.

Finnepigen.

Den leder vild! Min far, den gamle konge, har spurgt den store ånd om dig, — og vi skjælver!

Sigurd.

Hvad så han?

Finnepigen.

En valplads så han med mange døde.

Sigurd

(ræd).

Var *jeg* derimellem?

Finnepigen.

Nej.

Sigurd.

Så trøst dig; ti min vej går over valen.

Finnepigen.

Da så han en ø i havet. Der sad mange mænd i blå klæder. Men op af havet kom flere og satte sig ved deres side.

Sigurd.

Var jeg derimellem?

Finnepigen.

Nej! Men de, som kom op af havet, var de andres dræbte slægtninger, våde og grå, — og de bar imellem sig en bunden mand.

Sigurd.

Hvem var han?

Finnepigen.

Han var du!

Sigurd
(sætter sig).

Finnepigen.

Lad mig sidde ved dit knæ! (På gulvet ved ham.) Hvad heder din gud?

Sigurd.

Han har intet navn.

Finnepigen.

Hvor lever han?

Sigurd.

Overalt.

Finnepigen.

Er han nu her?

Sigurd.

Visselig.

Finnepigen.

Så spørg ham, om din rejse er lykkelig.

Sigurd.

Men han svarer mig ikke.

Finnepigen.

Med tegn mener jeg, og andre tegn vil svare.

Sigurd.

Nej, han svarer ikke.

Finnepigen.

Men hvad nytter han så til?

Sigurd
(peger på sit bryst).

Her taler han, og her siger han, at jeg skal løse de knuder, jeg selv har bundet, og søge mål, som er sat.

Finnepigen.

Og disse mål har han nævnt?

Sigurd.

De er mig givet i min fødsel og åbenbaret i min skjæbne.

Finnepigen.

Og dette mål er at dø?

Sigurd.

Hvad siger du?

Finnepigen.

Du rejser kun for at dø en stræng død, så taler den store ånd.

(Pause.)

Sigurd.

Så sker min guds vilje.

Finnepigen.

Da er din gud en hård gud!

Sigurd.

Stille!

Finnepigen.

Intet under; ti også hele det folk, som dyrker ham, er hårdt. Ligesom du blir det aldrig mæt. Først tog

de vort land i syd, så tog de det i nord, nu har de drevet os op i sneen. Men de glemmer os ikke, de kommer hvert år og tar en tiendedel af vor ejendom! — Når de har den, dræber de hinanden i kamp om den!

Sigurd.

Det onde har de ikke af gud.

Finnepigen.

Men han taler jo i eders bryst? Se nu til dig selv! Har du ikke fortalt mig dit livs skjæbne, er det ikke den samme umættelighed i den? Hvi blev du ikke hos din mor? — Du toges godt op af en fremmed høvding, hvorfor forlod du ham? Tjente du ikke en jarl med ære, hvi rejste du? — Blev du ikke hærfører i de fjærne lande langt syd, — men du vendte tilbage. Samlede du ikke skibe og gods på det store hav, hvor gjorde du af det? Nu er du slagen og forladt af det folk, som du er konge over, og dog vil du derhen? Er da ikke din gud en hård gud, at han driver dig med evig uro og tilsist støder dig ud i døden?

— Se til vort folk! Her ejer ingen mand en klædning af fremmed uld, intet smykke, spiser sine rensdyrs kjød og drikker deres mælk, har aldrig sovet anderledes end på jorden og må gi tiendedelen af sin ejendom til dit folk, har intet hus uden stormenes store, og dog er vi glade! Ti vi ved, at når vi i døden kommer over de evige snefjælde, lyser det på et stort, herligt land, der solen altid er oppe, bækkerne har smeltet sneen, bjørkerne blir tre gange så høje og bærer frugter, og den store ånd kommer ned til stranden og drager alle skogens og havets dyr til med sit spil, og mennesket går iblandt dem uden onde tanker.

(Rejser sig.)

Å, Sigurd, hør mig! Jeg er en finnepige, ringere end du og dit folk. Men du kom ikke som andre

fremmede for at plyndre og dræbe; mit folk elsker dig, og jeg tør tale med dig. Du gik ind i vore telte, sad ved vore borde, du fortalte om fremmede lande og lærte os nyttige ting. Se, når du kommer, gjør ikke vore hunde, men slikker din hånd, og rensdyrene vejrer til dine klæder. — Bliv imellem os! Min far ejer fem tusen ren, jeg er hans arving, tag halvdelen og driv, hvorhen du vil! Din gud er jo overalt, så er han også på de evige snebjerge.

Sigurd.

Slig som du har en pige lokket mig før, — og hende ligner du.

Finnepigen.

Men hvad hun bad om —?

Sigurd.

— Kunde jeg dengang ikke ta, fordi jeg søgte det større. — Nu —

Finnepigen.

Nu —?

Sigurd.

Nu må jeg prøve det siste, ikke for min skyld alene, men for alle deres, som liter på mig.

Finnepigen.

Tror du da, det går godt?

Sigurd.

Jeg ved det ikke. Men som det nu står, vilde et liv blandt eder være grueligt!

Finnepigen

(forfælt).

Grueligt?

Sigurd

(rejser sig).

Nej, så heller døden; så er det forbi!

F i n n e p i g e n

(ræd).

Er vi dig værre end døden?

S i g u r d.

Du forstår mig ikke!

F i n n e p i g e n.

Så sig mig, hvad jeg ikke forstår!

S i g u r d.

Der er noget, jeg har kjærere end alt andet. — Hvis du elskede en mand, forlod du ikke så alt for at følge ham?

F i n n e p i g e n.

Jo, — hvis h a n elskede m i g!

S i g u r d.

Ellers ikke?

F i n n e p i g e n.

Nej! —

S i g u r d.

Du vilde dog søge at vinde ham?

F i n n e p i g e n.

Nej.

S i g u r d.

Men så blev du ulykkelig.

F i n n e p i g e n.

En stund! — Men hvis jeg kom til en anden rydningsplads, der jeg kjendte mig igjen fra barn —

S i g u r d.

Kunde du så glemme ham?

F i n n e p i g e n.

Å ja, — især hvis det var sommer.

S i g u r d.

Dig kan jeg ikke forklare, hvad jeg mener.

Finnepigen.

Lad da mig forklare dig noget?

Sigurd.

Gjærne.

Finnepigen.

Kan du kjende, hvor her er vakkert!

Sigurd.

Å ja, undertiden. Når jeg står udenfor hulen og ser den uendelige sne, — træerne over den ligner i halvmørke uhyre spøgelser, som nærmer sig. — Men du kommer på dine ski stormende ned ad fjældet, dine hunde omkring dig, dit følge bagefter, og I synes alle tre gange så store. Over eders susende tog og dette omskabte eventyrland nordlyset i farver og figurer, samlende sig, bredende sig, angst, vildt, — jo, så gribes jeg af store rørelser. —

Finnepigen.

Og hvad kjender du så?

Sigurd.

Længsel efter alt, jeg i livet ikke har nåd.

Finnepigen

(blir noget underlig, kommer i lag igjen).

Å, jeg forstår, det er, fordi du ikke har set sommeren her! Da vil du ikke kjende længsel efter noget andet.

Sigurd.

I vinteren længes altså også du efter noget andet.

Finnepigen.

Ja, jeg længes jo efter solen! Men om sommeren går den aldrig under, jeg sover ude med mine hunde, og renene ligger rundt om. En stund hviler vi, en stund driver vi, nat er det samme som dag og dag som nat, vi tænker ikke efter, det er, som det aldrig vil ta ende, eller som enden på alt er kommen.

Sigurd.

Da vilde jeg længes endnu mere!

Finnepigen.

Så må du ikke ret kjende glæde i noget. — Kan du holde af en hund!

Sigurd.

Undertiden kan jeg holde af det mindste.

Finnepigen

(undres).

Men ikke altid?

Sigurd.

Som oftest har jeg ikke tid til at tænke på det.

Finnepigen.

Ikke tid, hvad vil det sige?

Sigurd.

Mit øje ser det ikke.

Finnepigen.

Nu forstår jeg!

(Vil gå.)

Sigurd.

Vil du gå? — Å, du tror, jeg ikke kan like dit folk, ikke dit land!

Finnepigen.

Mere end det! — Far!

Sigurd.

Hvorfor?

Finnepigen.

Intet sted i verden kan mere gi dig ro, — og der er ikke den levende skabning, du bry'r dig om! Din gud må være en hård gud, døden må være dig kjær! Nu forstår jeg, at du skal fare! — Levvel!

Sigurd.

Å, vent dog!

Finnepigen.

Nu vil jeg samle mine rener, bryde op mine telte, gå længer sydpå og vente solen!

(Sejlet op, og hun går.)

FEMTE OPTRIN.

Sigurd

(alene).

Den enkelte snefille smelter, når den falder i en varm hånd. — Om en stund husker jeg hende ikke. — Et menneske må ud over fødested og familje; de er som skoger, som stænger for vort syn. — Det, man så får at se, er ikke fagert som det, en tænkte; men man har klarhed. — I denne tegner sig vort mål, og vi går sikkert.

Men hvorfor har jeg ikke længer noget følge? Hvorfor vandt Harald Gille venner, — og ikke jeg? Derfor, at jeg ingen svaghed firer ned som trappestige op til mig. Højt på min ret står jeg, loven gir vej op til mig; men den har ingen mere styrke til at gå, — og derfor er jeg ene.

Klage mig? Jeg, som er kommen for at indføre loven! Øksen kan ikke være skogens ven, lugeren ikke ukrudtets, skytteren ikke rovdyrets. Skam og vanære, om de gav mig kjærlighed, de samme, som gav Harald Gille!

SJETTE OPTRIN.

Sigurd (sejlet går op, hulen fyldes af skindklædte mænd).

Sigurd.

Det er middag?

Mændene.

Ja!

Sigurd.

Den siste, vi holder her.

Mændene.

Vel!

Sigurd.

I blir glade, ser jeg, I længes efter hærfang? Det skal I få. Jeg ved, der er ikke en af eder, som følger for min skyld.

Flere.

Jo, jo!

Sigurd.

Stille! Ingen løgn! Jeg bry'r mig ikke om det! — (Til Ivar Kollbejnson). Du gamle trænger dig frem? Du stod ved min side i hvert slag, vil du sige; du redede mit leje bagefter. Hm, du vil kun hævn over de store, og du tror, jeg best kan bringe den! (Ivar holder en hue frem.) Du har syd mig denne hue? Du har plejet mine sår i vinter? Å, ligesom bonden, som i middagshvilen sliber sin økse. — Stille! Ingen løgn længer; jeg ved det. — Jeg ved også, at jeg er i eders hånd som en høg med snor; I la'r mig stige, fordi jeg måske kunde gjøre en fangst. I skal også få den! — Jeg har brug for eder, som I er, vi passer hinanden, ti nu går vi ud for at hilse på alle drotsvigere, lovbrydere, drabsmænd i landet. Jeg er loven; ti jeg er kongen! Nu dømmer jeg, at hver lendermand i landet, hver kongens foged, hver storbonde, som sveg Magnus og mig, er dødens mand, men deres ejendomme er mine! På vore lette skuder falder vi over dem, bag os en gård, som brænder, foran en, som venter! — Så skal det vise sig, om ikke flere slår sig til vor sag, når de ser, der er noget at vinde! — Og når min styrke er stor nok, lægger jeg ind til slag, og af dette stiger jeg op på tronen. Da, på et tegn, skal ilden slukkes over alt land, og kornet gro, og lyder I mig ikke, så kommer raden til eder! — Nu hører I, hvad bånd som binder os

sammen, og hvad I har at vente og ræddes for. Fra mig — i afstand! Det er ikke eders kjærlighed, det er eders had, eders lyst til hærfang, hævngjærrighed, jeg vil ha, for med det at tænde ild på. — Nej, sænk ikke hoderne, sørg ikke over mig; ti slig er jeg lykkeligst!

FEMTE HANDLING.

Ved Holmengraa. Et højtliggende skjær ved havet, stene derpå. Det er efterårsaften med klart vejr og solskin. Langt ude sees mange langskibe under opsejling.

FØRSTE OPTRIN.

(Fra havet kommer opklyvende en efter en: Gyrd, Sigurd stallar og Tjostulv Aaleson. Lidt tungvindtere Hallkell med Koll, som er blevet meget ældre på disse snart tre år. Efter hvert som de kommer op, stiller de sig hen og ser ud til højre f. t. Der er længe stilt mellem dem.)

Tjostulv

(idet han vender sig).

Nu! hvorfor tier vi? Det kan ikke dølges, at her ligger Sigurd Slembes stridsmagt, stor som vor egen!

Hallkell.

For tre måneder siden havde han to finneskuder; idag har han en uhyre flåde!

Gyrd.

Nu begynder jeg at bli ræd. Des oftere vi slår ham, des vældigere kommer han igjen.

Hallkell.

Men jeg liter på, at hver tredje mand i vor hær har en dræbt slægtning at hævne; ti sligt gir mod.

Tjostulv.

Hos Sigurd har ingen mand noget at tabe; men alt at vinde, — og rovdyrets mod vejer hævnens.

Gyrd.

Men hos os er to tredjedele tilbage, som kjæmper af fortvilelse!

Koll.

Hvor er så de, som kjæmper for fædrelandet?

Tjostulv.

I en borgerkrig er de ikke mange.

(Koll sætter sig i midten; lidt efter de andre, med undtagelse af Tjostulv, som ser ufravendt på Sigurds flåde.)

Hallkell.

Taber vi dette slag, så ved gud alene, hvad vor skjæbne blir.

Gyrd.

Så ved vi dog ret godt, at den blir som de mange høvdingers, hvis gods han tog, hvis gårde han brændte, og hvis legemer måtte skjæres ned af en galge.

Sigurd stallar.

Den blir som vor bror Bejntejns.

Hallkell.

Stakkars Bejntejn! Over ham tog han rædsom hævn!

Gyrd.

Over alle, over alle! Hårdere mand var aldrig i Norge, siden vort folk flyttede ind.

Hallkell.

De taler om, at gjengjældelsen vil komme over ham. Jeg forstår ikke rigtig dette ord; ti på ét menneske kan dog ikke hundredes død gjengjældes.

Gyrd.

Å — jo. Hvis han dræbes så langsomt som hundre tilsammen.

Koll.

Det holdt ingen mand ud at se på.

Gyrd.

Så ved jeg dog én, som holdt det ud.

Sigurd stallar.

Også jeg ved én.

Tjostulv

(som ser på flåden).

Hans skibe er større end vore; vi border dem ikke. Og så står noget andet os nærmere end Sigurds dødsmåde.

Koll.

Du er mismodig, Tjostulv?

Tjostulv.

Ja, jeg dølger ikke, at jeg i alle slag, som jeg vandt over ham, havde mere forud. Denne gang er det ikke så, — og Sigurd er bedre fører end jeg.

Koll.

Men du tæller flere forstavne.

Tjostulv.

Nej. Se selv; aftensolen falder lige på, du kan tælle dem.

Koll.

Vent til morgengry, — og du skal se halvdelen stå ud mod det åbne hav! —

Alle.

Hvad siger du!

Koll.

De er danske og vil hjem igjen.

Alle.

Blir de danske ham utro?

(Hallkell, Gyrd, Sigurd stallar springer op.)

Koll

(siddende).

Jeg har havt et lidet fartøj inde mellem dem, og imorgen med solen hejser de sejl; ti de har fåt, hvad de søgte i Norge.

Tjostulv.

Så har vi en uhyre sejer!

Hallkell.

Indstængt fra alle kanter —

Sigurd stallar og Gyrd.

— Er han vor med al sin hær!

Tjostulv.

Så være hellig Olav i al tid lovet: fra imorgen skal bonden sove for åbne døre.

Hallkell.

Så falder det dog i vor lod at bringe dommens højtidelige stund.

Gyrd.

Ja, sker det, som jeg ønsker, da har en kirke meget gods i vente.

Sigurd stallar.

Men sker det, som jeg ønsker, da skal bispestolen i Stavanger få to fartøjer med brændefang; ti de trænger til det på de kanter.

Gyrd.

Hvad er dit ønske, bror!

Sigurd stallar.

Ja, hvad er dit?

Gyrd.

Kanske vi ønsker det samme.

Hallkell.

I ønsker begge, at han levende må falde i eders hænder!

Koll.

Sker det, som jeg ønsker, da sætter jeg to guldstager i den kirke, som jeg selv har bygget.

Tjostulv.

Hvad er dit ønske, gamle?

Koll.

At han må få dø som en kjæmpe; ti som en sådan har han levet.

Tjostulv.

Dette er også min mening.

Hallkell.

Som en røver og blodhund har han levet, — og som en sådan må han dø!

Sigurd stallar.

Dette er hele hærens mening!

Gyrd.

Og det går den ilde, som sætter sig op imod den!

Tjostulv.

Har, du Koll, oplevet, at et menneske var så hadet?

Koll.

Nej.

Hallkell.

Men der har heller ikke levet en mere koldblodig morder. Et tog som hans siste overgår al kjendt rædsel.

Gyrd.

Bare den måde, vor bror Bejntejn blev dræbt på! Han huggede hans hode af og lod det trille ud blandt sine mænd!

Tjostulv
(sætter sig, også de andre).

Ja, der må være en djævel sprunget i ham, som nu ret har fåt magt. Ingen har draget mig så stærkt til sig som Sigurd; ingen har stødt mig så langt bort!

Hallkell.

Mig har han aldrig draget til sig. Fra første stund måtte jeg samle alle mine kræfter for ligesom ikke at komme under hans hæl. Mig syntes det, som ingen kunde leve i hans nærhed uden som træl.

Tjostulv.

Det kjendte jeg ikke. — Jeg skulde én gang ha givet ham alt, selv mit liv. — Hvem ved, i lykken var han blet en stor konge?

Koll.

Det tror jeg ikke. Gjør ulykken ham ond, vilde magten gjøre ham hård.

Tjostulv.

Han er af de mennesker, som hele verden må rejse sig op imod, omringe og slå ihjæl, — og når det er gjort, står vi alle omkring og angrer det.

Hallkell.

— Du Koll, du har kjendt ham fra barn, du ved mere om ham end vi.

Koll.

Nej. Men det må jeg nu sige: dersom han anden gang fik begynde og jeg anden gang råde ham, visselig, jeg skulde møde ham med andet end verdslig kløgt.

Da han kom tilbage som mand, var vi rædde for ham. Det var det mægtige i hans natur, vi var rædde for: — at det nemlig skulde slå ned vore egne planer. Hvad som skal sejre tilsist, får vel ingen af os se; for øjeblikket har han ikke alene væltet vort værk, men det hele land har skjælvet i hans hånd.

Siden har hans egen kraft fortrollet ham. Han har hørt det ondes ekko i naturen og vil ikke mere holde op at rope. Han er blet slig, at enten må vi alle fly og han leve alene, eller de kræfter, som her ikke kan finde soning, må sprænges og dunste tilbage i sit ophav.

Men den tro har jeg fåt, at det store, som her bare stykkevis og kjæmpende blev åbenbaret, det vil hisset samle sig til herlig mening. — Venner, jeg tror på et liv efter dette.

(Rejser sig, vender sig, ser Sigurd, som i det samme løfter sit hode op over stenene. Sigurd er ligbleg og forsvinder straks, Koll forfærdes, men tier.)

Tjostulv

(idet han rejser sig).

Det forekommer mig, som vi var landets lagmænd og havde siddet til doms over ham.

Hallkell

(idet han rejser sig).

Siden de danske forlader ham, går vi heller ikke imorgen til slag, men til udførelse af fædrelandets dom.

Gyrd

(idet han rejser sig tilligemed broderen).

Og den lyder: alle hans mænd falder, men han selv fanges levende.

Koll.

Nej. (Med hævet røst.) Kunde han høre mig, så vilde jeg sige, at selv må han falde med sine mænd eller dræbe sig; ti han må ikke komme i onde menneskers hænder.

Tjostulv.

Gud hjælpe den mand, som må ta til takke med sligt råd!

Sigurd stallar.

De er ham dog for gode.

Koll.

Var gud så stræng som menneskene, stod verden snart tom.

(Opover tilligemed de andre.)

Gyrd.

En båd har lagt til ved siden af vor. Her er flere.

(Ser sig om.)

Koll.

En fisker, som tar agn.

(Da Gyrd blir ved at se.)

Giv mig hånden, Gyrd!

(Gyrd skynder sig og hjælper ham ned.)

ANDET OPTRIN.

En stund tomt.

Sigurd Slembe

(kommer op bag en sten; frem uden at sige et ord, er i voldsom rørelse).

De danske forlader mig! Slaget tabes! Hid — og ikke længre!

Inat flugt mod fjældene! Skibene i bytte mod frihed! — Hester flokkevis på fjældene, vi kaster os op og falder som snefoket i dalene!

Men når så vinteren kommer? — Begyndelsens begyndelse, røvernes liv, — aldrig længre! — Jeg har brugt mit siste middel; havde det gåt godt, var det blet beundret, — det gik galt, og så slipper harmen løs. — Nu samler jeg ingen hærmagt mere i Norge!

Forbi? Hid og ikke længre? Nej: de danske sejler, men vi sejler med! Inat, iaften løfter vi ræerne og følger dem mod det fri hav!

Hvorhen vende stavnene? Mod Danmark! — — Tredje gang samler vi ingen hærmagt i Danmark. — Gå ud igjen som kjøbmand? Nej! — Tjeneste i frem-

med land? Nej! — Korstog? — Nej! — Hid og ikke længre! — Sigurd, nu er enden!

(Bråt.) Døden! Å, som en dør sprang tanken op, klirrende på sine hængsler; lys, luft, tag mig! (Han drager sit sværd.) ... Nej, kjæmpende vil jeg falde, i spidsen for det, jeg har levet, — mine mænd skal ha sin fører!

Men er der ikke mulighed for en sejer? — Er der da ingen list? ... kan jeg ikke få dem på grund? ... Kan jeg ikke vikle dem ind? ... Prøve den ligefremme kamp, mand mod mand, med fortvilelsens fulde kraft! ... Å, kunde de høre mig, kunde jeg finde et højt sted og rope ned til dem, hvor soleklar min ret er, hvor uhyre det er, som jeg har udstået, og hvad det er for en synd, de gjør! I myrder jo ikke mig alene, men tusen, tusen tanker for mit fædreland, jeg har jo intet fåt gjort, ikke såd et eneste lidet korn, ikke lagt en sten på en anden, som kan vidne, jeg har været til. Å, jeg har kræfter til andet end ufred, det var længsel efter at virke, som drev mig hjem, det var utålmodigheden, som gjorde mig ond! Tro mig dog, prøv mig, giv mig bare den halve del, Harald Gille lovede mig, giv mig endnu mindre, giv mig ganske lidet, bare jeg kan leve og forsøge! ... Jesus, min gud, det var jo det mindre, du altid bød mig, og som jeg altid forsmåede?

Hvor er jeg? Ved min egen grav står jeg og hører det ringe med den store klokke, — jeg skjælver som tårnet under dens slag; ti hvor er nu det mål, jeg så? Graven åbner sin mund og svarer! Men bag mig ligger mit liv som en udtørret flod, mine atten år har tabt sig i en ørk! Vinket, vinket fra min fødsel? Hid har jeg fulgt det i høj flugt med alle min sjæls evner, og her rammes jeg af dødens pil, synker og ser det, at jeg skal knuses mod disse stene! Har jeg da set fejl? Å, livets strømning og vind stod dig, der det var frugtbart og varmt, men jeg arbejdede op, der det altid blev koldere, og nu klemmes mit skib af drivende isbjerge;

næste sekund skal det synke! Lad det synke, så er det forbi! (På knæ.) Men i din fang, barmhjærtige, så får jeg fred!

Hvad er dog hændt mig for under? I samme stund jeg bad, fik jeg det! — Fred, fuld fred? — (Rejser sig.) Da vil jeg imorgen gå til min siste kamp som til kirke; fred for mine længsler vil jeg vinde!

(Holder hodet bagover med begge hænder for sine øjne. Da han endelig tar dem langsomt bort, ser han sig omkring.)

Hvilken soning der går imod mig af denne efterårsaften! Sol og vand og strand og sol går sammen som alle tanker i gud, aldrig har jeg dog før set så vakkert! — Dette dejlige land skulde jeg ikke få styre. Hvor meget ondt jeg har gjort det! — Hvorledes er det dog gåt til? ti ude så jeg dine bjerge i enhver sky, jeg længtes hjem som et barn til julen, men jeg kom ikke før hjem, — og jeg gav dig sår i sår.

Langmodig ser du på mig og gir mig din dejligste efterårskvæld til afsked. Jeg må gå op på stenen og ta et langt farvel. (Stiger op.)

Slig stod jeg for atten år siden. Jeg så udover det blå hav under stigende sol, den friske morgenluftning tog jeg for vift fra en rask fremtid, bag de lette skyslør skimtede jeg fremmede lande, i morgensolens glød så jeg ære og guld, og korsfarernes hvide sejl skulde bære mig derhen!

Farvel, mine ungdomsdrømme, farvel, mit land, mit dejlige land! Å, til hvad for sorg du har født mig! Men nu er det snart forbi. (Går ned.)

Men dersom disse skibe ikvæld sejlede op med alle min ungdoms drømme i gave? — — Var jeg nu i stand til at ta imod én, — eller kan et træ to gange i samme år bære frugt?

Jeg gjør afkald for en bedre. Men vær god mod mig og lad mig dø i det øjeblik, jeg føler det; ti jeg havde dog kanske ikke i livet styrke til at bli tro.

Det ord: du skal dø imorgen, — hvilken sikker

skriftefader; det er første gang, jeg taler sandhed med mig selv.

TREDJE OPTRIN.

Sigurd Slembe, Ivar Ingemundson med nonnen (Sigurds mor).

Ivar
(over en sten i baggrunden).

Jo, her er han!
(Gir hånden ned til nonnen.)

Nonnen
(uden at sees).

Sigurd! (Kommer op.) Ja, der er han!

Sigurd.

Mor!

Nonnen.

Mit igjenfundne barn!
(De ligger længe ved hinandens bryst.)
Min søn, min søn, nu slipper jeg dig ikke mere!

Sigurd.

O, min mor!

Nonnen.

Du blir borte fra dette slag, ikke sandt? Vi to skal tilsammen vinde et andet rige, som er meget bedre.

Sigurd.

Jeg forstår dig, mor!
(Han fører hende til sæde og kaster sig selv på knæ.)

Nonnen.

Ja, ikke sandt? Du er ikke så slem, som de alle siger, jeg vidste jo nok, bare jeg fik tale med dig, ... og nu, du er træt og har forlist dine håb i verden, nu kommer du vel tilbage til mig, nu har du vel tid!

Af hele dit rige under de dig nok en liden gård, og der skal vi så leve, ikke langt fra en kirke; ti når det ringer til ottesang, er vi der alt hos hellig Olav og følger med ham ind til den større. Der tvætter vi dine sår i vievand og anger; så mange gode tanker, du aldrig kan huske, du har havt, de kommer der imod dig i hvid klædning, der er en gjenkjendelse uden ende og en undring; ti det store er blet småt, men det små stort, og opdagelser og spørsmål og evig glæde! ... Ikke sandt, min søn, du vil gå did med mig og leve der med mig, du blir borte fra dette slag og følger straks?

Sigurd.

Mor, nu har jeg ikke grædt, siden jeg lå i det hellige lands afsvedne græs.

Nonnen.

Du følger mig!

Sigurd.

Ak! did kommer jeg ikke *forbi* mine pligter, men gjennem dem.

Nonnen.

Hvilke pligter har du nu?

Sigurd.

Pligter mod den blinde konge, jeg tog ud af hans kloster, pligter mod de mænd, jeg førte hid.

Nonnen.

Og dem løser du, — hvorledes?

Sigurd.

Ved at kjæmpe og falde i deres spidse.

Nonnen

(springer op, Sigurd rejser sig).

Nej, nej, nej! — Skal jeg efter et helt livs sorg også se dig dø?

Sigurd.

Ja, mor! Så vil livets og dødens herre.

N o n n e n.

Å, hvad et menneske undertiden må lide for et øjebliks synd.

(Hun falder til hans bryst; da synker hun med opstrakte armer.)

Å, min søn, spar mig!

S i g u r d.

Min mor, frist mig ikke!

N o n n e n.

Har du tænkt dig det allersiste? Har du tænkt dig at fanges, lemlæstes …?

S i g u r d.

Jeg har nogle salmer fra min barndom, dem skal jeg så synge.

N o n n e n.

Men jeg, … din mor, … spar mig!

S i g u r d.

Gjør mig ikke denne stund sværere end dødens.

N o n n e n.

Hvorfor dø nu, — vi har fundet hinanden.

S i g u r d.

Vi to har ikke mere at leve for.

N o n n e n.

Går du straks ifra mig?

S i g u r d.

Til imorgen, solen kommer, sidder vi sammen. — Lad mig løfte dig og sætte dig på stenen!

(Han gjør det og kaster sig ned for hende.)

Det var dejligt, du kom. Alt, jeg har levet, er udslettet, jeg er atter barn hos dig. Nu flygter vi tilsammen til vort arveland, jeg skal bare hen og ta afsked, så er jeg færdig, og da tænker jeg, at også du er det.